

รูปแบบการสื่อสารของเครือข่ายวิทยุสมัครเล่นในภาวะวิกฤต

นางสาวอภิสร่า เกิดชูชื่น

สถาบันวิทยุบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศศาสตร์ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-1781-4

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

120831602

COMMUNICATION PATTERNS OF AMATEUR RADIO NETWORK IN CRISIS

Miss Apisara Kerdchoochuen

สถาบันวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยศิลปากร
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Development Communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-1781-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์

รูปแบบการสื่อสารของเครือข่ายวิทยุสมัครเล่นในภาวะวิกฤต

โดย

นางสาวอภิศรา เกิดชูชื่น

ภาควิชา

การประชาสัมพันธ์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ปวีชาติ สถาปิตานนท์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

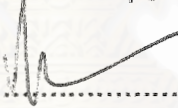

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธนวดี บุญลือ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปวีชาติ สถาปิตานนท์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ พัทธนี เขยจรรยา)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อภิธาน เกิดขึ้น : รูปแบบการสื่อสารของเครือข่ายวิทยุสมัครเล่นในภาวะวิกฤต
(COMMUNICATION PATTERNS OF AMATEUR RADIO NETWORK IN CRISIS)

อ. ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 191 หน้า

ISBN 974-17-1781-4

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารของเครือข่ายวิทยุสมัครเล่น ในภาวะวิกฤต โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักวิทยุสมัครเล่นในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักวิทยุสมัครเล่น มีการสื่อสารเป็นรูปแบบเครือข่าย โดยมีลักษณะเป็นเครือข่ายย่อยซ้อนอยู่ในเครือข่ายใหญ่ การสื่อสารภายในเครือข่ายเป็นการสื่อสารในแนวนอน โดยใช้การสื่อสารแบบสองทาง และแบบกระจายอำนาจ บุคคลที่สื่อสารกันภายในเครือข่ายวิทยุสมัครเล่น ได้แก่ สมาชิก และพันธมิตร การสื่อสารในประเด็นที่ต่างกันจะมีรูปแบบการสื่อสารที่แตกต่างกัน โดยมีสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นและประธานของกลุ่มและชมรมต่างๆ เป็นแกนนำและศูนย์กลางในการกระจายข่าวสารไปยังสมาชิก

2. ประเด็นในการสื่อสารภายในเครือข่าย ได้แก่ ก. การสื่อสารในเรื่องเกี่ยวกับระเบียบราชการและข้อบังคับเกี่ยวกับนักวิทยุสมัครเล่น ข. ความเคลื่อนไหวของนักวิทยุสมัครเล่น ค. กิจกรรมเพื่อสังคม ง. เรื่องส่วนตัว

3. หากวิเคราะห์ตามตัวชี้วัดความสัมพันธ์ในเครือข่ายการสื่อสาร พบว่า เครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นเป็นเครือข่ายที่มีการครอบงำต่ำ มีความยืดหยุ่นสูง มีความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีความสมดุลง่ายและเป็นเครือข่ายเปิด

4. เมื่อเกิดภาวะวิกฤต เครือข่ายจะมีการประสานความร่วมมือกับพันธมิตรในการแก้ไขภาวะวิกฤตนั้นๆ โดยรูปแบบการสื่อสารจะแตกต่างกันไปแล้วแต่เหตุการณ์ การสื่อสารในภาวะวิกฤตเป็นการสื่อสารแบบรวมศูนย์ โดยทุกเหตุการณ์ตำรวจจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสาร ช่องทางหลักได้แก่ การสื่อสารผ่านทางวิทยุคมนาคม ส่วนช่องทางการสื่อสารรอง ได้แก่ โทรศัพท์

ภาควิชา....การประชาสัมพันธ์.....
สาขาวิชา.....นิเทศศาสตร์พัฒนาการ....
ปีการศึกษา...2545.....

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4485269028 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD: COMMUNICATION NETWORK/COMMUNICATION PATTERNS/CRISIS

APISARA KERDCHOOCHUEN : COMMUNICATION PATTERNS OF AMATEUR

RADIO NETWORK IN CRISIS. THESIS ADVISOR : PARICHART

STHAPITANONDA,Ph.D. 191 pp. ISBN 974-17-1781-4

The objective of this research is to study communication patterns of amateur radio network in crisis. A qualitative research was applied in order to collect data. Participation observation and indepth interview with group leaders, members, alliances and related sectors of amateur radio network at Khornkean, were used to complete this study.

1. This research shows that the characteristic of communication patterns of amateur radio network is horizontal, two-ways and decentralized communication among subnetwork that consists of network members and alliances. The Khornkean radio amateur society and the group leaders of different clubs act as the center actor or hub responsible for relaying the news to their members.

2. The communication patterns within the network can be divided into various styles depend on the topics:communicating government and amateur radio regulations, communicating current changes and moderations of amateur radio, communicating societal activies,communicating personal issues.

3. According to the evaluations made by network descriptors found that radio amateur is low dominance, low centrality, high flexible, high reachability, high symmetry and openness network.

4. In crisis, the communication pattern will change into centralized communication. The police serve as the center of the network. The main channel is through the radio.The secondary channel is through the telephone.

Department.....Public..Relations.....

Student's signature.....

Field of study...Development Communication....

Advisor's signature.....

Academic year.....2002.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ พร้อมทั้งผู้วิจัยได้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทมหาบัณฑิตได้นั้น ด้วยความเมตตา ที่แนะและสนับสนุนของ รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์ ผู้ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ที่นอกจากจะได้สอนวิชาความรู้ในแง่ของ ทฤษฎีให้แล้ว ยังได้สร้างให้ข้าพเจ้าเป็นมหาบัณฑิตที่พร้อมจะใช้วิชาความรู้ในการรับใช้ประเทศชาติต่อไปอีกด้วย ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านมา ณ ที่นี้

ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ธนวดี บุญสี้อ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ พัทธนี เขยจรรยา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา และชี้แนะ แนวทางอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยและการทำงานวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

การวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จลุล่วงไปไม่ได้เลยหากไม่ได้รับการอนุเคราะห์อันดียิ่ง พร้อมทั้งการต้อนรับอย่างเป็นกันเองของพี่น้องและเพื่อนสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น ทุกท่าน โดยเฉพาะ HS4 IEK รวมทั้งเพื่อนสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นชมรม 32 บางบอน ที่ได้ให้ข้อมูลอันสำคัญยิ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณจากใจจริง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังขอขอบคุณ เพื่อนๆ Dev.Comm รุ่น 7 ที่น่ารักทุกคน โดยเฉพาะ พี่น้อง เก่ ก๊อง อ้วน ที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกันมาตลอด 2 ปีเต็มและจะเป็นเช่นนี้ตลอดไป รวมทั้งกุง ที่ได้ร่วมทำวิจัยในแนวทางเดียวกันตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์พร้อมกัน และต้องขอขอบคุณอย่างมากจากใจจริงสำหรับพี่หนูยและต่อที่ได้คอยช่วยเหลือในด้านต่างๆจนกระทั่งวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ ต้องขอกราบขอบพระคุณบุพการี ได้แก่ คุณพ่อคุณแม่ คุณยาย ที่น่ารัก โดยเฉพาะพ่อปู่และย่า ที่ผู้วิจัยรักที่สุดในชีวิต ถึงแม้ว่าในวันนี้ท่านมิอาจได้อยู่เห็นความสำเร็จ แต่มั่นใจเหลือเกินว่าท่านคงจะรับรู้ได้ไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง ว่าในวันนี้หลานคนนี้ได้ประสบความสำเร็จ เป็นมหาบัณฑิตและพร้อมที่จะเป็นคนดีของชาติต่อไป

อภิสิรา เกิดชูชื่น

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1	บทนำ..... 1
	ที่มาและความสำคัญของปัญหา..... 1
	ปัญหานำวิจัย..... 8
	วัตถุประสงค์การวิจัย..... 9
	นิยามศัพท์..... 9
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....10
2	แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
	แนวคิดเกี่ยวกับภาวะวิกฤติ..... 11
	ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารแบบกึ่งกลาง..... 14
	ทฤษฎีการสื่อสารโทรคมนาคม..... 15
	แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม..... 16
	แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย..... 26
	แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการสื่อสาร..... 37
	ทฤษฎีการสื่อสารและกระบวนการสื่อสาร..... 45
3	ระเบียบวิธีวิจัย
	กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย..... 59
	การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 60
	การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย..... 61
	การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลการวิจัย..... 62
4	ผลการวิจัย
	ลักษณะเครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่น..... 65

	รูปแบบการสื่อสารของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นในภาวะวิกฤติ.....	106
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
	สรุปผลการวิจัย.....	119
	อภิปรายผลการวิจัย.....	134
	ข้อเสนอแนะ.....	157
	รายการอ้างอิง.....	162
	ภาคผนวก.....	166
	ภาคผนวก ก.....	166
	ภาคผนวก ข.....	172
	ภาคผนวก ค.....	177
	ประวัติผู้เขียน.....	191

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ	หน้า
1 แสดงองค์ประกอบของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น.....	68
2 แสดงเครือข่ายการสื่อสารของแต่ละกลุ่ม.....	71
3 แสดงเครือข่ายการสื่อสารของแต่ละชมรม.....	75
4 แสดงขั้นตอนการสื่อสารในประเด็นเกี่ยวกับระเบียบราชการ.....	93
5 แสดงการส่งข่าวสารจากสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นไปยังนักวิทยุสมัครเล่น.....	95
6 แสดงการส่งข่าวสารจากสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นโดยผ่านแกนนำของกลุ่มหรือชมรมต่างๆ.....	96
7 แสดงการสื่อสารในประเด็นระเบียบข้อบังคับของทางราชการ.....	97
8 แสดงการสื่อสารในประเด็นการแลกเปลี่ยนข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหว.....	100
9 แสดงสื่อสารในประเด็นกิจกรรมเพื่อสังคมที่ริเริ่มโดยสมาชิกของเครือข่าย.....	102
10 แสดงการสื่อสารในประเด็นเรื่องส่วนตัวของสมาชิกในเครือข่าย.....	105
11 แสดงรูปแบบการสื่อสารเมื่อนักวิทยุสมัครเล่นเป็นผู้พบเหตุ.....	109
12 แสดงรูปแบบการสื่อสารเมื่อประชาชนเป็นผู้พบเหตุ.....	110
13 แสดงรูปแบบการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นเมื่อพบเหตุอัคคีภัย.....	112
14 แสดงขั้นตอนการสื่อสารเมื่อประชาชนทั่วไปเป็นผู้พบเหตุอัคคีภัย.....	113
15 แสดงรูปแบบการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นเมื่อพบเหตุอาชญากรรม.....	116
16 แสดงรูปแบบการสื่อสารในการขอความร่วมมือนักวิทยุสมัครเล่นในการแจ้งเบาะแสดคนร้ายเมื่อเกิดเหตุอาชญากรรม.....	117

สถาบันวิทยุบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ไม่มีมนุษย์คนใดที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยหรือติดต่อกับบุคคลอื่น การที่มนุษย์มาอยู่รวมกันจนเกิดเป็นสังคมขึ้นนั้น สิ่งสำคัญยิ่งที่สมาชิกทุกคนในสังคมต้องการคือ ความสงบสุข หากสังคมใดมีความสงบเรียบร้อย สังคมนั้นย่อมเป็นที่ปรารถนาของทุกคนรวมทั้งการพัฒนาสังคมนั้นก็เป็นไปได้โดยง่าย ตรงกันข้ามกับสังคมที่มีความวุ่นวายหรือปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นย่อมทำให้ประชาชนในสังคมนั้นต้องพบกับความเดือดร้อนและการจะพัฒนาสังคมนั้นให้มีความเจริญมากขึ้นก็ย่อมทำได้ยากเช่นกัน ในความเป็นจริง เมื่อมีการมาอยู่รวมกันของมนุษย์จำนวนมากจนกลายเป็นสังคมหนึ่งขึ้น แน่แน่นอนว่าการจะขับเคลื่อนหรือดำเนินสังคมให้ไปในทิศทางที่ต้องการนั้นเป็นเรื่องยาก เนื่องจากสังคมหนึ่งๆ จะต้องพบกับปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ กันไป ทั้งปัญหาที่มีสาเหตุมาจากความเลื่อมใสทางจิตใจของมนุษย์เอง เช่น อาชญากรรม การทะเลาะวิวาท ปัญหาสิ่งแวดล้อม ฯลฯ หรือปัญหาที่เกิดจากภาวะที่ไม่สามารถคาดเดาได้ล่วงหน้า อาจเกิดจากมนุษย์เป็นผู้กระทำ เช่น อุบัติเหตุ อัคคีภัย เป็นต้น หรือเกิดจากธรรมชาติซึ่งมนุษย์ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ภัยธรรมชาติต่างๆ เป็นต้น เมื่อเกิดปัญหาเหล่านี้ขึ้นในสังคมแล้วทำให้เกิดความเสียหายในด้านต่างๆ แก่สมาชิกในสังคม ตั้งแต่การสูญเสียทรัพย์สินไปจนถึงเสียชีวิต อันจะส่งผลกระทบต่อ เป็นอุปสรรคและสร้างความเสียหายต่อการดำเนินชีวิตปกติของคนในสังคมนั้นรวมทั้งยังเป็นอุปสรรคในการพัฒนาสังคมในด้านต่างๆ อีกด้วย

ไม่มีสังคมใดที่สามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่เกิดปัญหา และเมื่อสังคมเกิดปัญหาหรือภาวะวิกฤตต่างๆ เช่นนี้ ย่อมก่อความเสียหายแก่สมาชิกในสังคมนั้นๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปัญหาสังคมหรือภาวะวิกฤตนั้นสามารถเกิดได้กับทุกคนในสังคม ทุกที่และทุกเวลาโดยไม่มีใครสามารถคาดเดาล่วงหน้าได้ ดังนั้นเมื่อเกิดเหตุการณ์หรือภาวะวิกฤตต่างๆ เหล่านี้ขึ้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ปัญหาหรือภาวะวิกฤตเหล่านั้นต้องได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน ซึ่งเป็นหน้าที่ของสมาชิกในสังคมที่จะจัดการกับภาวะต่างๆ เหล่านั้นเพื่อให้สังคมกลับคืนสู่ภาวะปกติ

เมื่อเกิดภาวะวิกฤตขึ้น แน่ใจว่าจะต้องส่งผลกระทบต่อคนเป็นจำนวนมาก ดังเช่น Karl A. Slaikeu (1984: 53) ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะวิกฤต เป็นเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อสาธารณชนและสังคมโดยรวม เป็นเหตุการณ์ฉุกเฉิน และจะต้องเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก และต้องการการแก้ปัญหาที่คนกลุ่มใหญ่ภายในระยะเวลาที่จำกัดแค่นั้นๆ

ดังนั้นการจะแก้ไขปัญหาต่างๆ ในยามที่สังคมเกิดภาวะวิกฤตเช่นนี้ ย่อมต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจและการประสานงานจากสมาชิกหลายฝ่ายในสังคม ดังเช่นมีคำกล่าวที่ว่า *รวมกันเราอยู่แยกหมู่เราตาย* อันเป็นคำกล่าวที่ใช้ได้ดีในยามที่สังคมต้องเผชิญกับภาวะวิกฤต เพราะบุคคลเพียงคนเดียวไม่สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้ ดังนั้นการร่วมมือร่วมใจและการประสานความร่วมมือจากหลายฝ่ายจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการแก้ไขปัญหา

เมื่อการแก้ไขปัญหาต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลจำนวนมากแล้ว การสื่อสาร จึงเข้ามา มีบทบาทสำคัญ ในฐานะเป็นเครื่องมือในการประสานความร่วมมือจากบุคคลฝ่ายต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้ หากที่ใดขาดการสื่อสารที่นั้นย่อมไม่ใช่สังคม และปัญหาสังคมต่างๆ จะไม่สามารถแก้ไขได้หากปราศจากการสื่อสาร ทำให้ในกระบวนการการแก้ไขภาวะวิกฤตนี้ มีการสื่อสารเข้ามาเกี่ยวข้อง และมีบทบาทสำคัญในอันที่จะแก้ไขปัญหาวิกฤตเหล่านั้นให้ลุล่วงไปได้

กระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะสามารถทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปได้อย่างราบรื่น และแน่นอนว่ากระบวนการในการแก้ไขภาวะวิกฤตเช่นนี้ ย่อมใช้กระบวนการที่มีการสื่อสารกันเพียงสองคน แต่การสื่อสารในลักษณะนี้ย่อมต้องการการประสานงานของกลุ่มคนจำนวนหนึ่งที่เกี่ยวข้องในการร่วมกันแก้ปัญหา เมื่อมีการสื่อสารกันระหว่างกลุ่มคนและมีเป้าหมายในการสื่อสารอันเดียวกัน คือ การแก้ไขภาวะวิกฤตแล้ว จึงถือเป็นการสื่อสารในลักษณะเครือข่าย ดังเช่นมีผู้ให้ความหมายของเครือข่ายไว้ ดังนี้

กาญจนา แก้วเทพ (2538) กล่าวว่า เครือข่าย หมายถึง รูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่ม หรือ องค์กรหลายองค์กร ที่ต่างก็มีทรัพยากรของตนเอง มีเป้าหมาย มีวิธีการทำงาน และมีกลุ่มเป้าหมายของตัวเอง บุคคล กลุ่มหรือองค์กรเหล่านี้เข้ามาประสานงานกันอย่างมีระยะเวลานานพอสมควร แม้อาจจะไม่ได้มีกิจการร่วมกันอย่างสม่ำเสมอก็ตาม แต่ก็จะมีการวางรากฐานเอาไว้ เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความต้องการที่จะขอความช่วยเหลือ หรือขอความร่วมมือจากกลุ่มอื่นๆ เพื่อแก้ปัญหาก็สามารถติดต่อไปได้

นอกจากนั้น เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ (2543) ได้ให้ความหมายของเครือข่ายว่า เครือข่าย หมายถึง การที่บุคคล องค์กร หน่วยงาน หรือสถาบันใดๆ ได้ตกลงที่จะประสาน เชื่อมโยงเข้าหากัน ภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดหมายเพื่อการอย่างใดอย่างหนึ่ง กลุ่มเครือข่ายนี้ต้องมีการแสดงออกเป็นการลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกัน

หากจะพิจารณาจากนิยามของเครือข่ายที่มีผู้ให้ไว้ข้างต้นอาจสรุปได้ว่า เครือข่าย เป็นการประสานร่วมมือกันของกลุ่มบุคคลอย่างมีระยะเวลาอันพอสมควร ในการกระทำกิจกรรมร่วมกันโดยมีจุดประสงค์ร่วมกัน และมีความสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกภายในเครือข่าย

เครือข่ายเป็นรูปแบบการสื่อสารในแนวนอน (Horizontal communication) ซึ่งแตกต่างจากการสื่อสารในรูปแบบเดิมที่มีการสื่อสารจากบนลงล่างเหมือนเป็นการสั่งการจากผู้บังคับบัญชามายังผู้ใต้บังคับบัญชาและส่วนมากเป็นการสื่อสารแบบทางเดียวซึ่งส่วนใหญ่ทำให้การสื่อสารไม่ค่อยมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ประโยชน์ของการสื่อสารในรูปแบบของเครือข่ายนี้ มีประโยชน์ทั้งในแง่ของตัวบุคคลเอง คือ เป็นแหล่งของข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางด้านข้อมูลต่างๆ และการสนับสนุนทางสังคมในด้านต่างๆ รวมทั้งยังมีประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมด้วย คือ เป็นส่วนหนึ่งในรูปแบบของการสื่อสารเพื่อการพัฒนา เป็นการจัดสรรทรัพยากรระหว่างสมาชิกอย่างเหมาะสม และช่วยให้สมาชิกอยู่ร่วมกันได้ การสื่อสารในรูปแบบของเครือข่ายนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ ของสังคมรวมทั้งในการแก้ไขปัญหาสังคม ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาสังคมต่างๆ และเป็นพลังอันสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมไปในรูปแบบของประชาสังคม หรือสังคมของประชาชน ซึ่งเป็นแนวทางให้ประชาชนสามารถดำรงชีพ รวมทั้งแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนา

ด้วยเหตุนี้เมื่อเกิดปัญหาสังคมหรือภาวะวิกฤตต่างๆ ขึ้น การสื่อสารในรูปแบบของเครือข่ายจึงเป็นรูปแบบการสื่อสารอีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเนื่องจากเป็นการประสานความร่วมมือแรงร่วมใจจากบุคคลหลายๆ ฝ่ายในสังคม อันจะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและทำให้สังคมดำเนินต่อไปได้ด้วยความสะดวกต่อไป

ในบางสถานการณ์ การแก้ไขปัญหาในภาวะวิกฤตโดยการใช้การสื่อสารในรูปแบบของเครือข่ายอาจจะทำได้ง่าย ด้วยการสื่อสารผ่านทางช่องทางการสื่อสารปกติ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบเห็นหน้ากันหรือการสื่อสารผ่านช่องทางคมนาคมต่างๆ ที่ใช้กันอยู่

ทั่วๆ ไปในยามปกติ แต่ในบางสถานการณ์ การสื่อสารเพื่อการแก้ไขปัญหาอาจเป็นไปได้ลำบาก เช่น จะทำอย่างไรในสถานการณ์ที่สังคมเกิดภาวะวิกฤต อาทิ ปัญหาภัยธรรมชาติ หรืออุบัติเหตุต่างๆ ซึ่งส่งผลให้ช่องทางการสื่อสารปกติซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของกระบวนการสื่อสารถูกตัดขาด?

เมื่อเกิดภาวะวิกฤตเช่นนี้ขึ้นในอดีตอาจจะเป็นเรื่องยากที่เราจะหาช่องทางการสื่อสารใหม่มาใช้แทนช่องทางการสื่อสารปกติที่ถูกตัดขาด แต่ในปัจจุบันโลกมีการพัฒนาไปมาก ซึ่งเราสามารถนำผลของการพัฒนานั้นมาใช้แก้ปัญหาเมื่อยามที่สังคมเกิดภาวะวิกฤตได้ โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางด้านการสื่อสาร (Communication Technology) ในยามที่สังคมเกิดภาวะวิกฤตต่างๆ เทคโนโลยีทางด้านการสื่อสารที่นำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาเรื่องช่องทางการสื่อสารปกติที่ถูกตัดขาด คือ วิทยุคมนาคม ด้วยคุณสมบัติของวิทยุคมนาคม ที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ในระยะทางไกลที่สัญญาณไปถึงโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยสายเคเบิล และสามารถพกพาติดตัวไปได้ในขณะปฏิบัติงาน จึงทำให้เจ้าหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติงานในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยเมื่อเกิดภาวะวิกฤตที่ช่องทางการสื่อสารปกติถูกตัดขาดต้องพึ่งพาการสื่อสารกันทางวิทยุคมนาคม

วิทยุคมนาคมหรือวิทยุสื่อสารนับเป็นอุปกรณ์การสื่อสารอีกประเภทหนึ่งในปัจจุบันได้มีการพัฒนาไปอย่างมาก นอกจากวิทยุคมนาคมจะใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารเพื่อแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดภาวะวิกฤตแล้วยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงประชาชนจากทั่วทุกมุมโลกเข้าด้วยกัน เนื่องด้วยคุณสมบัติของวิทยุคมนาคมที่ประกอบด้วยทั้งภาครับและภาคส่ง ทำให้บุคคลคนหนึ่งสามารถส่งข้อความข่าวสารไปยังบุคคลที่เป็นผู้รับได้โดยผ่านเครื่องวิทยุภาคส่งซึ่งจะทำกาการแปลงคลื่นเสียงให้เป็นให้เป็นไฟฟ้าแล้วส่งผ่านอากาศไปในรูปของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า เมื่อคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าเดินทางไปในอากาศ บุคคลใดที่มีสายอากาศและวิทยุคมนาคมก็สามารถรับฟังข้อความที่ส่งไปได้ในทันทีเดียวกัน โดยการแปลงสัญญาณคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้ากลับมาเป็นคลื่นเสียงอีกครั้งหนึ่ง นี่เป็นหลักการของการสื่อสารโดยผ่านทางวิทยุคมนาคม

กลุ่มนักวิทยุสมัครเล่น เป็นบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้นำการสื่อสารในรูปแบบของเครือข่ายซึ่งเป็นประโยชน์อย่างใหญ่หลวงต่อการพัฒนามาใช้ร่วมกับเทคโนโลยีทางด้านการสื่อสารโดยสื่อสารกันผ่านทาง วิทยุคมนาคม ซึ่งถือเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการสื่อสารเพราะเป็นการประสาน 2 ประสิทธิภาพเข้าด้วยกัน กล่าวคือ ประสิทธิภาพของการสื่อสารโดยรูปแบบเครือข่ายและประสิทธิภาพของการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารอันทันสมัยในปัจจุบันมาผนวกกันซึ่งจะช่วยลดอุปสรรคต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการสื่อสารแบบธรรมดาและยังเป็นการเพิ่ม

ความสะดวกและรวดเร็วของการสื่อสารในภาวะต่างๆ อีกด้วย การสื่อสารผ่านทางวิทยุคมนาคมของกลุ่มนักวิทยุสมัครเล่นในลักษณะนี้ทำให้เกิดเครือข่ายการติดต่อสื่อสารขนาดใหญ่ที่มีเครือข่ายของการสื่อสารขนาดย่อยซ้อนอยู่มากมาย จนเรียกได้ว่าเกิดเป็นชุมชนทางอากาศขึ้น อันจะเอื้อประโยชน์ต่อสังคมในยามที่เกิดภาวะวิกฤต เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ซึ่งเป็นบุคคลที่มีอุปกรณ์การสื่อสารอันทันสมัย ในขณะที่เดียวกันก็ใช้ความรู้ความสามารถในการสื่อสารและอุปกรณ์สื่อสารที่มีอยู่ เข้าอาสาสมัครเป็นหน่วยสื่อสารในภาวะฉุกเฉิน เมื่อได้รับการขอร้องจากทางราชการ ซึ่งจะกำลังสำคัญในการสื่อสารเพื่อแก้ไขภาวะวิกฤตต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

ด้วยประโยชน์อันมหาศาลของการสื่อสารผ่านทางวิทยุคมนาคม ทำให้มีความพยายามหลายครั้ง นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2507 เพื่อเรียกร้องขอให้มีการวิทยุสมัครเล่นในประเทศไทย จากองค์กรและบุคคลหลายฝ่าย กรมไปรษณีย์โทรเลขจึงได้มีโครงการทดลองให้มี วิทยุสมัครเล่น ในรูปของนักวิทยุสมัคร หรือ VR ขึ้น เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2524 จนกระทั่งเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2524 กรมไปรษณีย์โทรเลขจึงได้เปิดให้มีการสอบเพื่อรับประกาศนียบัตรพนักงานวิทยุสมัครเล่นขั้นต้นขึ้นเป็นครั้งแรก และต่อมาได้มีการขอร้องให้ทางการออกกฎกระทรวงหรือกฎหมายรองรับกิจการวิทยุสมัครเล่น จนถึงปีพ.ศ. 2530 จึงได้มีการประกาศใช้ระเบียบคณะกรรมการประสานงานการจัดและบริหารความถี่วิทยุแห่งชาติว่าด้วยกิจการวิทยุสมัครเล่น ซึ่งถือเป็นแม่บทของกิจการวิทยุสมัครเล่นในประเทศไทย มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 ม.ค. 2531 อันเป็นวันแจ้งเกิดของกิจการวิทยุสมัครเล่นในประเทศไทยอย่างสมบูรณ์ จนกระทั่งปัจจุบันการสื่อสารผ่านวิทยุคมนาคมของกิจการวิทยุสมัครเล่นได้เป็นเครื่องมือในการสร้างเครือข่ายขนาดใหญ่ของกลุ่มบุคคลทุกสาขาอาชีพซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้าน การสื่อสารด้วยวิทยุคมนาคมเป็นอย่างดี เพราะเป็นผู้ที่สอบผ่านการคัดเลือกเพื่อรับประกาศนียบัตรพนักงานวิทยุสมัครเล่นจากกรมไปรษณีย์โทรเลข ซึ่งปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้นประมาณ 350,000 คนทั่วประเทศ และเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ

สมาชิกรักวิทยุสมัครเล่นนั้นถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพต่อสังคมและประเทศชาติอย่างมาก ดังเช่นที่อธิบดีเศรษฐสุพร คุณศรีพิทักษ์ เคยกล่าวไว้ว่า "กลุ่มนักวิทยุสมัครเล่นเป็นชนชั้น Elite ของสังคม เพราะเป็นผู้ที่

1. รักความก้าวหน้า
2. เป็นกลุ่มคนชั้นกลางที่มีฐานะ
3. เป็นกลุ่มผู้นำของชุมชน

4. เป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดีเยี่ยม ไม่มีอคติต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม
5. มีใจเสียสละพร้อมอาสาสมัครเพื่อสังคม

สังคมของเราต้องการคนอย่างนี้ยิ่งมากเท่าไรยิ่งดี" ซึ่งคำกล่าวดังกล่าวนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจการวิทยุสมัครเล่นสากล กล่าวคือ กิจการวิทยุสมัครเล่นตั้งขึ้นเพื่อให้บรรดาสมาชิกได้มีการฝึกฝนตนเอง (Self Education) ทั้งในทางวิชาการ เทคนิค อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่การทดลองประดิษฐ์เครื่องมือสื่อสารต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี และในทางสังคมโดยนักวิทยุสมัครเล่นจะต้องพูดคุยแลกเปลี่ยนรวมทั้งพบปะเพื่อนสมาชิกมากมาย ซึ่งเป็นบุคคลที่มาจากต่างสถานที่และต่างประสบการณ์กัน โดยจะได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็นและความรู้ต่างๆ แก่กัน และยังเป็นการฝึกฝนตนเองที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอีกด้วย ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ข้อที่สองของกิจการวิทยุสมัครเล่นสากล คือ การสร้างสัมพันธไมตรี (Friendship) ต่อเพื่อนสมาชิกจากทั่วทุกมุมโลก และนอกจากประโยชน์ที่นักวิทยุสมัครเล่นจะได้รับต่อตนเองแล้ว กิจการวิทยุสมัครเล่นยังจะเป็นประโยชน์ต่อสังคม ดังเช่นวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งของกิจการวิทยุสมัครเล่นสากล คือ เพื่อเป็นอาสาสมัครช่วยสังคมในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Service) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า วิทยุสมัครเล่นมิได้มีไว้เพื่อการคุยเล่น หรือใช้แทนโทรศัพท์ แต่เป็นกลไกตัวหนึ่งในการพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิธีการคือ อนุญาตให้ประชาชนทั่วไปสามารถทดลองและพัฒนาอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคลื่นวิทยุ นำทางไปสู่การพัฒนาระบบสื่อสารโทรคมนาคม และมีประโยชน์มหาศาลในยามที่สังคมเกิดภาวะวิกฤต อันตรงกับวัตถุประสงค์ของกิจการวิทยุสมัครเล่นนั่นเอง

ในยามปกติ นักวิทยุสมัครเล่นจะทำการสื่อสารผ่านทางวิทยุคมนาคมในการติดต่อสื่อสารกันในลักษณะต่างๆ อาทิ เสาะแสวงหาเพื่อนพูดคุยกันอย่างธรรมดา โดยมีได้ใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ทางธุรกิจแต่ประการใด กิจการวิทยุสมัครเล่นเป็นกิจการชนิดเดียวที่ทำการติดต่อสื่อสารเพียงเพื่อผลอันมีค่า ต่างจากกิจการอื่นๆ คือ นักวิทยุสมัครเล่นไม่ได้รับสินจ้างใดๆ เพื่อที่จะทำการติดต่อ ไม่ได้ทำกันอย่างเป็นทางการเป็นแต่เพียงเสาะแสวงหาเพื่อนคุยกันอย่างธรรมดา จึงทำให้กิจการวิทยุสมัครเล่นนี้ไม่มีการแบ่งแยกชั้นวรรณะ ชาติพันธุ์ หรือลัทธินิยมแต่อย่างใด พวกนี้จะพูดคุยกันอย่างอิสระถึงครอบครัว งาน รวมถึงเรื่องที่สนใจของตน และในขณะที่เดียวกันก็จะได้ฟังเรื่องราวทำนองเดียวกันจากทุกมุมโลก จนในที่สุดจะกลายเป็นเครื่องมือพิสูจน์ว่า คนเรามีพื้นฐานของความรู้สึกนึกคิดอันเดียวกันทั้งสิ้นในอันที่จะเข้าใจซึ่งกันและกัน และถ้าจะว่าไปตามความจริงแล้วก็เป็นกรณียกต้องมากหากจะเรียกกิจการวิทยุสมัครเล่นว่าเป็น "เครื่องมือเชื่อมโยงระหว่างมนุษยชาติ" เราอาจกล่าวได้ว่า การสื่อสารโดยผ่านทางวิทยุคมนาคม

ของนักวิทยุสมัครเล่นนั้นก่อให้เกิดลักษณะเป็นชุมชนทางอากาศได้ กล่าวคือ ถึงแม้ว่าสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นจะไม่เคยเห็นหน้ากันมาก่อนหรือไม่เคยรู้จักกันเป็นการส่วนตัว แต่การที่ได้รับฟังเรื่องราวต่างๆ ของเพื่อนสมาชิกคนอื่นๆ หรือได้มีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันโดยผ่านทางวิทยุคมนาคมก็ทำให้เกิดความรู้สึกสนิทสนม เห็นอกเห็นใจกันเปรียบเสมือนเป็นชุมชนใหญ่ที่มีสมาชิกมากมายและต่างก็ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังเช่นมีคำกล่าวของนักวิทยุสมัครเล่นว่า "หากสัญญาณั้ไปถึงคุณคือเพื่อน" ดังนั้นนักวิทยุสมัครเล่นจึงมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มและขยายจากกลุ่มไปเป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ที่มีสมาชิกอยู่ทั่วประเทศซึ่งสมาชิกทุกคนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและพร้อมที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจ

นอกเหนือจากในยามปกติที่นักวิทยุสมัครเล่นจะติดต่อสื่อสารกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความรู้ทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารแล้ว ในยามที่สังคมอยู่ในภาวะวิกฤต ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ในยามที่ช่องทางการสื่อสารปกติถูกตัดขาด เครื่องมือสื่อสารที่จำเป็นในการแก้ปัญหาคือ วิทยุคมนาคม และนักวิทยุสมัครเล่นก็มีบทบาทสำคัญซึ่งเป็นเสมือนกำลังสำรองในการใช้เครื่องมือสื่อสารที่ตนเองมีอยู่ในการช่วยแก้ไขวิกฤตการณ์ต่างๆ มากมาย ดังจะเห็นได้จากการที่กิจการวิทยุสมัครเล่นมีประวัติอันงดงามในการร่วมมือกับทางราชการ โดยนักวิทยุสมัครเล่นได้อุทิศเวลา เครื่องมือสื่อสาร และความชำนาญโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย ไม่ว่าจะเป็นภัยเล็กน้อย เช่น อุบัติเหตุบนท้องถนน ไปจนถึงแผ่นดินไหว ไฟไหม้ น้ำท่วม หรือมหาวาตภัย ไม่ว่าจะท้องใดๆ ต้องประสบภัยธรรมชาติและเส้นทางติดต่อของราชการประสบอุปสรรคขึ้น สถานีวิทยุสมัครเล่นก็จะสามารถขอความช่วยเหลือจากภายนอกได้ ดังนั้นข่ายการติดต่อสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นจึงเป็นประจักษ์ขายการสื่อสารสำรองที่ใช้ประโยชน์ได้อย่างมหาดล เมื่อเส้นทางคมนาคม ซึ่งจัดได้เฉพาะเกิดขัดข้องหรือไม่เพียงพอที่จะรับภารกิจได้ ดังจะเห็นได้จากการประสานความร่วมมือของสมาคมนักวิทยุอาสาสมัครในการเป็นแกนนำให้นักวิทยุสมัครเล่นได้เข้าไปมีบทบาทรับใช้สังคมเพื่อสาธารณประโยชน์ช่วยสังคมตั้งแต่เริ่มกิจการวิทยุอาสาสมัคร ได้แก่

1. ได้ประสานงานกับตำรวจสายตรวจ 191
2. โครงการสายตรวจร่วมตำรวจและนักวิทยุสมัครเล่น
3. ช่วยเป็นข่ายการสื่อสารในการประสานงานในการช่วยกิจกรรมการกุศลต่างๆ
4. แจ้งข้อมูลข่าวสารการจราจรตลอดเวลา
5. ช่วยในการรายงานข่าวเหตุการณ์สำคัญที่เป็นภัยธรรมชาติ เช่น พายุเก
6. ช่วยประสานงานกับหน่วยงานของทางราชการต่างๆเกี่ยวกับสาธารณูปโภค

เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท รวมท้้งบริการแจ้งพยากรณ์อากาศให้ได้ทราบด้วย

ภารกิจต่างๆ เหล่านี้ชี้ให้เห็นความสำคัญของกิจการวิทยุสมัครเล่นซึ่งมีประโยชน์ในการพัฒนาประเทศทั้งในยามสงบและใช้แก้ปัญหาในยามที่ประเทศเกิดภาวะวิกฤตต่างๆ ได้จากประวัติที่ผ่านมาของกิจการวิทยุสมัครเล่นที่ได้เข้าช่วยเหลือสังคมและทางราชการในการแก้ไขภาวะวิกฤต กลุ่มนักวิทยุสมัครเล่นจึงถือเป็นกำลังสำคัญของประเทศอีกกลุ่มหนึ่งที่น่าความทันสมัยทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาสังคมเมื่อเกิดภาวะวิกฤตต่างๆ ในรูปแบบของกระบวนการการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพผ่านเครือข่ายสมาชิก โดยพร้อมที่จะปฏิบัติงานเพื่อสังคมได้ตลอดเวลา ดังเช่นที่ ดร.กาญจนา แก้วเทพ ได้ให้ความหมายของคำว่า เครือข่ายไว้ว่าเป็น Net ที่โยงใยถึงกัน และพร้อมที่จะ Work เมื่อต้องการใช้งาน ซึ่งนับเป็นประโยชน์อย่างมากในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งแก้ไขภาวะวิกฤตต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งถือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและความสงบสุขของประชาชนในสังคม

เครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นถือเป็นเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นอีกเครือข่ายหนึ่งซึ่งเป็นการรวมตัวกันของนักวิทยุสมัครเล่นที่มีแนวความคิดเพื่อออกช่วยเหลือผู้ประสบภัยและอุบัติเหตุทั่วไปภายในจังหวัดขอนแก่นและพื้นที่ใกล้เคียง ทุกคนที่อาสาทำงานจะไม่มีผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งของใดๆ จะได้รับเพียงความภูมิใจที่ได้กระทำความดีเท่านั้น จากภารกิจต่างๆ ที่ผ่านมาของนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นได้เป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไปในจังหวัดขอนแก่นและใกล้เคียงแล้วว่า ได้ทำคุณประโยชน์มหาศาลแก่สังคม ไม่ว่าจะเป็นในภาวะปกติหรือในภาวะวิกฤต ที่ได้้นำการสื่อสารในรูปแบบของเครือข่ายมาใช้ร่วมกับเทคโนโลยีการสื่อสารและมีการจัดการการสื่อสารภายในเครือข่ายบนออนไลน์อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพอันยังประโยชน์แก่สังคมและเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่เครือข่ายอื่นๆ ด้วย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น ในการแก้ปัญหาสังคมเมื่อเกิดภาวะวิกฤต อันจะยังประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและกิจการวิทยุสมัครเล่นต่อไป

ปัญหานำการวิจัย

1. เครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มนักวิทยุสมัครเล่นมีลักษณะอย่างไร
2. รูปแบบการสื่อสารของกลุ่มนักวิทยุสมัครเล่นในภาวะวิกฤตมีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มนักวิทยุสมัครเล่น
2. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารของกลุ่มนักวิทยุสมัครเล่นในภาวะวิกฤต

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาพฤติกรรมการติดต่อสื่อสารของกลุ่มนักวิทยุสมัครเล่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

นิยามศัพท์ต่างๆที่ใช้ในการวิจัย

กิจการวิทยุสมัครเล่น คือ กิจการวิทยุคมนาคมที่ดำเนินการโดยพนักงานวิทยุสมัครเล่น ซึ่งได้รับอนุญาตจากทางราชการ เพื่อการฝึกฝนตนเอง การติดต่อระหว่างกันและการทดลองตรวจสอบทางวิชาการวิทยุคมนาคมต่างๆ เพื่อจุดประสงค์ในการเพิ่มพูนความรู้และวิชาการ โดยไม่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทางด้านธุรกิจ การเงิน หรือการเมือง

นักวิทยุสมัครเล่น คือ พนักงานวิทยุคมนาคมประจำสถานีวิทยุคมนาคมสมัครเล่น สอบได้ใบอนุญาตพนักงานวิทยุสมัครเล่นจากกรมไปรษณีย์โทรเลข

วิทยุคมนาคม คือ อุปกรณ์การสื่อสารโทรคมนาคมประเภทวิทยุที่สามารถติดต่อสื่อสารแบบสองทางได้ คือเป็นทั้งภาครับและภาคส่งโดยอาศัยคลื่นความถี่ต่างๆ กันไป

สัญญาณเรียกขาน คือ รหัสสากลที่ใช้แทนพนักงานวิทยุสมัครเล่นแต่ละสถานี ซึ่งกรมไปรษณีย์โทรเลขจะเป็นผู้กำหนดให้

เครือข่าย คือ การที่กลุ่มนักวิทยุสมัครเล่นได้ประสาน เชื่อมโยงเข้าหากัน ภายใต้วัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน และมีการแสดงออกเป็นการลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกัน

รูปแบบการสื่อสาร คือ ลำดับขั้นตอน ทิศทางและลักษณะการสื่อสารในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ระหว่างผู้ส่งสาร กับผู้รับสารโดยผ่านสื่อของนักวิทยุสมัครเล่นและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ภาวะวิกฤต คือ ภาวะที่สังคมไม่อยู่ในสภาพที่เป็นปกติสุข และก่อให้เกิดความเสียหายและความเดือดร้อนแก่ประชาชนโดยส่วนรวม ในการวิจัยครั้งนี้ ภาวะวิกฤต คือ ภาวะที่เกิดอาชญากรรม ภาวะที่เกิดอัคคีภัย และภาวะที่เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน

เครือข่ายการสื่อสาร คือ การสื่อสารระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่นๆ ต่อไปเรื่อยๆ จนเกิดความเชื่อมโยง โดยมีผู้ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงหรือตัวประสานบุคคลเหล่านั้นไว้ด้วยกันในขั้นตอนต่างๆ จนเกิดเป็นความสัมพันธ์ในการสื่อสารของบุคคลจำนวนมาก มีลักษณะคล้ายคล้ายใยแมงมุม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

1. เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพและแก้ไขข้อบกพร่องของการสื่อสารในเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นทั้งในภาวะปกติและในภาวะวิกฤต
2. เพื่อเป็นแนวทางในการสื่อสารผ่านเครือข่ายเพื่อการแก้ปัญหาสังคมเมื่อเกิดภาวะวิกฤต
3. เพื่อเป็นแนวทางในการจัดรูปแบบการสื่อสารภายในเครือข่ายในภาวะวิกฤต
4. เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้นักวิทยุสมัครเล่นกลุ่มอื่นๆ รวมตัวกันและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านทางวิทยุคมนาคมให้เกิดประโยชน์กับสังคมในด้านต่างๆ
5. เพื่อเป็นแนวทางในการรวมตัวกันโดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารอื่นๆ เพื่อทำประโยชน์แก่สังคม
6. เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารและเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยอื่นๆ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการสื่อสารของเครือข่ายวิทยุสมัครเล่นในเมื่อเกิดภาวะวิกฤต ได้แก่

- แนวคิดเกี่ยวกับภาวะวิกฤต
- ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารแบบกึ่งกลาง และการสื่อสารโทรคมนาคม
- แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม
- แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายและเครือข่ายการสื่อสาร
- ทฤษฎีการสื่อสารและกระบวนการสื่อสาร

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะภาวะวิกฤต

เมื่อกล่าวถึงภาวะวิกฤต หลายท่านอาจนึกถึงเรื่องราวหรืออุบัติเหตุต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยมิได้คาดคิด ซึ่งได้มีผู้ให้คำจำกัดความของ ภาวะวิกฤตในความหมายที่คล้ายคลึงกันนี้ไว้หลายท่าน ดังนี้

Michael Bland (1998) ภาวะวิกฤต คือ เหตุการณ์ร้ายแรงที่ทำให้เกิดสภาวะทางอารมณ์ที่ผิดปกติไป เช่น ความปลอดภัยของมนุษย์ สิ่งแวดล้อม ผลผลิต หรือชื่อเสียงโดยรวม และก่อให้เกิดผลร้ายต่อสังคม หรืออาจหมายถึง เหตุการณ์เลวร้ายต่อสังคมที่เกิดขึ้นโดยมิได้คาดหมาย โดยเป็นเหตุการณ์ที่เร่งรีบและซับซ้อน และเป็นเหตุการณ์ที่เดินหน้าต่อไปเหมือนภาพเคลื่อนไหว ดังนั้นจึงเป็นการทำลายในการหาทางแก้ปัญหาตลอดเวลา ความยืดหยุ่นจึงเป็นเรื่องสำคัญ

James N. Roseman (อ้างถึงใน อัจฉราพร ณ สงขลา 1969) กล่าวว่า ภาวะวิกฤต เป็นเรื่องที่น่าสะพรึงกลัว เกิดขึ้นกะทันหัน และสร้างความตระหนกตกใจ

Karl A. Slaikeu (1984 อ้างถึงใน อัจฉราพรรณ ณ สงขลา, 2535) กล่าวว่า ภาวะวิกฤต เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดฝันหรือไม่คาดคิดล่วงหน้า เป็นเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความสูญเสีย ทั้งต่อชีวิตหรือทรัพย์สินและอาจเกิดขึ้นได้กับทุกคนและทุกเวลา

การจะพิจารณาว่าเหตุการณ์ใดเป็นเหตุการณ์วิกฤต Karl A. Slaikeu (1984) ได้อธิบายว่า พิจารณาจากลักษณะต่อไปนี้

1) เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใดหรือปัจจุบันทันด่วน แตกต่างจากเหตุการณ์ปกติที่ดำเนินไปเรื่อยๆ แต่ภาวะวิกฤตจะเกิดขึ้นแบบทันทีทันใด

2) เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้อะไรคิดมาก่อน โดยส่วนใหญ่ถึงแม้ว่าจะมีการเตรียมการไว้ล่วงหน้าบ้างสำหรับภาวะวิกฤต แต่คนส่วนใหญ่มักคิดว่าภาวะวิกฤตมักจะเกิดขึ้นกับคนอื่น

3) เป็นเหตุการณ์ที่มีลักษณะเป็นเหตุการณ์ฉุกเฉิน มีผลกระทบกระเทือนต่อทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นเหตุการณ์ที่ต้องการการปฏิบัติการอย่างทันที โดยมีขั้นตอนที่เหมาะสม

4) เป็นเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อสาธารณชนและสังคมโดยรวม เป็นเหตุการณ์ฉุกเฉิน และจะต้องเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก และต้องการการแก้ปัญหาที่คนกลุ่มใหญ่ภายในระยะเวลาที่จำกัดแค่สั้นๆ

5) เป็นเหตุการณ์ที่เป็นอันตรายและกระทบต่อสถานการณ์ เมื่อภาวะวิกฤตเกิดขึ้นจะส่งผลโดยตรงให้ผู้เกี่ยวข้องกับผู้บริหารหรือมีสถานการณ์สูงขึ้นหรือต่ำลงได้

โดย Karl A. Slaikeu ได้แบ่งภาวะวิกฤตตามสาเหตุของการเกิดขึ้นออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) ภาวะวิกฤตที่เกิดจากรธรรมชาติ เช่น อุทกภัย วาตภัย เป็นต้น

2) ภาวะวิกฤตที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น อัคคีภัย อุบัติเหตุต่างๆ

เป็นต้น

โดยเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคนจำนวนมากในเวลาเดียวกัน ผู้คนจำนวนมากอาจเสียชีวิตหรือบาดเจ็บ เป็นเหตุการณ์ที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน เพื่อช่วยชีวิตหรือรักษาผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ไม่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ และส่งผลกระทบในระยะยาว

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการในภาวะวิกฤต (Crisis Management)

Clarke L. Caywood and Kurt P. Stocker (อ้างถึงใน อัจฉรา วรรณมพินิจ ,2541) ได้ให้ความหมายของการจัดการภาวะวิกฤตว่า หมายถึง การจัดการของการปฏิบัติการระหว่างที่เกิดเหตุการณ์วิกฤต เช่น ขณะที่มีไฟไหม้ การอพยพ การหยุดการผลิตของโรงงาน เหล่านี้เป็นเหตุการณ์ที่อยู่ในระดับที่สามารถจัดการได้ แต่ในบางเหตุการณ์ของภาวะวิกฤตไม่สามารถวางแผนในการจัดการได้เต็มที่ถ้าเหตุการณ์นั้นอยู่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์

การจัดการภาวะวิกฤตยังหมายถึง การจัดการวางแผนระหว่างการใช้ก่อนระหว่าง และหลังภาวะวิกฤต โดยจะต้องมีแผนการณ์ในภาวะวิกฤต และมีระบบที่เหมาะสมกับภาวะวิกฤตนั้น ห่วงสำหรับปฏิบัติการภาวะวิกฤต พร้อมอุปกรณ์สื่อสารครบครัน และทีมที่ได้รับการฝึกอบรมในด้านนี้

เราสามารถอธิบายการจัดการต่อภาวะวิกฤตว่า เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันไม่ได้คาดคิด หรือการกระทำที่ทำร้ายต่อชีวิต หรือความสามารถที่จะจัดการให้องค์กรอยู่รอดได้ ซึ่งรูปแบบของวิกฤตมีได้หลายอย่าง (เช่น เครื่องบินตก สารเคมีรั่วไหล) อาจทำนายได้จากสถิติที่เกิดขึ้นว่าจะเกิดอย่างทันทีทันใดหรือไม่ หรือค่อยเป็นค่อยไป การสูญเสียชีวิตหรือการถูกคุกคามต่อชีวิตสามารถพิจารณาให้เป็นเหตุการณ์วิกฤต มีผลต่อชีวิตของลูกจ้าง ลูกค้า ประชาชนในชุมชน หรือผู้ที่มีความสัมพันธ์กับองค์กร บางเหตุการณ์ อาทิ พายุ หรือภูเขาไฟระเบิด เป็นสิ่งที่ควบคุมไม่ได้ แต่ภาวะวิกฤตอื่น เช่น อุบัติเหตุ เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถวางแผนป้องกันล่วงหน้าได้ แม้ว่าจะไม่สามารถระบุประเภทของวิกฤตได้ ก็สามารถที่จะคาดคะเนหรือป้องกันได้

โดยแนวคิดดังกล่าวถูกนำมาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดเหตุการณ์ที่จัดว่าเป็นภาวะวิกฤตและคัดเลือกมาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ โดยได้คัดเลือกเหตุการณ์ที่มีลักษณะเป็นภาวะวิกฤตตามแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นจำนวน 3 เหตุการณ์ ได้แก่ อุบัติเหตุบนท้องถนน อัคคีภัย และอาชญากรรม เพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้

งานวิจัยเรื่องนี้ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับภาวะวิกฤตมาใช้เป็นกรอบในการตัดสินใจว่า เหตุการณ์ใดจัดอยู่ในภาวะวิกฤตและมีแนวทางการจัดการกับปัญหาในภาวะวิกฤตอย่างไร โดยใช้กระบวนการสื่อสารในการแก้ปัญหาสังคมเมื่อเกิดภาวะวิกฤต

ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคลและการสื่อสารแบบกึ่งกลาง

การสื่อสารระหว่างบุคคล คือ สถานการณ์สัมพันธซึ่งบุคคล (ผู้ส่งสาร) ส่งสัญลักษณ์เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของอีกบุคคลหนึ่ง (ผู้รับสาร) ในลักษณะซึ่งหน้ากัน (Face-to-face)

ต่อมาภายหลังบาร์นสันด์ (1986) ได้กำหนดคุณลักษณะ 5 ประการ ของกิจกรรมการสื่อสารประเภทนี้ ดังนี้

1) ในเบื้องต้นที่สุดจะมี ความเกี่ยวเนื่องรับรู้กัน (perceptual engagement) ในคนสองคนหรือมากกว่าซึ่งมีความใกล้ชิดกันทางกายภาพ นี่เป็นส่วนหนึ่งของการติดต่อกันทางสังคมเบื้องต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นก่อนกิจกรรมสื่อสารประเภทนี้

2) การรับรู้ระหว่างกันทำให้เกิดการพึ่งพากันในการสื่อสาร ซึ่งเน้นถึงปฏิสัมพันธ์อันเป็นจุดเน้นของการเอาใจใส่ในด้านความนึกคิดและการเห็นภาพ เช่น ในการสนทนากัน การมีปฏิสัมพันธ์กันนั้นแต่ละคนจะมีการตอบสนองต่อประเด็นโดยคนอื่น ๆ

3) จุดเน้นของการปฏิสัมพันธ์นี้ผ่านการแลกเปลี่ยนสารระหว่างกัน การแลกเปลี่ยนนี้มีผู้มีส่วนร่วมจะขบคิดประเด็นอย่างกว้างขวาง ประเด็นนั้นๆ ทำให้นำมาซึ่งสารใหม่จากอีกคนหนึ่ง

4) ปฏิสัมพันธ์นี้อยู่บนพื้นฐานของการสื่อสารแบบซึ่งหน้ากัน แต่ละคนเผชิญหน้ากับอีกคนหนึ่ง

5) การสื่อสารระหว่างบุคคลมักจะไม่มีการสร้างที่แน่ชัด มีกฎน้อยมากในการควบคุมความถี่ รูปแบบ หรือเนื้อหาของสารระหว่างบุคคล

ที่ได้กล่าวมานั้นเป็นรูปแบบของการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งอาจจะไม่สามารถครอบคลุมรูปแบบของการสื่อสารในงานวิจัยชิ้นนี้ ดังนั้นจึงมีรูปแบบของการสื่อสารอีกรูปแบบหนึ่งคือ การสื่อสารแบบกึ่งกลาง (Medio communication) ซึ่งเป็นกิจกรรมการสื่อสารที่อยู่ระหว่างการสื่อสารแบบซึ่งหน้ากัน หรือการสื่อสารระหว่างบุคคล กับ การสื่อสารมวลชน

ลักษณะของการสื่อสารแบบกึ่งกลาง คือ มีการใช้เครื่องมือเทคนิคภายใต้สภาพการณ์ที่ค่อนข้างจำกัด โดยมีผู้สื่อสารที่สามารถชี้ระบุได้ ฉะนั้นการสื่อสารประเภทนี้จึงเป็นการสื่อสารชั้นกลาง (คำว่า Medio มาจากรากศัพท์ภาษาละตินซึ่งมีความหมายว่า ตรงกลาง (Middle)) ซึ่งมีทั้งลักษณะที่เหมือนกับการสื่อสารระหว่างบุคคล กล่าวคือ ในการสื่อสารแบบกึ่งกลางนั้นมี

จำนวนผู้รับสารน้อย โดยมากจะมีเพียงคนเดียว และเป็นผู้ที่ผู้ส่งสารรู้จัก การส่งสารจะทำภายใต้สภาพการณ์ที่จำกัด ด้วยเหตุนี้ สารจึงไม่เป็นสารที่เปิดให้สาธารณชนรู้ ฉะนั้นผู้สื่อสารจึงมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเหมือนดังที่ปรากฏในการสื่อสารระหว่างบุคคลและรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สื่อสารนั้นค่อนข้างจะไม่มีโครงสร้าง หรือรูปแบบที่แน่นอนตายตัวในระดับหนึ่ง

ในขณะเดียวกัน การสื่อสารแบบกึ่งกลางมีลักษณะเหมือนการสื่อสารมวลชนในแง่ที่ว่า การสื่อสารมวลชนนั้นมีความแตกต่างกันในหมู่ผู้รับสารและผู้สื่อสารอาจถูกแยกห่างออกจากกัน เช่น อาจรับสารเดียวกันจากสถานที่ต่างๆ กัน การส่งสารจะเป็นไปอย่างรวดเร็วและเข้าถึงผู้รับสารจำนวนมากในเวลาเดียวกัน ผู้ส่งสารนั้นอาจสื่อสารหรืออาจจะไม่สื่อสารภายในองค์การที่ซับซ้อน แต่ช่องทางที่ใช้สื่อสารนั้นส่วนใหญ่ค่อนข้างแพง ส่วนการสื่อสารแบบกึ่งกลางนั้นมุ่งที่ผู้รับสาร (ซึ่งมักมีจำนวนน้อย) อยู่ห่างกัน และติดต่อกันโดยผ่านเครื่องมือเทคนิคบางอย่าง

ดังนั้น การสื่อสารแบบกึ่งกลางจึงรวมถึงการโทรคมนาคมระหว่างจุด เช่น การโทรศัพท์ การเทเล็กซ์ การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ วิทยุภาคพื้นดิน ฯลฯ หรือโทรคมนาคมเพื่อเฝ้าสังเกต เช่น เรดาร์หรือการใช้โทรทัศน์วงจรปิดภายในโรงงานหรือสถาบันการศึกษา และภาพยนตร์ที่ถ่ายทำกันเล่นในครอบครัว

การสื่อสารโทรคมนาคม

โทรคมนาคม คือ กระบวนการสื่อสารที่ข้ามระยะทางห่างไกลโดยใช้เครื่องมือแม่เหล็กไฟฟ้าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ การสื่อสารโทรคมนาคมเป็นผลผลิตของการปฏิวัติอุตสาหกรรม

การสื่อสารโทรคมนาคมแบ่งออกได้เป็น 3 ประการ คือ

- 1.) การสื่อสารโทรคมนาคมมวลชน (Mass telecommunication) หมายถึง ลักษณะของการสื่อสารมวลชนที่มีข้อจำกัดในตัวเอง โดยต้องส่งผ่านเครื่องมือโทรคมนาคม การสื่อสารโทรคมนาคมมวลชนหมายถึงวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการค้า โทรทัศน์เพื่อการศึกษา โทรทัศน์เคเบิล และอื่นๆ ในลักษณะเดียวกันนี้

2.) การสื่อสารโทรคมนาคมจากจุดหนึ่งถึงอีกจุดหนึ่ง (Point to point telecommunication) หมายถึงการสื่อสารประเภทที่ใช้อุปกรณ์แม่เหล็กไฟฟ้าในการข้ามระยะทางไกลๆ เช่นเดียวกับสื่อมวลชน แต่ผู้รับผู้ส่งไม่ใช่มวลชน หากเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารโทรคมนาคมจากจุดหนึ่งถึงอีกจุดหนึ่ง ได้แก่ โทรศัพท์ โทรเลข โทรพิมพ์ วิทยุเคลื่อนที่ วิทยุสื่อสารระหว่างเรือเดินสมุทรกับชายฝั่ง และระบบการสื่อสารในลักษณะคล้ายคลึงกันนี้

3.) การสื่อสารโทรคมนาคมเพื่อเฝ้าระวัง (Surveillance telecommunication) หมายถึง การสื่อสารประเภทหนึ่งที่ใช้อุปกรณ์แม่เหล็กไฟฟ้าเพื่อวัตถุประสงค์ในการสำรวจขอบฟ้า เพื่อให้สัญญาณเตือนภัย การสื่อสารโทรคมนาคมประเภทนี้ ได้แก่ เรดาร์ ดาวเทียมพยากรณ์อากาศ เครื่องวัดมลพิษของบรรยากาศ และระบบการสื่อสารโทรคมนาคมในลักษณะเดียวกันนี้

การโทรคมนาคมได้รับการยอมรับว่าเป็นหัวใจของเครือข่ายการสื่อสารของสังคมที่กว้างใหญ่ ดังนั้นการสื่อสารโดยผ่านวิทยุสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นก็จัดเป็นการสื่อสารโทรคมนาคมที่ทำให้เกิดเครือข่ายขนาดใหญ่ขึ้น

สาเหตุที่ต้องนำทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารแบบกึ่งกลาง และการสื่อสารโทรคมนาคมมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการแบ่งประเภทและลักษณะของการสื่อสารที่จะทำการวิจัยได้ และเนื่องจากการสื่อสารในลักษณะดังที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันของบุคคลจำนวนหลายๆ คนจนเกิดเป็นลักษณะของกลุ่มขึ้น ดังจะได้กล่าวถึงลักษณะของกลุ่มดังนี้

แนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับกลุ่ม

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า เมื่อมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ดังนั้นทำให้มนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยลำพัง เมื่อปัจเจกบุคคลหลายคนมารวมตัวกันและมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันจึงเกิดเป็นกลุ่มขึ้น ดังที่ได้มีผู้ให้ความหมายของกลุ่มไว้หลายท่าน ดังนี้

Feldman และ Arnold (1983) ได้ให้ความหมาย "กลุ่ม" คือ คนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่มารวมกัน โดยมีลักษณะสำคัญ คือ

1. มีปฏิสัมพันธ์กัน
2. รับรู้ว่าคุณเองมีความสนใจและเป้าหมายร่วมกัน

3. มารวมกันเพื่อความสำเร็จของกิจกรรมในการทำงาน

Marvin Shaw (1981) กล่าวว่า "กลุ่ม" คือ บุคคล 2 คน หรือมากกว่า ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในลักษณะที่บุคคลแต่ละคนมีอิทธิพลและได้รับอิทธิพลซึ่งกันและกัน

Lary L. Barker และ Deborah A. Gault (1996) ได้ให้ความหมาย "กลุ่ม" ว่าคือ คนจำนวนหนึ่งซึ่งมีเป้าหมาย และมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของพวกเขา รวมทั้งตระหนักถึงการอยู่ของคนอื่น ๆ รู้ลึกว่าพวกเขาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า "กลุ่ม" คือ การรวมตัวของบุคคลซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีความสนใจร่วมกัน หรือการแสดงออกร่วมกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยรับอิทธิพลจากผลกระทบจากกันและกัน รวมถึงรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน

แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่มาวมกันและทำงานร่วมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน มีการแสดงออกในลักษณะปะทะสังสรรค์กัน กลุ่มทุกกลุ่มมีกำเนิดขึ้นมา เนื่องจากสมาชิกเหล่านั้นมีความผูกพันกันทางจิตใจหรือโครงสร้างให้เข้ามาาร่วมกัน เพราะเหตุว่าแต่ละคนต้องการได้รับความพอใจจากกันและกัน หรืออาจจะมีผลประโยชน์ร่วมกัน เพราะมนุษย์นั้นไม่ว่าจะกระทำสิ่งใดก็ตามย่อมมีจุดมุ่งหมายในการทำงานทั้งสิ้น อีกทั้งมนุษย์นั้นจะอยู่คนเดียวไม่ได้ ต้องการมีเพื่อนฝูง ต้องการเข้ากลุ่มเพื่อความสนุกสนาน ความรัก การยอมรับ ความเป็นอิสระไม่ต้องพึ่งพาอาศัยครอบครัว หรือต้องการความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ความมีชื่อเสียง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้เข้ากลุ่มต้องการได้รับทั้งสิ้น นอกจากนี้ทุกกลุ่มย่อมจะต้องประสบกับความขัดแย้งในหมู่สมาชิกด้วยกันไม่มากก็น้อย ดังนั้นจึงต้องมีการควบคุมเพื่อเป็นการรักษาไว้ซึ่งคุณภาพของกลุ่ม

กลุ่มทุกกลุ่มมีโครงสร้างแบ่งเป็น 2 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. โครงสร้างของกลุ่มในลักษณะที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกัน ดังจะเห็นได้จากการยอมรับหรือไม่ยอมรับซึ่งกันและกันของหมู่สมาชิก ซึ่งจะก่อให้เกิดลักษณะความสัมพันธ์ต่างๆ กัน

2. โครงสร้างของกลุ่มในลักษณะของการแบ่งหน้าที่การงานกันทำ โดยที่สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจะมีบทบาท (role) และหน้าที่ (function) แตกต่างกันไป

ดังนั้น ความสัมพันธ์ความเกี่ยวข้องของระหว่างสมาชิกในกลุ่มก็จะจำแนกได้ 2 ลักษณะเช่นกัน คือ

- 1) ความผูกพันทางใจ เช่น ความชอบ ไม่ชอบ รัก เกลียด เคารพ ยกย่อง นับถือ เป็นต้น
- 2) ความผูกพันกันทางหน้าที่การงานตามบทบาทของตน

กลุ่มทุกกลุ่มจะต้องมีระบบทางสังคม (social system) นั่นคือ ในการดำเนินงานของกลุ่มนั้น จำเป็นที่สมาชิกทุกคนจะต้องมีการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ทำงานอย่างมีลำดับชั้น มีระบบในการดำเนินงานที่ดี กลุ่มก็จะบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยมีการตัดสินใจหรือชี้ขาดเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ เมื่อเกิดเป็นปัญหาขึ้นมา รวมทั้งกลุ่มจะต้องมีขวัญกำลังใจ (Morale) ดี เพราะถ้าสมาชิกในกลุ่มเสียขวัญเสียกำลังใจแล้ว กลุ่มก็จะสลายตัวในไม่ช้า แต่ถ้าสมาชิกของกลุ่มมีขวัญ มีกำลังใจดี มีจิตใจเข้มแข็ง มีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กลุ่มก็จะพัฒนาไปในทางที่ดี และบรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้

นอกจากนี้ กลุ่มทุกกลุ่มย่อมมีการสร้างขนบธรรมเนียมประเพณี (Culture) ของกลุ่มขึ้นเพื่อแสดงถึงเอกลักษณ์และเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่ม

จากข้างต้นทำให้เราได้ทราบถึง ลักษณะของกลุ่มว่า จะต้องมีคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมารวมตัวกัน ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ตามที่นักจิตวิทยาและนักสังคมวิทยาได้ศึกษา และกล่าวไว้ว่า การดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมนั้นมนุษย์ไม่สามารถที่จะอยู่ตามลำพังคนเดียวได้ แต่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม โดยการรวมกลุ่มนี้มีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายอย่างซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายไว้ดังนี้

Rosenfeld (อ้างถึงใน ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2534) ได้กล่าวถึงเหตุผลที่ทำให้คนมารวมกลุ่มกัน โดยสรุปจากทฤษฎีพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของ Shutz ซึ่งกล่าวไว้ว่า ความต้องการของบุคคลแต่ละคนมีอยู่ 3 ประการคือ

1. ต้องการมีสังกัดหรือเป็นเจ้าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

2. ต้องการมีอำนาจและการควบคุม
3. ต้องการความรักทั้งในแง่รักคนอื่นและให้คนอื่นรัก

Rosenfeld เห็นว่า ความต้องการดังกล่าวนี้ เป็นเหตุผลที่ช่วยอธิบายว่า เหตุใดมนุษย์จึงรวมตัวกันเป็นกลุ่มย่อยหรือมีแนวโน้มที่จะรวมตัวเป็นกลุ่มอยู่เสมอ การสื่อสารระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม การสร้างความผูกพัน ความภักดี การช่วยกันแก้ปัญหา และตัดสินใจ การโต้ตอบกัน ฯลฯ เหล่านี้ จะทำให้กลุ่มสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคนได้

นอกจากนั้นแล้ว วิลไรจส์ กฤษณะภูติ (2532) ได้ศึกษาวิจัยในเรื่องกลุ่มในสังคมไทย และสรุปว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดกลุ่ม ได้แก่

1. ปัจจัยด้านสังคม เช่น ความต้องการเข้าสังคม ต้องการเพื่อนคู่คิดมิตรคู่ใจ ต้องการพึ่งพาอาศัยกันและกัน ช่วยกันทำงานเป็นกลุ่ม เป็นต้น
2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ คือ มีกิจกรรมด้านเศรษฐกิจสอดคล้องกันคล้ายคลึงกัน เช่น การมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน
3. ปัจจัยด้านเทคโนโลยี เทคโนโลยีสมัยใหม่ย่อมจะมีผลในการติดต่อสัมพันธ์ทางสังคม และมีผลต่อการดำรงชีวิต เช่น เทคโนโลยีด้านการสื่อสาร การคมนาคม จะช่วยให้การติดต่อระหว่างกลุ่มสะดวกขึ้น และช่วยในการให้ข้อมูลข่าวสารรวดเร็วขึ้น
4. ปัจจัยด้านชีวภาพและจิตวิทยา เช่น ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ต้องการการยอมรับในความสามารถ และอื่นๆ

“การรวมกลุ่มกัน” ยังสามารถมองในแง่ของจิตวิทยาว่า อาจมาจากสาเหตุจูงใจอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ (ฉลอง ภิรมย์รัตน์, 2521)

1. เพราะความชอบพอเป็นส่วนตัวกับสมาชิก หรือที่เรียกว่า ถูกเพื่อนชักจูงไป
2. เพราะพอใจในจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น หรือจุดมุ่งหมายตอบสนองอุดมการณ์ของตนเอง จึงต้องไปเข้ากลุ่มกับเขา
3. เพราะพอใจในกิจกรรมของกลุ่ม ซึ่งให้ความสนุกสนาน หรือให้ความพึงพอใจอย่างที่ตนต้องการ ในบางครั้งแม้ว่าตนเองจะไม่สนใจต่อจุดมุ่งหมายของกลุ่ม แต่ก็พอใจที่จะได้ทำกิจกรรมของกลุ่ม หรืออาจจะเป็นทางที่กลับกันก็ได้
4. เพราะพอใจทั้งกิจกรรมและจุดมุ่งหมายของกลุ่ม
5. เพราะพอใจที่จะมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่ม ตามลักษณะความต้องการทางจิตวิทยา คือความต้องการที่จะมีส่วนผูกพันอยู่กับบุคคลอื่น (Need for

Affiliation) บุคคลที่มีความต้องการประเภทนี้สูง จะเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มได้โดยง่าย ทั้งๆ ที่ไม่ว่าจะชอบในจุดมุ่งหมายหรือกิจกรรมของกลุ่มหรือไม่ ขอแต่เพียงว่าให้ตนเองหลุดพ้นจากสภาพการเป็นอยู่อย่างโดดเดี่ยวเท่านั้น

อิทธิพลของกลุ่มที่มีต่อสมาชิก

นอกจากองค์ประกอบและลักษณะของกลุ่มดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น กลุ่มยังสามารถมีอิทธิพลต่อสมาชิกของกลุ่ม ในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. กลุ่มมีอิทธิพลต่อการศึกษาศึกษาหรือการเรียนรู้ของบุคคลที่เป็นสมาชิกอย่างมาก รวมทั้งเจตคติ การดำเนินชีวิต การทำงาน ความทะเยอทะยาน ตลอดจนความพยายามที่จะให้บรรลุเป้าหมายของบุคคล ล้วนอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มทั้งสิ้น

2. กลุ่มเป็นเครื่องสนับสนุนและช่วยให้สมาชิกสามารถแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด อากัปกริยาต่างๆ ทั้งในทางที่ดีและไม่ดี ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

3. กลุ่มช่วยสนองความต้องการของสมาชิก นั่นคือการที่สมาชิกรวมกันเป็นกลุ่มนั้น แต่ละคนย่อมมีความต้องการอยู่ในจิตใจของตน ซึ่งบุคคลอื่นอาจจะทราบหรือไม่ทราบก็ได้

4. กลุ่มช่วยให้สมาชิกมองเห็นภาพของตนเอง (Perception of Self) ชัดเจนขึ้น คือช่วยให้สมาชิกทราบว่าตนเป็นคนอย่างไร สิ่งเหล่านี้สมาชิกไม่สามารถรู้เห็นได้ด้วยตนเองอย่างชัดเจน ขึ้นอยู่กับบุคคลอื่นๆ

5. กลุ่มมีอิทธิพลเหนือผลงานและการทำงานของสมาชิก จะเห็นได้จากการทำงานของบุคคลแต่ละคน การที่บุคคลจะทำงานได้ดีมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับเพื่อนในกลุ่ม ถ้าสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มมีความกระตือรือร้นในการทำงาน ก็จะทำให้สมาชิกส่วนน้อยมีความกระตือรือร้นตามไปด้วย

6. กลุ่มมีอิทธิพลในการช่วยตัดสินใจ ในกรณีที่มีปัญหาหรือสิ่งที่จะต้องเลือกต้องตัดสินใจ อาจจะใช้มติของกลุ่มเป็นเครื่องตัดสินใจได้ คือการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมออกความเห็นเกี่ยวกับวิธีการที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้นๆ ซึ่งจะช่วยให้ง่ายต่อการตัดสินใจ และยังก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันในหมู่สมาชิกอีกด้วย

7. กลุ่มมีอิทธิพลเหนือบทบาทของสมาชิกในสถานการณ์ต่างๆ

8. กลุ่มมีอิทธิพลเหนือความกลัว ความวิตกกังวล ความท้อแท้ใจของสมาชิก เช่น ในกรณีที่มีความเบื่อบ่อย วิตกกังวลหรือท้อใจ เมื่อได้เข้าไปอยู่ในกลุ่มที่มีความสนุกสนานก็อาจจะช่วยให้ลืมเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความรู้สึกท้อถอยเหล่านั้นได้

9. กลุ่มช่วยควบคุมความมึนงงใฝ่สูง ความทะเยอทะยาน ความต้องการของสมาชิก และยังช่วยให้สมาชิกได้คลี่คลายความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองอีกด้วย โดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่างสมาชิกกับบุคคลอื่นๆ ในกลุ่ม

แนวคิดเกี่ยวกับการจำแนกกลุ่มออกเป็นประเภทต่างๆ นั้น สามารถแยกแยะได้มากมาย ตามแต่จะใช้เกณฑ์อะไรเป็นหลักในการแบ่ง

Feldman และ Arnold (อ้างถึงในยุบล เบญจรงค์กิจ , 2534) ได้แบ่งประเภทของกลุ่มออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

1. แบ่งตามกิจกรรม

- กลุ่มการทำงาน (work groups) คือกลุ่มที่รวมตัวกันเพื่อความสำเร็จของงาน
- กลุ่มสังคม (social groups) คือ กลุ่มที่รวมตัวกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่สมาชิก เช่น กลุ่มฟุตบอล

2. แบ่งตามการเกิดกลุ่ม

- กลุ่มทางการ (formal groups) คือกลุ่มที่สร้างขึ้น เพื่อปฏิบัติงานเฉพาะ เช่น กลุ่มผู้บริหารระดับสูง กลุ่มทางการที่เกิดบ่อย คือกลุ่มสั่งการ (command group) กลุ่มงานชั่วคราว (temporary task group)
- กลุ่มไม่เป็นทางการ (informal groups) เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ สมาชิกกลุ่มรวมตัวกันอย่างสมัครใจและเปลี่ยนแปลงได้

Dalton 1983 (อ้างถึงในยุบล เบญจรงค์กิจ , 2534) ได้ศึกษาการงานแบบไม่เป็นทางการ และแยกประเภทออกเป็น 3 ประเภท คือ

- Horizontal Cliques ประกอบด้วย คนที่มีตำแหน่งเหมือนกันในลักษณะงานเดียวกัน
- Vertical Cliques ประกอบด้วยคนที่มีตำแหน่งสูงต่ำ ในแผนกหรือฝ่ายเดียวกัน
- Random Cliques ประกอบด้วยคนจากแผนกต่างๆ และระดับตำแหน่งแตกต่างกันซึ่งกลุ่มนี้จะประกอบด้วยคนที่มีความสนใจร่วมกันในการกระทำอันใดอันหนึ่ง

กลุ่มที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการ โดยทั่วไปมักถูกกำหนดไว้ตั้งแต่แรกเริ่มตั้งองค์การ เป็นกลุ่มที่มีการกำหนดตัวสมาชิกของกลุ่มอย่างแน่นอน มีประกาศจัดตั้งวัตถุประสงค์ ภารกิจ

อำนาจ หน้าที่ ถูกกำหนดไว้อย่างรัดกุม กลุ่มเหล่านี้เกิดจากความต้องการขององค์การ สมาชิกในกลุ่มถูกมอบหมายให้เข้ามาอยู่ในกลุ่ม โดยไม่คำนึงถึงความต้องการเฉพาะบุคคล

กลุ่มที่รวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เช่น การรวมกลุ่มกันเพื่อมุ่งหมายให้เกิดความคล่องตัวในการทำงานของบุคลากรหลายๆ ฝ่าย และกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ซึ่งเป็นการรวมตัวกันตามความต้องการความสนใจของแต่ละบุคคล

ในด้านของนักสังคมวิทยา และนักจิตวิทยา ได้ประเภทของกลุ่มออกเป็น 4 ประเภทด้วยกัน คือ (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์, 2527)

1. กลุ่มปฐมภูมิ (Primary group)
2. กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary group)
3. กลุ่มวงในและกลุ่มวงนอก (In-groups and Out-groups)
4. กลุ่มอ้างอิง (Reference group)

1. กลุ่มปฐมภูมิ

หมายถึง กลุ่มที่สมาชิกมีความสนิทสนมคุ้นเคยกัน มีการพบปะสังสรรค์กันบ่อยครั้ง หรือเป็นประจำ ตลอดจนมีการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น กลุ่มครอบครัว เพื่อนบ้าน เป็นต้น

ลักษณะสำคัญของกลุ่มนี้คือ

- 1) เป็นกลุ่มที่มีขนาดเล็ก (ไม่เกิน 20 คน)
- 2) สมาชิกมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มีความรักใคร่สนิทสนมกลมเกลียวกัน มีความสนใจ และเจตคติต่อสิ่งต่างๆ คล้ายคลึงกัน
- 3) มีพื้นเพ ฐานะความเป็นอยู่ และภูมิหลังใกล้เคียงกันหรือคล้ายคลึงกัน

2. กลุ่มทุติยภูมิ

หมายถึง กลุ่มที่สมาชิกมีความสัมพันธ์กันอย่างห่างเหิน ขาดความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มปฐมภูมิอย่างตรงกันข้าม

ลักษณะสำคัญของกลุ่มนี้ คือ

- 1) เป็นกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ จำนวนสมาชิกในกลุ่มมีมาก (มากกว่า 20 คนขึ้นไป)
- 2) สมาชิกมีความสัมพันธ์กันอย่างห่างเหิน มีการติดต่อกันแบบเป็นพิธีรีตอง หรือเป็น

ทางการ

- 3) มีพื้นฐานความเป็นอยู่ และภูมิหลังแตกต่างกัน

3. กลุ่มวงในและกลุ่มวงนอก

3.1 กลุ่มวงใน หรือกลุ่มพวกเดียวกัน

หมายถึง กลุ่มที่ สมาชิกมีความรู้สึกว่าเป็นกลุ่มของตน และตนเองเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่ม

ลักษณะสำคัญของกลุ่มนี้คือ

- 1) สมาชิกในกลุ่มมีความรู้สึกว่าเป็นกลุ่มของตน โดยมีสิ่งเกี่ยวพันบางประการ เช่น ครอบครัวของตน ชาติเดียวกัน หรือพวกที่ประสบเคราะห์กรรมอย่างเดียวกัน
- 2) มีความสามัคคีเป็นปึกแผ่น
- 3) มีความจงรักภักดีต่อกลุ่ม
- 4) มีความรู้สึกเป็นมิตรต่อกันหรือมีความรักใคร่สนิทสนมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม
- 5) มีความร่วมมือกันในการทำงาน

3.2 กลุ่มวงนอก หรือกลุ่มพวกอื่น

หมายถึง กลุ่มที่สมาชิกภายในกลุ่มมีความรู้สึกว่ามีได้เป็นพวกเดียวกัน และตนเองมิได้เป็นส่วนหนึ่งในกลุ่ม

ลักษณะสำคัญของกลุ่มนี้คือ

- 1) สมาชิกในกลุ่มมีความรู้สึกว่ามีได้เป็นพวกเดียวกัน
- 2) มีความรู้สึกห่างเหิน ไม่เป็นปึกแผ่น ไม่เป็นกลุ่มก้อน
- 3) มีความรู้สึกไม่เป็นมิตรต่อกัน บางครั้งรู้สึกเป็นศัตรูต่อกัน
- 4) มีการก้าวร้าว รุกราน ไม่มีความเห็นอกเห็นใจกัน

4. กลุ่มอ้างอิง

หมายถึง กลุ่มที่บุคคลไม่ได้เป็นสมาชิกแต่ยึดถือว่ากลุ่มๆ นั้น มีความหมายสำหรับตน โดยการพยายามปฏิบัติตามปทัสฐานของกลุ่มนั้นๆ และมีความมุ่งหวังว่าตนจะเข้าร่วมกลุ่มด้วยในโอกาสต่อไป

การที่กลุ่มจะดำรงอยู่ได้นั้น จำเป็นที่จะต้องให้การสื่อสารเข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญ เพราะการสื่อสารระหว่างสมาชิกจะช่วยสร้างความเข้าใจร่วมกัน ทำให้กลุ่มสามารถดำเนินงานได้โดยบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งปริมาณและคุณภาพการสื่อสารของคนในกลุ่มนั้น ขึ้นอยู่กับตัวแปร ดังต่อไปนี้ (Patton Giffin, 1978)

1. สถานภาพของสมาชิก (mamber status)

สถานภาพของสมาชิก หมายถึง คุณสมบัติของสมาชิกที่เป็นที่ยอมรับ หรือปรารถนาของสังคม จากการศึกษาพบว่า

สมาชิกที่มีสถานภาพสูงจะสื่อสารมากกว่าสมาชิกที่มีสถานภาพต่ำ

สมาชิกที่มีสถานภาพสูงจะสื่อสารกับสมาชิกที่มีสถานภาพสูงด้วยกันบ่อยครั้งกว่าสื่อสารกับสมาชิกที่มีสถานภาพต่ำ และสมาชิกที่มีสถานภาพต่ำจะสื่อสารบ่อยครั้งกว่ากับสมาชิกที่มีสถานภาพต่ำด้วยกัน และผลการวิจัยบางเรื่อง พบว่า สมาชิกที่มีสถานภาพต่ำอาจจะสื่อสารอย่างไม่เป็นมิตร เมื่อเขาหวังอย่างยิ่งที่อยากจะมีสถานภาพสูงขึ้น

2. ขนาดของกลุ่ม (group size)

ขนาดของกลุ่มมีความสัมพันธ์กับการสื่อสาร เมื่อกลุ่มใหญ่ขึ้น ระดับของปฏิกริยาย้อนกลับ (feedback) จะลดน้อยลง ทำให้การสื่อสารผิดพลาด และเพิ่มความขัดแย้งไม่เป็นมิตรต่อกัน นอกจากนั้นแล้ว ขนาดของกลุ่มยังมีผลต่อความพึงพอใจของสมาชิกเช่นกัน

จากการศึกษาของ Hare และ Slater ได้ชี้ให้เห็นว่า ยิ่งกลุ่มใหญ่ขึ้น ความพึงพอใจที่สมาชิกจะได้รับก็น้อยลง โดย Hare และ Slater เห็นว่าขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมที่สุดต้องไม่เกิน 5 คน เพราะจะไม่มีปัญหาเรื่องมนุษยสัมพันธ์ภายในกลุ่ม และในการทำงานโดยของกลุ่ม ทุกคนจะได้ทำงานจริงๆ เท่าๆ กัน แทนที่จะนั่งฟังการสื่อสารเฉยๆ ในกลุ่มขนาดเล็ก ผู้ส่งสารมีการตอบคำถามของสมาชิกได้ทั่วถึง และสิ่งนี้จะทำความพึงพอใจให้กับสมาชิกมาก

3. บรรทัดฐานของความสอดคล้อง (conformity)

บรรทัดฐาน ความสอดคล้องและการสื่อสารมีความสัมพันธ์กัน คือ สมาชิกที่เบื้องต้นมีความเห็นไม่สอดคล้องกับกลุ่มจะเป็นเป้าหมายที่ถูกมุ่งเพิ่มปริมาณการสื่อสาร หากเขายังคงไม่สอดคล้องกับกลุ่มเหมือนเดิม เขาก็ถูกปฏิเสธการสื่อสารด้วย

4. การรวมตัวกันของกลุ่ม (cohesiveness)

กลุ่มที่รวมตัวกันเหนียวแน่น การสื่อสารของสมาชิกจะเท่าเทียมกัน มีปริมาณการสื่อสารมาก และมองว่าการสื่อสารมีคุณค่า มากกว่ากลุ่มที่สมาชิกรวมตัวกันน้อย และการสื่อสารระหว่างสมาชิกกลุ่มที่มีการรวมตัวกันสูงจะมีประสิทธิภาพมากกว่าการสื่อสารของกลุ่มที่รวมตัวกันน้อย

5. โครงสร้างอำนาจ (power structure)

โครงสร้างอำนาจ หมายถึง อิทธิพลของสมาชิกกลุ่มที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น ในระหว่างการอภิปราย ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จากการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจของสมาชิกกลุ่มกับปริมาณของพฤติกรรมการสื่อสาร ขณะเดียวกันทิศทางและเนื้อหาของการสื่อสารก็ได้รับอิทธิพลมาจากโครงสร้างอำนาจในกลุ่มด้วย

6. บทบาท (role)

บทบาทของบุคคลสำคัญ จะมีความสัมพันธ์กับปริมาณการพูดกับสมาชิก และได้รับการพูดด้วยจากสมาชิกกลุ่ม นอกจากนี้ปริมาณการสื่อสารยังมีความสัมพันธ์กับข้อเสนอแนะและความคิดที่ดีที่สุดอีกด้วย

7. บุคลิกของสมาชิก (number personality)

บุคลิกของสมาชิกจะมีผลกระทบอย่างชัดเจนต่อพฤติกรรมการสื่อสาร Berlowitz ได้วัดบุคลิกของสมาชิกจากการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นจากบุคคลต่างๆ ในกลุ่ม ในสถานการณ์ต่างๆ เขาได้สรุปผลการวิจัยว่า การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ก่อให้เกิดการตอบสนองของบุคคลแตกต่างกัน รวมทั้งความแตกต่างในปริมาณการสื่อสาร อัตราการสื่อสาร และประเภทของการสื่อสาร

8. การงานของกลุ่ม (group tasks)

การบรรลุความสำเร็จของการงานหรือเป้าหมายของกลุ่ม มีความสัมพันธ์กับการสื่อสาร Bales และ Slater ได้แสดงให้เห็นว่า ปริมาณของการส่งและการรับข่าวสาร ตลอดจนการออกแบบการไหลของข่าวสารเพื่อให้เกิดความคิดขึ้นในกลุ่มนั้น ล้วนมีความสัมพันธ์กับการประสบความสำเร็จของกลุ่มเมื่อการงานหรือเป้าหมายของกลุ่มมีความยากปานกลาง

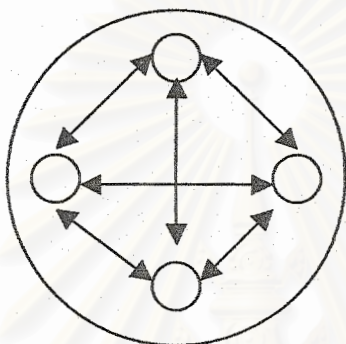
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคคล คือ กลุ่มนักวิทยุสมัครเล่นที่มารวมตัวกันกระทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมซึ่งตรงกับความหมายของกลุ่มตามที่แนวคิดข้างต้นได้กล่าวไว้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำแนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มมาเป็นพื้นฐานในการสร้างความเข้าใจลักษณะและประเภทของกลุ่มต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่ความรู้พื้นฐานในการวิจัย นอกจากนี้แนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวแล้วผู้วิจัยยังนำแนวคิดและทฤษฎีอื่นๆ ซึ่งจะใช้เป็นกรอบในการวิจัยครั้งนี้

แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย

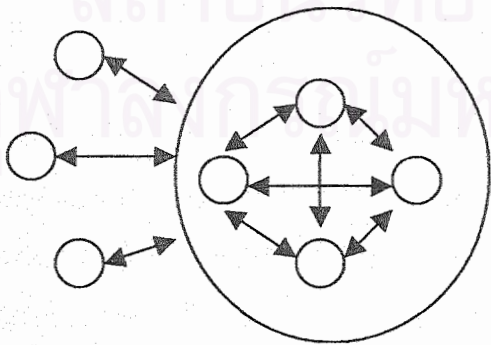
เมื่อพูดถึงคำว่าเครือข่าย ในความหมายทางด้านการสื่อสาร ดร.กาญจนา แก้วเทพ ได้ให้ความหมายของคำว่า เครือข่ายว่า คำว่า Network ในภาษาอังกฤษให้ภาพพจน์ที่ชัดเจนคือ Net ตาข่าย ที่โยงใยถึงกัน และพร้อมที่จะ work เมื่อต้องการใช้งาน และจากความหมายด้านการสื่อสาร ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในด้านสังคม ดังนั้นเครือข่ายจึงหมายถึง รูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรหลายๆ องค์กรที่ต่างก็มีทรัพยากรของตัวเอง มีเป้าหมาย มีวิธีทำงาน และมีกลุ่มเป้าหมายของตัวเอง บุคคลหรือกลุ่มองค์กรเหล่านี้ได้เข้ามาประสานงานกันอย่างมีระยะเวลายาวนานพอสมควร แม้อาจจะไม่มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอก็ตาม แต่ก็จะมีรากฐานวางเอาไว้ (เปรียบเสมือนมีสายโทรศัพท์ต่อเอาไว้) เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความต้องการที่จะขอความร่วมมือจากกลุ่มอื่นๆ เพื่อแก้ปัญหา ก็สามารถติดต่อไปได้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2538)

คำว่า "เครือข่าย" มีความหมายแตกต่างกันไปตามแต่ละมุมมองของบุคคล แต่จากการวิเคราะห์เครือข่ายต่างๆ ซึ่งปรากฏอยู่ในประเทศไทย คำนิยามของเครือข่ายหมายถึง "การที่บุคคล องค์กร หน่วยงาน หรือสถาบันใดๆ ได้ตกลงที่จะประสาน เชื่อมโยงเข้าหากัน ภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการอย่างใดอย่างหนึ่ง กลุ่มเครือข่ายนี้ต้องมีการแสดงออกเป็นการลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกัน" (เจริญวงศ์, 2543)

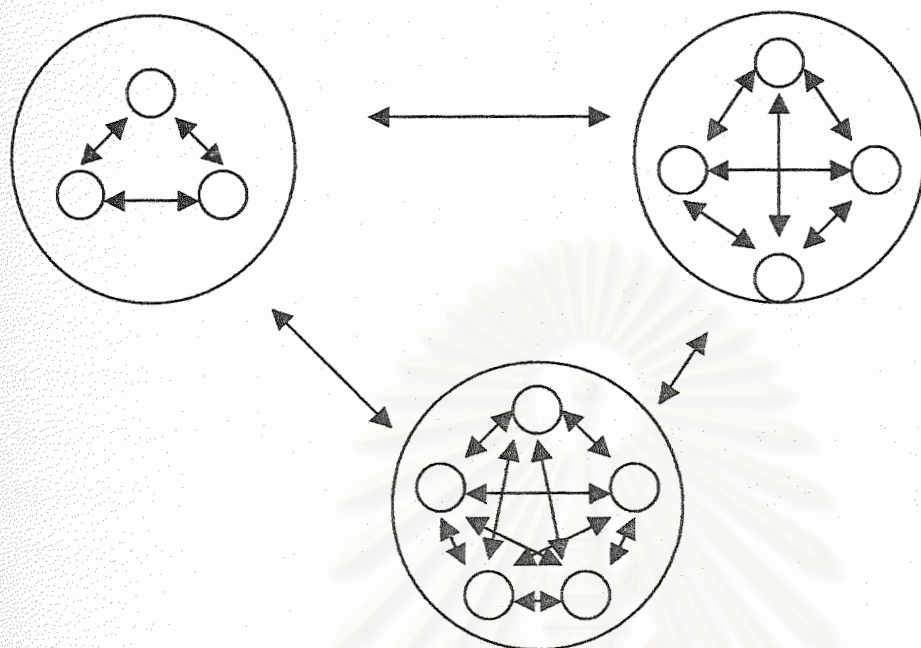
เครือข่ายมีได้หลายระดับ เนื่องจากเครือข่ายอาจเป็นการร่วมมือระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กรประเภทเดียวกัน หรืออาจเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มบุคคลหรือองค์กรต่างประเภทกัน ดังนั้นเครือข่ายจึงมีได้หลายระดับ ตั้งแต่การเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับบุคคล หรือแม้กระทั่งการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย กลายเป็นเครือข่ายย่อยภายใต้เครือข่ายใหญ่

การเชื่อมโยงบุคคลกับบุคคล

การเชื่อมโยงบุคคลต่อกลุ่ม

การเชื่อมโยงของกลุ่มต่อกกลุ่ม/เครือข่ายต่อเครือข่าย

การเชื่อมโยงในลักษณะของเครือข่าย มีความหมายมากกว่าการที่คนมารวมกัน แต่ไม่ได้ร่วมกันในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังนั้นการเชื่อมโยงเข้าหากันเป็นเครือข่ายนี้ จึงมิใช่เพียงการรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความสนใจร่วมกัน ในระดับเพียงการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือร่วมสังสรรค์เท่านั้น แต่ต้องมีการพัฒนาไปสู่ระดับของการลงมือทำกิจกรรมร่วมกัน ด้วยเป้าหมายที่ร่วมกันด้วย

ดังนั้นเครือข่ายจึงต้องมีการจัดระบบให้กลุ่มบุคคล หรือองค์กร ที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายให้สามารถดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่สมาชิกแต่ละคนในเครือข่ายเห็นพ้องต้องกัน ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมที่ร่วมกันเฉพาะกิจตามความจำเป็น เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจแล้วเครือข่ายก็เลิกไป และอาจกลับมารวมกันได้ใหม่หากจำเป็น หรืออาจเป็นเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องไปเรื่อยๆ ก็ได้

องค์ประกอบของเครือข่าย

เครือข่ายมีองค์ประกอบสำคัญๆอยู่อย่างน้อย 7 องค์ประกอบด้วยกัน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์, 2543) ได้แก่

1. การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common perception)

สมาชิกที่เข้ามาอยู่ในเครือข่าย ต้องมีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ถึงเหตุผลการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย เช่น มีความเข้าใจในปัญหาและมีจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน มีประสบการณ์ในปัญหาพร้อมกัน มีความต้องการความช่วยเหลือในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้สมาชิกของเครือข่ายเกิดความรู้สึกเชื่อมโยงในการดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน เพื่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

การรับรู้ร่วมกันถือเป็นหัวใจสำคัญของเครือข่าย ที่จะทำให้เครือข่ายเกิดความต่อเนื่องเพราะหากสมาชิกไม่มีความเข้าใจในการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย มีผลทำให้การประสานงานและการขอความร่วมมือในการดำเนินการเป็นไปอย่างยากลำบาก แต่สมาชิกของเครือข่ายสามารถมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เพราะมุมมองที่แตกต่างกันย่อมมีประโยชน์ ช่วยให้เกิดการสร้างสรรคิในการทำงาน แต่ความคิดที่แตกต่างกันนี้ต้องอยู่ภายใต้จุดร่วมของเครือข่ายที่สมาชิกยอมรับได้เพราะความแตกต่างที่มีอยู่อาจนำไปสู่ความแตกแยกและแตกหักได้ในที่สุด

2. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision)

วิสัยทัศน์ร่วม เป็นการมองเห็นภาพของจุดมุ่งหมายในอนาคตร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การรับรู้ เข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน และการมีเป้าหมายร่วมกันทำให้กระบวนการเคลื่อนไหวมีพลัง เกิดเอกภาพ และช่วยลดความขัดแย้งอันเกิดจากมุมมองหรือความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้ ในทางตรงข้าม เมื่อใดที่วิสัยทัศน์หรือเป้าหมายส่วนตัว ขัดแย้งกับวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของเครือข่าย พฤติกรรมการปฏิบัติของสมาชิกคนนั้นจะเริ่มแตกต่างจากสิ่งที่สมาชิกเครือข่ายกระทำร่วมกัน ดังนั้น การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาในการสร้างให้เกิดขึ้น แต่จำเป็นต้องสร้างให้เกิดขึ้น และสมาชิกของเครือข่ายควรมีวิสัยทัศน์ย่อยส่วนตัวที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของเครือข่าย แม้ว่าจะไม่ได้ซ้อนทับกันสนิทกับวิสัยทัศน์ของเครือข่าย แต่ก็ควรสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

3. การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests / Benefits)

เครือข่ายเกิดจากการที่สมาชิกแต่ละคนต่างก็มีความต้องการของตนเอง และความต้องการเหล่านั้นไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ หากสมาชิกต่างคนต่างอยู่ ข้อจำกัดนี้ทำให้เกิดการรวมตัวกันบนฐานของผลประโยชน์ร่วมที่มากพอให้รวมตัวกันเป็นเครือข่าย ดังนั้น การรวมเป็นเครือข่ายจึงตั้งอยู่บนฐานของผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงิน และประโยชน์ที่ไม่ใช่ตัวเงินด้วย เช่น เกียรติยศ ชื่อเสียง โอกาสในความก้าวหน้า ความสุข ความพึงพอใจ ฯลฯ

แม้ว่าผลประโยชน์ที่แต่ละบุคคลได้รับอาจเล็กน้อยแตกต่างกัน แต่ทุกคนต้องได้รับประโยชน์ เมื่อใดสมาชิกไม่ได้รับประโยชน์ร่วม หรือเมื่อเขาคิดคำนวณแล้วเขาเสียมากกว่าได้ เขาก็จะเริ่มถอนตัวออกจากเครือข่ายไป หรือเมื่อเขาได้รับการสนองตอบต่อความต้องการที่มีอย่างสมบูรณ์แล้ว เขาก็จะออกไปจากเครือข่ายไปในที่สุด ประเด็นสำคัญอีกประการ คือ ผลประโยชน์ที่เขาจะได้รับต้องมากพอสำหรับเขาในการจูงใจให้เขามีส่วนร่วมในทางปฏิบัติจริงโดยไม่ได้มีส่วนร่วมเพียงแคมีเพียงตำแหน่งหรือรายชื่อในเครือข่ายเท่านั้น แต่ไม่มีการเข้าร่วมปฏิบัติการจริงในเครือข่าย

4. การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All Stakeholders Participation)

การมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่าย เป็นกระบวนการที่สำคัญมากในการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในเครือข่าย (All Stakeholders in Network) เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำอย่างแท้จริง ดังนั้นสถานะของสมาชิกในเครือข่าย ควรเป็นไปในลักษณะที่เท่าเทียมกัน (Equal Status) ในฐานะ "หุ้นส่วน" (Partner) ของเครือข่าย ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ (Horizontal Relationship) ที่เท่าเทียมกัน แทนความสัมพันธ์ในแนวตั้ง (Vertical Relationship)

5. การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship)

องค์ประกอบที่จะทำให้เครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ก็คือ การที่สมาชิกของเครือข่ายต่างเสริมสร้างซึ่งกันและกัน โดยการนำจุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยแก้ไขจุดด้อยของอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งจะทำให้ผลตอบแทนหรือผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวเป็นเครือข่ายมากกว่าการที่ต่างคนต่างอยู่

หากเมื่อใดที่คุณสมบัติหรือผลประโยชน์ของสมาชิกของเครือข่ายไม่เกือหนุนกันแล้ว โอกาสที่เครือข่ายนั้นจะสลายตัวไปย่อมเกิดขึ้นได้ง่าย นอกจากนี้แล้ว การรวมกันเป็นเครือข่ายต้องทำให้เกิดการเสริมสร้างกันและกันในเครือข่ายด้วย หากคุณสมบัติของสมาชิกไม่เพียงพอในการเสริมสร้างกัน ก็ต้องมีกรขยายเครือข่ายต่อไปอีก เพื่อแสวงหามาชิกใหม่เข้ามาเสริมเครือข่ายให้เกิดความครบถ้วนสมบูรณ์ (Sufficiency) ในตัวเองมากขึ้น

6. การพึ่งพิงกัน (Interdependence)

เนื่องจากข้อจำกัดของสมาชิกในเครือข่าย ทั้งด้านทรัพยากร ความรู้ เงินทุน กำลังคน ฯลฯ สมาชิกของเครือข่ายจึงไม่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างสมบูรณ์ด้วยตัวเอง การทำเป้าหมายร่วมให้สำเร็จได้นั้น สมาชิกต่างจำเป็นต้องพึ่งพาซึ่งกันระหว่างสมาชิกในเครือข่าย เพื่อให้เกิดการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การจะทำให้สมาชิกหรือหุ้นส่วนของเครือข่ายเชื่อมโยงกันเข้าหากันอย่างเหนียวแน่นจำเป็นต้องทำให้หุ้นส่วนแต่ละคนรู้สึกว่ หากเอาหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งออกไปจะทำให้เครือข่ายล่มลงได้ การดำรงอยู่ของหุ้นส่วนแต่ละคนจึงจำเป็นต้องการดำรงอยู่ของเครือข่าย ซึ่งการพึ่งพิงกันนี้จะส่งผลทำให้สมาชิกต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันโดยอัตโนมัติ

7. การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction)

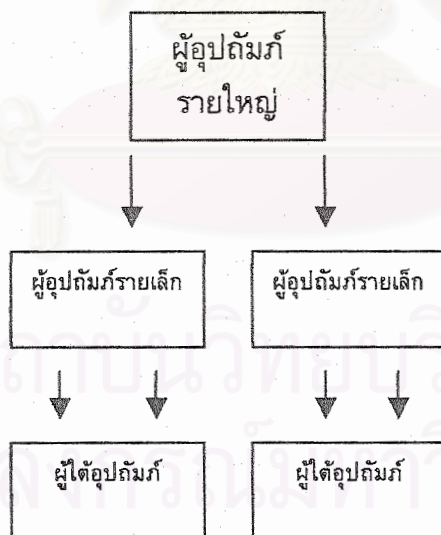
หากสมาชิกในเครือข่ายไม่มีปฏิสัมพันธ์กันแล้ว ก็ไม่ต่างจากการที่ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีทางที่จะเกิดความร่วมมือกันได้ และไม่เกิดเครือข่ายความร่วมมืออย่างแท้จริง ดังนั้นสมาชิกในเครือข่ายต้องทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกัน เช่น มีการติดต่อกันผ่านทางกรเขียน หรือการพบปะพูดคุย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน หรือมีกิจกรรมประชุมสัมมนาร่วมกัน เป็นต้น ซึ่งผลของการมีปฏิสัมพันธ์นี้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเครือข่ายตามมาด้วย

ปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจะเป็นลักษณะของความสัมพันธ์เชิงการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน (Reciprocal Exchange) มิใช่ปฏิสัมพันธ์ลักษณะฝ่ายเดียว (Unilateral Exchange) ยิ่งสมาชิกมีปฏิสัมพันธ์กันมากเท่าใด ก็จะทำให้เกิดความผูกพันระหว่างกันมากขึ้นเท่านั้น ทำให้เกิดการเชื่อมโยงในระดับที่สนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น (Highly Integrated) นอกจากนี้การมีปฏิสัมพันธ์ยังช่วยให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างกันมากขึ้น และทำให้เครือข่ายเข้มแข็งขึ้น

รูปแบบของเครือข่าย

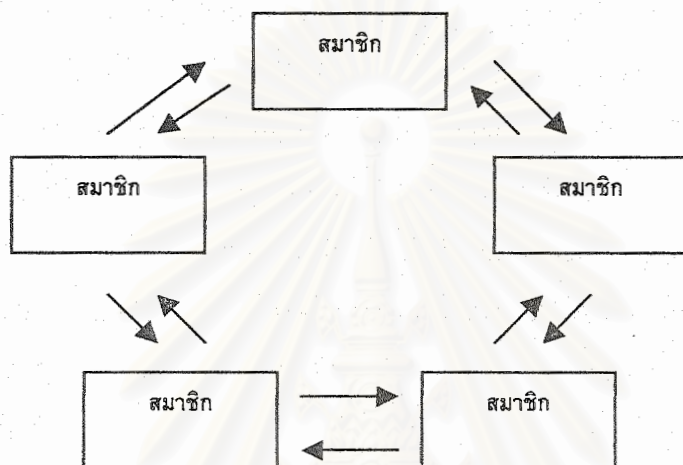
กาญจนา แก้วเทพ (2538) ได้แบ่งรูปแบบของเครือข่ายออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

1. เครือข่ายแนวตั้ง หมายถึง สถานภาพและฐานะของคนในแต่ละลำดับชั้นจะเรียงจากสูงไปหาต่ำ ผู้ที่อยู่สูงจะเป็นผู้อุปถัมภ์และผู้ที่อยู่ข้างล่างก็จะเป็นผู้ใต้อุปถัมภ์ เมื่อผู้อุปถัมภ์ต้องการความช่วยเหลือก็ระดมได้จากลูกข่ายของตน ส่วนผู้ที่อยู่ข้างล่างก็สามารถจะขอบริการบางอย่างเมื่อตนขาดแคลนได้ การแลกเปลี่ยนระหว่างชั้นนี้มีลักษณะไม่เสมอภาคเท่าเทียมกัน

2. เครือข่ายแนวนอน หมายถึง ฐานะและสถานภาพของคนในทุกกลุ่มที่เข้ามาเป็นเครือข่ายกันนั้นมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน การแลกเปลี่ยนทรัพย์สินหรือบริการต่างๆ มีลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เครือข่ายแนวนอนนี้อาจจะเป็นการติดต่อกันเองระหว่างกลุ่ม 2 กลุ่ม

ในกรณีไม่ซับซ้อนนัก โดยไม่ต้องมีตัวกลาง หรือในกรณีที่มีความซับซ้อนมากขึ้น มีหลายกลุ่มมากขึ้น ก็อาจจะมีแม่ข่ายเป็นตัวประสาน แต่สถานภาพของแม่ข่ายก็เสมอภาคเท่าเทียมกับคนอื่น ๆ

ตัวอย่างของเครือข่ายแนวตั้ง ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐบาลกับชาวบ้าน เป็นต้น ส่วนตัวอย่างเครือข่ายแบบแนวนอน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวชาวบ้านเองกับครอบครัว เป็นต้น

นอกจากนี้ กาญจนา แก้วเทพ (2538) ยังได้อธิบายเกี่ยวกับเครือข่ายในแง่ของเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการสร้างเครือข่าย ดังนี้

1. เครือข่ายเป็นเทคนิคหรือกลยุทธ์อย่างหนึ่งในการระดมทรัพยากรจากส่วนอื่นๆ ของเครือข่ายมาเพื่อใช้แก้ปัญหาเฉพาะหน้า การสร้างเครือข่ายในลักษณะนี้มักจะเป็นการคาดหวังที่จะแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจซึ่งกันและกัน โดยที่ถือผลประโยชน์ของแต่ละกลุ่มเป็นหลัก และพร้อมจะสลายข่ายงานอื่นๆ เมื่อถึงเวลาวิกฤต (เนื่องจากเครือข่ายมีฐานะเป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งในการทำงาน จึงพร้อมที่จะสละทิ้งหากหมดประโยชน์)

2. การสร้างเครือข่ายต้องเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งของกลุ่มหรือองค์กรของตน เนื่องจากกลุ่มมีขีดจำกัดความสามารถในการแก้ปัญหาหนึ่งๆ โดยลำพัง ในแง่นี้นอกจากกลุ่มจะต้อง

พยายามรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองเอาไว้แล้ว ก็ยังต้องพยายามรักษาเครือข่ายเอาไว้ด้วย เพราะเป็นส่วนประกอบที่จำเป็นของกลุ่ม การสร้างเครือข่ายลักษณะนี้จะพบมากเมื่อกลุ่มต่างๆ ต้องติดต่อประสานงานกันเพื่อแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือกันในยามวิกฤต

3. การสร้างเครือข่ายจะเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างฐานสำหรับการแก้ปัญหาาร่วมกันทั้งในยามปกติและยามที่เกิดวิกฤตการณ์ ความแตกต่างระหว่างความหมายที่ 3 กับความหมายที่ 2 คือ การที่กลุ่มแต่ละกลุ่มจะเห็นความสำคัญของกลุ่มตนเองและกลุ่มอื่นๆ ที่เป็นเครือข่าย สำหรับในความหมายที่ 3 นี้ จะให้ความสำคัญแก่กลุ่มของตนและเครือข่ายในลักษณะที่เท่าเทียมกัน ในบางครั้งจะสามารถเสียสละผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองเพื่อพัฒนาผู้อื่นๆ ในเครือข่ายให้ก้าวหน้าขึ้นมาทัดเทียมกัน เนื่องจากในความหมายที่ 3 นี้ ทุกกลุ่มที่มาาร่วมกันเป็นเครือข่ายจะตระหนักว่า “พลังจากการมารวมมือกันนั้นมีความแข็งแกร่งกว่าพลังจากกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่ม” ในลักษณะนี้บรรดาลูกข่ายจึงไม่เพียงแต่ใช้ประโยชน์จากเครือข่ายเท่านั้น แต่จะพยายามสร้างศักยภาพของกลุ่มทุกกลุ่มที่อยู่ในเครือข่าย พร้อมกับพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่างให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

การแบ่งประเภทของเครือข่าย

การแบ่งประเภทของเครือข่าย เพื่อประโยชน์ในการจำแนกกลุ่มบุคคลที่มีอยู่ให้ง่ายต่อความเข้าใจ เกณฑ์ในการแบ่งประเภทของเครือข่ายมีหลากหลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นกับวัตถุประสงค์ของการใช้งาน เกณฑ์การแบ่งประเภทของเครือข่ายมีดังนี้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543)

1. ขนาดของกลุ่ม

ประเภทของเครือข่ายแบ่งตามขนาดของกลุ่มได้เป็น (1) เครือข่ายรวม (Total Network) และ (2) เครือข่ายย่อย (Subnetwork) โดยที่เครือข่ายรวมเปรียบเสมือนสังคัมใหญ่ในภาพรวมในขณะที่เครือข่ายย่อยเปรียบเสมือนกลุ่มสังคัมย่อยที่อยู่ในสังคัมใหญ่

2. พื้นที่

ประเภทของเครือข่ายแบ่งตามพื้นที่ได้เป็น (1) เครือข่ายระดับหมู่บ้านในพื้นที่ตำบล (2) เครือข่ายระดับหมู่บ้านข้ามพื้นที่ตำบล (3) เครือข่ายระหว่างตำบลในอำเภอใดอำเภอหนึ่ง (4) เครือข่ายระดับตำบลข้ามพื้นที่อำเภอ (5) เครือข่ายระดับอำเภอในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง (6) เครือข่ายระดับอำเภอข้ามพรมแดนจังหวัด และ (7) เครือข่ายระหว่างจังหวัดในภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่ง

3. ประเด็นที่สนใจร่วม

ประเภทของเครือข่ายขึ้นกับประเด็นที่เครือข่ายนั้นสนใจ ซึ่งอาจแบ่งได้หลากหลายเครือข่ายหนึ่งเครือข่ายอาจมีประเด็นที่สนใจหลายประเด็นรวมอยู่ก็ได้

4. วิชาชีพของสมาชิกกลุ่ม

ประเภทของเครือข่ายแบ่งตามระดับวิชาชีพของสมาชิกในเครือข่าย เช่น เครือข่ายนักการเมือง เครือข่ายนักวิชาการ เครือข่ายนักธุรกิจ เครือข่ายสื่อสารมวลชน เป็นต้น ทั้งนี้ อาจนับรวมเครือข่ายผู้นำชุมชน เครือข่ายผู้นำศาสนาเข้ามาร่วมด้วยก็ได้

5. บทบาทของกลุ่ม

ประเภทของเครือข่ายพิจารณาจากบทบาทหลักที่เครือข่ายนั้นดำเนินการอยู่ เช่น เครือข่ายการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เครือข่ายการศึกษาวิจัย เครือข่ายเพื่อการวิเคราะห์และเสนอแนะนโยบาย เป็นต้น

6. ลักษณะภาคีที่ร่วมในเครือข่าย

ประเภทของเครือข่ายแบ่งตามลักษณะภาคีในเครือข่ายเกิดได้สองลักษณะ คือ (1) เครือข่ายแนวนอน (Horizontal Network) เป็นการสร้างเครือข่ายของกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะทางสังคมใกล้เคียงกัน เผชิญปัญหาที่คล้ายคลึงกัน เช่น การรวมกลุ่มระหว่าง มูลนิธิ กับ NHOs และ (2) เครือข่ายแนวตั้ง (Vertical Network) เป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างภาคีที่แตก

ต่างกัน เช่น การรวมกลุ่มระหว่างหน่วยงานของรัฐกับองค์กรชุมชน การรวมตัวระหว่างองค์กรท้องถิ่นกับมูลนิธิของบริษัทธุรกิจ เป็นต้น

7. ระดับความเชื่อมโยง

ประเภทของเครือข่ายที่แบ่งด้วยเกณฑ์นี้ใช้ระดับความเชื่อมโยงระหว่างบุคคลที่เป็นจุดศูนย์กลางของเครือข่ายกับภาคีต่างๆ ซึ่งอาจแบ่งออกเป็นเครือข่ายที่มีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันในระดับสูง เครือข่ายที่มีความเชื่อมโยงกันในระดับรองลงไป จนถึงเครือข่ายที่มีความเชื่อมโยงกันในระดับห่างออกไป การแบ่งในลักษณะนี้ เป็นการประเมินระดับอิทธิพลของบุคคลที่เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายที่จะมีต่อสมาชิกในเครือข่าวนั้น

เครือข่ายสามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ได้อีกหลากหลาย ตามแต่เกณฑ์ที่กำหนดขึ้นการแบ่งประเภทของเครือข่ายตามเกณฑ์เหล่านี้เป็นเพียงการแบ่งในเชิงทฤษฎี เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น แต่ในทางปฏิบัติแล้ว การดำเนินการของเครือข่ายอาจซ้อนทับกันอยู่ในหลายเกณฑ์ และสมาชิกของเครือข่ายประกอบด้วยกลุ่มบุคคลหลากหลายวิชาชีพก็ได้ หรืออาจเป็นเครือข่ายที่เกิดจากการรวมกลุ่มข้ามพรมแดนก็ได้ ปัจจุบันการสร้างเครือข่ายระหว่างบุคคลที่อยู่ต่างพรมแดนทางภูมิศาสตร์ สามารถกระทำได้ง่าย เพราะเส้นทางคมนาคมได้เชื่อมถึงกันอย่างสะดวก ประกอบกับพัฒนาการของข้อมูลข่าวสารที่เข้าถึงพื้นที่ต่างๆ อย่างกว้างขวางมากขึ้นด้วย

โดยสรุปแล้ว การแบ่งประเภทของเครือข่าวนั้น เพื่อจุดประสงค์ในการทำความเข้าใจกับเครือข่ายที่เกิดขึ้น และเพื่อการนำผลที่ได้ไปใช้ในการดำเนินการต่อไป เช่น เพื่อการกำหนดนโยบาย หรือเพื่อการวางแผนขยายเครือข่ายต่อไป เป็นต้น

เมื่อมีการรวมตัวกันของกลุ่มต่างๆ จนเกิดเป็นเครือข่าย เครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงสมาชิกของเครือข่ายเข้าด้วยกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน คือ การสื่อสาร ดังนั้นในการวิเคราะห์เครือข่ายต่างๆ การวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการสื่อสารเป็นส่วนที่แทรกอยู่ในทุกกระบวนการของเครือข่าย

แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการสื่อสาร

การที่มนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มนั้นจำเป็นที่จะต้องให้ "การสื่อสาร" มาเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงบุคคลในกลุ่มเข้าด้วยกัน ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของการวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารก็คือ ต้องการระบุถึงโครงสร้างการสื่อสาร เพื่อให้เข้าใจถึงภาพรวมของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่ม โดยมีผู้ได้ให้ความหมายของ "เครือข่ายการสื่อสาร" ไว้หลากหลาย ดังต่อไปนี้

ดิเรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ กล่าวว่า เครือข่ายการสื่อสารหมายถึง ระบบการแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารในบรรดาสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งมีทั้งเครือข่ายแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ (ดิเรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2526)

วินิจ เกตุขำ (2522) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เครือข่ายการสื่อสารหมายถึง แบบแผนการติดต่อเกี่ยวข้อง และประสานกันภายในกลุ่มโดยสมาชิกภายในกลุ่มจะมีการรับการถ่ายทอดเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้

Roger กล่าวว่า เครือข่ายการสื่อสารเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งเชื่อมโยงกันโดยรูปแบบการไหลของข่าวสาร (Roger, 1986)

นอกจากนั้น Roger และ Kincaid ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์เครือข่ายทางการสื่อสาร ว่าเป็น วิธีการศึกษาเพื่อระบุถึงโครงสร้างการสื่อสารในระบบ โดยการวิเคราะห์การไหลของข้อมูลข่าวสาร ซึ่งอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ (Roger, 1981)

จากลักษณะของการวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารที่ใช้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลวิเคราะห์ ดังนั้นสถานภาพของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มก็จะต้องสัมพันธ์กับการสื่อสารบุคคลยังมีสถานภาพสูง เช่น เป็นหัวหน้า การสื่อสารมักจะออกมาในรูปการเสนอความคิดเห็น และรับเอาความคิดเห็นจากสมาชิกอื่นๆ ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสาร และสถานภาพของสมาชิกอาจแยกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ (วินิจ เกตุขำ, 2522)

1. การสื่อสารมักมีแนวโน้มไปสู่บุคคลที่มีสถานภาพสูงในกลุ่ม เช่น หัวหน้าหรือประธานกลุ่มจะมีการสื่อสารกับคนอื่นในกลุ่มมากกว่าลูกน้องหรือสมาชิก เพราะอย่างน้อยหัวหน้าจะต้องคอยติดต่อประสานงาน รับฟังสมาชิกในกลุ่ม
2. การสื่อสารจะมีแนวโน้มไปสู่บุคคลที่มีสถานภาพเท่าเทียมกันมากกว่าแตกต่างกัน เช่น กลุ่มที่มีคนหลายฐานะ ต่างวัยวุฒิ คุณวุฒิกันมากๆ จะมีการสื่อสารน้อยกว่าในกลุ่มที่มีฐานะวัยวุฒิ คุณวุฒิ เท่าเทียมกัน
3. การสื่อสารจะไม่ค่อยเกิดขึ้นในกลุ่มที่บุคคลที่มีสถานภาพเหลื่อมล้ำต่ำสูงกว่ากันหรือสถานภาพไม่เป็นที่บังชัดเจน

เมื่อทราบความหมายของเครือข่ายการสื่อสารดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ในงานวิจัยชิ้นนี้ จะนำแนวทางดังกล่าวมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. วิเคราะห์ลักษณะของเครือข่ายการสื่อสาร
2. วิเคราะห์บทบาทของสมาชิกภายในเครือข่าย
3. วิเคราะห์ตัวชี้วัดความสัมพันธ์ในเครือข่ายการสื่อสาร (Network Descriptors)

ลักษณะของเครือข่าย

ในเรื่องของเครือข่ายการสื่อสารนั้น Harold J. Leavitt ได้ทดลองทำการวิจัย โดยให้แบบของการสื่อสารหลายแบบ พบว่า การสื่อสารจัดแยกออกได้เป็น 2 แบบ คือ แบบที่มีศูนย์กลาง กับแบบกระจายอำนาจ

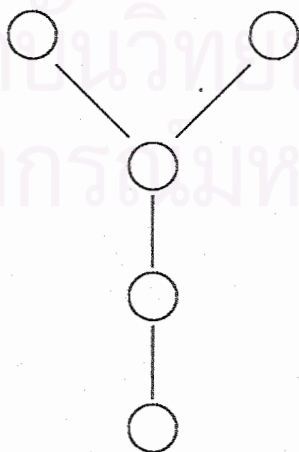
1. การสื่อสารแบบมีศูนย์กลาง (Centralized Communication) เป็นการสื่อสารที่มีใครคนใดคนหนึ่งเป็นศูนย์กลางหรือทางผ่าน โดยที่สมาชิกคนอื่นๆ ไม่มีการติดต่อกันโดยตรง แต่ต้องผ่านคนกลาง
2. การสื่อสารแบบกระจายอำนาจ (Decentralized Communication) เป็นการสื่อสารที่สมาชิกในกลุ่มติดต่อกันโดยอิสระ ไม่มีใครตัดสินใจคนเดียว แต่ร่วมกันคิดร่วมกันแก้ปัญหา เป็นวิธีที่ใช้ได้ตรงกับกระบวนการกลุ่มมาก เพราะทุกคนมีปฏิสัมพันธ์กัน (Interaction) ผลที่ออกมาจะได้ทั้งผลผลิต (Product) และกระบวนการ (Process) ของกลุ่ม หมายถึงการสื่อสารแบบนี้คำนึงถึงการเอาใจใส่ผู้ทำงาน สิ่งแวดล้อมในการทำงาน ขวัญและกำลังใจของกลุ่มด้วย

1. การสื่อสารแบบมีศูนย์กลาง (Centralized Communication)

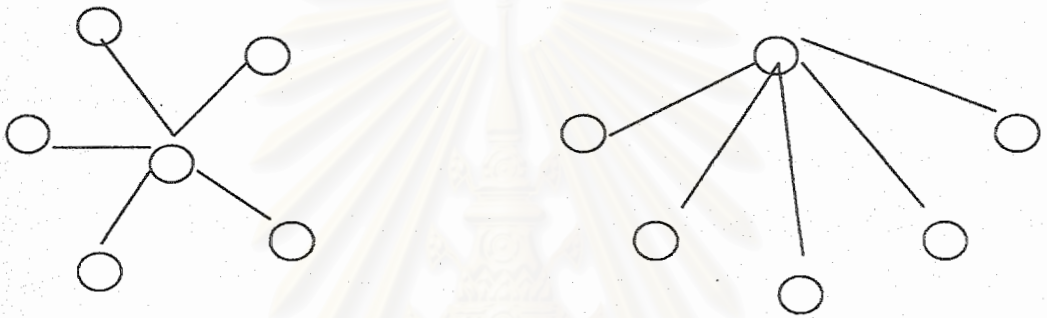
1.1 เครือข่ายการสื่อสารแบบลูกโซ่ (Chain network) ได้แก่ เครือข่ายการสื่อสารที่สมาชิกแต่ละคนจะได้ติดต่อไปยังสมาชิกคนอื่นที่อยู่ถัดไปเท่านั้น เนื่องจากมีข้อจำกัดในแง่การประสานงานและการติดต่อระหว่างสมาชิกในกลุ่ม บางครั้งจึงเป็นความยากลำบากที่กลุ่มจะทำงานให้สำเร็จได้ตามที่ต้องการ การขาดความเป็นอิสระในการติดต่อสื่อสารเพราะสมาชิกจะติดต่อกับบุคคลอื่น ได้เพียง 2 คน หรือ 2 คนที่ต่อจากเขาเท่านั้นจึงทำให้ความพอใจของสมาชิกในกลุ่มค่อนข้างต่ำ

1.2 เครือข่ายการสื่อสารแบบตัววาย (Y Network) ได้แก่ เครือข่ายการสื่อสารที่มีสมาชิกที่อยู่ตรงกลางเพียง 2 คน จะทำหน้าที่ประสานงานและส่งข้อมูลที่ได้รับจากสมาชิกคนอื่นๆ ที่อยู่รอบนอก การสื่อสารแบบนี้มีความเหมาะสมกว่าแบบลูกโซ่ในแง่ที่ทำให้งานสำเร็จได้ดีกว่า เพราะข้อมูลสามารถผ่านทิศทางต่างๆ ได้มากกว่าแทนที่จะอาศัยคนที่อยู่ถัดไปเท่านั้น โดยปกติบุคคลที่อยู่ตรงกลางสักคนหรือ 2 คนเท่านั้นที่มีความพอใจต่อรูปแบบการสื่อสารแบบนี้ แต่ส่วนที่เหลือของกลุ่มหรือผู้ที่อยู่รอบนอกมีความพอใจต่ำ รูปแบบของข่ายการสื่อสารแบบตัวยายนี้นี้มักจะเกิดขึ้นในกลุ่มที่สมาชิกเพียง 1 คน หรือ 2 คนเท่านั้น เต็มใจที่จะรับทำงานและรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของงาน ในขณะที่ส่วนที่เหลือของกลุ่มไม่ยอมรับผิดชอบ

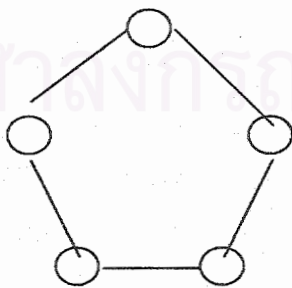

1.3 เครือข่ายการสื่อสารแบบวงล้อ (Wheel Network) ได้แก่เครือข่ายการสื่อสารที่สมาชิกคนหนึ่งเป็นผู้รับข่าวจากสมาชิกคนใดคนหนึ่งแล้วส่งข่าวนั้นไปยังสมาชิกคนอื่นๆ บุคคลที่อยู่ตรงกลางของกลุ่มจะเป็นผู้มีอำนาจอย่างแท้จริงและเป็นผู้นำของกลุ่ม เพราะเป็นผู้เดียวที่รับผิดชอบผลสำเร็จของงาน

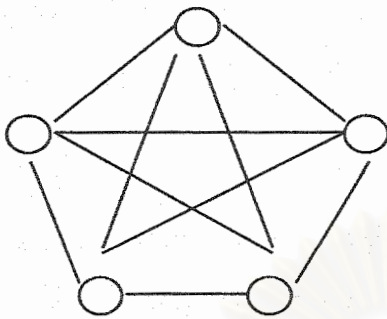
2. การสื่อสารแบบกระจายอำนาจ (Decentralized Network)

2.1 เครือข่ายการสื่อสารแบบวงกลม (Circle Network) ได้แก่ เครือข่ายการสื่อสารที่มีสมาชิกในกลุ่มทุกคนสามารถติดต่อกับสมาชิกที่อยู่ถัดจากคนทั้งสองข้าง สถานะของทุกคนมีความเท่าเทียมกันและทุกคนมีความพอใจ อย่างไรก็ตามปัญหาเรื่องความรับผิดชอบจะเกิดขึ้น เพราะจะหาคนรับผิดชอบไม่ได้เพราะแต่ละคนมีฐานะเท่าเทียมกัน จะหาใครมาเป็นศูนย์รวมของกลุ่มไม่ได้

2.2 เครือข่ายการสื่อสารแบบทุกช่องทาง (All Channel Network) ได้แก่ เครือข่ายการสื่อสารที่สมาชิกทุกคนสามารถติดต่อกับสมาชิกคนอื่นได้โดยตรงไม่ต้องผ่านสมาชิกคน

อื่นๆ ทั้งในการรับข่าวและส่งข่าว อาจถือได้ว่าเป็นเครือข่ายการติดต่อที่สมบูรณ์ที่สุด เพราะไม่มีข้อจำกัดการสื่อสารของสมาชิก โดยเครือข่ายนี้จะเปิดโอกาสให้มีปฏิกริยาย้อนกลับสูงที่สุด

Shaw (อ้างถึงในยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2534) ทำการสรุปผลงานวิจัยในเรื่องของเครือข่ายการสื่อสารไว้ในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. เครือข่ายแบบรวมอำนาจสู่ส่วนกลาง จะก่อให้เกิดผู้นำเพียงคนเดียว และเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าแบบกระจายอำนาจ เพราะคนกลางในโครงสร้างจะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหา มากกว่าสมาชิกคนอื่นๆ ทำให้เขาเป็นผู้ควบคุมความสำเร็จในการทำงานของกลุ่มเพราะเขาอยู่ในตำแหน่งตัวเชื่อมการสื่อสารที่สำคัญ

2. โครงสร้างการสื่อสารแบบกระจายอำนาจ มีประสิทธิภาพมากกว่าในการแก้ปัญหาที่สลับซับซ้อน แต่โครงสร้างการสื่อสารแบบรวมอำนาจมีประสิทธิภาพมากกว่าในการแก้ปัญหาต่างๆ ในการทำงานง่ายๆ ใช้ข้อมูลข่าวสารจำนวนน้อยในงานที่ต้องการข้อมูลเพียงประการเดียว เครือข่ายแบบรวมอำนาจจะทำงานโดยก่อให้เกิดข้อผิดพลาดน้อย และสำเร็จเร็วกว่าแบบขยายอำนาจ เพราะการติดต่อสื่อสารแบบนี้เป็นการติดต่อทางเดียวที่ถูกครอบงำ โดยผู้นำเพียงคนเดียว ความเป็นระเบียบถูกกำหนดขึ้นเพื่อไม่ให้มีข่าวสารมาก ส่วนการติดต่อสื่อสารแบบวงกลมสมาชิกของกลุ่มจะติดต่อกับบุคคล 2 คนได้ พวกเขาจึงใช้เวลามากกว่า แต่ในงานที่ต้องใช้ข้อมูลร่วมกัน และต้องมีการปฏิบัติด้วยนั้น โครงสร้างการสื่อสารแบบกระจายอำนาจจะทำงานได้รวดเร็ว และมีข้อผิดพลาดน้อยกว่าแบบรวมอำนาจ

3. สภาวะข่าวสารท่วมท้นมักเกิดขึ้นในเครือข่ายการสื่อสารแบบรวมอำนาจ เพราะข่าวสารและการตัดสินใจจะไปรวมอยู่ที่จุดศูนย์กลางของเครือข่าย ทำให้ผู้นำของโครงสร้างการสื่อสารแบบนี้อยู่ในสภาวะข่าวสารท่วมท้นได้ ส่วนเครือข่ายการสื่อสารแบบกระจายอำนาจนั้น ทุกคนต้องใช้ข้อมูลร่วมกัน ต้องเป็นผู้ตัดสินใจ และเป็นผู้นำ ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะมีใครเกิดสภาวะข่าวสารท่วมท้นได้

จะเห็นได้ว่า โครงสร้างของการติดต่อสื่อสารสามารถมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของคน รวมทั้งยังมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของกลุ่มในด้านความรวดเร็ว ความถูกต้อง และการปรับตัวอีกด้วย

บทบาทของสมาชิกภายในเครือข่าย

นอกเหนือจากรูปแบบของการไหลของข่าวสารภายในกลุ่มแล้ว ยังมีเรื่องของความแตกต่างของบทบาทของบุคคลในเครือข่ายการสื่อสารที่เป็นส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสาร โดย Monge (1978 อ้างถึงใน Sven Windahl, 1992) ได้แบ่งบทบาทของคนในกลุ่ม ดังต่อไปนี้

- membership role คือ กลุ่มบุคคลเป็นสมาชิกในกลุ่มและพวกของเครือข่าย
- liaison role คือ บัณฑิตบุคคลที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่ง
- star role คือ บัณฑิตบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับคนอื่นๆเป็นจำนวนมาก
- isolate role คือ บัณฑิตบุคคลที่มีการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่นๆน้อยมากจะไม่เผยแพร่ต่อ
- boundary - spanning role คือ บัณฑิตบุคคลที่ติดต่อระหว่างกลุ่มตัวเองกับกลุ่มภายนอกสังคม เพื่อนำสิ่งต่างๆภายนอกสังคมเข้ามาเผยแพร่ในสังคมของตน

Belbin (อ้างถึงใน Hartley, 1997) ว่า ถ้าหากมองในบทบาทของทีม ที่มีการเชื่อมโยงบทบาทแต่ละบทบาทกับลักษณะบุคลิกภาพของสมาชิกภายในกลุ่ม จะพบว่า มีบทบาทภายในกลุ่มอยู่ 8 บทบาทด้วยกัน คือ

- Coordinator หรือ Chair ทำหน้าที่จัดการและประสาน ช่วยให้กลุ่มมุ่งเน้นไปยังวัตถุประสงค์หลักและให้สมาชิกในกลุ่มได้เข้ามามีส่วนร่วม
- Team leader หรือ Shaper ริเริ่มและเป็นผู้นำ เสียงในการได้รับความพึงพอใจหรือด้อยประสิทธิภาพ ผลักดันและกระตุ้นให้ไปสู่เป้าหมาย
- Innovator หรือ Plant จัดหาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ๆ
- Monitor-evaluator ค้นหาข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่ไม่น่าพึงพอใจ
- Team worker สนับสนุนให้เกิดสปีดภายในกลุ่ม

- Completer ตรวจสอบว่าทุกสิ่งเสร็จสมบูรณ์ และทันตามกำหนด
- Implementer หรือ Company worker มุ่งเน้นการปฏิบัติและทำงานอย่างหนัก

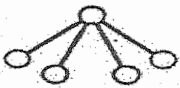
ในกลุ่ม

- Resource investigator ติดต่อกับภายนอกกลุ่ม

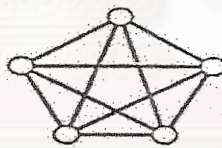
การวิเคราะห์ตัวชี้วัดความสัมพันธ์ในเครือข่ายการสื่อสาร (Network Descriptors)

นอกเหนือจากการศึกษาโครงสร้างและตำแหน่งของสมาชิกภายในเครือข่ายแล้ว Hellweg ยังศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในเครือข่ายโดยการศึกษา Network Descriptors ดังต่อไปนี้ (อ้างถึงใน พรรณสิริ จิตรัตน์, 2544)

- Dominance เป็นตัวชี้วัดระดับความเท่าเทียมกันในความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในเครือข่าย ซึ่งถ้าหากเป็นเครือข่ายที่มีการครอบงำสูง (High dominance network) การสื่อสารจะเป็นแบบมีศูนย์กลางหรือรวมอำนาจ ในขณะที่เครือข่ายที่มีการครอบงำต่ำ (Low dominance network) การสื่อสารจะเป็นแบบกระจายอำนาจ

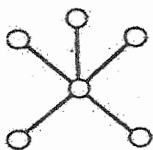

Highly Dominant Network

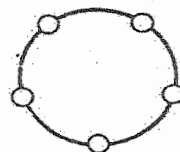

Lowly Dominant Network

- Centrality เป็นตัวชี้วัดระดับที่สมาชิกภายในเครือข่ายจะอยู่บนตำแหน่งที่ข้อมูลข่าวสารไหลผ่าน โดยเครือข่ายที่มีการรวมศูนย์สูง (High central network) นั้น ลักษณะการไหลของข้อมูลข่าวสารค่อนข้างจะระบุแน่นอนว่าจะไหลผ่านจากสมาชิกตำแหน่งใดไปสู่ปลายทางที่ตำแหน่งใด

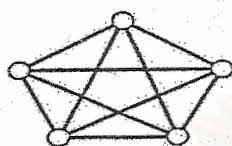

Highly Centralized Network

Lowly Centralized Network

- Flexibility เป็นตัวชี้วัดระดับที่ปฏิบัติตามกฎของเส้นทางการสื่อสารภายในเครือข่าย โดยเครือข่ายที่มีความยืดหยุ่นสูง (High Flexible network) จะอนุญาตให้มีเส้นทางการสื่อสารได้หลายเส้นทาง ในขณะที่เครือข่ายที่มีความยืดหยุ่นต่ำ (Low flexible) จะใช้รูปแบบการส่งข่าวสารแบบเดิมๆเสมอ

Highly Flexible Network

Lowly Flexible Network

- Reachability เกี่ยวข้องกับจำนวนของสมาชิกที่ข้อมูลข่าวสารจะต้องไหลผ่านจนกว่าจะถึงปลายทาง ในเครือข่ายการสื่อสารแบบลูกโซ่ ข้อมูลข่าวสารจะต้องไหลผ่านสมาชิกจำนวนมากก่อนที่จะไปถึงปลายทาง ตรงกันข้ามกับเครือข่ายการสื่อสารแบบวงล้อ ซึ่งข้อมูลข่าวสารไหลผ่านสมาชิกจำนวนน้อยก่อนที่จะไปถึงปลายทาง โดยจำนวนสมาชิกที่ข้อมูลข่าวสารจะต้องไหลผ่านมีมากเท่าไร ก็จะทำให้เกิดการบิดเบือนข้อมูลข่าวสารมากขึ้นเท่านั้น

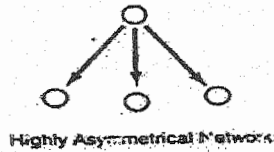
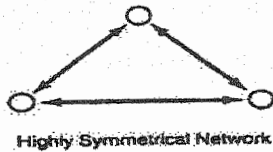

High Reachability Network

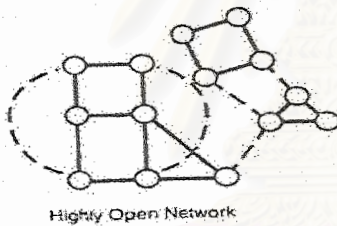

Low Reachability Network

- Symmetry เป็นตัวชี้วัดว่าการแบ่งบันการสื่อสารภายในเครือข่ายระหว่างสมาชิกอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่ ซึ่งถ้าเป็นเครือข่ายที่มีความสมดุลสูง (High symmetrical network) จะมีลักษณะการสื่อสารแบบสองทาง ในขณะที่ถ้าเป็นเครือข่ายที่มีความไม่สมดุลสูง (High asymmetrical network) จะมีลักษณะการสื่อสารแบบทางเดียวและเป็นการสื่อสารแบบบนลงล่าง

- Openness เป็นตัวชี้วัดว่าเครือข่ายมีการเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมภายนอกมากน้อยเพียงใด โดยเครือข่ายเปิด (Open network) จะมีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่นๆ ในระบบ เครือข่ายปิด (Closed network) จะปิดตัวเอง อาจเนื่องมาจากสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองได้ ไม่ต้องการข้อมูลข่าวสารจากภายนอกในการบรรลุวัตถุประสงค์ของตนและไม่ต้องการสื่อสารกับภายนอกเพื่อข้อมูลข่าวสาร การบริการหรือสินค้าใดๆ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเครือข่ายและเครือข่ายการสื่อสารดังที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ ผู้วิจัยจะนำมาเป็นกรอบในการวิจัยเพื่อตอบปัญหานำวิจัยข้อที่ 1 ว่าลักษณะของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่น วิธีการสื่อสารและทิศทางการสื่อสารภายในเครือข่ายรวมทั้งบทบาทต่างๆของสมาชิกและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในเครือข่ายต่อไป

ทฤษฎีการสื่อสารและกระบวนการสื่อสาร

ได้มีผู้ให้ความหมายของการสื่อสารไว้ต่างๆกัน ดังนี้ (ประมะ สตะเวทิน, 2540)

แอริสโตเติล (Aristotle) ได้ให้ความหมายของการสื่อสาร (Communication) ว่าเป็นการค้นหา "วิธีการชักจูงใจที่พึงมีอยู่ทุกรูปแบบ" (Search for "all the available means of persuasion")

วอเรน ดับเบิลยู วีเวอร์ (Warren W. Weaver) "คำว่าการสื่อสารในที่นี้ความหมายกว้างครอบคลุมถึงกระบวนการทุกอย่างที่จิตใจของคนๆ หนึ่งอาจมีผลต่อจิตใจของคนอีกคนหนึ่ง การสื่อสารจึงไม่หมายความว่าแต่เพียงการเขียนและการพูดเท่านั้น หากยังรวมไปถึง ดนตรี ภาพ การแสดง บัลเลต์ และพฤติกรรมทุกพฤติกรรมของมนุษย์อีกด้วย"

วิลเบอร์ ชแรมม์ (Wilbur Schramm) "การสื่อสารคือการมีความเข้าใจร่วมกันต่อเครื่องหมายที่แสดงข่าวสาร" (Informational signs)

ชาร์ล อี ออสกู๊ด (Charles E. Osgood) "ในความหมายโดยทั่วไปแล้ว การสื่อสารเกิดขึ้นเมื่อฝ่ายหนึ่งคือผู้ส่งสารมีอิทธิพลต่ออีกฝ่ายหนึ่ง คือ ผู้รับสาร โดยใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ซึ่งถูกส่งผ่านสื่อที่เชื่อมระหว่าง 2 ฝ่าย"

เอเวอเรท เอ็ม โรเจอร์ส และเอฟ ฟลอยด์ ชูเมคเกอร์ (Everett M. Rogers and F. Floyd Shoemaker) "การสื่อสาร คือ กระบวนการซึ่งสารถูกจัดส่งจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร"

แม้ว่าจะมีการนิยามคำว่า "การสื่อสาร" แตกต่างกัน แต่นักนิเทศศาสตร์ส่วนใหญ่ยอมรับว่า การสื่อสารของมนุษย์เป็นกระบวนการ ที่มีพลวัต (Dynamic) คือมีความสัมพันธ์ที่มีผลกระทบ (Effect) ต่อกันและกันระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของการสื่อสาร การสื่อสารของมนุษย์จึงมีความต่อเนื่อง (continuous) مرارเปลี่ยนแปลง (changing) และต้องอาศัยการปรับตัวตลอดเวลา (adaptive)

กระบวนการ (Process) หมายถึง ปรากฏการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา หรือหมายความว่าถึงการกระทำใดๆก็ตามที่ต่อเนื่องกัน (ปรภะ สตะเวทิน, 2540)

จากความหมายและแนวคิดดังกล่าว คำว่า กระบวนการ จึงแสดงสภาพของการเคลื่อนไหว (dynamic) ดำเนินต่อไป (on-going) เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (ever-changing) อย่างต่อเนื่อง (continuous) เมื่อเราเรียกสิ่งใดว่าเป็นกระบวนการ ก็หมายความว่าสิ่งนั้นไม่ได้หยุดอยู่กับที่ (static) แต่สิ่งนั้นมีการเคลื่อนไหว (moving) องค์ประกอบต่างๆ มีปฏิสัมพันธ์กัน (interact) แต่ละองค์ประกอบมีผลกระทบ (affects) ซึ่งกันและกัน

กระบวนการสื่อสาร หมายถึง กระบวนการระหว่างมนุษย์ในการส่งสารหรือข้อความอย่างใดอย่างหนึ่ง ไปยังผู้รับสาร โดยผ่านสื่อหรือช่องทางในการสื่อสาร เพื่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังจะจำแนกให้เห็นองค์ประกอบต่างๆ ของการสื่อสารของ Harold Lasswell ได้ดังนี้

ใคร (Who)

พูดอะไร (Say what)

ผ่านสื่อใด (In which channel)

กับใคร (With whom)

เกิดผลอย่างไร (with what effect)

กระบวนการสื่อสาร แบ่งได้เป็น 2 ประเภท (ประมะ สตะเวทิน: 2540) คือ

1. กระบวนการสื่อสารแบบทางเดียว (One-way Communication Process)

กระบวนการสื่อสารแบบทางเดียวอธิบายกระบวนการสื่อสารโดยไม่กล่าวถึงการสื่อสารกลับ (Feed back) เป็นการอธิบายกระบวนการสื่อสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารเท่านั้น

ในกระบวนการสื่อสารแบบทางเดียวนั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร

ผู้ส่งสาร (Source) คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ต้องการจะทำการสื่อสารความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ข่าวสาร และวัตถุประสงค์ของตน ดังนั้นผู้ส่งสารอาจเป็นใครๆ เดี่ยวหลายคน หรือ สถาบัน

สาร (Message) คือ ผลผลิตของผู้ส่งสารที่ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ข่าวสาร และวัตถุประสงค์ของตนที่ปรากฏออกมาในรูปของรหัส (Code)

สื่อ (Channel) คือ สิ่งที่ขนส่งสาร หรือเป็นพาหนะของสารกล่าวอีกนัยหนึ่งสื่อก็คือสิ่งที่นำหรือถ่ายทอดสารของผู้ส่งสารให้ปรากฏ

ผู้รับสาร (Receiver) คือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รับสารของผู้ส่งสาร ผู้รับสารอาจเป็นคนๆ เดียวหรือหลายคน

ในการสื่อสารนั้น เมื่อผู้ส่งสารต้องการทำการที่จะสื่อสารความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ข่าวสารหรือวัตถุประสงค์ของตน ผู้ส่งสารจะต้องทำการเข้ารหัส (Encode) เสียก่อน การเข้ารหัสคือ การเอาสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อสารมาใส่ไว้ในรหัส (Code)

เมื่อผู้ส่งสารทำการเข้ารหัสแล้วก็ส่งสิ่งที่ต้องการจะทำการสื่อสารออกไปเป็นสาร ผ่านสื่อไปยังผู้รับสาร ผู้รับสารก็จะทำการถอดรหัส (Decode) สารที่ตนได้รับ การถอดรหัส คือการทำความเข้าใจต่อรหัสและสารที่ได้รับ

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกระบวนการสื่อสารนั้นบุคคลแต่ละคนสามารถเป็นได้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ดังนั้น บุคคลแต่ละคนจึงทำหน้าที่ทั้งในการเข้ารหัส (Encoding) ถอดรหัส (Decoding) และตีความหมาย (Interpreting)

การสื่อสารแบบทางเดียวสามารถใช้อธิบายได้ทั้งการสื่อสารภายในบุคคล การสื่อสารระหว่างบุคคล 2 คน การสื่อสารในกลุ่ม และการสื่อสารมวลชน

2. กระบวนการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication Process)

กระบวนการสื่อสารแบบสองทางอธิบายการสื่อสารที่มีการสื่อสารกลับ (Feedback) คือมีการโต้ตอบกันระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร โดยปกติแล้วการสื่อสารของมนุษย์นั้นมักจะมีลักษณะเป็นการโต้ตอบกัน

ในกระบวนการสื่อสารแบบสองทางนี้ยังคงมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ เช่นเดียวกับองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารแบบทางเดียว คือ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร การสื่อสารกลับ (Feedback) เป็นเพียงแต่กระบวนการตอบกลับ (Return Process) การสื่อสารกลับเป็นแต่เพียงการแสดงให้เห็นถึงการโต้ตอบกัน เป็นแต่เพียงตัวแสดง การสื่อสารทางที่สอง (คือการสื่อสารจากผู้รับสารมายังผู้ส่งสาร) ซึ่งมีผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสารเป็นองค์ประกอบเช่นเดียวกับการสื่อสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร การสื่อสารกลับ จึงเป็นแต่เพียงตัวอธิบายให้เห็นถึงการสื่อสารแบบสองทางเท่านั้น

หากจะวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารโดยแยกตามองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารแล้ว จะสามารถวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

1. ผู้ส่งสาร (Sender)

การวิเคราะห์ผู้ส่งสารและผู้รับสาร สามารถวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ดังนี้

- ทิศทางการสื่อสาร

ทิศทางการสื่อสารเป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารที่เกิดขึ้น เป็นการถ่ายทอดข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารเป้าหมาย ซึ่งทิศทางการสื่อสารนี้แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

1. การสื่อสารที่ผู้ส่งสารถ่ายทอดสารไปยังผู้รับสารเพียงฝ่ายเดียว (One-way communication) โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือซักถาม ทำให้ปริมาณข้อมูลสะท้อนกลับ (Feedback) มีน้อย หรือไม่มีเลย โดยที่ผู้ส่งสารไม่สนใจต่อปฏิกิริยาสะท้อนกลับนั้น การสื่อสารในรูปแบบนี้จะมีลักษณะเป็นไปในรูปของนโยบาย คำสั่งของผู้บริหาร หรือผู้นำ โดยผ่านทางสื่อต่างๆ เช่น เสียงตามสาย เอกสารสิ่งพิมพ์

2. การสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) เป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารส่งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับสาร ในขณะที่เดียวกันเมื่อผู้รับสารได้รับข้อมูลแล้วก็ส่งข้อมูลข่าวสารตอบกลับมายังผู้ส่งสารด้วย จึงเป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างสลับบทบาทในการรับและส่งสาร มีการเปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้ซักถามข้อสงสัยต่างๆ มีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างกัน การโต้ตอบระหว่างกันที่เกิดขึ้นนี้ทำให้เกิดความเข้าใจกันอย่างชัดเจน การสื่อสารแบบนี้ผู้ส่งสารให้ความสำคัญกับปฏิกิริยาสะท้อนกลับ (Feedback) ทำให้การสื่อสารที่เกิดขึ้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความเสมอภาคกันในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

- ลักษณะการใช้

ลักษณะการใช้การสื่อสารนี้จะเป็นตัวกำหนดบทบาท หน้าที่ รวมทั้งสถานการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งมีด้วยกัน 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การสื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal Communication) เป็นการสื่อสารที่มีระเบียบแบบแผน คำนึงถึงบทบาทหน้าที่และตำแหน่งของผู้ส่งสารและผู้รับสารเป็นสำคัญ การสื่อสารในลักษณะนี้อาจเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ประกาศแจ้งนโยบาย คำสั่งปฏิบัติงาน หรืออาจเป็นการสื่อสารที่ไม่ใช่ลายลักษณ์อักษรแต่อาศัยการพูดจา เช่น การสั่งงานโดยตรง

2. การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal Communication) เป็นการสื่อสารโดยไม่พิจารณา หรือคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่ ไม่มีระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้ การสื่อสารระหว่างกันจึงมักเป็นส่วนตัวและไม่เป็นทางการ จึงไม่สามารถคาดทิศทางของการสื่อสารได้ว่าจะเป็นการสื่อสารจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง เบื้องล่างสู่เบื้องบน หรือเป็นการสื่อสารตามแนวนอนและข้ามสายงาน ดังนั้น การสื่อสารจึงออกมาในรูปแบบของการพบปะพูดคุยแบบปากต่อปาก รวมทั้งข่าวลือต่างๆ ด้วย

ในกระบวนการสื่อสารผู้ส่งสารถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะนอกจากองค์ประกอบอื่นๆที่จะทำให้การสื่อสารจะมีประสิทธิภาพแล้ว ผู้ส่งสารก็เป็นผู้ที่มีอิทธิพลอย่างมากในการที่จะสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ตัวสารด้วยคุณลักษณะของผู้ส่งสารเอง ผู้ส่งสารเองไม่จำเป็นต้องเป็นตัวบุคคลเสมอไป อาจเป็นในรูปของสถาบัน องค์การ หน่วยงาน กลุ่มบุคคล คณะทำงานใดๆก็ได้

- ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร

ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ (อรวรรณ ปิณฑธนโฆวาท, 2542) คือ

1. ความสามารถหรือความเป็นผู้ชำนาญ (Competence of expertness) และ
2. ความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness)

ปัจจัยทั้ง 2 ประการนี้ผู้รับสารต้องมองเห็น (Perceive) ว่ามีอยู่ในตัวผู้ส่งสาร ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารนี้มีใช้สิ่งที่คุณลักษณะจะประกาศให้ทุกคนทราบและได้รับการยอมรับ ความน่าเชื่อถือนี้มีใช้ลักษณะใดๆ (Single characteristic) เหมือนอย่าง อายุ เพศ แต่ต้องเป็นสิ่งที่ผู้รับสารมองเห็น รับรู้ และเชื่อเช่นนั้น ความสามารถหรือความชำนาญเป็นลักษณะที่เฉพาะ

เจาะจง ส่วนความน่าไว้วางใจเป็นลักษณะทั่วไปหรืออาจกล่าวได้ว่า ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร จะแตกต่างกันไปตามหัวข้อ (Topic) ของสารแต่ละเรื่องไปและแตกต่างกันในแต่ละสถานการณ์

การวิจัยด้านความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารได้พัฒนาโดยเบอร์โรล และคณะ (อ้างถึง ใน อรรถวรณ์ ปิณฑน์โอวาท, 2542) ซึ่งวิเคราะห์หรือออกมาได้ข้อสรุปว่ามีปัจจัย 3 ประการที่ผู้รับสาร มักจะใช้ในการตัดสินความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร ได้แก่

1. ปัจจัยที่สร้างความอบอุ่นใจ (Safety factor) ผู้ส่งสารที่จะมีคุณลักษณะด้านนี้ได้ต้องมีคุณสมบัติต่อไปนี้ คือ

- ใจดี (Kind)	- ยุติธรรม (Just)
- เข้ากับคนอื่นได้ง่าย (Congenial)	- รู้จักให้อภัย (Forgiving)
- มีความเป็นเพื่อน (Friendly)	- เอื้อเฟื้อ (Hospitable)
- ไม่ขัดคอใคร (Agreeable)	- ร่าเริง (Cheerful)
- น่าคบ (Pleasant)	- มีศีลธรรม (Ethical)
- สุภาพ (Gentel)	- อุตทน (Patient)
- ไม่เห็นแก่ตัว (Unselfish)	- สงบเยือกเย็น (Calm)

2. ปัจจัยที่เป็นคุณสมบัติของผู้ส่งสาร (Qualification factor) ส่วนใหญ่ปัจจัยนี้จะเน้นความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์ของผู้ส่งสาร คุณสมบัติเหล่านี้ อาทิ เช่น

- มีประสบการณ์ด้านใดด้านหนึ่ง (Experanced)
- ได้รับการฝึกฝน (Trained)
- มีความชำนาญ (Skilled)
- มีอำนาจในหน้าที่ (Authoritative)
- มีความสามารถ (Able)
- มีไหวพริบ (Intelligent)

3. ปัจจัยด้านพลวัตของผู้ส่งสาร (Dynamism factor) ปัจจัยนี้คือ ปัจจัยที่แสดงความคล่องแคล่ว กระตือรือร้น ความไม่เฉื่อยชาของผู้ส่งสาร ลักษณะเหล่านี้ ได้แก่

- เป็นฝ่ายรุก (Aggressive)
- รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathic)

- ตรงไปตรงมา (Frank)
- กล้า (Bold)
- กระตือรือร้น (Active)
- รวดเร็ว (Fast)
- คล่องแคล่ว (Energetic)

จากปัจจัยทั้ง 3 ประการดังกล่าว หากผู้รับสารพิจารณาว่าผู้ส่งสารมีคุณสมบัติดังกล่าวแล้วก็กล่าวได้ว่า ผู้ส่งสารมีความสามารถในการโน้มน้าวใจได้ เชื่อกันว่า เรือที่ผู้ส่งสารพูดจะมีพลังสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติผู้รับสารได้มากกว่า หรืออีกนัยหนึ่งถ้าผู้ฟังเห็นว่าผู้พูดเป็นผู้ที่ไม่น่าเชื่อถือแล้ว ไม่ว่าเรื่องที่พูดจะเป็นเรื่องอะไรก็ย่อมจะไม่น่าเชื่อถือไปด้วย

2. สื่อ(Channel)

การวิเคราะห์สื่อที่ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ในกระบวนการสื่อสาร สามารถวิเคราะห์ได้โดยแบ่งเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

- ช่องทางการสื่อสาร(Channel)

สามารถแบ่งช่องทางการสื่อสารออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) ช่องทางการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal Channel) คือ ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งถูกสร้างขึ้นในระหว่างที่บุคคล ซึ่งมีความสนใจหรือจุดมุ่งหมายเหมือนกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันแบบซึ่งหน้า เมื่อเวลาผ่านไปนานเข้าโครงข่ายเหล่านี้มักจะกลายเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่มีเสถียรภาพและความน่าไว้วางใจสูง

ช่องทางประเภทนี้ยังแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1.1 ช่องทางที่เกิดขึ้นเอง (Spontaneously formed channel) ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนสารกันในเรื่องข่ายการสื่อสารที่ไม่มีโครงสร้างอย่างเป็นทางการ(Unstructured network) ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลมีการแลกเปลี่ยนความคิดหรือข้อมูลข่าวสารกันโดยต่างไม่รู้ว่าคุณค่าที่สื่อสารด้วยเป็นใครและมีความเป็นมาอย่างไรในชีวิตของตน ส่วนใหญ่ช่องทางนี้ใช้มากที่สุดในที่สาธารณะต่างๆ หรือในเวลาที่มีการรวมกลุ่มกันด้วยความตื่นตัว

1.2 ช่องทางที่ส่งเสริมและสนับสนุน (Auxiliary channel) เป็นการแลกเปลี่ยนสารในเครือข่ายการสื่อสาร ซึ่งมีมีรูปภาพและจุดมุ่งหมายส่วนตัวเป็นพื้นฐานเพื่อนำบุคคลให้มาอยู่ร่วมกัน บทบาทของผู้สื่อสารในช่องทางสนับสนุนนี้ไม่ได้มีพิธีรีตองตายตัวหรือไม่ได้ नियามอย่างเด่นชัดในแง่ชนิดนัย แต่แหล่งสารหรือผู้ส่งสารจะถูกประเมินอย่างมากในแง่ของชื่อเสียงส่วนตัวเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความรู้ ดุลยพินิจ และที่สำคัญ ความเกี่ยวข้องกันในการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยมากเป็นการสื่อสารโดยช่องทางนี้

ลักษณะของเครือข่ายการสื่อสารระหว่างบุคคลมีลักษณะเป็นการส่งผ่านข้อมูลซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่ไม่ได้มีการกำหนดแน่นอนตายตัวหรือมีการพิสูจน์ทดสอบ ตรงกันข้าม ผู้สื่อสารในโครงข่ายแบบไม่เป็นทางการนี้มักไม่ได้รับความเชื่อถือในแง่เนื้อหาของสารแต่จะได้รับความสนใจในฐานะที่เป็นผู้ถ่ายทอดสารมากกว่า ดังนั้น ผู้ที่ทำการสื่อสารในช่องทางนี้จึงมีสองบทบาท คือเป็นผู้รับข้อมูลและเป็นผู้ส่งข้อมูล ซึ่งแลงก์และแลงก์ (พีชนี เขยจรรยา, 2541) ได้เรียกผู้ทำการสื่อสารในช่องทางนี้ว่า ผู้รับ-ผู้ส่ง (recipient-transmitter) และข่าวที่ถูกแพร่ออกไปจากช่องทางนี้เรียกว่า ข่าวไม่เป็นทางการ (Informal news) และข่าวที่ไม่ได้พิสูจน์ (Unverified news)

โดยทั่วไปเครือข่ายการสื่อสารระหว่างบุคคลจะเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์และบุคคล

2) ช่องทางการสื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal Channel) คือ ช่องทางการสื่อสารแบบเป็นแบบแผนในองค์การ ซึ่งอาจเห็นได้จากผังการแบ่งงานและตำแหน่งของบุคลากรในองค์การ ส่วนช่องทางการสื่อสารแบบเป็นทางการในสังคมทั่วไปก็คือการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนทั้งหลาย แต่สิ่งที่เป็นหัวใจของช่องทางนี้คือ เป็นช่องทางที่ดำเนินตามอำนาจและตำแหน่งของบุคลากรในองค์การ ลักษณะอีกประการหนึ่งที่ทำให้ช่องทางนี้ต่างจากช่องทางที่ไม่เป็นแบบแผน ก็คือ เราสามารถจะระบุแหล่งสารได้ และทำให้สารนั้นมีความน่าเชื่อถือ

ฉะนั้น ช่องทางการสื่อสารแบบเป็นทางการจึงเป็นช่องทางที่มีการจัดระเบียบเป็นอย่างดี ช่องทางเหล่านี้มีลักษณะคล้ายกับสถาบันทางสังคมทั้งหลายซึ่งมีกฎต่างๆ คนที่ เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรทำหน้าที่ตามบทบาทที่ระบุไว้อย่างชัดเจน มีกระบวนการต่างๆ ซึ่งวางรากฐานอย่างดี และสามารถดำเนินต่อไปได้ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรชุดใด ช่องทางเหล่านี้เป็นมาตรฐานที่แน่นอนตายตัว เป็นที่ยอมรับกัน มีเส้นทางการถ่ายทอดสารที่ได้กำหนดไว้เรียบร้อยและมีกระบวนการตรวจสอบ และมีหลักเกณฑ์สำหรับพฤติกรรมต่างๆ และเมื่อสามารถระบุตัวสมาชิกในองค์กรได้อย่างแน่ชัด สมาชิกเหล่านี้จึงต้องมีความรับผิดชอบต่อการทำงานของตน

ช่องทางการสื่อสารแบบเป็นทางการนี้ บางครั้งก็เรียกว่า ช่องทางของสถาบัน (Institutional channel) ชาวที่ถูกแพร่กระจายด้วยช่องทางนี้เรียกว่าชาวที่เป็นทางการ และเป็นชาวที่ได้พิสูจน์แล้ว

3. สาร(Messege)

เมื่อทราบถึงช่องทางการสื่อสารต่างๆ ที่ใช้ในกระบวนการสื่อสารแล้วสารก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของกระบวนการสื่อสารดังนั้นการวิเคราะห์สารที่ใช้ในกระบวนการสื่อสารก็มีความสำคัญ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

- การวิเคราะห์สาร

จุดจูงใจในสาร (MESSAGE APPEALS)

จุดจูงใจในสารอาจจะเป็นทางด้านชีววิทยา (ความต้องการทางด้านสรีระ) หรือเป็นจุดจูงใจที่เกิดจากการเรียนรู้ (LIARNED MOTIVES) แต่การโน้มน้าวใจจะได้ผลดียิ่งขึ้นถ้ามีจุดจูงใจที่ผู้รับสามารถเชื่อมโยงได้กับกรอบอ้างอิงของตัวเอง จุดจูงใจที่ใช้กันทั่วไปได้แก่

1. จุดจูงใจโดยใช้ความกลัว (FEAR APPEALS) ตัวอย่างของจุดจูงใจประเภทนี้เช่น เลิกสูบบุหรี่เสียเถิดเพราะการสูบบุหรี่จะทำให้เกิดมะเร็งในปอดมีการศึกษาด้านการใช้จุดจูงใจโดยใช้ความกลัว ปรากฏว่าความกลัวในระดับต่ำมีผลในทางโน้มน้าวใจมากกว่าความกลัวในระดับสูง ถ้าความกลัวมีมากเกินไปแล้ว ผู้รับสารอาจจะเกิดความกระวนกระวาย ฉะนั้นแทนที่เขาจะสนใจในสาร เขาจะสนใจในความกระวนกระวายของเขาแทน ต่อมานักวิจัยค้นพบว่าระดับของการใช้ความกลัวแปรไปทางเดียวกับความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร นั่นก็คือ ถ้าผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือสูง เขาสามารถใช้ความกลัวในระดับสูงมาโน้มน้าวใจ ถ้าผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือต่ำ ผู้ส่งสารสามารถใช้ความกลัวในระดับต่ำมาโน้มน้าวใจ นอกจากนี้ยังค้นพบว่าความสัมพันธ์ของหัวข้อของการโน้มน้าวใจก็สัมพันธ์กับระดับของความกลัวที่จะใช้กับผู้รับสารคือ ถ้าผู้รับสารรู้สึกว่าตัวเองเกี่ยวข้องกับหัวข้อนั้น ผู้ส่งสารอาจใช้ความกลัวในระดับสูงมาโน้มน้าวใจได้ การใช้ความกลัวในระดับสูงมาโน้มน้าวใจจะได้ผลมากกว่าถ้าผู้ฟังเป็นเพียงเด็กๆ จะเห็นได้ว่า ตัวแปรที่จะอธิบายประสิทธิผลของการใช้ความกลัวในการโน้มน้าวใจมีหลากหลาย อาทิ ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร ความสำคัญของเนื้อหาที่มีต่อผู้รับสาร บุคลิกภาพของผู้รับสาร เป็นต้น

2. จุดจูงใจโดยใช้อารมณ์ (EMOTIONAL APPEALS) นักวิจัยชาวตะวันตกได้ทำการทดลองและพบว่า สารที่ใช้อารมณ์จะโน้มน้าวใจได้มากกว่าสารที่ไม่ใช้อารมณ์ ตามปกติการโน้มน้าวใจโดยใช้อารมณ์จะมีวิธีการดังต่อไปนี้

- ก. การใช้ภาษาที่เจืออารมณ์เพื่อบรรยายสถานการณ์หนึ่งสถานการณ์ใด
- ข. การเชื่อมโยงความคิดที่เราเสนอใหม่กับความคิดเก่า ความคิดเก่าบางอย่างเป็นที่ชื่นชอบ ความคิดเก่าบางอย่างเป็นที่รังเกียจเด็ดฉันทน์ ถ้าผู้ส่งสารสามารถเชื่อมโยงความคิดใหม่นี้ได้กับความคิดเก่า ก็อาจจะจูงใจทางอารมณ์ให้ผู้รับสารคล้อยตามได้ ไม่ว่าจะเลือกความคิดเก่าที่เป็นบวกหรือลบ
- ค. การเชื่อมโยงความคิดที่เสนอเข้ากับอวัจนสารที่สามารถเร้าอารมณ์ได้ เช่น การพูดปลุกใจให้รักชาติ อาจจะมีรูปผู้นำ ธงชาติ เพื่อสร้างบรรยากาศ

การทำให้วัจนสารและอวัจนสารสอดคล้องกันโดยผู้ส่งสาร กรณีนี้เป็นกรณีพิเศษสำหรับการพูด ถ้าผู้พูดพูดเรื่องที่ต้องใช้อารมณ์เข้าเจือปน ผู้พูดต้องมีอากัปกริยาท่าทางน้ำเสียงประกอบด้วย ผู้ฟังจึงจะคล้อยตาม ถ้าผู้พูดพูดด้วยเนื้อหาที่เจืออารมณ์และมีท่าทางเฉยเมย ผู้ฟังก็คงจะถูกโน้มน้าวใจได้ยาก

3. จุดจูงใจโดยใช้ความโกรธ (ANGER APPEALS) วิธีนี้ผู้ส่งสารสร้างความโกรธหรือความคับข้องใจแก่ผู้รับสารแล้วจึงเขียนหรือพูดเพื่อลดหรือเพิ่มความเครียดแก่ผู้รับสารและวิธีแก้ไข

4. จุดจูงใจโดยใช้อารมณ์ขัน (HUMEROUS APPEALS) วิธีนี้โน้มน้าวใจโดยการลดความเครียด อาจทำได้โดยวิธีเขียนประชดแดกดัน

5. จุดจูงใจโดยใช้รางวัล (REWARDS AS APPEALS) ปกติแล้วสารที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับสารจะประสบความสำเร็จมากกว่าสารที่ไม่ได้ให้คำสัญญาสิ่งใดกับคนฟัง ยิ่งสารมีรางวัลหรือสิ่งตอบแทนมากก็ยิ่งเรียกร้องความสนใจหรือจูงใจคนฟังได้มาก

6. จุดจูงใจโดยใช้แรงจูงใจ (MOTIVATIONAL APPEALS)

แท้ที่จริงแล้วจุดจูงใจทุกชนิดที่กล่าวมาแล้วถือเป็นแรงจูงใจ แต่มีแรงจูงใจบางอย่างที่มนุษย์เรียนรู้เมื่อมีประสบการณ์ผ่านเข้ามาในชีวิต แรงจูงใจเหล่านี้ได้แก่ ความรักชาติ ความรักในเพื่อนมนุษย์ ศาสนา และค่านิยมต่างๆ เช่น การที่จะสื่อสารโดยใช้แรงจูงใจต้องมีการวิเคราะห์ผู้ฟังอย่างมาก เพราะคุณธรรม ค่านิยม หรือแรงจูงใจอย่างหนึ่งอาจจะมี ความหมายมากต่อผู้ฟังคนหนึ่ง ในขณะที่ผู้ฟังอีกคนหนึ่งอาจจะไม่รู้สึกละเลย

การสื่อสารเป็นวิธีติดต่อกันของมนุษย์และเป็นเครื่องมือที่สำคัญของกระบวนการสังคม ยิ่งสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น มีสมาชิกในสังคมมากขึ้น การสื่อสารก็ยิ่งมีความจำเป็นและสำคัญมากขึ้น ดังนั้นการที่คนเราจะมาอยู่รวมกันเป็นหมู่ เป็นกลุ่ม เป็นชุมชน หรือประเทศชาติ ก็จำเป็นที่จะต้องใช้วิธีการสื่อสารที่แตกต่างกันไปเพื่อให้สามารถติดต่อกันได้อย่างทั่วถึง

สาเหตุที่ผู้วิจัยนำทฤษฎีการสื่อสารและกระบวนการสื่อสารมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากการสื่อสารมีลักษณะเป็นกระบวนการ และเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งในการแก้ปัญหาสังคมในภาวะวิกฤต ดังนั้นผู้วิจัยจะใช้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารเพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์ กระบวนการสื่อสารของกลุ่มนักศึกษามัธยมศึกษาเล่นในการแก้ปัญหาสังคมในภาวะวิกฤต

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและได้ร่วมนำมาเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายการสื่อสาร

- ศิลปินไทยและเครือข่ายการสื่อสารกับแฟนคลับ (2541)

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ของ เจษฎา รัตนเชมากร พบว่า เครือข่ายการสื่อสารของแฟนคลับที่ตั้งขึ้นโดยบริษัทและโดยศิลปินนั้น ศิลปินถือเป็นตำแหน่งศูนย์กลางที่สุดในเครือข่าย เพราะจะเป็นตำแหน่งที่ส่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้กับสมาชิก ส่วนแฟนคลับที่จัดตั้งขึ้นโดยแฟนเพลงอย่างเป็นทางการพบว่า ผู้จัดตั้งแฟนคลับเป็นตำแหน่งศูนย์กลาง ซึ่งสมาชิกจะต้องเข้าไปหาตำแหน่งศูนย์กลางเอง โดยสมาชิกมักจะนำข่าวสารนั้นไปส่งต่อให้สมาชิกด้วยกันอีกทอดหนึ่ง ซึ่งถือเป็นการสื่อสารในรูปแบบตาข่าย เมื่อเครือข่ายมีขนาดใหญ่ สมาชิกแฟนคลับจะมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นๆ เพียงไม่กี่คนเท่านั้น โดยจะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่เหมือนตัวเองมากที่สุด แต่ในกรณีที่สมาชิกมีนิสัยบางอย่างไม่เหมือนกับเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม สมาชิกนั้นจะมีการปรับเปลี่ยนนิสัยตนให้เหมือนกับเพื่อนเพื่อที่จะได้อยู่ในกลุ่มนั้น หรือเกิดการเกาะกลุ่มกัน

- การศึกษาเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มชีวิต (2542)

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ของ จารุณี พชรพิมานสกุล ได้ศึกษาถึงลักษณะเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มชีวิต และปัจจัยการสื่อสารที่ส่งผลกระทบต่อ พัฒนาการของเครือข่ายกลุ่มชีวิต พบว่า ลักษณะเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มชีวิตเป็นเครือข่ายการสื่อสารแนวระนาบ และเครือข่ายการสื่อสารกลุ่มประกอบด้วย 3 กลุ่มหลัก คือ มูลนิธิชีวิต กลุ่มแกนนำภายนอก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนรูปแบบการสื่อสารแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ รูปแบบการติดต่อสื่อสารภายในกลุ่ม และรูปแบบการติดต่อสื่อสารระหว่างเครือข่ายของกลุ่ม ซึ่งได้ดูองค์ประกอบทางการสื่อสารต่างๆ ที่เป็นปัจจัยในการพัฒนาของกลุ่ม

- การศึกษาเครือข่ายในการสื่อสารกลุ่มและบทบาทในการอนุรักษ์เพลงสุนทราภรณ์

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ศึกษาถึงลักษณะเครือข่ายของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศสุนทราภรณ์และบทบาทในการอนุรักษ์เพลงสุนทราภรณ์ของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศรวมทั้งผู้ที่สนใจแต่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศสุนทราภรณ์ พบว่า การรวมกลุ่มของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศนี้มีความเป็นเครือข่ายที่มีความกว้างขวาง ยืดหยุ่น และมีการสื่อสารที่หลากหลายรูปแบบ ซึ่งสามารถจัดออกได้หลายระดับการสื่อสาร ดังนี้ การสื่อสารในกลุ่มผู้นำ มีศูนย์กลางการสื่อสารที่ผู้นำกลุ่มที่ดำเนินการให้ข่าวสารและกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งมีลักษณะการสื่อสารเป็นแบบวงล้อผสมกับแบบทุกช่องทาง การสื่อสารในกลุ่มผู้นำกับสมาชิก มีลักษณะมีผู้นำเป็นศูนย์กลางการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ข้อมูลต่างๆ ของกลุ่ม จึงมีลักษณะการสื่อสารแบบวงล้อ การสื่อสารในกลุ่มสมาชิกด้วยกันมีลักษณะการสื่อสารที่เป็นกลุ่มย่อยๆ เรียกว่าเป็นเครือข่ายการสื่อสารแบบวงกลม การสื่อสารในระหว่างกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศสุนทราภรณ์กับบุคคลอื่นๆ เป็นการสื่อสารแบบวงล้อที่มีผู้ที่อยู่ในกลุ่มเป็นศูนย์กลางในการกระจายข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ และการสื่อสารอีกแบบคือการทำสมาชิกหรือผู้นำกลุ่มมีการชักชวนให้ผู้อื่นเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม จึงทำให้มีลักษณะของการบอกข่าวต่อๆ กันไปเรื่อยๆ เรียกว่าเครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนบุคคลที่เป็นแบบกระจาย ในด้านบทบาทการอนุรักษ์ที่ทางกลุ่มอนุรักษ์ ผู้เกี่ยวข้อง และผู้ที่ชื่นชอบมีความเข้าใจนั้นมีความคล้ายคลึงเกี่ยวพันกันอยู่มาก แต่ก็มี ความแตกต่างกันไปตามอำนาจที่ตนเองมีในกลุ่มหรือสังคมนั้นๆ

- การศึกษาเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นใน จ. ชลบุรี

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ของพรณสิริ จิตรัตน์ พบว่า เครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในจ. ชลบุรี มีลักษณะเป็นทางการ (formal network) และมีการสื่อสารแบบมีศูนย์กลาง (centralized Communication) โดยเป็นเครือข่ายการสื่อสารแบบวงล้อ (wheel network) เป็นเครือข่ายที่มีการครอบงำสูง (high dominance network) เป็นเครือข่ายที่มีการรวมศูนย์สูง (high centralized network) เป็นเครือข่ายที่มีความยืดหยุ่นน้อย (low flexible network) เป็นเครือข่ายที่ไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เป็นเครือข่ายที่มีความไม่สมดุลสูง (high asymmetrical network) และเป็นเครือข่ายเปิด (open network) และปัจจัยที่สร้างความสำเร็จในการรวมกลุ่มและทำให้กลุ่มดำรงอยู่ได้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 1) ปัจจัยหลัก ซึ่งประกอบด้วย 1.1) ผู้นำกลุ่มและ 1.2) การประสานประโยชน์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม 2) ปัจจัยสนับสนุนประกอบไปด้วย 2.1) การสื่อสารที่มีคุณภาพ 2.2) ความพยายามจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้น 2.3) ความเคร่งครัดในกฎระเบียบของกลุ่ม 2.4) โครงสร้างเครือข่ายที่ครอบคลุมทั้งจังหวัด และ 2.5) ผลงานด้านการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมชัดเจน

จากผลการวิจัยของงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องนี้ ผู้วิจัยจะได้นำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์เปรียบเทียบและอภิปรายผลการวิจัยกับงานวิจัยชิ้นนี้ต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการสื่อสารของเครือข่ายวิทยุสมัครเล่นในภาวะวิกฤตครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีวิจัยดังกล่าวในประเด็นต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
4. แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ วิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น เนื่องจากเป็นจังหวัดที่วิทยุสมัครเล่นมีการรวมกลุ่มกันทำประโยชน์เพื่อสังคมอย่างชัดเจน และมีผลงานและประวัติอันดีงามในการร่วมกับทางราชการในการแก้ไขภาวะวิกฤตต่างๆ ซึ่งจะเป็นตัวแทนที่สามารถสะท้อนภาพเครือข่ายของวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดอื่นๆ ทั่วประเทศ ซึ่งมีโครงสร้างในลักษณะเดียวกันได้อย่างชัดเจน ในการดำเนินการ ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อยๆ โดยคัดเลือกผู้ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ในแต่ละกลุ่มเพื่อเป็นตัวแทนในการให้ข้อมูลที่สำคัญในการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลุ่มผู้นำ จำนวน 7 คน ประกอบไปด้วยผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการ โดยผู้นำที่เป็นทางการ ได้แก่ บุคคลต่างๆ ที่มีสถานภาพเป็นผู้นำโดยได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากสมาชิกของกลุ่ม เช่น ประธานชมรมหรือกลุ่มต่างๆ รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องในฐานะผู้นำอย่างเป็นทางการกับกิจการวิทยุสมัครเล่น ผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้นำกลุ่มต่างๆ ของสมาชิกรายวิทยุสมัครเล่น ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการเข้าร่วมทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคมในภาวะวิกฤต ซึ่งผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นแกนนำของกลุ่มต่างๆ จากการสอบถามความคิดเห็นของสมาชิก

2. สมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นที่เข้าร่วมกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาสังคมในภาวะวิกฤต จำนวน 8 คน เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารในภาวะวิกฤตต่างๆ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรงที่สามารถถ่ายทอดได้เพราะเป็นผู้ที่ร่วมอยู่ในเหตุการณ์นั้นๆ จริงๆ

3. กลุ่มวงนอกหรือกลุ่มอื่นๆ จำนวน 5 คน ได้แก่ บุคคลที่ไม่ใช่สมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นแต่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในการแก้ไขภาวะวิกฤต เช่น เจ้าหน้าที่ทางราชการ (เจ้าหน้าที่ตำรวจ) หรือ หน่วยงานเอกชนต่างๆ (มูลนิธิต่างๆ) เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่หลักในการแก้ไขภาวะวิกฤตต่างๆ และกลุ่มนักวิทยุสมัครเล่นต้องประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เหล่านี้เมื่อเกิดภาวะวิกฤต

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งคำถาม ซึ่งเป็นแนวคำถามปลายเปิด (Open-Ended Question) อย่างคร่าวๆ ไว้ล่วงหน้า และผู้วิจัยใช้เทปบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์โดยมีทั้งการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวแบบเห็นหน้ากันและการสัมภาษณ์ผ่านทางวิทยุคมนาคม รวมทั้งใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมสนทนาโดยผ่านทางวิทยุคมนาคมและการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มนักวิทยุสมัครเล่น

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างนี้ ประกอบไปด้วยกรอบประเด็นต่างๆ ที่ต้องการศึกษาเพื่อตอบปัญหาการวิจัย โดยแบ่งประเด็นหลักตามปัญหาคำถามวิจัย ซึ่งมีกรอบที่เป็นประเด็นที่ต้องการศึกษาที่กำหนดไว้เป็นหัวข้อต่างๆ ไว้ในโครงร่างในการสัมภาษณ์ดังนี้ คือ

1. ลักษณะเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มนักวิทยุสมัครเล่น และกลุ่มพันธมิตร

1.1 ลักษณะของเครือข่าย แบ่งได้ดังนี้

- ลักษณะของเครือข่ายการสื่อสาร
- สมาชิกภายในเครือข่ายและกลุ่มพันธมิตร
- บทบาทของสมาชิก
- รูปแบบการสื่อสาร

1.2 การศึกษาความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในเครือข่ายโดยการวิเคราะห์ Network Descriptors ตามแนวคิดของ Hellweg (อ้างถึงใน พรรณสิริ จิตรัตน์, 2544) โดยวิเคราะห์ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

- Dominance คือระดับความเท่าเทียมกันในความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในเครือข่าย
- Centrality คือ ระดับที่สมาชิกภายในเครือข่ายจะอยู่บนตำแหน่งที่ข้อมูลข่าวสารไหลผ่าน
- Flexibility คือ ความยืดหยุ่นของเส้นทางในการสื่อสารของสมาชิกภายในเครือข่าย
- Reachability คือ จำนวนของสมาชิกที่ข้อมูลข่าวสารจะต้องไหลผ่านจนกว่าจะถึงปลายทาง
- Symmetry คือ ความสมดุลในการสื่อสารของสมาชิกภายในเครือข่าย
- Openness คือ ความเชื่อมโยงของเครือข่ายกับสิ่งแวดล้อมภายนอก

2. รูปแบบการสื่อสารของกลุ่มนักวิทยุสมัครเล่นและกลุ่มอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาสังคมในภาวะวิกฤต

การวิเคราะห์รูปแบบการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นในภาวะวิกฤตนี้ จะวิเคราะห์ตามประเภทของภาวะวิกฤตที่มักเกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้งในชีวิตประจำวัน ได้แก่กรณีต่างๆ ดังนี้

- อุบัติเหตุ
- อัคคีภัย
- อาชญากรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วางแผนการดำเนินงาน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. สถานที่ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บข้อมูลจากเพื่อนสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่น รวมทั้งพันธมิตรกลุ่มต่างๆ ที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขภาวะวิกฤต ในอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น เป็นจำนวน 2 ครั้ง

2. การแนะนำตัวผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยแนะนำตัวกับกลุ่มเป้าหมาย และกำหนดบทบาทของผู้วิจัยอย่างเปิดเผย (Overt Role) รวมทั้งแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้และขอความร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเนื่องจากผู้วิจัยเป็นสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นอยู่แล้วจึงเป็นเหมือนบุคคลภายในในสายตาของกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ผู้วิจัยเข้าได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ กับกลุ่มนักวิทยุสมัครเล่นแล้วสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นเหล่านั้น

3. วิธีการเก็บข้อมูล

วิธีการในการเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) และเป็นการสัมภาษณ์โดยใช้กรอบคำถามปลายเปิด รวมทั้งมีการบันทึกเทปประกอบการสัมภาษณ์ด้วย โดยบางส่วนของผู้วิจัยจะเดินทางไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเองและบางส่วนจะเป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลโดยผ่านทางวิทยุคมนาคม

4. ขั้นตอนในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูล 2 ครั้ง โดยครั้งแรกผู้วิจัยได้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยนำข้อมูลเหล่านั้นมาจัดแบ่งประเภทและหัวข้อในการนำเสนอ ตามประเด็นต่างๆ ที่พบ หลังจากนั้น ผู้วิจัยจึงเดินทางไปเก็บข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดของประเด็นต่างๆ ที่ได้แบ่งประเภทไว้อีกครั้งหนึ่ง

การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลการวิจัย

การวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น คือ การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นแรก ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น จากนั้นจึงนำข้อมูลเบื้องต้นเหล่านั้น มาจัดแบ่งเป็นหัวข้อในการวิเคราะห์ตามประเด็นต่างๆ ตามขอบเขตของการวิจัย หลังจากนั้น ผู้วิจัยจึงเดินทางไปเก็บข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับ

ประเด็นต่างๆที่ได้จัดแบ่งเอาไว้ในขั้นแรก จากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน คือ กลุ่มผู้นำอย่างเป็นทางการ กลุ่มผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ กลุ่มสมาชิก และกลุ่มภายนอกอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมมาเปรียบเทียบกัน เพื่อนำมาวิเคราะห์ในด้านความสัมพันธ์ภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มต่างๆ ทำให้เห็นภาพรวมของเครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่น รวมทั้งรูปแบบการสื่อสารในการแก้ปัญหาสังคมในภาวะวิกฤต โดยใช้แนวคิดทฤษฎีในบทที่ 2 เป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลในครั้งนี้เป็นแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ประกอบกับการบรรยายขั้นตอน หรือวิธีการต่างๆ โดยผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลใน 2 ประเด็น ดังนี้

1. นำเสนอลักษณะเครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่น

- องค์ประกอบของเครือข่ายวิทยุสมัครเล่น
- การสื่อสารภายในเครือข่ายวิทยุสมัครเล่น โดยแบ่งตามประเด็นการสื่อสาร ได้แก่ รูปแบบและขั้นตอนการสื่อสารภายในเครือข่าย

2. นำเสนอรูปแบบการสื่อสารของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นในภาวะวิกฤต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับนักวิทยุสมัครเล่นและผลการวิจัย ดังมีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับนักวิทยุสมัครเล่น

กิจการวิทยุสมัครเล่น หมายความว่า กิจการวิทยุคมนาคมที่ดำเนินงานโดยพนักงานวิทยุสมัครเล่นซึ่งได้รับอนุญาตจากทางราชการเพื่อการฝึกฝนตนเอง การติดต่อระหว่างกัน และการทดลอง ตรวจสอบทางวิชาการวิทยุคมนาคมต่างๆ เพื่อจุดประสงค์ในการเพิ่มพูนความรู้และวิชาการ โดยไม่เกี่ยวข้องกัผลประโยชน์ด้านธุรกิจ หรือการเงินหรือการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- เสริมสร้างประโยชน์ต่อสังคมและความปลอดภัยของประเทศชาติ
- ใช้เป็นข่ายการสื่อสารสาธารณะสำรองในยามฉุกเฉินหรือเกิดภัยพิบัติ
- พัฒนาความรู้ด้านวิชาการสื่อสารด้วยคลื่นวิทยุ
- ฝึกฝนพนักงานวิทยุให้มีความรู้ความชำนาญยิ่งขึ้นไป
- เพิ่มพูนจำนวนพนักงานวิทยุสำรองไว้ใช้ประโยชน์ยามฉุกเฉิน
- สร้างชื่อเสียงของประเทศให้เป็นที่รู้จักในวงการวิทยุระหว่างประเทศ

ผู้ที่จะเป็นนักวิทยุสมัครเล่นได้นั้น จะต้องผ่านการสอบเพื่อรับประกาศนียบัตรพนักงานวิทยุสมัครเล่นของกรมไปรษณีย์โทรเลข โดยคุณสมบัติของพนักงานวิทยุสมัครเล่นมีดังนี้

- มีสัญชาติไทย
- ได้รับประกาศนียบัตรพนักงานวิทยุสมัครเล่น ซึ่งกรมไปรษณีย์โทรเลขออกให้หรือประกาศนียบัตรซึ่งกรมไปรษณีย์โทรเลขเทียบเท่า
- ผ่านการตรวจสอบประวัติจากทางราชการว่าไม่เป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อประเทศตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ

นักวิทยุสมัครเล่นทุกคนจะมีสัญญาณเรียกขานของตนเอง โดยกรมไปรษณีย์โทรเลขจะเป็นผู้กำหนดให้ การสื่อสารในเครือข่ายวิทยุสมัครเล่นจะใช้รหัส Q ในการสื่อสาร

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยใน 2 ประเด็นตามตามปัญหานำวิจัย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 1 ลักษณะเครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น

โดยแบ่งเป็น

- 1) องค์ประกอบของเครือข่ายวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น
- 2) การสื่อสารภายในเครือข่ายวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น

ผลการวิจัย พบว่า

องค์ประกอบของเครือข่ายวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น สามารถแบ่งเป็นสมาชิกภายในเครือข่ายและกลุ่มพันธมิตร สมาชิกภายในเครือข่าย ประกอบไปด้วย กลุ่ม, ชมรม และสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น

พันธมิตรของเครือข่ายนั้น สามารถแยกย่อยออกได้เป็น พันธมิตรในภาวะปกติ และพันธมิตรในภาวะวิกฤต

พันธมิตรในภาวะปกตินั้น ยังสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ก) พันธมิตรที่มีนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นเข้าร่วมเป็นสมาชิก อันประกอบไปด้วย สหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย เขต4 และสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทย และ ข) พันธมิตรที่นักวิทยุสมัครเล่นขอนแก่นไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก ประกอบไปด้วย สถานีตรวจสอบและเฝ้าฟังวิทยุ จังหวัดขอนแก่น และกรมไปรษณีย์โทรเลข ส่วนพันธมิตรในภาวะวิกฤต ประกอบด้วย ตำรวจ, โรงพยาบาล, มูลนิธิต่างๆ ,ศาลากลางจังหวัด, อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) และศูนย์วิทยุณารายณ์

ภาพรวมของสมาชิกภายในเครือข่ายและพันธมิตรกลุ่มต่างๆ ของนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น จะอธิบายได้ดังต่อไปนี้

สมาชิกและพันธมิตรภายในเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นในภาวะปกติจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่างๆ โดยสมาชิกภายในเครือข่ายประกอบด้วยตั้งแต่ระดับชุมชน ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ

เครือข่ายเล็กที่สุดเริ่มตั้งแต่ระดับชุมชน ได้แก่การที่สมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นแต่ละคนได้รวมกลุ่มกันด้วยความสมัครใจแล้วจัดตั้งขึ้นเป็นกลุ่มและชมรมต่างๆ ขึ้นรวมทั้งบางกลุ่มที่มีความสนใจในงานกุ๊ยกั๊กก็จะจัดตั้งเป็นศูนย์กุ๊ยกั๊กขึ้น การบริหารงานภายในกลุ่มหรือชมรมนั้นจะไม่ค่อยเป็นทางการมากนัก โดยสมาชิกส่วนใหญ่ในแต่ละกลุ่มและชมรมจะรู้จักกันเป็นการส่วนตัว เมื่อมีการรวมตัวกันของนักวิทยุสมัครเล่นขึ้นเป็นกลุ่มและชมรมต่างๆ แล้ว กลุ่มหรือชมรมต่างๆ เหล่านั้นก็พร้อมตัวกันแล้วจัดตั้งเป็นสมาคมวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น โดยสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นทุกคนในจังหวัดขอนแก่นซึ่งสังกัดกลุ่มหรือชมรมต่างๆ กันนั้น ก็จะต้องเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นการรวมตัวกันในระดับจังหวัด

การบริหารงานของสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นก็จะเป็นทางการมากกว่าการบริหารงานในระดับชุมชน โดยตัวแทนที่ทำหน้าที่บริหารกิจการต่างๆ ของสมาคมจะมาจากตัวแทนของนักวิทยุสมัครเล่นกลุ่มและชมรมต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่นนั่นเอง

ในแต่ละจังหวัดก็จะมีโครงสร้างและองค์ประกอบของเครือข่ายลักษณะเดียวกันนี้ ดังนั้นจึงมีการรวมตัวกันของนักวิทยุสมัครเล่นขึ้นเป็นเครือข่ายในระดับภาค โดยสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นอยู่ในเขต 4 จากการจัดของกรมไปรษณีย์โทรเลข โดยในเขต 4 ประกอบด้วย 11 จังหวัดภาคอีสาน ดังนั้นสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นทั้ง 11 จังหวัดในเขต 4 จึงรวมตัวกันจัดตั้งเป็นสหภาพวิทยุสมัครเล่นไทยเขต 4 ขึ้น โดยนักวิทยุสมัครเล่นทุกคนในเขต 4 จะต้องเข้าเป็นสมาชิกของ สหภาพ โดยคณะกรรมการที่ทำหน้าที่บริหารกิจการต่างๆ ของสหภาพ ก็มาจากตัวแทนนักวิทยุสมัครเล่นสมาคมต่างๆ ของทั้ง 11 จังหวัด และเช่นเดียวกันเมื่อแต่ละภาคมีการจัดตั้งสหภาพวิทยุสมัครเล่นขึ้น ก็จึงมีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายในระดับประเทศ โดยประกอบด้วยนักวิทยุสมัครเล่นจากสหภาพนักวิทยุสมัครเล่นในเขตต่างๆ ทั่วประเทศ รวมตัวกันจัดตั้งขึ้นเป็น

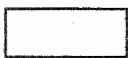
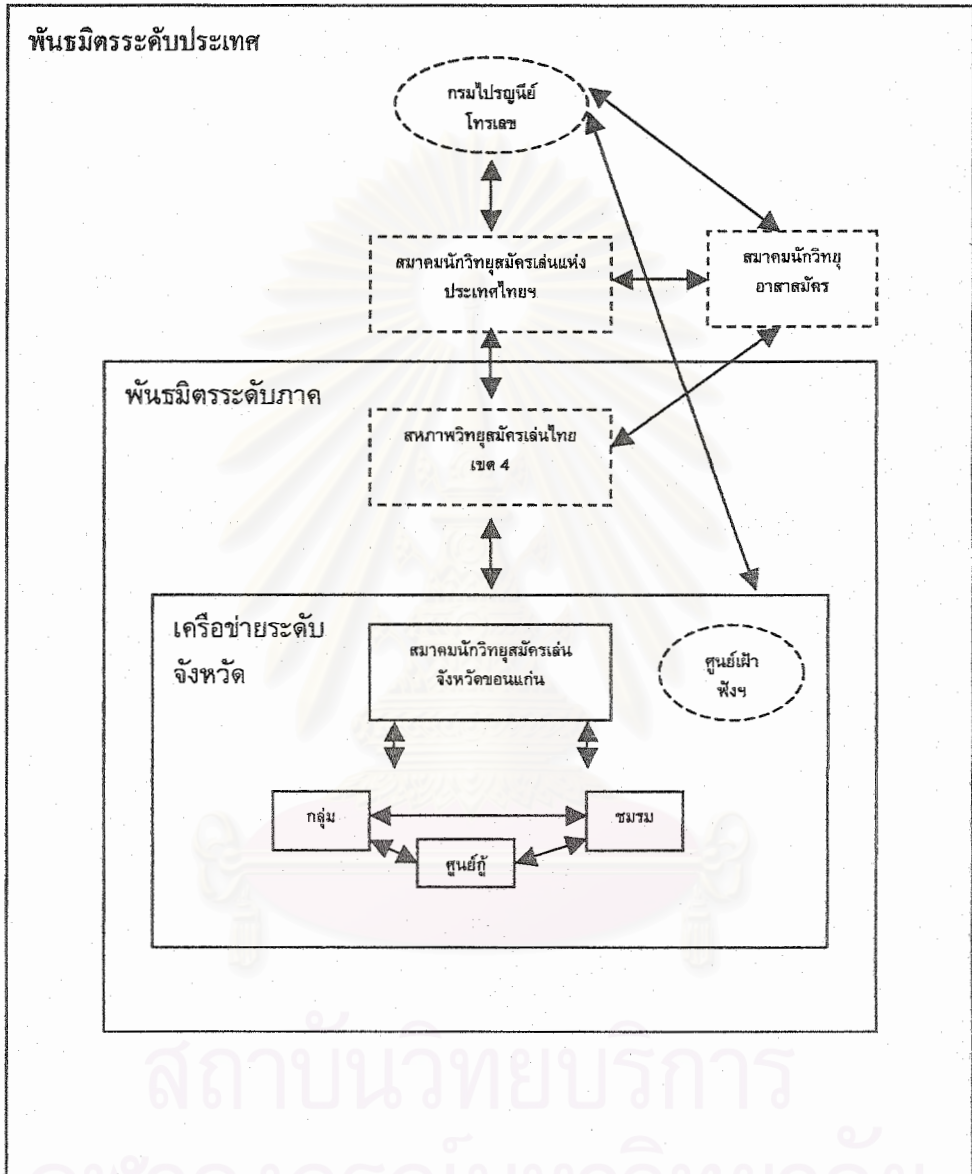
สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ขึ้น ซึ่งนักวิทยุสมัครเล่นทุกคนทั่วประเทศจะต้องเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทย

นอกจากเครือข่ายในระดับต่างๆ แล้ว ยังมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงกับเครือข่ายวิทยุสมัครเล่นโดยหน่วยงานเหล่านี้ นักวิทยุสมัครเล่นมิได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก ได้แก่ สถานีตรวจสอบและเฝ้าฟังวิทยุจังหวัดขอนแก่น และกรมไปรษณีย์โทรเลข ซึ่งทั้งสองหน่วยงานมีหน้าที่ในการควบคุมดูแลความเรียบร้อยของกิจการวิทยุสมัครเล่น ดังรายละเอียด เมื่อเป็นเช่นนี้ก็จะกลายเป็นเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นจากเครือข่ายย่อยๆ ที่ซ้อนกันอยู่อย่างเป็นระบบ ดังแผนภาพที่ 1.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

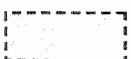
แผนภาพที่ 1 องค์ประกอบของเครือข่ายวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น

หมายถึง สมาชิกของเครือข่าย

หมายถึง พันธมิตรของเครือข่ายที่นักวิทยุสมัครเล่นไม่ได้เป็นสมาชิก

หมายถึง พันธมิตรของเครือข่ายที่นักวิทยุสมัครเล่นเข้าร่วมเป็นสมาชิก

รายละเอียดของเครือข่ายวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นและพันธมิตร ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น มีดังนี้

1. สมาชิกภายในเครือข่าย ประกอบด้วย กลุ่ม ชมรม ศูนยักุภัย และสมาคมักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

● กลุ่ม

ผู้วิจัยจะอธิบายรายละเอียดในประเด็นต่างๆ ดังนี้ จำนวนของกลุ่มต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่น เกณฑ์ในการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม โครงสร้างของกลุ่ม การบริหาร และกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแก่นำและสมาชิกของกลุ่มนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ กลุ่มดอกคูณ กลุ่มขามแก่นเฟรนด์ชิพ กลุ่มเสียงแคน พบว่า ในจังหวัดขอนแก่นประกอบด้วยกลุ่มนักวิทยุสมัครเล่นจำนวน 21 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มดอกคูณ 33	144.800
2. กลุ่มขามแก่นเฟรนด์ชิพ	144.675
3. กลุ่มนครพล	144.275
4. กลุ่มไดโนเสาร์ส้มพันธ์	145.300
6. กลุ่มเสียงแคน35	144.850
7. กลุ่มวีอาร์สีชมพู	144.700
8. กลุ่มมิตรสัมพันธ์หนองสองห้อง	145.075
9. กลุ่มแบทแมนซุ่มแพ	144.150
10. กลุ่ม49ส้มพันธ์	145.200
11. กลุ่มฉลามขาว	144.750
12. กลุ่มไดโนฮาโมนิค	145.400
13. กลุ่มคนเคยหนุ่ม	144.225
14. กลุ่มขอนแก่น CH.36	144.875
15. กลุ่มหงษ์ขาว	144.000
16. กลุ่มขอนแก่นCH69	145.700

17. กลุ่มเชื่อนอุปถัมภ์	144.100
18. กลุ่มคอมพิวเตอร์แฮมส์	145.325
19. กลุ่มร่มฟ้า59	145.350
20. กลุ่มเรนเจอร์เรดิโอเวฟ	145.925
21. กลุ่มเซเว่นไฟท์ใจออนซอน	145.850

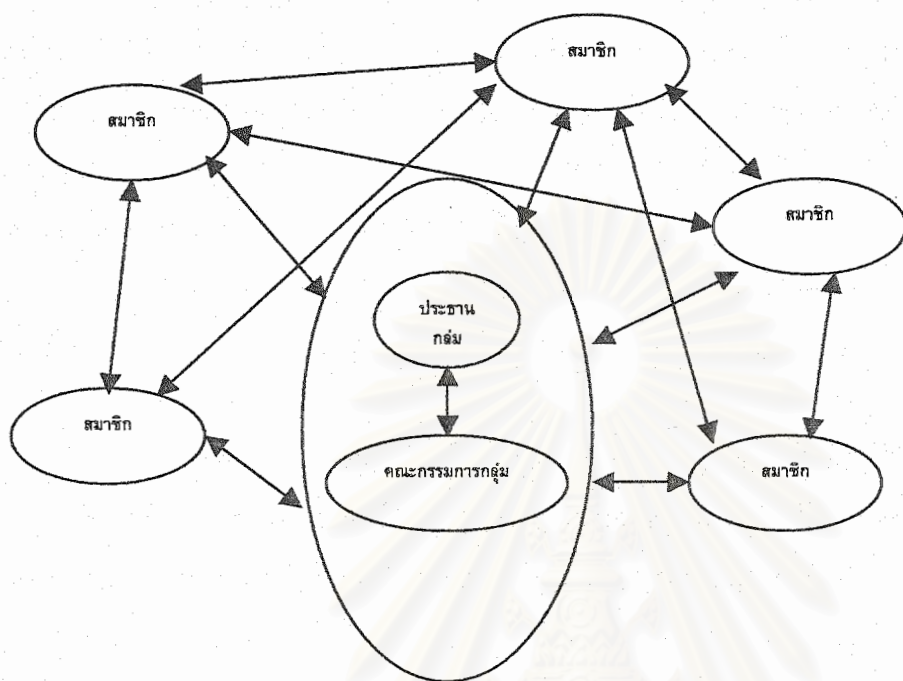
เกณฑ์ในการเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่ม

กลุ่มเป็นการรวมตัวกันด้วยความสมัครใจของนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น แล้วตั้งชื่อกลุ่มของตนเองขึ้น โดยเกณฑ์ในการเข้าเป็นสมาชิกของแต่ละกลุ่มไม่ซับซ้อนมากนัก เกณฑ์หลักในการเข้าเป็นสมาชิกของแต่ละกลุ่มจะต้องเป็นนักวิทยุสมัครเล่นโดยมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดขอนแก่น แต่ส่วนใหญ่วิทยุสมัครเล่นที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันก็จะมารวมตัวกันเนื่องจากการสื่อสารหลักจะใช้วิทยุสื่อสาร ดังนั้นจึงมีข้อจำกัดด้านพื้นที่เพราะวิทยุคมนาคมสามารถส่งสัญญาณไปได้ในระยะทางที่ไม่ไกลมากนัก แต่ไม่ได้ใช้พื้นที่เป็นเกณฑ์ในการรับเป็นสมาชิกของกลุ่มหากสมาชิกคนใดที่อยู่ต่างพื้นที่แต่การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มก็สามารถทำได้หากมีความสนใจร่วมกันและปฏิบัติตามบรรทัดฐานของกลุ่มที่สมาชิกส่วนใหญ่ปฏิบัติ

โครงสร้างของกลุ่ม

จากคำกล่าวของแกนนำของกลุ่มต่างๆ ได้แก่ นายวีรพงศ์ เหล่าประเสริฐ (HS4 IEK) ประชาสัมพันธ์กลุ่มดอกคูณ นายธงชัย ลาหมั่น (HS4 MPF) ประธานกลุ่มเสียงแคน และนายประสันต์ กุลสุทธิชัย (HS4 HXC) ประธานกลุ่มขามแก่นเฟรนด์ชิพ สรุปถึงโครงสร้างของกลุ่มได้ว่า กลุ่มแต่ละกลุ่มจะมีการจัดโครงสร้างของกลุ่มออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ ด้วยกัน ได้แก่ 1. ส่วนบริหาร และ 2. สมาชิก ดังแผนภาพ

แผนภาพที่ 2 เครือข่ายการสื่อสารของแต่ละกลุ่ม

โครงสร้างของกลุ่ม

จากการสัมภาษณ์แกนนำของกลุ่มต่างๆ สรุปได้ว่า ส่วนบริหารของกลุ่มแยกออกเป็นส่วนต่างๆ ดังนี้

1. ส่วนบริหาร แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่

1.1 *ประธานกลุ่ม* ประกอบด้วย บุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิก ชมรมให้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำของกลุ่มมีหน้าที่ในการบริหารงานต่างๆ และเป็นตัวแทนของกลุ่มในการติดต่อกับหน่วยงานภายนอก

1.2 *คณะกรรมการกลุ่ม* ประกอบด้วยบุคคลที่ดำรงตำแหน่งต่างๆ เช่น รองประธาน เฮอร์คิวลีส เลขานุการ ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น โดยคณะกรรมการจะไม่ได้กำหนดตายตัวว่าต้องประกอบด้วยตำแหน่งใดบ้าง แล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละกลุ่ม โดยคณะกรรมการจะทำหน้าที่บริหารงานต่างๆ ของกลุ่ม ซึ่งการตัดสินใจต่างๆ จะขึ้นอยู่กับเสียงข้างมากของสมาชิกในกลุ่ม

2. สมาชิก

สมาชิก ประกอบด้วยนักวิทย์สมัครเล่นทุกสาขาอาชีพ ใครจะเป็นสมาชิกของกลุ่มใด มิได้จำกัด ทุกคนสามารถเลือกเป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆ ได้ตามความสมัครใจ สมาชิกทุกคนมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานของกลุ่มโดยทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการออกเสียงเพื่อบริหารงานของกลุ่ม สมาชิกอาจจะรู้จักกันมาก่อนเป็นการส่วนตัวหรือเพิ่งรู้จักกันหลังจากเข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่มก็ได้ โดยสมาชิกของกลุ่มจะมีจำนวนไม่มากนัก ดังนั้นทุกคนจึงรู้จักกันเป็นการส่วนตัว สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะมีการสื่อสารกัน

การบริหารงานของกลุ่ม

จากการสัมภาษณ์แกนนำและสมาชิกของกลุ่มต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่น สรุปได้ว่า การบริหารงานในแต่ละกลุ่ม จะใช้ระบบเสียงข้างมาก สมาชิกทุกคนมีสิทธิออกเสียงเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานในเรื่องต่างๆ ของกลุ่ม การจัดตั้งคณะกรรมการและประธานกลุ่มก็มาจากการเลือกตั้ง โดยประธานและคณะกรรมการก็มีหน้าที่ในการดำเนินการบริหารงานเท่านั้น แต่อำนาจในการตัดสินใจอยู่ที่เสียงส่วนใหญ่ของสมาชิก เมื่อมีความเคลื่อนไหวใดในกลุ่มเกิดขึ้น เช่น มีสมาชิกใหม่ คณะกรรมการอาจจะเป็นประธานหรือประชาสัมพันธ์ของกลุ่มจะต้องแจ้งให้สมาชิกภายในกลุ่มได้รับทราบ สมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มจะรู้จักกันเป็นการส่วนตัว ดังนั้นการบริหารงานจะออกมาในรูปแบบของการปรึกษาหารือหรือขอความคิดเห็นระหว่างเพื่อนกับเพื่อนมากกว่า ไม่ได้เป็นการบริหารงานอย่างเป็นทางการมากนัก

นักวิทย์สมัครเล่นที่ต้องการเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มจะต้องมีความสนใจในนโยบายของกลุ่มนั้นๆ โดยจะมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดขอนแก่นหรือไม่ก็ได้ แล้วมาสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มที่คณะกรรมการ คณะกรรมการก็จะให้กรอกประวัติส่วนตัวต่างๆ เพื่อบันทึกไว้ว่าเป็นสมาชิกของกลุ่มและเพิ่มรายชื่อเข้าไปในรายชื่อสมาชิกของกลุ่ม การเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่มนั้นๆ โดยการพิจารณารับหรือไม่รับจะขึ้นอยู่กับคณะกรรมการของชมรม หากสมาชิกท่านใดปฏิบัติตัวไม่เหมาะสมหรือกระทำความผิดร้ายแรงคณะกรรมการก็มีสิทธิในการไม่ให้เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มต่อไป

กิจกรรมของกลุ่มต่างๆ แบ่งออกได้เป็น

ก. กิจกรรมที่ริเริ่มโดยสมาชิกในกลุ่ม ได้แก่

- การประชุม แต่ละกลุ่มจะจัดประชุมขึ้นเป็นประจำ เพื่อรายงานความเคลื่อนไหวของกลุ่มรวมทั้งการดำเนินงานต่างๆ และหากมีเรื่องที่ต้องการความคิดเห็นส่วนใหญ่ของสมาชิกก็จะใช้การประชุมเพื่อหารือกัน

- การพบปะสังสรรค์ (Eye ball) เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม การพบปะสังสรรค์กันทำให้สมาชิกในกลุ่มได้รู้จักกันเป็นการส่วนตัว รวมทั้งเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน นอกเหนือจากการสื่อสารกันทางวิทยุคมนาคม โดยการพบปะสังสรรค์อาจจะอยู่ในรูปของการรับประทานอาหารร่วมกันหรือการร่วมกันทำกิจกรรมตามบ้านของสมาชิกท่านต่างๆ เช่น สมาชิกในกลุ่มร่วมกันติดตั้งเสาอากาศให้กับเพื่อนสมาชิกคนหนึ่งที่บ้าน เป็นต้น ก็ถือว่าเป็นการพบปะสังสรรค์เช่นเดียวกัน

- กิจกรรมเพื่อสังคม แต่ละกลุ่มจะร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อสังคมในรูปแบบต่างๆ ขึ้น ตามความเห็นชอบของสมาชิกในกลุ่มและตามความถนัดของแต่ละกลุ่ม เช่นการร่วมกันบริจาคสิ่งของเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย โดยอาจขอความร่วมมือจากกลุ่มหรือชมรมอื่นๆ ด้วย เป็นต้น

ข. กิจกรรมที่ริเริ่มโดยบุคคลภายนอกกลุ่ม ได้แก่

- กิจกรรมเพื่อสังคม ที่ต้องการความร่วมมือจากนักวิทยุสมัครเล่น โดยหน่วยราชการหรือเอกชนอาจจะขอความร่วมมือในการประสานงานหรือขอความร่วมมือกับสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นกลุ่มต่างๆ ในการทำกิจกรรมใดๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เช่น ศาลากลางจังหวัดอาจขอความร่วมมือกับกลุ่มนักวิทยุสมัครเล่นกลุ่มต่างๆ ในการประสานงานการติดต่อสื่อสารและอำนวยความสะดวกเมื่อเวลาปฏิบัติงานประจำจังหวัด เป็นต้น

- กิจกรรมที่ร่วมกับนักวิทยุสมัครเล่นกลุ่มอื่นๆ โดยสมาชิกกลุ่มอื่นๆเป็นผู้ริเริ่ม เช่น นักวิทยุสมัครเล่นกลุ่มอื่นอาจจะมาขอความร่วมมือในการร่วมกันบริจาคสิ่งของให้แก่ผู้ประสบอุทกภัย เป็นต้น

● ชมรม

จากการสัมภาษณ์สมาชิกชมรมต่างๆในจังหวัดขอนแก่นและการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร พบว่า ในจังหวัดขอนแก่นประกอบด้วยชมรมวิทยุสมัครเล่น จำนวน 3 ชมรม ได้แก่

1. ชมรมนักวิทยุสมัครเล่นอ.บ้านไผ่	144.075
2. ชมรมมหาวิทยาลัยขอนแก่น	144.450
3. ชมรมเทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	145.750

หลักเกณฑ์ในการเป็นสมาชิกของชมรม

ชมรมเกิดจากการรวมตัวกันของนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น ที่มีความสนใจเหมือนกัน โดยแต่ละชมรมจะมีชื่อของตนเอง จากการสัมภาษณ์สมาชิกในกลุ่มและชมรมพบว่า ชมรมแตกต่างจากกลุ่ม คือ การบริหารจัดการในชมรมค่อนข้างจะชัดเจน มีการแบ่งแยกลำดับหน้าที่และความรับผิดชอบรวมทั้งตำแหน่งต่างๆ ในชมรมอย่างชัดเจน และจำนวนสมาชิกภายในชมรมจะมีจำนวนมากกว่ากลุ่ม ส่วนหลักเกณฑ์ในการเข้าเป็นสมาชิกของชมรมนั้น มีหลักเกณฑ์เช่นเดียวกับการเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่ม คือ จะต้องเป็นนักวิทยุสมัครเล่นส่วนจะเข้าเป็นสมาชิกของชมรมไหนนั้น ขึ้นอยู่กับความสมัครใจและความสนใจของนักวิทยุสมัครเล่นท่านนั้นๆ

โครงสร้างภายในชมรม

จากคำกล่าวของ แกนนำและสมาชิกในชมรม ได้แก่ ชมรมนักวิทยุสมัครเล่นมหาวิทยาลัยขอนแก่นเกี่ยวกับโครงสร้างของชมรม สรุปได้ว่า โครงสร้างของแต่ละชมรมจะประกอบด้วย 1. ส่วนบริหารและ 2. สมาชิก เช่นเดียวกับโครงสร้างภายในกลุ่ม ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. ส่วนบริหาร ได้แก่

1.1 *ประธานชมรม* ได้แก่ บุคคลที่สมาชิกชมรมเห็นสมควรว่ามีความรู้ความสามารถและมีความเป็นผู้นำ ซึ่งมาจากการเลือกตั้งของสมาชิก ประธานชมรมจะทำหน้าที่เป็นผู้นำชมรมและเป็นตัวแทนของชมรมในการติดต่อกับหน่วยงานภายนอกต่างๆ

1.2 คณะกรรมการชมรม ประกอบด้วยตำแหน่งต่างๆ เช่น รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น แล้วแต่ความเหมาะสมที่แต่ละชมรมจะกำหนดขึ้น ซึ่งคณะกรรมการของชมรมก็จะมาจากการเลือกตั้งเช่นเดียวกัน โดยคณะกรรมการชมรมจะทำหน้าที่ในการบริหารงานของชมรม โดยการตัดสินใจดำเนินการต่างๆ จะขึ้นอยู่กับเสียงข้างมากของสมาชิกเป็นหลัก

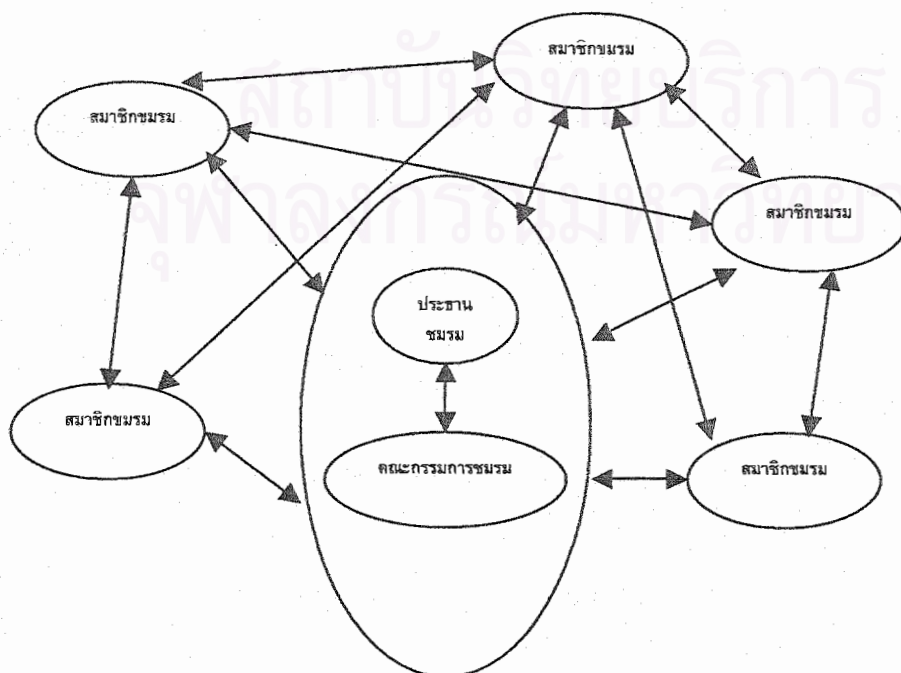
2.สมาชิก

ประกอบด้วยนักวิทยุสมัครเล่นจากทุกสาขาอาชีพ โดยไม่จำเป็นจะต้องเป็นนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นเท่านั้น นักวิทยุสมัครเล่นจากจังหวัดอื่นๆ ก็สามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกของแต่ละชมรมได้ ซึ่งใครจะเลือกเป็นสมาชิกของชมรมใดก็ได้ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของท่านนั้นๆ

การบริหารงานภายในชมรม

การบริหารงานภายในชมรมจะใช้ระบบเสียงข้างมาก คือสมาชิกทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการออกเสียงเพื่อตัดสินใจดำเนินการต่างๆ ของชมรม ประธานมีหน้าที่เป็นแกนนำ แต่อำนาจตัดสินใจอยู่ที่เสียงส่วนใหญ่ของสมาชิก

แผนภาพที่ 3 เครือข่ายการสื่อสารของแต่ละชมรม

เครือข่ายการสื่อสารของชมรมจะมีแกนนำ ได้แก่ ประธานชมรม และคณะกรรมการทำหน้าที่ในการบริหารงานด้านต่างๆ ตามตำแหน่งที่ได้รับ เรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับกิจการของชมรมประธานและคณะกรรมการจะต้องรับทราบ

กิจกรรม

จากการสัมภาษณ์แกนนำและสมาชิกของชมรมต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่นสรุปได้ว่า กิจกรรมต่างๆ ของชมรม สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท เช่นเดียวกับกิจกรรมของกลุ่มดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ได้แก่

ก. กิจกรรมที่ริเริ่มโดยสมาชิกภายในชมรม ได้แก่

- การประชุม แต่ละชมรมจะจัดการประชุมขึ้นเป็นประจำ เพื่อหารือสมาชิกในการบริหารงานต่างๆ ของชมรม เนื่องจากสมาชิกทุกคนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น รายงานผลการดำเนินงานและข่าวคราวต่างๆ ของชมรม

- การพบปะสังสรรค์ (Eye ball) เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชมรม โดยจะมีลักษณะเช่นเดียวกับการพบปะสังสรรค์ของกลุ่ม ดังรายละเอียดในหน้า 5

- กิจกรรมเพื่อสังคม แต่ละชมรมจะมีความสนใจและความถนัดแตกต่างกันออกไป ดังนั้นกิจกรรมเพื่อสังคมของแต่ละชมรมอาจจะไม่เหมือนกันแล้วแต่ความสนใจของแต่ละชมรม เช่น บางชมรมอาจจะสนใจและถนัดงานทางด้านกุ๊กกี้ยก็จะทำกิจกรรมทางด้านนั้นๆ แต่บางกิจกรรมหลายๆ ชมรมก็อาจจะร่วมกันได้ เช่น การร่วมบริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย เป็นต้น

ข. กิจกรรมที่สมาชิกภายนอกชมรมเป็นผู้ริเริ่ม ได้แก่

- กิจกรรมเพื่อสังคมที่หน่วยงานต่างๆ ภายนอกชมรมขอความร่วมมือมา

- กิจกรรมที่ริเริ่มโดยชมรมอื่นๆ แล้วขอความร่วมมือมา

● ศูนย์กู้ภัยต่างๆที่เป็นนักวิทยุสมัครเล่น

นอกจากสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นจะมีการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มและชมรมต่างๆ ขึ้นแล้ว ยังมีนักวิทยุสมัครเล่นบางกลุ่มหรือบางชมรมที่มีความสนใจในกิจการกู้ภัย ได้จัดตั้งเป็นศูนย์กู้ภัยต่างๆ ขึ้น เพื่อช่วยเหลือราชการเมื่อเกิดภาวะวิกฤตต่างๆ ขึ้น โดยศูนย์กู้ภัยในจังหวัดขอนแก่นที่เป็นนักวิทยุสมัครเล่น ประกอบด้วย ศูนย์กู้ภัยที่เป็นนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น มีทั้งหมด 5 ศูนย์ ได้แก่

1. กองทุนบุญทันตาวีอาร์กู้ภัยนครขอนแก่น
2. กู้ภัยจีแชนเกาะชุมแพ
3. กู้ภัยน้ำพอง
4. กู้ภัยเฉพาะกิจ 803
5. กู้ภัยเชียงยืน

หลักเกณฑ์การเข้าเป็นสมาชิกของศูนย์กู้ภัย

จากการสัมภาษณ์แกนนำและสมาชิกของศูนย์กู้ภัยบุญทันตาวีอาร์กู้ภัยนครขอนแก่น ได้แก่ นายทองเหรียญ ปोंงนาม (HS4 GLU) รองประธานศูนย์กู้ภัยบุญทันตาฯ นายนาทพล บุญประไพ (HS4 HZF) รองประธานกองทุนฯ นางชุติมา บุญประไพ (HS4 LFQ) เภรัญญิก และศูนย์ควบคุมข่าย (Net Control) สรุปได้ว่า นักวิทยุสมัครเล่นที่มีความสนใจในกิจการกู้ภัย รวมตัวกันตั้งเป็นศูนย์กู้ภัย โดยศูนย์กู้ภัยแตกต่างจากกลุ่มหรือชมรม ตรงที่ศูนย์กู้ภัยมีอุปกรณ์ต่างๆ ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยเมื่อเกิดภาวะวิกฤต รวมทั้งมีสมาชิกอาสาที่สลับสับเปลี่ยนกันรอรับเหตุตลอด 24 ชั่วโมงและสามารถเข้าแก้ไขภาวะวิกฤตในพื้นที่ได้ทันที ส่วนกลุ่มหรือชมรมนักวิทยุสมัครเล่นจะไม่มีอุปกรณ์และกำลังคนในการเข้าแก้ไขภาวะวิกฤตเช่นเดียวกับศูนย์กู้ภัย ดังนั้นกลุ่มหรือชมรมจึงทำหน้าที่เป็นตัวประสานในการสื่อสารเมื่อเกิดภาวะวิกฤตขึ้น

โครงสร้างของศูนย์กู้ภัย

1. คณะกรรมการ ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน และตำแหน่งต่างๆ แล้วแต่ศูนย์จะจัดตั้งขึ้น โดยมีหน้าที่บริหารงานต่างๆ ภายในศูนย์กู้ภัย เช่น ฝ่ายบุคคล ฝ่ายซ่อมบำรุง เป็นต้น

2. ศูนย์ควบคุมข่าย (Net control) โดยสมาชิกของศูนย์จะผลัดเปลี่ยนกันทำหน้าที่เป็น Net control โดยการเปิด Stand by วิทยุคมนาคมช่องความถี่ต่างๆ ทั้งของราชการและนักวิทยุสมัครเล่นเพื่อรับฟังการรายงานเหตุต่างๆ จากพันธมิตรและเพื่อรอรับเหตุจากสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นตลอด 24 ชั่วโมง

3. สมาชิกของศูนย์กู้ภัย เรียกว่า อาสาสมัครกู้ภัย ทำหน้าที่ผลัดเปลี่ยนกัน Stand by รอรับเหตุเพื่อช่วยเหลือผู้บาดเจ็บตามจุดต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่น เช่น ปิมน้ำมัน หรือถนนที่มักเกิดอุบัติเหตุบ่อยๆ เป็นต้น ประกอบด้วยสมาชิกกิตติมศักดิ์ คือบุคคลที่คณะกรรมการของศูนย์กู้ภัยลงความเห็นว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ที่ได้รับการยอมรับในวงการวิทยุสมัครเล่น โดยคณะกรรมการได้ลงมติเชิญให้เป็นสมาชิก สมาชิกสามัญ คือสมาชิกที่เป็นนักวิทยุสมัครเล่นและมีความสนใจงานทางด้านกู้ภัย และ สมาชิกวิสามัญ ได้แก่ สมาชิกที่มีได้เป็นนักวิทยุสมัครเล่นแต่มีความสนใจงานทางด้านกู้ภัย

การบริหารงาน

การบริหารงานในศูนย์กู้ภัยสมาชิกจะเลือกตั้งคณะกรรมการบริการขึ้นมาเพื่อเป็นตัวแทนในการบริหารงาน โดยการดำเนินการใดจะมาจากเสียงข้างมากของสมาชิกและสมาชิกทุกคนมีสิทธิในการเสนอความคิดเห็นต่างๆ และมีสิทธิในการรับทราบการดำเนินงานต่างๆ ของศูนย์กู้ภัย โดยศูนย์กู้ภัยมีหน้าที่ในการเข้าช่วยเหลือผู้ประสบเหตุในภาวะวิกฤตต่างๆ โดยการทำงานจะประสานกับกลุ่มพันธมิตรกลุ่มต่างๆ เช่น ตำรวจ มูลนิธิต่างๆ โรงพยาบาล ตำรวจดับเพลิง เป็นต้น โดยศูนย์กู้ภัยแต่ละศูนย์จะมีอาสาสมัครกู้ภัย และอุปกรณ์ต่างๆ ในการช่วยเหลือผู้ประสบเหตุ และพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ตลอด 24 ชั่วโมง

กิจกรรมของศูนย์กู้ภัย

- ช่วยเหลือผู้ประสบเหตุในภาวะวิกฤตต่างๆ ซึ่งถือเป็นกิจกรรมหลักของศูนย์กู้ภัย
- การประชุม ระหว่างสมาชิกของศูนย์กู้ภัย เพื่อหารือในการดำเนินกิจการต่างๆ รวมทั้งการแจ้งความเคลื่อนไหวของศูนย์กู้ภัยและนโยบายต่างๆ ให้กับสมาชิกของศูนย์กู้ภัยได้รับทราบ
- การฝึกอบรมอาสาสมัครกู้ภัย โดยปกติผู้ที่สมัครเข้ามาเป็นอาสาสมัครกู้ภัย ทั้งที่เป็นนักวิทยุสมัครเล่นและไม่ได้เป็นนักวิทยุสมัครเล่น จะต้องผ่านการฝึกอบรมการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บเบื้องต้น รวมทั้งการแก้ปัญหาในภาวะวิกฤตต่างๆ ก่อนออกปฏิบัติหน้าที่จริง เพื่อประสิทธิภาพและความปลอดภัยในการออกปฏิบัติหน้าที่ โดยทั่วไปการฝึกอบรมอาสาสมัครกู้ภัยของศูนย์กู้ภัย จะอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกันจัดอบรมอยู่เสมอ เช่น โรงพยาบาลในจังหวัดขอนแก่นก็จะร่วมกันศูนย์กู้ภัยในการฝึกอบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้กับอาสาสมัครกู้ภัย หรือ ดับเพลิงก็จะร่วมมือกับศูนย์กู้ภัยในการซ้อมการดับเพลิง เป็นต้น
- กิจกรรมเพื่อสังคม ในยามปกติศูนย์กู้ภัยก็จะช่วยเหลือสังคมในด้านต่างๆ เช่น การบริจาคสิ่งของให้กับผู้ประสบภัย หรือ การช่วยเหลือสาธารณะกุศลต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นการริเริ่มของสมาชิกในศูนย์กู้ภัยเองหรือหน่วยงานอื่นๆ ขอความร่วมมือมา เช่น วัตถุประสงค์ความร่วมมือจากศูนย์กู้ภัยในการร่วมกันปลูกต้นไม้ให้กับวัด เป็นต้น

เมื่อมีการรวมตัวกันในระดับท้องถิ่นโดยจัดตั้งเป็นกลุ่มและชมรมต่างๆ แล้ว นักวิทยุสมัครเล่นในระดับท้องถิ่นก็ได้มีการคัดเลือกตัวแทนเพื่อรวมตัวกันจัดตั้งเป็นเครือข่ายที่ใหญ่ขึ้นในระดับจังหวัดเพื่อดูแลความเรียบร้อยของกิจการวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นอีกชั้นหนึ่ง ได้แก่ สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

● สมาคมวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น

หลักเกณฑ์การเข้าเป็นสมาชิก

สมาคมวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น เป็นการรวมตัวกันของกลุ่มและชมรมวิทยุสมัครเล่นต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่น โดยในส่วนบริหารของสมาคมจะมาจากตัวแทนของนักวิทยุสมัครเล่นกลุ่มและชมรมต่างๆ ซึ่งคณะกรรมการบริหารสมาคมจะมาจากการเลือกตั้งตัวแทนของนักวิทยุสมัครเล่นจากกลุ่มหรือชมรมต่างๆ ทุกสาขาอาชีพในจังหวัดขอนแก่น เพื่อเป็นตัวแทนในการบริหารงานของสมาคม

ในส่วนของสมาชิกจะเป็นนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น (ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดขอนแก่น โดยสัญญาอนุญาตเรียกขานจะขึ้นต้นด้วย HS4) ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มและชมรมต่างๆ โดยทุกคนจะต้องขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกของสมาคมวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น ปัจจุบันมีสมาชิกรวมทั้งหมด 206 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทั้งหมด 21 กลุ่ม ชมรมทั้งหมด 6 ชมรม และศูนย์วิทยุทั้งหมด 5 ศูนย์

โครงสร้างของสมาคมวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น

จากการสัมภาษณ์ เลขานุการสมาคมวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ HS4 NFQ และสมาชิกของสมาคมวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ นายวีรพงศ์ เหล่าประเสริฐ (HS4 IEK) พบว่า โครงสร้างของสมาคมวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นมีดังนี้

- นายกสมาคม มาจากการเลือกตั้งของสมาชิกในสมาคม ปัจจุบันได้แก่ นายมานิตย์ เกื้ออนดินกง (HS1EPA)

- คณะกรรมการสมาคม มาจากการเลือกตั้งของสมาชิกของสมาคมเช่นเดียวกัน โดยมาจากตัวแทนของนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นทุกสาขาอาชีพ มีหน้าที่ในการบริหารงานของสมาคมโดยการตัดสินใจขึ้นอยู่กับเสียงข้างมากของสมาชิก

- สถานีควบคุมข่าย (Net control) มีสัญญาอนุญาตเรียกขาน คือ HS4AK โดยจะมีเจ้าหน้าที่ของสมาคมฯ สลับสับเปลี่ยนกันมาทำหน้าที่เป็น Net Control โดย Net control จะเปิด Stand by วิทยุคมนาคมช่องกลางของความถี่วิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น ทำหน้าที่ควบคุมดูแลและแนะนำการใช้เครื่องวิทยุคมนาคมให้เป็นไปตามกฎหมาย ฝ่าฝืนและรายงานการใช้ความถี่

ในย่านวิทยุสมัครเล่นตามที่กรมไปรษณีย์โทรเลขกำหนด เป็นสถานีแม่ข่ายหรือเป็นสถานีประสานงานกิจกรรมและแจ้งข่าวสารที่สำคัญ หรือประกาศ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกิจการวิทยุสมัครเล่นให้นักวิทยุสมัครเล่นทราบ ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กรมไปรษณีย์โทรเลขมอบหมาย เป็นศูนย์กลางในการสื่อสารระหว่างสมาคมฯ และนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นผ่านทางวิทยุคมนาคม ช่องความถี่ 144.900 MHz ซึ่งนักวิทยุสมัครเล่นทุกคนในจังหวัดขอนแก่นจะทราบว่า เป็นช่องความถี่วิทยุสมัครเล่นกลางของจังหวัด หากนักวิทยุสมัครเล่นท่านใดอยากสื่อสารกับสมาคมฯ ก็สามารถใช้ช่องทางนี้ได้ โดยผ่าน Net control คือ HS4 AK รวมทั้งเป็นตัวแทนจังหวัดขอนแก่นในการติดต่อสื่อสารทางวิทยุคมนาคมกับพันธมิตรต่างๆ ในจังหวัดใกล้เคียงด้วย เนื่องจากศูนย์ควบคุมข่ายมีอุปกรณ์การสื่อสารที่ทันสมัยรวมทั้งเสาอากาศที่สูงทำให้สามารถติดต่อสื่อสารได้ครอบคลุมพื้นที่กว้างขวาง ทั้งในจังหวัดขอนแก่นเองและจังหวัดใกล้เคียง โดยสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลกิจการวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น รวมทั้งเป็นตัวแทนนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นในการติดต่อกับส่วนกลางและพันธมิตรกลุ่มต่างๆ

การบริหารงาน

การบริหารงานภายในสมาคมฯ จะใช้ระบบเสียงข้างมากของสมาชิก โดยคณะกรรมการจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของสมาชิกในการบริหารงาน สมาชิกทุกคนมีสิทธิในการเสนอความคิดเห็นต่อสมาคมฯ และมีสิทธิรับทราบการบริหารงานและความเคลื่อนไหวต่างๆ ภายในสมาคมฯ

กิจกรรมของสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น

- การทดสอบสัญญาณ (Check net) ผ่านทางวิทยุคมนาคมความถี่ 144.900 MHz ทุกวันในช่วงเวลา 20.00-21.00 น. (ปัจจุบันยังใช้ความถี่สัญญาณในการ Check net) เนื่องจาก การติดตั้งเสาสัญญาณยังไม่แล้วเสร็จ โดยมีศูนย์ควบคุมข่าย ได้แก่ HS4AK เป็นผู้ (Check net) ในแต่ละวัน

- การประชุม จัดขึ้นทุกเดือนเพื่อแลกเปลี่ยนหรือแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานและความเคลื่อนไหวต่างๆ ในเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น

- การจัดงานสังสรรค์ (Eye ball) แล้วแต่โอกาสเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในหมู่สมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น

- กิจกรรมเพื่อสังคม ซึ่งจะจัดขึ้นเป็นประจำโดยประสานความร่วมมือกับสมาชิกในเครือข่ายรวมทั้งพันธมิตรต่างๆ

พันธมิตรต่างๆ ของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น

แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 พันธมิตรในภาวะปกติ

2.1.1 พันธมิตรที่นักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นเข้าเป็นหนึ่งในสมาชิกประกอบด้วย สหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย เขต 4 สมาคมวิทยุสมัครเล่นไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ และสมาคมนักวิทยุอาสาสมัคร

2.1.2 พันธมิตรที่นักวิทยุสมัครเล่นไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก ประกอบด้วยสถานีตรวจสอบและเฝ้าฟังวิทยุจังหวัดขอนแก่น และกรมไปรษณีย์โทรเลข

2.2 พันธมิตรของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นในภาวะวิกฤต

ประกอบด้วย ตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น ตำรวจทางหลวง ตำรวจดับเพลิง โรงพยาบาล ศาลากลางจังหวัดขอนแก่น ศูนย์กู้ภัย อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ศิโรตม ศูนย์วิทยุนาเรนทร์ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 พันธมิตรที่นักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นเข้าเป็นหนึ่งในสมาชิก ได้แก่

เมื่อนักวิทยุสมัครเล่นที่รวมตัวกันในระดับท้องถิ่นแล้วจัดตั้งเป็นกลุ่มและชมรมต่างๆ ขึ้นตามความสมัครใจของสมาชิกว่าจะสังกัดกลุ่มหรือชมรมใดๆ แล้ว จากนั้นในระดับจังหวัดก็มีการคัดเลือกตัวแทนจากกลุ่มและชมรมต่างๆ ขึ้นมาบริหารงานภายในจังหวัดโดยสมาชิกทุกคนที่อยู่ในจังหวัดขอนแก่นจะเข้าเป็นสมาชิกของเครือข่ายในระดับจังหวัดโดยอัตโนมัติ ซึ่งแต่ละจังหวัดจะมีโครงสร้างและการบริหารงานในเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นแบบเดียวกัน ดังนั้นจึงมีการคัดเลือกตัวแทนนักวิทยุสมัครเล่นจากจังหวัดต่างๆ ในเขตภาคอีสานขึ้นเป็นตัวแทนใน

การบริหารงานในระดับภาคต่อไป โดยจัดตั้งเป็นสหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย เขต 4 ขึ้น ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

● สหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย เขต 4

จากการสัมภาษณ์ ประชาสัมพันธ์ของสหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย เขต 4 ได้แก่นาย วีรพงศ์ เหล่าประเสริฐ (HS4 IEK) สรุปได้ว่า สหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย เขต 4 เป็นการรวมตัวกันของสมาคมวิทยุสมัครเล่นจังหวัดต่างๆ รวม 11 จังหวัดในเขตภาคอีสาน ซึ่งในกิจการวิทยุสมัครเล่นจัดให้เป็นเขต 4 ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น นครพนม มุกดาหาร ร้อยเอ็ด เลย สกลนคร หนองคาย อุดรธานี หนองบัวลำภู และมหาสารคาม โดย สมาชิกวิทยุสมัครเล่นทุกคนในเขต 4 จะเป็นสมาชิกของสหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย เขต 4 โดยคณะกรรมการบริหารมาจากตัวแทนนักวิทยุสมัครเล่นจากสมาคมวิทยุสมัครเล่นต่างๆ ของแต่ละจังหวัด

โครงสร้างของสหภาพวิทยุสมัครเล่นไทยเขต 4

สหภาพวิทยุสมัครเล่นไทยเขต 4 มีโครงสร้างเช่นเดียวกับกลุ่มหรือชมรมต่างๆ อันประกอบไปด้วย 2 ส่วน ได้แก่ 1. ส่วนบริหารและ 2. สมาชิก ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ส่วนบริหาร ได้แก่ คณะกรรมการซึ่งประกอบด้วย

ประธานสหภาพวิทยุสมัครเล่น เขต 4 ได้แก่ นายสมส่วน จรรย์วัน (HS4 LNS)

รองประธานฯ ได้แก่ นายคมสันต์ ทินกรวงศ์ (HS4 EGN) ตัวแทนจากจังหวัดหนองคาย

รองประธานฯ ได้แก่ นายสุเมธ จีงวิโรจน์ (HS4 IFB) ตัวแทนจากจังหวัดอุดรธานี

เลขาธิการฯ ได้แก่ นางรัศมี ทินกรวงศ์ (HS4 MRR) ตัวแทนจากจังหวัดหนองคาย

รองเลขาธิการฯ ได้แก่ นายสมปอง ปองดี (HS4 APZ) ตัวแทนจากจังหวัดขอนแก่น

และคณะกรรมการบริหาร ซึ่งเป็นตัวแทนนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดต่างๆ

2. สมาชิก ได้แก่ นักวิทยุสมัครเล่นทุกคนของทุกสมาคมในจังหวัดต่างๆ นั้น หมายถึงนักวิทยุสมัครเล่นทุกคนในเขต 4 ได้แก่ 11 จังหวัดภาคอีสานตามการแบ่งเขตของกรมไปรษณีย์โทรเลข จะเป็นสมาชิกของสหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย เขต 4

การบริหารงานของสหภาพวิทยุสมัครเล่นไทยเขต 4

การบริหารงานของสหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย เขต 4 จะใช้ระบบเสียงข้างมาก โดยคณะกรรมการจะประกอบด้วยนักวิทยุสมัครเล่นที่เป็นตัวแทนของแต่ละจังหวัด สหภาพวิทยุสมัครเล่นไทยเขต 4 มีหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยของกิจการวิทยุสมัครเล่นในเขต 4 และเป็นตัวแทนของสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นทั้ง 11 จังหวัดในเขต 4 ในการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่างๆ กับสหภาพนักวิทยุสมัครเล่นไทย เขตอื่นๆ และส่วนกลาง ได้แก่ สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์และกรมไปรษณีย์โทรเลข

กิจกรรมของสหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย เขต 4

สหภาพนักวิทยุสมัครเล่นไทยเขต 4 อันประกอบไปด้วย สมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นจาก 11 จังหวัดในภาคอีสานตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ถึงแม้ว่าอาจจะมีข้อจำกัดในเรื่องของระยะทาง เพราะสมาชิกอยู่กันคนละจังหวัดก็ตาม แต่สหภาพก็ได้มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับสมาชิกทั้ง 11 จังหวัด อย่างสม่ำเสมอ ได้แก่

- การประชุม สหภาพวิทยุสมัครเล่นไทยเขต 4 จะจัดประชุมทุก 3 เดือน โดยหมุนเวียนกันจัดทุกจังหวัดในเขต 4 เพื่อหารือการดำเนินงานต่างๆ จากคณะกรรมการรวมทั้งรายงานข่าวคราวความเคลื่อนไหวต่างๆ ของเครือข่ายวิทยุสมัครเล่นของแต่ละจังหวัดในเขต 4 รวมทั้งรายงานข่าวสารจากส่วนกลางที่ตัวแทนของสหภาพวิทยุสมัครเล่นไทยเขต 4 ได้รับทราบมาให้กับสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นต่างๆ ในเขต 4 ได้ทราบอีกทอดหนึ่ง การจัดประชุมอาจจะจัดขึ้นตามวาระพิเศษต่างๆ ก็ได้

- กิจกรรมเพื่อสังคม สหภาพวิทยุสมัครเล่นเขต 4 อาจจะจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคมหรือช่วยเหลือสาธารณชนกลุ่มต่างๆ ขึ้น โดยเป็นความร่วมมือจากสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นในเขต 4

เมื่อมีการรวมตัวกันของตัวแทนนักวิทยุสมัครเล่นตั้งแต่ในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับภาคแล้ว ในระดับประเทศก็เช่นเดียวกัน คือจะคัดเลือกตัวแทนนักวิทยุสมัครเล่นในแต่ละภาคเพื่อเป็นตัวแทนในการบริหารงานของกิจการวิทยุสมัครเล่นในระดับประเทศต่อไป และสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นทุกคนในประเทศจะต้องเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

● **สมาคมวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์**
(Radio Amateur Society of Thailand under Royal Patronage of H.M. The King)

เกิดจากการรวมตัวกันของนักวิทยุสมัครเล่นทั่วประเทศ โดยได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการให้ก่อตั้งเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2507 และจดทะเบียนเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2507 นักวิทยุสมัครเล่นทุกคนจะต้องขึ้นทะเบียนกับสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทย โดยสมาคมฯ จะมีคณะกรรมการบริหารงาน ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง โดยเป็นตัวแทนนักวิทยุสมัครเล่นจากทั่วประเทศ ทุกสาขาอาชีพ การบริหารงานของสมาคมจะใช้ระบบเสียงข้างมาก สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทยทำหน้าที่ควบคุมความเรียบร้อยของเครือข่ายวิทยุสมัครเล่นทุกจังหวัดทั่วประเทศ ให้เป็นไปตามนโยบายและกฎระเบียบข้อบังคับของทางราชการ

2.1.2 พันธมิตรที่นักวิทยุสมัครเล่นไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก ได้แก่

ภายในจังหวัดขอนแก่นนอกจากจะมาจากการรวมตัวกันของนักวิทยุสมัครเล่นในระดับต่างๆ แล้ว ทางราชการยังจัดให้มีหน่วยงานที่ดูแลความเรียบร้อยของการใช้ความถี่วิทยุคมนาคมขึ้น โดยสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นมิได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของหน่วยงานดังกล่าว ซึ่งในระดับจังหวัดได้แก่ สถานีตรวจสอบและเฝ้าฟังวิทยุจังหวัดขอนแก่น และในระดับประเทศ ได้แก่ กรมไปรษณีย์โทรเลข ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

● สมาคมนักวิทยุอาสาสมัคร(Voluntary Radio Association)

คณะกรรมการชมรมวิทยุอาสาสมัคร ได้เริ่มการจัดตั้งและจดทะเบียนสมาคมนักวิทยุอาสาสมัครขึ้นเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2526 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์รวมนักวิทยุอาสาสมัครช่วยเหลือสังคมและสาธารณประโยชน์ แลกเปลี่ยนความรู้ทางเทคนิคระหว่างสมาชิกและพัฒนาวิชาการด้านวิทยุคมนาคม การปฏิบัติ การติดต่อสื่อสารของสมาชิกทั้งหมด ไม่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ หรือศาสนา และไม่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวข้องกับการเมือง

สมาคมนักวิทยุอาสาสมัครได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น จัดการประชุมทางวิชาการ จัดทัศนศึกษาทางวิชาการ จัดอบรมสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม ให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการปรับปรุงระบบการสื่อสารของตำรวจ เช่น การปรับปรุงระบบการสื่อสารในรถสายตรวจของกองบัญชาการตำรวจนครบาล (สายตรวจ 191) การปรับปรุงเครื่องมือวิทยุคมนาคม ของกองกำกับการตำรวจภูธร เป็นต้น

● สถานีตรวจสอบและเฝ้าฟังวิทยุจังหวัดขอนแก่น

สังกัดกองตรวจสอบและเฝ้าฟังวิทยุ กรมไปรษณีย์โทรเลข กระทรวงคมนาคมทำหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมกำกับดูแลการใช้คลื่นความถี่วิทยุให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคมนาคมพ.ศ.2498 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่3) พ.ศ.2535

● กรมไปรษณีย์โทรเลข

สังกัดกระทรวงคมนาคม ทำหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการวิทยุสมัครเล่นโดยตรงทั้งหมดทั่วประเทศ รวมทั้งเป็นผู้ออกกฎข้อบังคับต่างๆ ของกิจการวิทยุสมัครเล่น และมีอำนาจสูงสุดในการควบคุมดูแลกิจการวิทยุสมัครเล่นในประเทศไทย

2.2 พันธมิตรของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นในภาวะ วิกฤต

จากการสัมภาษณ์นักวิทยุสมัครเล่นกลุ่มและชมรมต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่นพบว่า เมื่อเกิดภาวะวิกฤตขึ้นกลุ่มและชมรมต่างๆ ไม่สามารถแก้ไขภาวะวิกฤตได้โดยลำพังเนื่องจากไม่มีอุปกรณ์และกำลังคนที่เพียงพอ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกับพันธมิตรกลุ่มต่างๆ ในการแก้ไขภาวะวิกฤตซึ่ง ประกอบด้วยส่วนราชการและเอกชน ได้แก่

1. ตำรวจ ได้แก่

1.1 สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น (แก่นนคร)

สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น สัญญาณเรียกขาน แก่นนคร มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลความสงบเรียบร้อยและระงับเหตุต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่น โดยนักวิทยุสมัครเล่นจะสื่อสารกับแก่นนครเมื่อเกิดภาวะวิกฤตผ่านทางวิทยุสื่อสารช่องความถี่ของราชการ โดยแก่นนครจะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจทำหน้าที่เป็น Net control ในการรับแจ้งเหตุและรับฟังเหตุตลอด 24 ชั่วโมง ทางวิทยุสื่อสาร ความถี่ 154.550-154.950 MHz ซึ่งเป็นช่องทางหลักในการใช้ประสานเหตุร่วมกับพันธมิตรเมื่อเกิดภาวะวิกฤต โดยภาวะวิกฤตทุกกรณีจะต้องรายงานให้แก่นนครทราบ

1.2 ตำรวจทางหลวงขอนแก่น

ตำรวจทางหลวงขอนแก่นมีหน้าที่ในการประสานเหตุและอำนวยความสะดวกการจราจร ในกรณีที่เกิดภาวะวิกฤตบนเส้นทางหลวงแต่จะไม่มีหน้าที่ในการระงับเหตุ โดยการสื่อสารเพื่อประสานเหตุกับนักวิทยุสมัครเล่นจะติดต่อกันทางวิทยุคมนาคมช่องความถี่ราชการ โดยมีแก่นนครเป็นตัวกลางในการประสาน

1.3 ดับเพลิง (ศรีจันทร์)

ตำรวจดับเพลิง สัญญาณเรียกขาน ศรีจันทร์มีหน้าที่ในการระงับเหตุที่เป็นอัคคีภัยและเหตุการณ์อื่นๆ ที่ทางแก่นนครขอความช่วยเหลือมา เนื่องจากตำรวจดับเพลิงมีอุปกรณ์ในการแก้ไขเหตุต่างๆ พร้อม เช่น รถยก เครื่องตัดถ่าง เป็นต้น การสื่อสารเพื่อประสานเหตุกับนักวิทยุสมัครเล่นจะผ่านทางวิทยุคมนาคม ความถี่ราชการ ได้แก่ 162.550 MHz

2. โรงพยาบาล ได้แก่ กู้ชีพพ.พ.ขอนแก่นและ กู้ชีพพ.พ.ศรีนครินทร์

โรงพยาบาลจะมีหน้าที่ทั้งในภาวะปกติและในภาวะวิกฤต โดยในภาวะวิกฤตจะทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ซึ่งจะมีหน่วยกู้ชีพ Stand by ไว้พร้อมรพพยาบาลตลอด 24 ชั่วโมง ส่วนในภาวะปกติจะทำหน้าที่เป็น พี่เลี้ยง ให้กับหน่วยกู้ภัย โดยจะฝึกอบรมทักษะการปฐมพยาบาลและการเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บให้กับอาสาสมัครกู้ภัยอยู่เสมอ นักวิทยุสมัครเล่นจะสื่อสารเพื่อประสานเหตุกับโรงพยาบาลต่างๆ โดยผ่านทางมีวิทยุสื่อสารความถี่ของทางราชการ โดยมีศูนย์กู้ภัยที่เป็นนักวิทยุสมัครเล่นเป็นตัวกลางในการประสาน

3. ศาลากลางจังหวัดขอนแก่น

ศาลากลางจังหวัดขอนแก่นมีหน้าที่เป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่น เมื่อเกิดภาวะฉุกเฉินขึ้นหากหน่วยงานใดต้องการข้อมูลก็จะสามารถขอได้จากศาลากลางจังหวัดขอนแก่น นักวิทยุสมัครเล่นจะสื่อสารกับศาลากลางจังหวัดขอนแก่นผ่านทางวิทยุคมนาคม ช่องความถี่ราชการ 149.295 MHz จากการสัมภาษณ์นักวิทยุสมัครเล่นที่เป็นอาสาสมัครกู้ภัย สรุปได้ว่า ศาลากลางจังหวัดเป็นหน่วยงานที่รวบรวมข้อมูลข่าวสารทุกอย่างที่เกิดขึ้นในจังหวัดขอนแก่นเอาไว้ และเป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

4. ศูนย์กู้ภัย

ศูนย์กู้ภัยต่างๆ ในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นที่ไม่ได้เป็นนักวิทยุสมัครเล่น ได้แก่ มูลนิธิขอนแก่นสามัคคีอุทิศ มูลนิธิจิตกุศลขอนแก่น ประกอบด้วยอาสาสมัครกู้ภัย ได้แก่ ผู้ที่สนใจงานด้านกู้ภัย ซึ่งก่อนที่จะปฏิบัติหน้าที่กู้ภัยได้นั้น จะต้องผ่านการอบรมจากโรงพยาบาลศรีนครินทร์ และโรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่นเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นในการปฐมพยาบาลและเคลื่อนย้ายผู้ป่วย เพื่อจะได้ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย โดยอาสาสมัครกู้ภัยจะไม่ได้รับค่าตอบแทนใดๆ แต่เป็นการทำด้วยความสมัครใจ ศูนย์กู้ภัยมีหน้าที่ในการระงับเหตุ ในภาวะวิกฤตต่างๆ โดยจะเป็นผู้ทำงานประสานเจ้าหน้าที่ตำรวจในการเคลียร์ที่เกิดเหตุ รวมทั้งนำผู้บาดเจ็บส่งโรงพยาบาลหรือในกรณีที่มีผู้เสียชีวิตก็จะนำศพไปไว้ที่โรงพยาบาลเพื่อรอญาติมารับต่อไป ศูนย์กู้ภัยจะมีศูนย์ควบคุมข่าย และมีเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่เป็น Net control รอรับแจ้งเหตุตลอด 24 ชั่วโมง โดยจะ Stand by หลายช่องความถี่ของพันธมิตร ได้แก่ แก่นนคร ศรีจันทร์ อปพร. โรงพยาบาลศรี

นครินทร์ และกู้ภัยกลุ่มอื่นๆ เพื่อเมื่อเวลาเกิดเหตุจะได้รับทราบเหตุและประสานดับพินฉมิตรกลุ่มต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว โดยช่องทางการสื่อสารระหว่างกลุ่มต่างๆ เวลาเกิดภาวะวิกฤตจะใช้ช่องทางวิทยุคมนาคม

5. อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.)ศิริโรดม

จากการสัมภาษณ์แกนนำของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ได้แก่ นายธงชัย ลาหมั่น (HS4 MPF) รองประธานศูนย์ศิริโรดม และนักวิทยุสมัครเล่นที่เป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ได้แก่ นายอุรุพงษ์ ยอดแคล้ว นายนฤนารถ ชำนาญ สรุปลได้ว่า สมาชิกประกอบด้วยประชาชนทุกสาขาอาชีพ รวมทั้งนักวิทยุสมัครเล่น ที่สนใจงานด้านความสงบเรียบร้อยและผ่านการอบรมในหลักสูตรอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มีหน้าที่ช่วยในการดูแลความสงบเรียบร้อยของจังหวัด โดยจะเป็นหน่วยสอดส่องดูแลประสานและช่วยเหลือเมื่อเกิดภาวะวิกฤตต่างๆ โดยจะต้องรับฟังคำสั่งจากเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงาน แต่จะไม่มีอำนาจในการตัดสินใจเมื่อเกิดภาวะวิกฤตต่างๆ จะทำหน้าที่เป็นกำลังเสริมของทางราชการ การสื่อสารกับนักวิทยุสมัครเล่นและพินฉมิตรกลุ่มต่างๆ อปพร.จะมีศูนย์ควบคุมข่ายอยู่ที่ศาลากลางจังหวัดขอนแก่น โดยจะมี Net control รับแจ้งเหตุจากสมาชิกอปพร. และรับฟังเหตุและประสานเหตุจากพินฉมิตร ผ่านทางวิทยุคมนาคม โดยจะ Stand by วิทยุคมนาคมความถี่ของพินฉมิตรกลุ่มต่างไว้ ได้แก่ แก่นนคร ศรีจันทร์ โรงพยาบาล และกู้ภัยกลุ่มต่างๆ เมื่อมีภาวะวิกฤตเกิดขึ้นก็จะสามารถรับทราบและร่วมประสานเหตุได้โดยตรงกับกลุ่มพินฉมิตรต่างๆ อย่างรวดเร็ว

6. ศูนย์วิทยุনারายณ์

จากการสัมภาษณ์ นายวิษยานนท์ บุญไกรสร ประธานศูนย์นารายณ์ และนายจีระเวช ประทุมทอง สมาชิกศูนย์นารายณ์ สรุปลได้ว่า สมาชิกของศูนย์นารายณ์ ได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่สนใจใช้วิทยุคมนาคม ความถี่ประชาชน (CB) ได้แก่ ความถี่ 245.00 MHz ซึ่งเป็นความถี่ที่ทางราชการอนุญาตให้ประชาชนทั่วไปมีสิทธิใช้ได้ ศูนย์นารายณ์มีหน้าที่คอยเป็นหูเป็นตาและสอดส่องดูแลความสงบเรียบร้อยภายในจังหวัดขอนแก่นให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เนื่องจากเป็นประชาชนทุกสาขาอาชีพที่กระจายกันอยู่ทั่วไปจึงทำให้การสอดส่องดูแลความสงบเรียบร้อยค่อนข้างจะทั่วถึงและกระจายกันออกไป เมื่อสมาชิกพบเหตุการณ์ใดไม่ชอบมาพากลก็จะรายงานให้กับศูนย์ควบคุมข่ายของวิทยุ CB ได้แก่ ศูนย์นารายณ์ ทราบเพื่อดำเนินการแจ้งให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

รับทราบต่อไป การสื่อสารระหว่างสมาชิกใช้ช่องทางการสื่อสารทางวิทยุคมนาคม ความถี่ประชาชน (CB) ความถี่ 245.00 MHz ส่วนการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและพันธมิตรต่างๆ ใช้โทรศัพท์

พันธมิตรกลุ่มต่างๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น เป็นหน่วยงานที่ได้รับอนุญาตจากทางราชการให้ใช้วิทยุคมนาคมในการสื่อสารได้ แต่แตกต่างกันความถี่กัน ซึ่งจะไม่สามารถติดต่อข้ามช่องความถี่กันได้ โดยแยกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

ความถี่ราชการ หน่วยงานราชการต่างๆ และตำรวจจะได้รับอนุญาตให้ใช้ความถี่ราชการได้ แต่บุคคลทั่วไปหรือหน่วยงานเอกชนจะไม่สามารถได้รับอนุญาตให้ใช้ เนื่องจากเป็นช่องสื่อสารความลับของทางราชการ โดยการสื่อสารทางวิทยุคมนาคมความถี่ของราชการจะใช้รหัส ว. ในการติดต่อสื่อสาร

ความถี่สมัครเล่น เป็นความถี่ที่อนุญาตให้ใช้ได้ในกิจการวิทยุสมัครเล่นเท่านั้น ได้แก่ ความถี่ 144-146.00 MHz โดยผู้ที่ไม่ได้เป็นนักวิทยุสมัครเล่นจะไม่สามารถได้รับอนุญาตให้ใช้ความถี่นี้ การสื่อสารทางวิทยุคมนาคมของความถี่สมัครเล่นจะใช้รหัส Q

ความถี่ประชาชน(CB) เป็นความถี่ที่อนุญาตให้ประชาชนทั่วไปใช้ได้โดยไม่ต้องขอใบอนุญาตจากทางราชการ ได้แก่ความถี่ 245.00 MHz เมื่อเกิดภาวะวิกฤตจะไม่สามารถติดต่อกับหน่วยงานต่างๆ ผ่านทางวิทยุคมนาคมโดยตรงได้ เพราะไม่สามารถใช้ความถี่ราชการได้ จึงต้องติดต่อผ่านทางโทรศัพท์

พันธมิตรกลุ่มต่างๆ จะมีสมาชิกเป็นของตนเองและแต่ละหน่วยงานจะมีศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสารของกลุ่มตนเองและทำหน้าที่ในการเป็นศูนย์กลางในการประสานกับกลุ่มอื่นๆ ทางวิทยุคมนาคม ได้แก่ Net control ซึ่งในภาวะปกติพันธมิตรกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องก็จะ Stand by รับฟังช่องความถี่ซึ่งกันและกัน โดยเจ้าหน้าที่ Net controlของแต่ละ จะ Stand by วิทยุคมนาคมไว้หลายช่อง เช่น Net control ของศูนย์กู้ภัยก็จะ Stand by ช่องความถี่ของแก่นนคร ศรีจันทร์ โรงพยาบาล อปพร.และกู้ภัยกลุ่มอื่นๆ ไว้ เมื่อเกิดภาวะฉุกเฉินแล้วมีการแจ้งเข้ามาทางช่องใดช่องหนึ่งจะได้รับทราบได้โดยเร็วที่สุด และเพื่อความสะดวกในการประสานเหตุซึ่งกันและกัน นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ จ.ส.อ. สมโชค นวลสำเนียง (E20 OXX) เลขานุการกลุ่มดอกคูณ และนายทะเบียนของสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น ส.ต.อ.ชจร แดงจาด ผบ.หมู่ การป้องกันปราบปรามและเจ้าหน้าที่สื่อสาร สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น สรุปได้ว่า

เมื่อเกิดภาวะวิกฤตขึ้น ในจังหวัดขอนแก่นจะมีการแบ่งเขตความรับผิดชอบของหน่วยงานต่างๆ (Zoning) ที่ทำหน้าที่ในการระงับเหตุ เพื่อไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อนกัน โดยทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ (แก่นนคร) ได้แบ่งเขตความรับผิดชอบออกเป็น 4 เขต ดังนี้

ตารางที่ 1 การแบ่งเขตความรับผิดชอบและการประสานความร่วมมือกันของพันธมิตรเมื่อเกิดภาวะวิกฤตในจังหวัดขอนแก่น

เขตที่ 1 - โรงพยาบาลศรีนครินทร์ (นามเรียกขาน ลูกเงิน 1) - ศูนย์กู้ภัยบุญทันตาช (นามเรียกขาน 074)	เขตที่ 2 - โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น (นามเรียกขาน กู้ชีพ) - วิทยุสมัครเล่น (นามเรียกขาน 073)
เขตที่ 3 - มูลนิธิขอนแก่นสามัคคีอุทิศ (นามเรียกขาน 054) - โรงพยาบาลศรีนครินทร์	เขตที่ 4 - มูลนิธิจิตกุศล (นามเรียกขาน 053) - โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น

แต่ละเขตความรับผิดชอบจะประกอบด้วย โรงพยาบาลและหน่วยกู้ภัย ซึ่งโรงพยาบาลจะทำหน้าที่เป็น พี่เลี้ยง ให้กับหน่วยกู้ภัย ในการอบรมเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น และความรู้เบื้องต้นต่างๆ เกี่ยวกับการกู้ภัยและเมื่อเกิดภาวะวิกฤตก็จะทำงานประสานกัน เช่น เมื่อเกิดอุบัติเหตุต่างๆ ในพื้นที่ของศูนย์กู้ภัยบุญทันตา ในเขตที่ 1. ก็จะแจ้งไปยังโรงพยาบาลศรีนครินทร์เพื่อขอรถพยาบาล และหากเกิดเหตุในเขตที่ 2. หรือ 4. ก็จะมาประสานความร่วมมือกับโรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น เป็นต้น

การสื่อสารภายในเครือข่ายของนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น

จากการวิจัยพบว่า สามารถแบ่งการสื่อสารภายในเครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นโดยแบ่งตามประเด็นของการสื่อสารได้ดังนี้

- การสื่อสารในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระเบียบราชการและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับนักวิทยุสมัครเล่น โดยในประเด็นนี้ แยกคู่สื่อสารออกเป็น 2 คู่ ได้แก่ การสื่อสารจากส่วนกลางมายังนักวิทยุสมัครเล่น และการสื่อสารกลับจากนักวิทยุสมัครเล่นไปยังส่วนกลาง

- การสื่อสารในประเด็นความเคลื่อนไหวของนักวิทยุสมัครเล่นในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น โดยในประเด็นนี้ แยกคู่สื่อสารได้เป็น 2 คู่ คือ การสื่อสารระหว่างนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น และการแลกเปลี่ยนข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวและกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นให้ส่วนกลางได้รับทราบ

- การสื่อสารในประเด็นกิจกรรมเพื่อสังคม โดยในประเด็นนี้สามารถแบ่งตามผู้ริเริ่มได้เป็น 2 รูปแบบ คือ กิจกรรมเพื่อสังคมที่ริเริ่มโดยสมาชิกภายในเครือข่าย และการสื่อสารในประเด็นกิจกรรมเพื่อสังคมที่พันธมิตรเป็นผู้ริเริ่ม

- ประเด็นการสื่อสารเรื่องส่วนตัว

ประเด็นการสื่อสารต่างๆดังมีรายละเอียดดังนี้

- การสื่อสารในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระเบียบราชการและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับนักวิทยุสมัครเล่น

การสื่อสารในประเด็นนี้ มีเป้าหมายเพื่อรับทราบระเบียบราชการและข้อบังคับเกี่ยวกับกิจการวิทยุสมัครเล่นจากส่วนกลาง ได้แก่ สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทยฯ และกรมไปรษณีย์โทรเลข และเพื่อเสนอความคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับระเบียบราชการและข้อบังคับเกี่ยวกับกิจการวิทยุสมัครเล่นไปยังส่วนกลาง ได้แก่ สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทยฯ และกรมไปรษณีย์โทรเลข

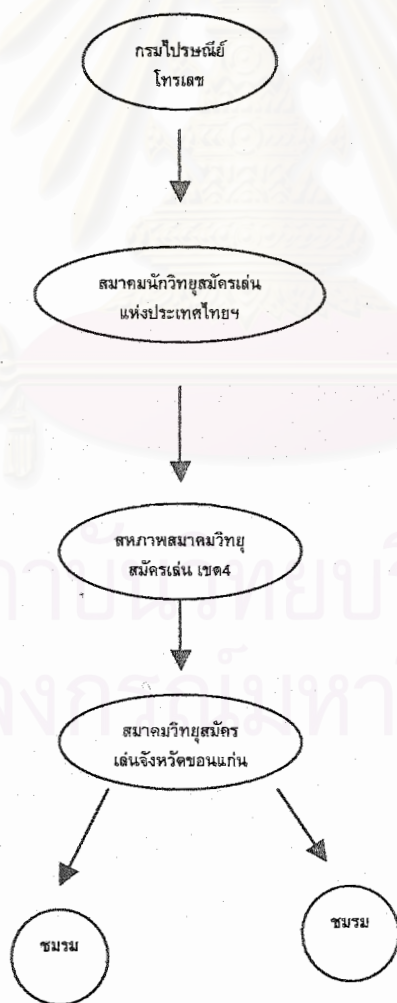
เราสามารถแบ่งการสื่อสารในประเด็นนี้ ออกเป็น 2 ลักษณะตามผู้รับสารและผู้ส่งสาร ได้แก่ 1.) การสื่อสารจากส่วนกลาง ได้แก่ กรมไปรษณีย์โทรเลขมายังสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น และ 2.) การสื่อสารกลับจากสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นไปยังส่วนกลาง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.) การสื่อสารจากส่วนกลางมายังสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น

การสื่อสารในประเด็นการรับทราบข้อมูลข่าวสารจากกรมไปรษณีย์โทรเลข เป็นลักษณะจากบนลงล่าง (Top-Down) โดยผู้ส่งสาร ได้แก่ กรมไปรษณีย์โทรเลข และผู้รับสาร ได้แก่

นักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น จากการสัมภาษณ์นักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ นายวีรพงศ์ เหล่าประเสริฐ (HS4 IEK) นายประสันต์ กุลสุทธิชัย (HS4 HXC) ประธานกลุ่มขามแก่นเฟรนด์ชิพ และนายธงชัย ลาหมั่น (HS4 MPF) ประธานกลุ่มเสียงแคน สรุปได้ว่า การสื่อสารในประเด็นการรับทราบข้อมูลข่าวสารจากกรมไปรษณีย์โทรเลข มีขั้นตอนการสื่อสารดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4 ขั้นตอนการสื่อสารในประเด็นระเบียบราชการและกฎข้อบังคับของกิจการวิทยุสมัครเล่น โดยผู้ส่งสาร ได้แก่ กรมไปรษณีย์โทรเลข และผู้รับสาร ได้แก่ นักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น

เริ่มจากขั้นที่ 1 ผู้ส่งสารได้แก่ เจ้าหน้าที่ของกรมไปรษณีย์โทรเลขที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการวิทยุสมัครเล่น ส่งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับสาร ได้แก่ คณะกรรมการของสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทย โดยใช้ช่องทางการสื่อสารแบบเป็นทางการ ได้แก่ การประชุม การส่งจดหมาย

ขั้นที่ 2 เมื่อคณะกรรมการของสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทยรับทราบข้อมูลข่าวสารแล้ว ก็จะส่งข้อมูลข่าวสารที่ได้รับต่อไปยัง ไปยังประธานหรือตัวแทนของสหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย เขต 4 และส่งต่อไปยังสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นอีกทอดหนึ่ง โดยใช้ช่องทางการสื่อสารอย่างเป็นทางการ ได้แก่ การจัดประชุม การส่งจดหมาย จากนั้นประธานสมาคมหรือตัวแทนของสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นจะจัดการประชุมเพื่อแจ้งข่าวสารที่ได้รับมาให้กับคณะกรรมการสมาคมได้รับทราบโดยทั่วกัน ขั้นที่ 3 เมื่อคณะกรรมการของสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นรับทราบข้อมูลข่าวสารจากส่วนกลางแล้วก็จะส่งข่าวสารนั้นไปยังสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นอีกทอดหนึ่ง

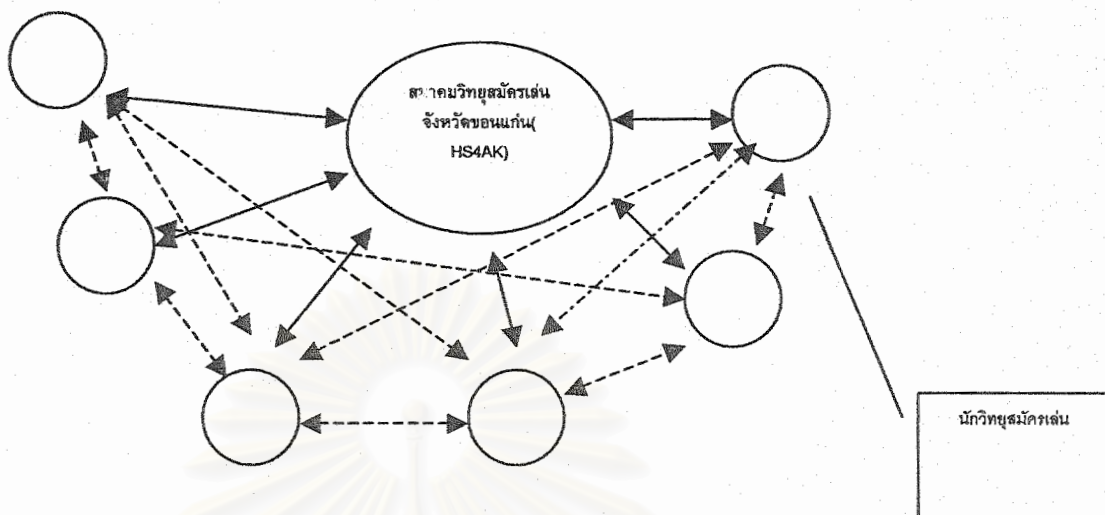
จากการสัมภาษณ์นายประสันต์ กุลสุทธิชัย (HS4 HXC) คณะกรรมการของสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น พบว่า ช่องทางการส่งข่าวในประเด็นนี้มี 2 รูปแบบ ได้แก่

- ก. การส่งข่าวสารผ่านวิทยุคมนาคมไปยังนักวิทยุสมัครเล่นแต่ละคนโดยตรง
- ข. การส่งข่าวสารโดยผ่านทางแกนนำของแต่ละกลุ่มหรือชมรม

ดังมีรายละเอียดดังนี้

- ก. การส่งข่าวผ่านทางวิทยุคมนาคมไปยังนักวิทยุสมัครเล่นแต่ละคนโดยตรง

แผนภาพที่ 5 การส่งข่าวสารจากสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นไปยังนักวิทยุสมัครเล่นแต่ละคนโดยตรง โดยผ่านวิทยุคมนาคมของ HS4AK

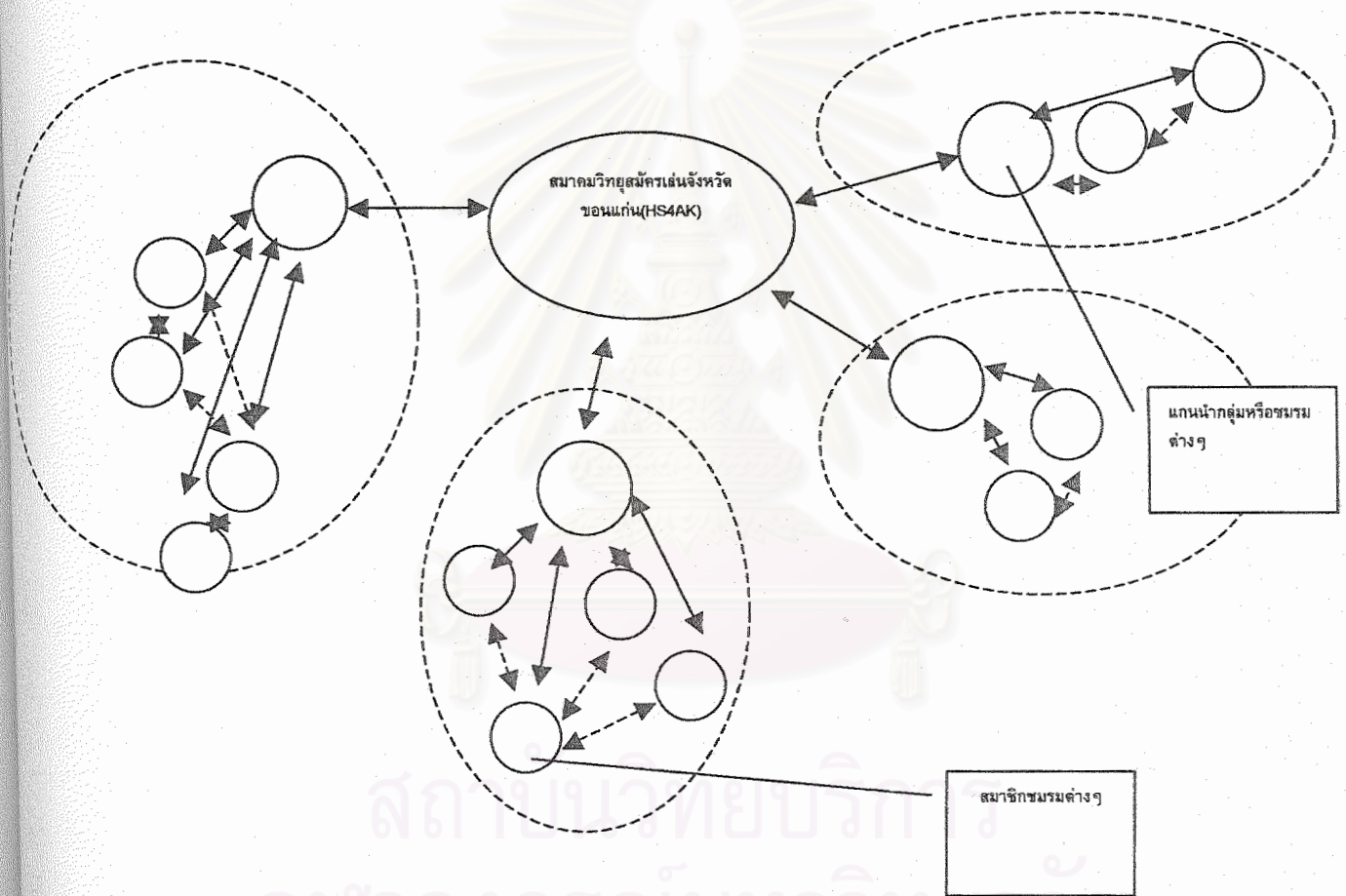

- ↔ หมายถึง การสื่อสารอย่างเป็นทางการผ่านวิทยุคมนาคม
- ↔ หมายถึง การสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการผ่านวิทยุคมนาคม

ในกรณีนี้ผู้ส่งสาร ได้แก่ สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น โดยผู้รับสาร ได้แก่ นักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น ช่องทางการสื่อสารที่ใช้จะสื่อสารผ่านวิทยุคมนาคม โดย Net control ของสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นจะแจ้งข่าวทางช่องความถี่ของศูนย์ควบคุมข่าย (HS4AK) โดยส่วนใหญ่จะส่งข่าวในช่วงเวลาทดสอบสัญญาณ (Check net) ของแต่ละวัน คือ เวลา 20.00-21.00 น. เพราะเป็นช่วงที่สมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นมีการรวมตัวกันที่ช่องความถี่นี้มากที่สุด เพื่อทดสอบสัญญาณและเพื่อรับฟังข่าวสารข้อมูลต่างๆ จากศูนย์ควบคุมข่าย โดย Net Control จะเป็นผู้ประกาศผ่านทางช่องความถี่นี้ และสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นก็จะมีการสื่อสารเพื่อแจ้งให้สมาชิกคนอื่นๆ ได้รับทราบหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ที่ HS4 AK แจ้งมา ดังแผนภาพข้างต้น

ข. การส่งข่าวโดยผ่านทางแกนนำของแต่ละกลุ่มหรือชมรม

แผนภาพที่ 6 การส่งข่าวสารจากสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นไปยังนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น โดยผ่านทางแกนนำของกลุ่มหรือชมรมต่างๆ โดยการส่งจดหมายหรือการประชุม

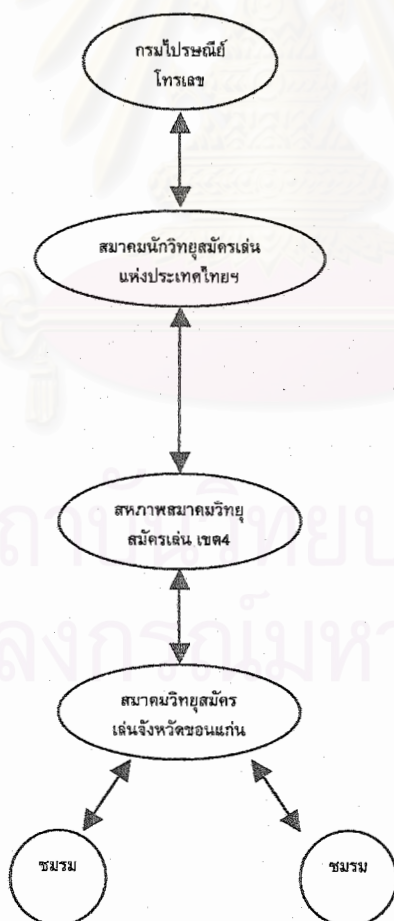

กรณีนี้ผู้ส่งสาร ได้แก่ สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น โดยผู้รับสาร ได้แก่ นักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น โดยผ่านช่องทางวิธีการสื่อสารแบบเป็นทางการ โดยการประชุมซึ่งสมาคมฯ จะมีการประชุมร่วมกันตัวแทนสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นของแต่ละชมรมเป็นประจำทุกเดือน จากนั้นแกนนำของแต่ละกลุ่มหรือชมรมก็จะส่งข่าวต่อไปยังสมาชิกในกลุ่มหรือชมรมของตนเองอีกทอดหนึ่ง ดังแผนภาพข้างต้น

2.) การสื่อสารเพื่อแสดงความคิดเห็นของนักวิทยุสมัครเล่นเกี่ยวกับระเบียบราชการและกฎระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับนักวิทยุสมัครเล่นไปยังส่วนกลาง

การสื่อสารกลับจากสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น ไปยังกรมไปรษณีย์ โทรเลขหรือสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทย เป็นการสื่อสารแบบล่างขึ้นบน (Bottom Up) ส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-ways Communication) ในลักษณะของการหารือ โดยผู้ส่งสาร ได้แก่ นักวิทยุสมัครเล่น และผู้รับสาร ได้แก่ กรมไปรษณีย์โทรเลขหรือสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทย โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

แผนภาพที่ 7 การสื่อสารในประเด็นกฎระเบียบและข้อบังคับของทางราชการที่เกี่ยวข้องกับกิจการวิทยุสมัครเล่น จากนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นไปยังส่วนกลาง

ขั้นตอนที่ 1 แบ่งตามผู้ส่งสารได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

ประเภทที่ 1 ผู้ส่งสาร ได้แก่ นักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น และผู้รับสาร ได้แก่ สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น ใช้ช่องทางการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการผ่านวิทยุคมนาคม โดยหากนักวิทยุสมัครเล่นท่านใดต้องการเสนอความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกฎระเบียบหรือข้อบังคับต่างๆ ของกิจการวิทยุสมัครเล่นไปยังส่วนกลาง ได้แก่ กรมไปรษณีย์โทรเลข ก็สามารถทำได้โดยตรง โดยแจ้งไปยัง Net control ของสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น (HS4 AK) โดยผ่านทางวิทยุคมนาคม ช่องความถี่ของสมาคมฯ

ประเภทที่ 2 ผู้ส่งสาร ได้แก่ แกนนำหรือตัวแทนของกลุ่มหรือชมรมต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่น และผู้รับสาร ได้แก่ สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น ใช้ช่องทางการสื่อสารอย่างเป็นทางการผ่านทางวิทยุคมนาคม หรือ การประชุม โดยแกนนำหรือตัวแทนของกลุ่มหรือชมรมต่างๆ จะนำความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่มหรือชมรมของตนเองที่ได้รับความคิดเห็นชอบจากคณะกรรมการและสมาชิกส่วนใหญ่ภายในกลุ่มหรือชมรมแล้ว เสนอไปยังสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นอีกทอดหนึ่ง

ขั้นที่ 2 ผู้ส่งสาร ได้แก่ Net Control ของสมาคมฯ และผู้รับสาร ได้แก่ คณะกรรมการสมาคมฯ โดยใช้ช่องทางการสื่อสารแบบเป็นทางการ โดยการประชุม เมื่อ Net Control ของสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น (HS4 AK) รับทราบแล้ว ก็จะแจ้งให้คณะกรรมการของสมาคมฯ รับทราบต่อไป โดยเมื่อมีการประชุมก็จะรายงานให้กับคณะกรรมการสมาคมฯ ได้รับทราบ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขั้นที่ 3 ผู้ส่งสาร ได้แก่ สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น และผู้รับสาร ได้แก่ สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทย ใช้ช่องทางการสื่อสารอย่างเป็นทางการ โดยการประชุมหรือส่งจดหมาย เมื่อสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นรับทราบประเด็นที่สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นได้เสนอความคิดเห็นโดยผ่านทาง Net Control ของสมาคมฯ แล้ว คณะกรรมการก็จะทำการพิจารณาโดยจะมีการประชุมหารือกัน หากเสียงข้างมากเห็นสมควรว่าควรเสนอให้ส่วนกลางได้รับทราบ สมาคมฯ ก็จะดำเนินการ ดังนี้ ตัวแทนของสมาคมฯ อาจจะเป็นประธานสมาคมฯ หรือคณะกรรมการที่เข้าร่วมประชุมกับสหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย เขต 4 จากนั้นเมื่อสหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย เขต 4 เห็นชอบแล้วก็จะแจ้งไปยังสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทย ผ่าน

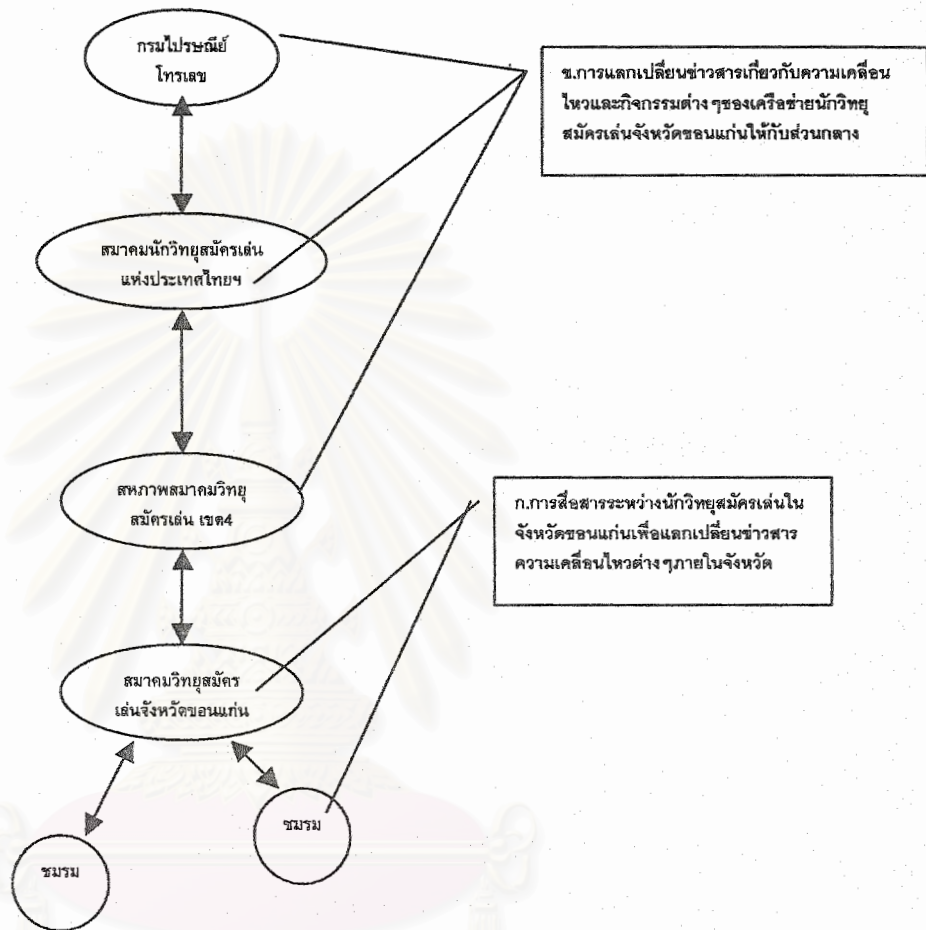
การประชุมโดยตัวแทนของสหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย เขต4 ก็จะเสนอประเด็นความคิดเห็นต่อที่ประชุมเพื่อพิจารณา หรือหากเป็นเรื่องเร่งด่วน สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นหรือสหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย เขต4 ก็จะส่งจดหมายไปยังสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทย หากเป็นเรื่องเกี่ยวกับสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทย คณะกรรมการสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทยก็จะรับไว้พิจารณา แต่หากเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกรมไปรษณีย์โทรเลข สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทยก็จะเป็นผู้ส่งข่าวต่อไปยังกรมไปรษณีย์โทรเลขอีกทอดหนึ่ง

ขั้นที่ 4 ในกรณีที่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกรมไปรษณีย์โทรเลข ผู้ส่งสาร ได้แก่ สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทย จะส่งข่าวสารนั้นไปยังผู้รับสาร ได้แก่ กรมไปรษณีย์โทรเลข โดยใช้ช่องทางการสื่อสารแบบเป็นทางการ โดยการประชุมหรือการส่งจดหมาย หากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกรมไปรษณีย์โทรเลข สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทยก็จะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการส่งผ่านข่าวสารไปยังกรมไปรษณีย์โทรเลขอีกทอดหนึ่ง โดยตัวแทนของสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทยที่เข้าร่วมประชุมกับเจ้าหน้าที่กรมไปรษณีย์โทรเลขก็จะการเสนอในที่ประชุม หรือการส่งจดหมาย

● การสื่อสารในประเด็นความเคลื่อนไหวในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น

การสื่อสารในประเด็นนี้มีเป้าหมายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวในการดำเนินกิจการวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นและความเคลื่อนไหวของการดำเนินกิจการวิทยุสมัครเล่นทั่วประเทศ จากส่วนกลาง โดยสามารถแบ่งขั้นตอนการสื่อสารได้เป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ก.การสื่อสารระหว่างนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารความเคลื่อนไหวต่างๆ ภายในจังหวัด และข.การแลกเปลี่ยนข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวและกิจกรรมต่างๆ ของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นให้กับส่วนกลาง ได้แก่ สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทยและกรมไปรษณีย์ได้รับทราบ ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 8 การสื่อสารในประเด็นการแลกเปลี่ยนข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวต่างๆของ
จังหวัดขอนแก่นกับส่วนกลาง

ก. การสื่อสารระหว่างนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารความเคลื่อนไหวต่างๆภายในจังหวัด

ในกรณีนี้ ผู้ส่งสาร ได้แก่ กลุ่มหรือชมรมต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่น และผู้รับสาร ได้แก่ สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น โดยกลุ่มและชมรมต่างๆ จะทำการสื่อสารกับสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นในประเด็นนี้โดยผ่าน 2 ช่องทาง ได้แก่

1. การสื่อสารผ่านวิทยุคมนาคม

โดยแกนนำหรือตัวแทนของกลุ่มหรือชมรมต่างๆ จะรายงานความเคลื่อนไหวที่สำคัญต่างๆ ของกลุ่มหรือชมรมของตนเองผ่านทาง Net control ของสมาคม (HS4 AK) เพื่อรายงาน

งานต่อให้กับสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นได้รับทราบ เนื่องจากสมาคมฯ มีหน้าที่ควบคุมความเรียบร้อยของเครือข่ายวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น และรายงานให้กับส่วนกลางได้รับทราบต่อไป

2. การสื่อสารโดยการประชุม

โดยสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นจะประชุมกับตัวแทนของกลุ่มหรือสมาคมต่างๆ เป็นประจำทุกเดือนเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารและความเคลื่อนไหวต่างๆ ในเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น

ข. การแลกเปลี่ยนข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวและกิจกรรมต่างๆ ของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นให้กับส่วนกลาง ได้แก่ สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทยและกรมไปรษณีย์ได้รับทราบ

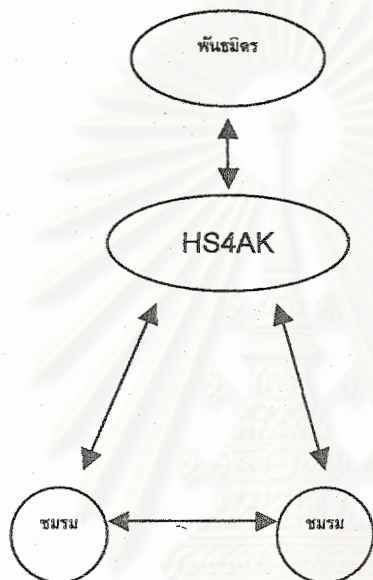
ในกรณีนี้ผู้ส่งสาร ได้แก่ สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น ผู้รับสาร ได้แก่ สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทยหรือกรมไปรษณีย์โทรเลข โดยใช้ช่องทางการสื่อสารแบบเป็นทางการ ผ่านทางการประชุม หรือจดหมาย โดยเมื่อสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความเคลื่อนไหวต่างๆ ของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นกับกลุ่มและชมรมต่างๆ ในจังหวัดแล้ว สมาคมฯ ก็จะไปแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับส่วนกลาง ได้แก่ สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทยและกรมไปรษณีย์โทรเลขต่อไป โดยสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นจะรายงานความเคลื่อนไหวของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นไปยังสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทย โดยผ่านทางตัวแทนที่เข้าร่วมประชุม จากนั้นสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทยก็จะรายงานให้กับกรมไปรษณีย์โทรเลขรับทราบอีกทอดหนึ่ง และในทางกลับกันกรมไปรษณีย์โทรเลขและสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทยก็จะรายงานความเคลื่อนไหวของกิจการวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดอื่นๆ ในประเด็นที่น่าสนใจให้กับสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นได้รับทราบ

● การสื่อสารในประเด็นกิจกรรมเพื่อสังคม

จากการสัมภาษณ์นักวิทยุสมัครเล่นกลุ่มและชมรมต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่น สรุปได้ว่า การสื่อสารในประเด็นกิจกรรมเพื่อสังคมสามารถแบ่งตามผู้ริเริ่มได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

ก. กิจกรรมเพื่อสังคมที่ริเริ่มโดยสมาชิกภายในเครือข่าย

แผนภาพที่ 9 การสื่อสารในประเด็นกิจกรรมเพื่อสังคมที่ริเริ่มโดยสมาชิกของเครือข่าย

ในกรณีนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การริเริ่มประเด็นกิจกรรมเพื่อสังคม โดยสมาชิกทุกคนในกลุ่มหรือชมรมมีสิทธิริเริ่มประเด็นในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม เมื่อคิดแล้วก็เสนอไปยังแกนนำคณะกรรมการของกลุ่มหรือชมรม ใช้ช่องทางการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการผ่านวิทยุคมนาคม เมื่อคณะกรรมการชมรมรับทราบแล้วก็จะพิจารณาขอความเห็นชอบจากสมาชิกของชมรม หากเสียงส่วนใหญ่เห็นด้วยก็จะดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมนั้นๆ หากต้องการความร่วมมือจากสมาชิกของเครือข่ายกลุ่มอื่นๆ ก็จะมีการดำเนินการในขั้นที่ 2. ต่อไป

ขั้นที่ 2 การขอความร่วมมือจากสมาชิกกลุ่มอื่นๆ หรือพันธมิตร โดยกลุ่มหรือชมรมต่างๆ เป็นผู้จัดกิจกรรมเพื่อสังคมเหล่านั้นขึ้นแล้วเชิญชวนเพื่อนสมาชิกเข้าร่วม เช่น ชมรมจัดกิจกรรมบริจาคสิ่งของเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย แล้วเชิญชวนให้เพื่อนสมาชิกชมรมอื่นๆ รวมทั้งจังหวัดใกล้เคียง

เคียงได้ร่วมบริจาค เป็นต้น จะมีขั้นตอนดังนี้ ผู้ส่งสาร ได้แก่ กลุ่มหรือชมรมที่จะจัดกิจกรรม ผู้รับสาร ได้แก่ สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น โดยใช้ช่องทางการสื่อสารอย่างเป็นทางการผ่านวิทยุคมนาคม โดยชมรมจะแจ้งไปยังสมาคมวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น โดยผ่าน Net Control ของสมาคมฯ (HS4AK) เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประชาสัมพันธ์ให้กับเพื่อนสมาชิกชมรมต่างๆ ได้รับทราบ หรือหากต้องการความร่วมมือจากจังหวัดอื่นๆ ก็จะทำให้สมาคมวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น HS4AK เป็นผู้ประสานกับสมาคมวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดอื่นๆ หรืออาจเป็นตัวประสานให้กับพันธมิตรต่างๆ ได้แก่ สภาวิทยุสมัครเล่นไทย เขต4 สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทยฯ หรือกรมไปรษณีย์โทรเลขได้รับทราบ นอกจากนี้ก็อาจมีการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ข่าวสารระหว่างชมรมกับชมรมโดยตรง ดังแผนภาพ

ข. การสื่อสารในประเด็นกิจกรรมเพื่อสังคมที่พันธมิตรเป็นผู้ริเริ่ม

การสื่อสารในประเด็นนี้ผู้ส่งสารได้แก่ พันธมิตร และผู้รับสารได้แก่ นักวิทยุสมัครเล่น โดยพันธมิตรกลุ่มต่างๆ ก็จะส่งข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมเพื่อสังคมที่พันธมิตรเหล่านั้นเป็นผู้ริเริ่มขึ้นมายังสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น เช่น ดำรวจจัดกิจกรรมเดินการกุศลเพื่อหารายได้ช่วยเหลือผู้ประสบภัยแล้วต้องการความร่วมมือจากนักวิทยุสมัครเล่น เป็นต้น ในกรณีนี้ตำรวจก็จะส่งข่าวสารโดยใช้ช่องทางการสื่อสารอย่างเป็นทางการผ่านทางจดหมายหรือการประชุมจากนั้นสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นก็จะกระจายข่าวไปยังนักวิทยุสมัครเล่นกลุ่มและชมรมต่างๆ โดยผ่านทางศูนย์ควบคุมข่าย (HS4 AK) โดยใช้ช่องทางการสื่อสารหลักผ่านทางวิทยุคมนาคม โดยมีขั้นตอนในการส่งข่าวสารไปยังนักวิทยุสมัครเล่นโดยตรงและโดยผ่านแกนนำของกลุ่มหรือชมรมต่างๆ เช่นเดียวกับประเด็นการส่งข่าวสารจากส่วนกลางที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

● ประเด็นการสื่อสารเรื่องส่วนตัว

การสื่อสารในเรื่องส่วนตัวจากการสัมภาษณ์สมาชิกของกลุ่มและชมรมต่างๆ พบว่า เรื่องที่นักวิทยุสมัครเล่นสื่อสารกันทางวิทยุคมนาคม แบ่งเป็นประเด็นต่างๆ ได้ ดังนี้

- การสอบถามสารทุกข์สุขดิบ
- ข่าวคราวความเคลื่อนไหวต่างๆ ในวงการวิทยุสมัครเล่น
- เรื่องครอบครัว

- เรื่องการนัดสังสรรค์(Eye ball)

- การแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับวงการวิทยุสมัครเล่น ได้แก่ การพัฒนาเทคโนโลยีในการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่น เช่น การร่วมกันพัฒนาสายอากาศด้วยตนเองหรือการประดิษฐ์คิดค้นเทคนิคใหม่ๆ ในวงการวิทยุคมนาคม

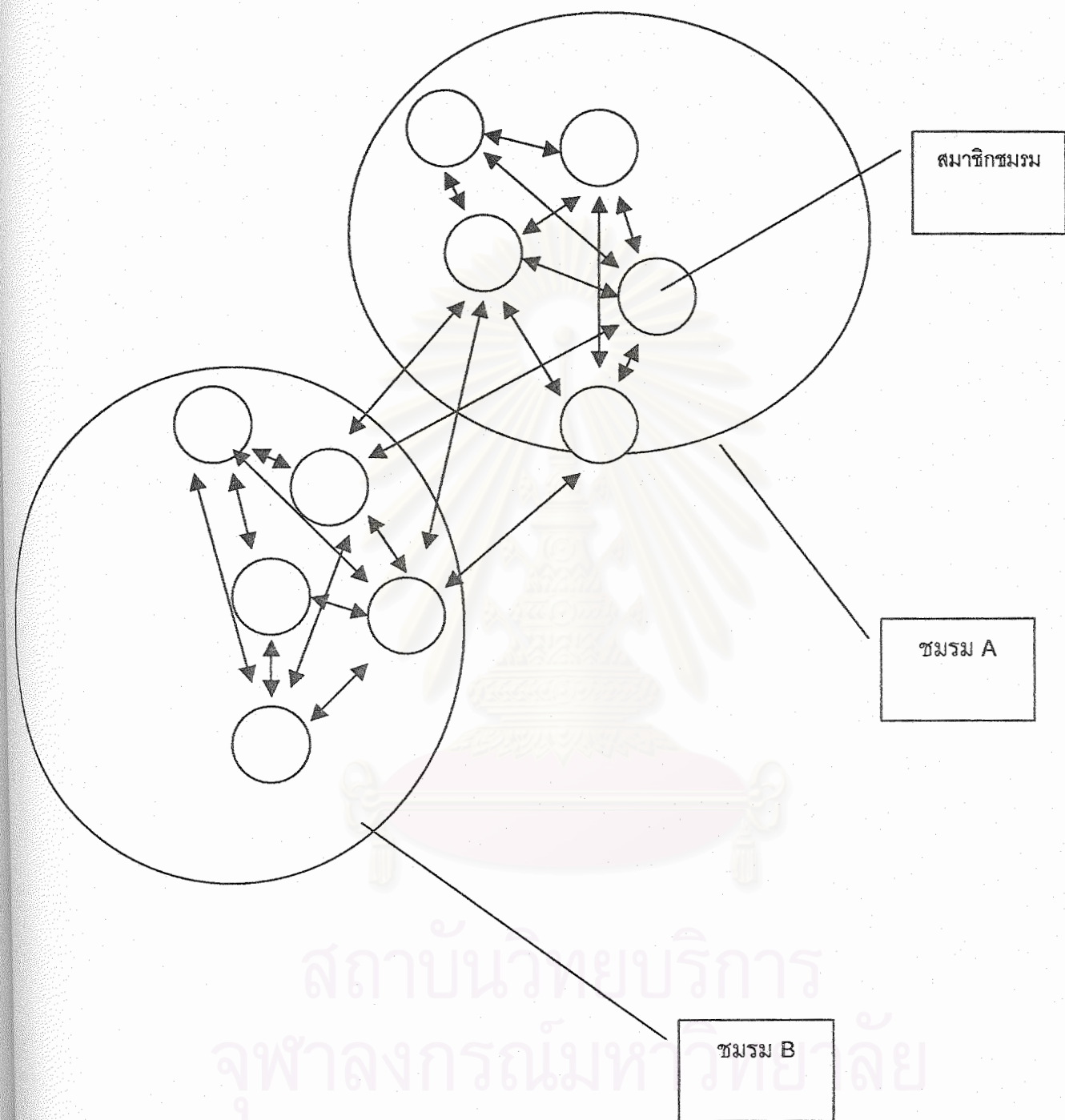
- การพัฒนาจิตใจของนักวิทยุสมัครเล่นให้พร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อสังคม

- การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

การสื่อสารในประเด็นเรื่องส่วนตัวจะเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติเมื่อนักวิทยุสมัครเล่นคนหนึ่งเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือชมรมใดชมรมหนึ่งโดยอาจจะรู้จักกันเป็นการส่วนตัวมาก่อนกับสมาชิกภายในกลุ่มนั้นๆ หรือเพิ่งรู้จักหลังจากที่ได้เข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือชมรมนั้นๆ แล้ว เมื่อมีสมาชิกใหม่เข้ามาในกลุ่มหรือชมรมก็จะมีคำแนะนำให้สมาชิกคนอื่นๆ ได้รับความรู้และพูดคุยกันต่อไป เพราะการติดต่อสื่อสารเป็นกิจกรรมหลักของนักวิทยุสมัครเล่นอยู่แล้ว จึงทำให้สมาชิกภายในกลุ่มหรือชมรมหนึ่งนั้นจะรู้จักกันทั้งหมด โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีในหมู่สมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นซึ่งถือเป็นวัตถุประสงค์หลักข้อหนึ่งของกิจการวิทยุสมัครเล่นสากล การสื่อสารในประเด็นเรื่องส่วนตัวจะเกิดขึ้นทั้งในกลุ่มหรือชมรมเดียวกันและต่างกลุ่มหรือชมรม โดยช่องทางการสื่อสารหลักจะเป็นการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการผ่านวิทยุคมนาคมและการนัดพบปะสังสรรค์กัน ดังภาพ

สถาบันวิทยุบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 10 แสดงการสื่อสารในประเด็นเรื่องส่วนตัวของสมาชิกภายในเครือข่าย

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 2 รูปแบบการสื่อสารของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นในภาวะวิกฤต

จากการสัมภาษณ์นักวิทยุสมัครเล่นที่เป็นสมาชิกศูนย์กู้ภัยบุญทันตาวิอาร์กู้ภัย นครขอนแก่น ซึ่งเป็นศูนย์กู้ภัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ไขภาวะวิกฤต พบว่า เมื่อเกิดภาวะวิกฤต เครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นจำเป็นจะต้องประสานความร่วมมือกับพันธมิตรต่างๆ เพื่อแก้ไขภาวะวิกฤต อันประกอบด้วย ส่วนราชการ และมูลนิธิ สมาคม องค์กรเอกชน ซึ่งพันธมิตรแต่ละกลุ่มก็จะมีสมาชิกของตนเอง แขนงนำหลักในการแก้ไขภาวะวิกฤตนั้น ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยพันธมิตรกลุ่มต่างๆประกอบด้วย

ส่วนราชการ ประกอบด้วย 1. ตำรวจ ได้แก่ สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น (แก่นนคร) , ตำรวจทางหลวงขอนแก่น และตำรวจดับเพลิง (ศรีจันทร์) 2. โรงพยาบาล ได้แก่ กู้ชีพ.พ.ขอนแก่น และกู้ชีพ.พ.ศรีนครินทร์ 3. ศาลากลางจังหวัดขอนแก่น

หน่วยงานเอกชน ได้แก่ 1. ศูนย์กู้ภัย 2. อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ศิโรตม 3. ศูนย์วิทยุณารายณ์

จากการวิจัยรูปแบบการสื่อสารในภาวะวิกฤตของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น โดยกลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักวิทยุสมัครเล่นและพันธมิตรในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น เขตความรับผิดชอบที่ 1 (ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ศูนย์กู้ภัยบุญทันตา วิอาร์กู้ภัย นครขอนแก่น) พบว่า

รูปแบบการสื่อสารเพื่อประสานเหตุของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น เมื่อเกิดภาวะวิกฤต โดยแบ่งตามเหตุการณ์ ได้ดังนี้

- อุบัติเหตุต่างๆ
- อัคคีภัย
- อาชญากรรม

การสื่อสารของแต่ละเหตุการณ์ดังกล่าว มีรูปแบบที่แตกต่างกัน ดังมีรายละเอียดต่อไป

● อุบัติเหตุต่างๆ

เมื่อเกิดอุบัติเหตุต่างๆขึ้น พบว่า จะมีหลายหน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการรับเหตุ ประกอบด้วย สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น (แก่นนคร), โรงพยาบาลศรีนครินทร์, กองทุนบุญทันตา วิทยากรู้ภัยนครขอนแก่น, อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) และดับเพลิง (ศรีจันทร์)

จากการสัมภาษณ์ นักวิทยุสมัครเล่นที่เป็นอาสาสมัครกู้ภัยของศูนย์กู้ภัยบุญทันตาฯและเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น พบว่า หน่วยงานเหล่านี้จะเข้ามาเกี่ยวข้องเมื่อเกิดอุบัติเหตุต่างๆขึ้น แต่ในส่วนของตำรวจดับเพลิงนั้นจะเข้าร่วมในภาวะวิกฤตที่เป็นอุบัติเหตุก็ต่อเมื่อเป็นอุบัติเหตุใหญ่จริงๆ ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ตำรวจขอความช่วยเหลือไป เนื่องจากตำรวจดับเพลิงมีอุปกรณ์ในการช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุต่างๆ เช่น กรณีที่ต้องการอุปกรณ์ตัดถ่างในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บออกจากรถ เป็นต้น การรับเหตุต่างๆ หน่วยงานเหล่านี้จะเป็นที่จะต้องทำงานประสานกันอย่างถูกต้องและรวดเร็วที่สุดเพราะทุกวินาทีหมายถึงชีวิตของผู้ประสบเหตุ โดยโดยสามารถแบ่งรูปแบบในการติดต่อสื่อสารเพื่อรับเหตุออกเป็น 3 กรณี ตามแหล่งสารเริ่มต้นที่ผู้พบเหตุ ได้แก่

กรณีที่ 1 นักวิทยุสมัครเล่นพบเหตุการณ์วิกฤต

กรณีที่ 2 ประชาชนทั่วไปเป็นผู้พบเหตุ

กรณีที่ 3 สมาชิกของพันธมิตรกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในเครือข่ายเป็นผู้พบเหตุ

โดยขั้นตอนในการสื่อสารเพื่อประสานความร่วมมือระหว่างพันธมิตรในการรับเหตุทั้ง 3 กรณี มีรายละเอียดดังนี้

กรณีที่ 1 นักวิทยุสมัครเล่นพบเหตุการณ์วิกฤต

ขั้นที่ 1 นักวิทยุสมัครเล่นที่พบเหตุแจ้งเข้ามายังศูนย์กู้ภัยบุญทันตาฯ ทางวิทยุสื่อสารช่องความถี่ 144.950 MHz ซึ่ง Net control จะเป็นผู้รับแจ้งเหตุ โดยการแจ้งเหตุจะต้องระบุ

สถานที่เกิดเหตุ คู่กรณีว่าเป็นอุบัติเหตุชนิดใด สถานการณ์ในที่เกิดเหตุว่ามีผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิตหรือไม่รวมทั้งสถานการณ์ต่างๆ ไปในที่เกิดเหตุ

ขั้นที่ 2 เมื่อ Net control รับแจ้งเหตุแล้ว ก็จะแจ้งเหตุต่อไปยังสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น (แก่นนคร) ทางวิทยุคมนาคมของความถี่ราชการของแก่นนคร โดยรายงานว่ เกิดอุบัติเหตุประเภทใด สถานที่เกิดเหตุ สถานการณ์ในที่เกิดเหตุ จากนั้นแก่นนครก็จะรายงานว่เกิดอุบัติเหตุทางของความถี่ของแก่นนครและประสานไปยังพันธมิตรที่เกี่ยวข้องทางวิทยุคมนาคมของความถี่ของหน่วยงานนั้นๆ ได้แก่

- โรงพยาบาลศรีนครินทร์ (ความถี่ 155.675 MHz) ในกรณีที่มีผู้บาดเจ็บ
- อปพร.(ความถี่ 162.800 MHz) เพื่อช่วยประสานเหตุในที่เกิดเหตุ
- ตำรวจดับเพลิง (ในกรณีที่เป็นอุบัติเหตุใหญ่หรือต้องการอุปกรณ์ในการช่วยเหลือ)

ขั้นที่ 3 Net control จะแจ้งทางวิทยุคมนาคมของความถี่สมัครเล่นของศูนย์บุญทันตาฯ ความถี่ 144.950 MHz ต่ไปยังอาสาสมัครกู้ภัยของศูนย์บุญทันตาฯ ที่จอดรถ Stand by รอรับเหตุอยู่ตามจุดต่างๆ เพื่อให้ไปยังที่เกิดเหตุ

ขั้นที่ 4 Net control ของศูนย์กู้ภัยบุญทันตาฯ จะรับแจ้งสถานการณ์ในที่เกิดเหตุจากอาสาสมัครกู้ภัยที่ออกปฏิบัติหน้าที่ แล้วรายงานต่อทางวิทยุสื่อสารของความถี่ของศูนย์บุญทันตาฯ เพื่อให้เพื่อนสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นได้ทราบว่เกิดอุบัติเหตุขึ้น และรายงานสถานการณ์จนกว่าจะสามารถระงับเหตุได้ และหากต้องการความช่วยเหลือจากเพื่อนสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นก็จะแจ้งผ่านของความถี่นี้

กรณีที่ 2 ประชาชนทั่วไปเป็นผู้พบเหตุ

จากการสัมภาษณ์นายวัชยานนท์ บุญไกรสร เจ้าหน้าที่ศูนย์นารายณ์จังหวัดขอนแก่นและจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการรับแจ้งเหตุของเจ้าหน้าที่สื่อสารสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น พบว่ เมื่อประชาชนทั่วไปพบเห็นอุบัติเหตุ ก็จะแจ้งเข้ามาทางโทรศัพท์ 191 เช่นเดียวกับสมาชิกของศูนย์นารายณ์ซึ่งใช้วิทยุสื่อสารความถี่ประชาชน หากสมาชิกพบเห็นอุบัติเหตุก็จะแจ้งไปที่ Net control ของศูนย์นารายณ์ แล้ว Net control ก็จะแจ้งไปยังแก่นนครอีกทอดหนึ่งทางโทรศัพท์ เพราะไม่สามารถใช้ความถี่ของทางราชการได้ ซึ่งขั้นตอนต่างๆ มีดังนี้

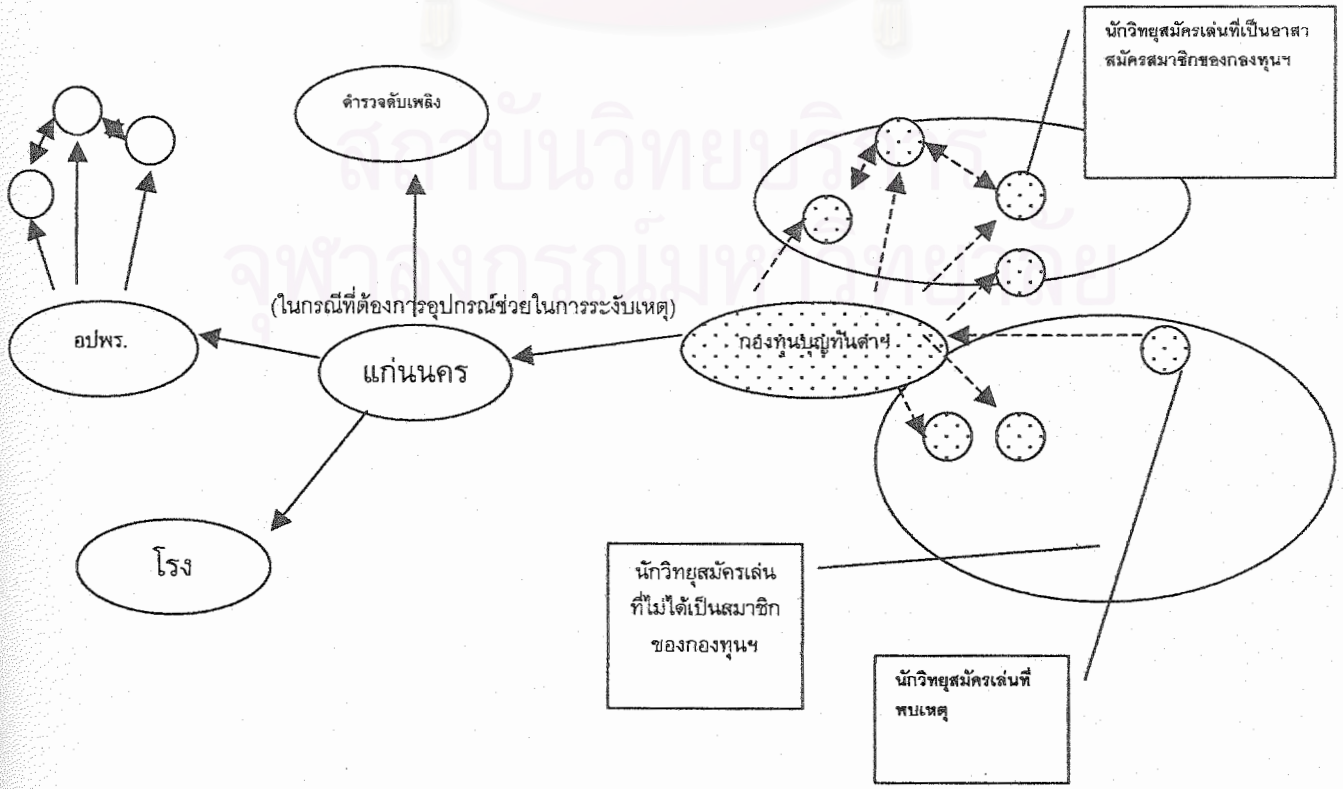
ขั้นที่ 1 แกนนครจะได้รับแจ้งเหตุจากประชาชนทั่วไปในจังหวัดขอนแก่นทางโทรศัพท์ 191 ในกรณีนี้จะต้องมีการตรวจสอบที่เกิดเหตุว่าเกิดเหตุจริงหรือไม่ แต่ในกรณีที่ได้รับแจ้งเหตุจากพันธมิตรกลุ่มต่างๆ ไม่จำเป็นต้องมีการตรวจสอบที่เกิดเหตุก่อน แต่สามารถดำเนินการประสานเหตุได้เลย โดยจะแจ้งเหตุผ่านทางวิทยุคมนาคม ช่องความถี่ของตนเอง คือ 154.550 และ 154.950 MHz เพื่อแจ้งให้หน่วยงานต่างๆ ที่รับฟังความถี่ของแกนนครอยู่ได้รับทราบ

ขั้นที่ 2 แกนนครจะประสานไปยังพันธมิตรที่เกี่ยวข้องทางวิทยุคมนาคม ช่องความถี่ของแต่ละหน่วยงาน โดยพิจารณาตามเหตุการณ์ว่าจะประสานกับหน่วยงานใดบ้าง ซึ่งโดยทั่วไปหน่วยงานหลัก ได้แก่ กองทุนบุญทันตาฯ โรงพยาบาลศรีนครินทร์ อปพร. หากต้องการความร่วมมือกับหน่วยอื่นๆ อีกก็จะประสานต่อไป เช่น หากเป็นอุบัติเหตุใหญ่จริงๆ หรือต้องการอุปกรณ์ในการช่วยระงับเหตุก็จะขอความร่วมมือไปยังตำรวจดับเพลิง หรือหากต้องการความช่วยเหลือจากนักวิทยุสมัครเล่นก็จะขอความร่วมมือผ่านศูนย์บุญทันตาฯ เป็นต้น

จากนั้นหน่วยงานต่างๆ ก็จะประสานความช่วยเหลือมายังที่เกิดเหตุ ซึ่งจะมีขั้นตอนการสื่อสารต่างๆ เช่นเดียวกับกรณีที่ 1 ดังแผนภาพต่อไปนี้

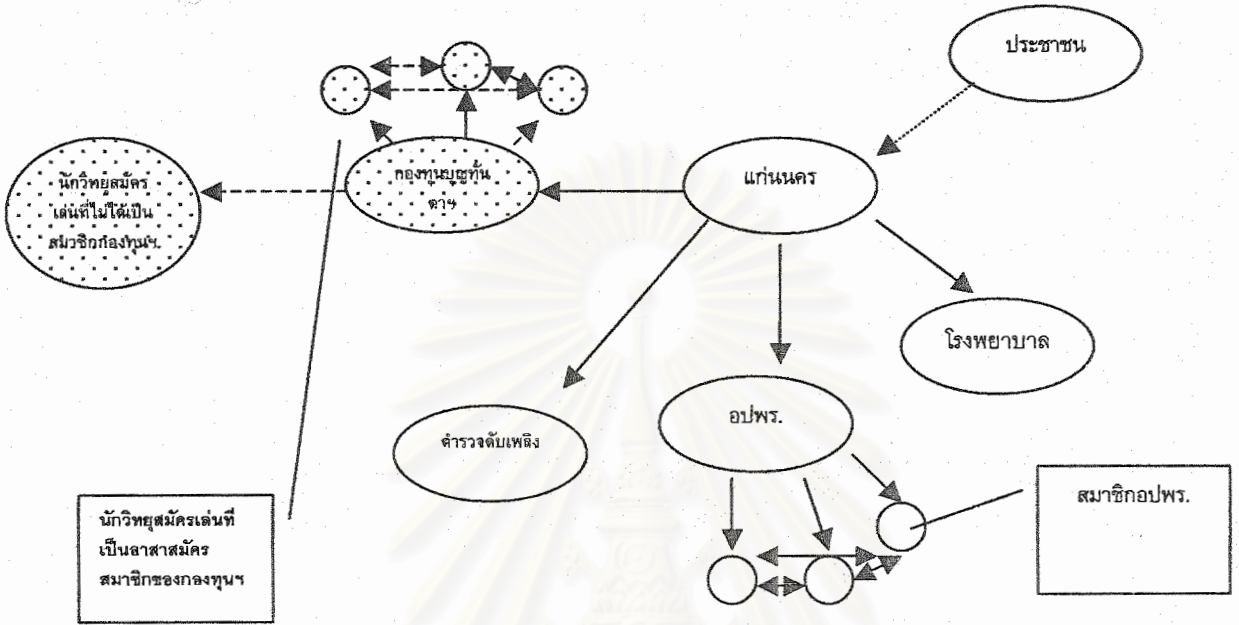
แผนภาพที่ 11

กรณีที่ 1 นักวิทยุสมัครเล่นเป็นผู้พบเหตุ

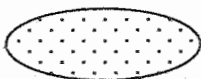

แผนภาพที่ 12

กรณีที่ 2 ประชาชนเป็นผู้พบเหตุ

- > หมายถึง การสื่อสารผ่านวิทยุคมนาคมความถี่ราชการ
- - - - -> หมายถึง การสื่อสารผ่านวิทยุคมนาคมความถี่สมัครเล่น
-> หมายถึง การสื่อสารทางโทรศัพท์

 หมายถึง เครื่องข่ายนักวิทยุสมัครเล่น

กรณีที่ 3 สมาชิกของพันธมิตรอื่นๆ ในเครือข่ายกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นผู้พบเหตุ

เมื่อสมาชิกของพันธมิตรอื่นๆ ในเครือข่ายกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นผู้พบเหตุก็จะแจ้งเข้ามาที่แก่นนคร ซึ่งพันธมิตรทุกหน่วยงานจะแจ้งเข้ามาผ่านทางวิทยุคมนาคม ยกเว้น ศูนย์นารายณ์ ซึ่งเป็นศูนย์วิทยุคมนาคมความถี่ประชาชน จะแจ้งเข้ามาที่แก่นนครโดยใช้โทรศัพท์ เพราะไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้ความถี่ราชการได้ จากนั้นขั้นตอนต่างๆ ในการสื่อสารเพื่อประสานเหตุก็จะเหมือนกับกรณีที่ 1

● อัคคีภัย

เมื่อเกิดอัคคีภัยขึ้น หน่วยงานต่างๆที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการระงับเหตุ ประกอบด้วย สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น (แก่นนคร), กองทุนบุญทันตา วีอาร์กัญญาณครขอนแก่น, ตำรวจดับเพลิง (ศรีจันทร์), อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.), โรงพยาบาลศรีนครินทร์

โดยรูปแบบการสื่อสารในเครือข่ายเมื่อเกิดอัคคีภัย สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กรณี โดยแบ่งตามแหล่งสารที่เป็นผู้พบเหตุได้ดังนี้

กรณีที่ 1 เมื่อนักวิทยุสมัครเล่นเป็นผู้พบเหตุ

กรณีที่ 2 ประชาชนหรือสมาชิกของศูนย์นารายณ์(ได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่ใช้วิทยุคมนาคม ความถี่ประชาชน)เป็นผู้พบเหตุ

ขั้นตอนการสื่อสารของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นและพันธมิตรในกรณีต่างๆมีรายละเอียดดังนี้

กรณีที่ 1 เมื่อนักวิทยุสมัครเล่นเป็นผู้พบเหตุ

ในกรณีนี้แหล่งสารเริ่มต้นที่เป็นผู้พบเหตุได้แก่ นักวิทยุสมัครเล่น โดยมีเป้าหมายในการสื่อสาร เพื่อประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดับเพลิง จากการสัมภาษณ์นักวิทยุสมัครเล่นที่เป็นสมาชิกของศูนย์กัญญาณครบุญทันตาที่เคยเข้าร่วมในการระงับเหตุอัคคีภัยและเจ้าหน้าที่ควบคุมข่าย (Net control) ของศูนย์กัญญาณครบุญทันตาวีอาร์กัญญาณครขอนแก่น พบว่า มีขั้นตอนต่างๆ ในการสื่อสาร ดังนี้

ขั้นที่ 1 นักวิทยุสมัครเล่นที่พบเห็นเหตุอัคคีภัย ก็จะแจ้งเหตุเข้ามาที่กองทุนบุญทันตาฯ ทางวิทยุสื่อสาร ช่องความถี่สมัครเล่น ช่อง 144.950 MHz โดยจะต้องแจ้งสถานที่เกิดเหตุและสถานการณ์ในที่เกิดเหตุว่ารุนแรงมากน้อยเพียงใด

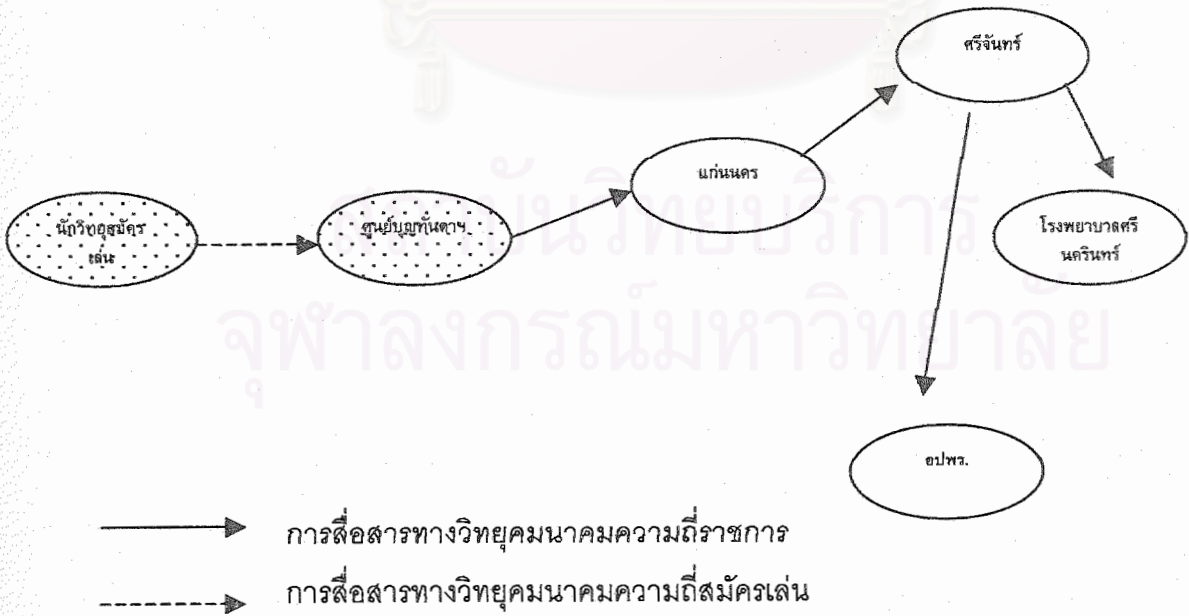
ขั้นที่ 2 เจ้าหน้าที่ควบคุมข่าย (Net control) ของศูนย์บุญทันตาฯ รับแจ้งเหตุจากสมาชิกว่าเกิดอัคคีภัย จากนั้นจะแจ้งเหตุต่อไปยังแก่นนคร โดยรายงานสถานที่เกิดเหตุ และสถานการณ์ในที่เกิดเหตุตามที่สมาชิกผู้พบเหตุรายงานมา พร้อมทั้งประสานทางวิทยุคมนาคมไป

ยังอาสาสมัครกู้ภัยที่ Stand by อยู่ใกล้ที่สุดให้ออกไปยังที่เกิดเหตุ และรายงานเหตุการณ์ให้กับนักวิทยุสมัครเล่นทุกๆ ไปได้ทราบทางช่องความถี่ของศูนย์บุญทันตา

ขั้นที่3 เมื่อแก่นนครรับแจ้งเหตุจากกองทุนบุญทันตาฯ ก็จะประสานไปที่ตำรวจดับเพลิง (ศรีจันทร์) ทางวิทยุสื่อสาร เพื่อให้นำรถดับเพลิงออกมารับเหตุ ในเวลาเดียวกันก็จะรายงานเหตุทางช่องความถี่ของแก่นนครเพื่อให้พันธมิตรกลุ่มต่างๆ ที่ Stand by ฟังอยู่รับทราบ และเตรียมพร้อมออกเหตุ เช่น อปพร.ที่ Stand by ฟังอยู่ก็จะได้เตรียมพร้อมในการออกปฏิบัติหน้าที่

ขั้นที่ 4 เมื่อศรีจันทร์ได้รับแจ้งเหตุเพลิงไหม้จากแก่นนคร ก็จะจัดส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจดับเพลิงพร้อมด้วยรถดับเพลิงและอุปกรณ์ต่างๆ ไปยังที่เกิดเหตุ และในเวลาเดียวกัน Net control ของศรีจันทร์ก็จะประสานไปยังพันธมิตรที่เกี่ยวข้อง ทางวิทยุสื่อสารช่องความถี่ของหน่วยงานนั้นๆ ได้แก่ โรงพยาบาลศรีนครินทร์ และหน่วยกู้ภัยต่างๆ เพื่อเข้าประสานในที่เกิดเหตุ หากมีผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิต รวมทั้งอปพร.เพื่อช่วยประสานอำนวยความสะดวกในที่เกิดเหตุ เช่น กั้นประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้องออกจากที่เกิดเหตุ เป็นต้น

แผนภาพที่ 13 รูปแบบการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นเมื่อพบเหตุอัคคีภัย

-----> หมายถึง การสื่อสารผ่านวิทยุคมนาคมความถี่สมัครเล่น

-----> หมายถึง การสื่อสารทางโทรศัพท์

นักวิทยุสมัครเล่นที่เป็นอาสาสมัครกู้ภัยของศูนย์บุญทันตา

นักวิทยุสมัครเล่นทั่วไปในจังหวัดขอนแก่น

● อาชญากรรม

จากการสัมภาษณ์ ส.ต.อ. ชจร แดงจตุ ผบ.หมู่การป้องกันปราบปรามและเจ้าหน้าที่สื่อสาร และนายทองเหรียญ ป็องนาม (HS4 GLU) แก่นนคร 810 และรองประธานศูนย์กู้ภัยบุญทันตาวิอาร์กู้ภัยนครขอนแก่น พบว่า เมื่อเกิดเหตุอาชญากรรมต่างๆ เช่น การจี้ ปล้น ฉกชิงวิ่งราว ฆาตกรรม การลักทรัพย์หรือเหตุการณ์อื่นๆ รูปแบบการสื่อสารของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่น จะมีขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

หน่วยงานต่างที่เกี่ยวข้องเมื่อเกิดอาชญากรรม

1. สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น (แก่นนคร) จะทำหน้าที่หลักในการระงับเหตุ

2. พันธมิตรทุกกลุ่ม จะทำหน้าที่ช่วยประสานเหตุและแจ้งเบาะแสของคนร้าย

โดยสามารถแบ่งรูปแบบของการสื่อสารออกได้เป็น 2 กรณี ตามแหล่งสารเริ่มต้นในการพบเหตุ ได้แก่

กรณีที่ 1 นักวิทยุสมัครเล่นเป็นผู้พบเหตุ

กรณีที่ 2 แก่นนครแจ้งเหตุเข้ามาเพื่อขอความร่วมมือจากนักวิทยุสมัครเล่น

รูปแบบการสื่อสารในแต่ละกรณีมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กรณีที่ 1 นักวิทยุสมัครเล่นเป็นผู้พบเหตุ

ในกรณีนี้แหล่งสารเริ่มต้นที่เป็นผู้พบเหตุอาชญากรรมได้แก่ นักวิทยุสมัครเล่น โดยการสื่อสารในขั้นตอนนี้มีเป้าหมาย เพื่อประสานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการระงับเหตุ

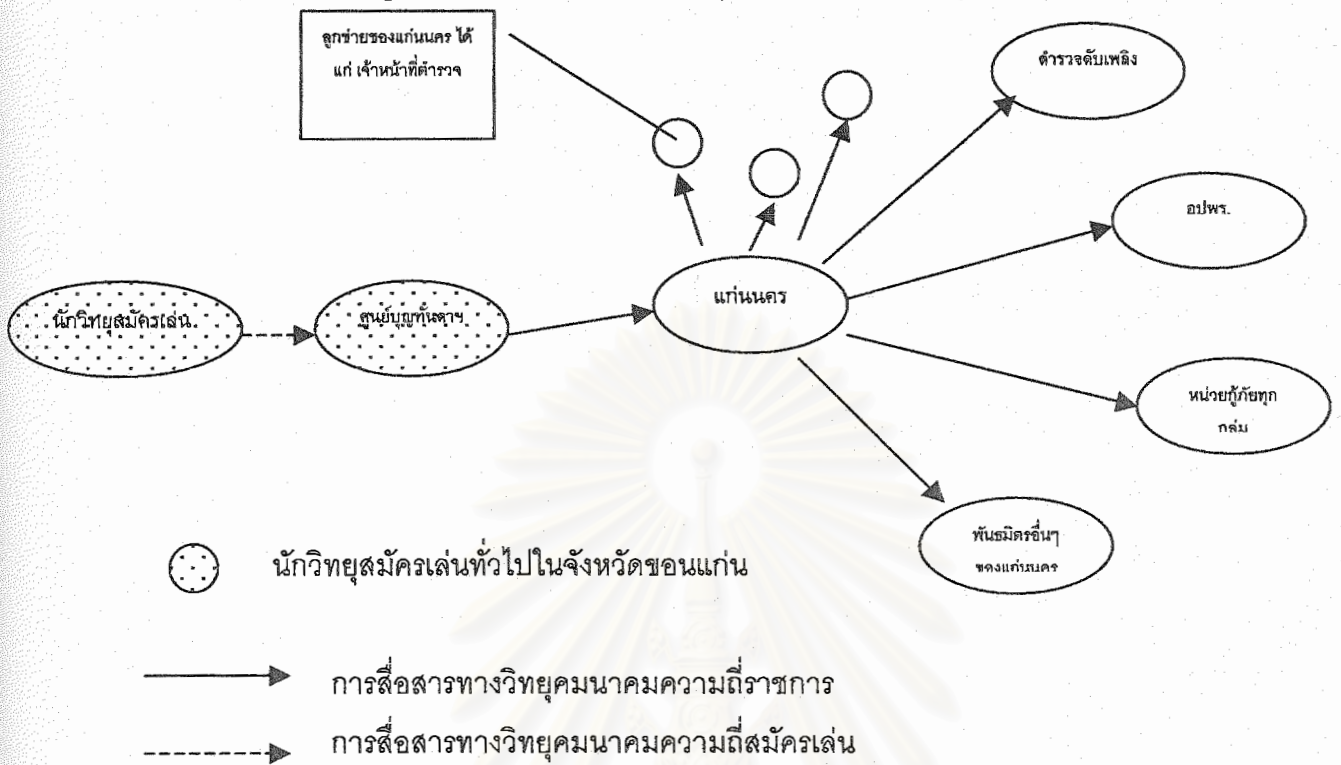
ขั้นที่ 1 ผู้พบเหตุแจ้งเหตุเข้ามาที่กองทุนบุญทันตาฯ ทางวิทยุสื่อสารช่องความถี่ 144.950 MHz โดยบอกประเภทของอาชญากรรมที่พบเห็น รวมทั้งสถานที่เกิดเหตุและสถานการณ์ในที่เกิดเหตุ เช่น รายงานว่าพบเห็นคนเมายาบ้าจับเด็กเป็นตัวประกัน ที่หน้าโรงแรมโสมชะ สถานการณ์ในที่เกิดเหตุยังไม่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 Net control ของกองทุนบุญทันตาฯ ก็จะรายงานไปยังแก่นนครอีกทอดหนึ่งทางวิทยุสื่อสาร ช่องความถี่ของแก่นนคร ในขณะเดียวกันก็จะรายงานเหตุทางวิทยุคมนาคม ช่องความถี่สมัครเล่น เพื่อให้สมาชิกอาสาสมัครของกองทุนฯ และนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นได้รับทราบและเป็นหูเป็นตาในการแจ้ง เบาะแสของคนร้ายในกรณีต่างๆ

ขั้นที่ 3 แก่นนครก็จะจัดส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจไปยังที่เกิดเหตุ รวมทั้งแจ้งเหตุไปยังพันธมิตรกลุ่มต่างๆ ทางช่องความถี่ของแก่นนคร เพื่อช่วยประสานในที่เกิดเหตุ โดยพิจารณาว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นเกี่ยวข้องกับพันธมิตรกลุ่มใดบ้าง เช่น ถ้าเหตุการณ์อาจจะมีผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิตก็จะแจ้งไปยัง โรงพยาบาลและหน่วยกู้ภัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 15 แสดงรูปแบบการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นเมื่อพบเหตุอาชญากรรม

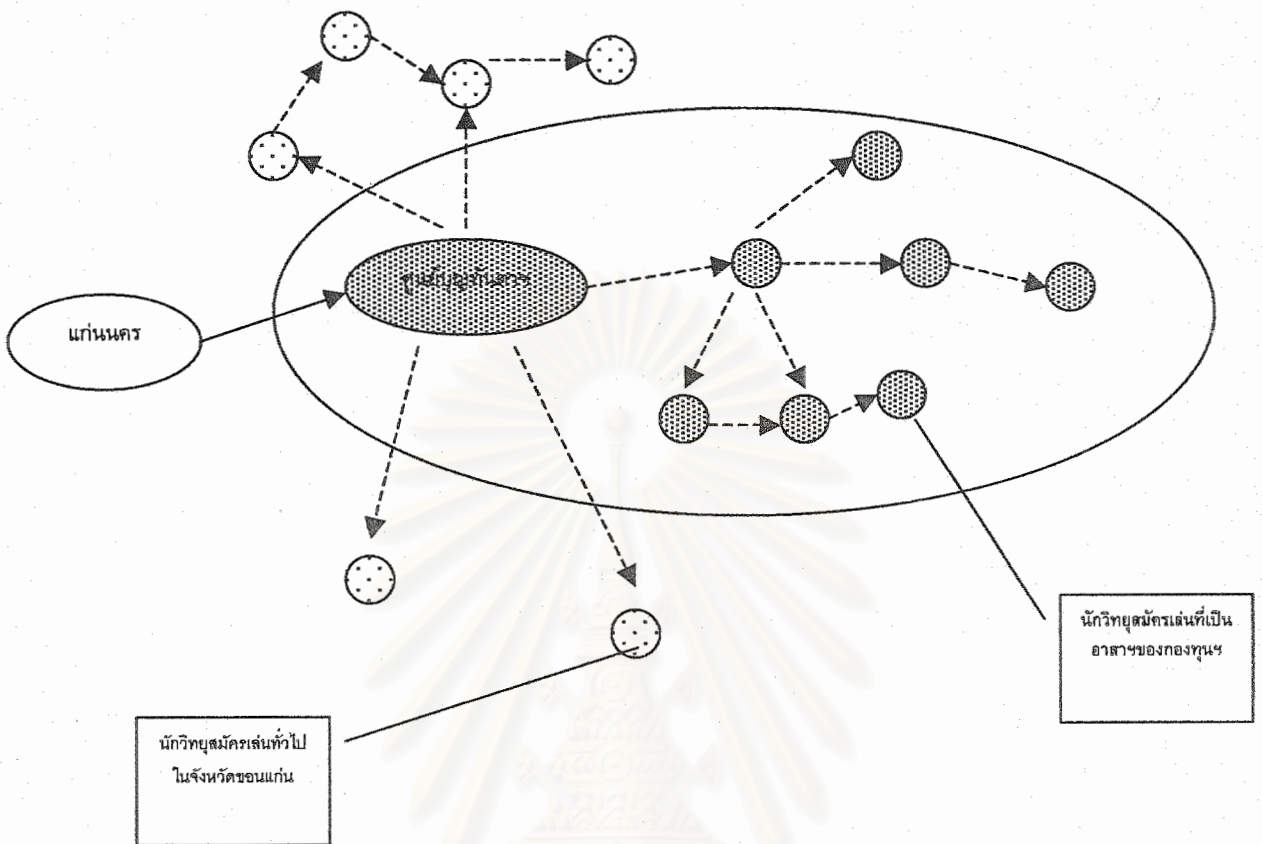

กรณีที่ 2 แก่นนครแจ้งเหตุเข้ามาเพื่อขอความร่วมมือจากนักวิทยุสมัครเล่น

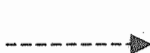
ในกรณีนี้แหล่งสารเริ่มต้นในการขอความร่วมมือได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ (แก่นนคร) โดยมีเป้าหมาย เพื่อขอความร่วมมือจากนักวิทยุสมัครเล่นในการเป็นหูเป็นตาในการแจ้งเบาะแสคนร้าย การสื่อสารในกรณีนี้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กองทุนบุญทันตาได้รับแจ้งเหตุอาชญากรรมจากแก่นนคร ซึ่งแก่นนครจะแจ้งเหตุไปยังพันธมิตรทุกกลุ่ม เพื่อเป็นหูเป็นตาในการแจ้งเบาะแสคนร้าย ซึ่งยิ่งกระจายข่าวไปยังพันธมิตรมากเท่าใดก็ยิ่งดี เพราะจะยังมีสมาชิกช่วยในการสอดส่องมากยิ่งขึ้นและกระจายอยู่ทั่วไปในจังหวัดขอนแก่น ทำให้คนร้ายหลบหนีได้ยากและการจับกุมก็ยิ่งง่ายขึ้น

ขั้นที่ 2 Net control ของกองทุนบุญทันตาฯ แจ้งเหตุทางวิทยุสื่อสารให้กับอาสาสมัครของกองทุนฯ และนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นได้รับทราบ และแจ้งรายละเอียดของคนร้ายให้กับอาสาสมัครและนักวิทยุสมัครเล่นได้ทราบ ในกรณีที่ยังไม่สามารถจับกุมคนร้ายได้ นักวิทยุสมัครเล่นเหล่านี้จะได้เป็นหูเป็นตาในการสอดส่องและแจ้งเบาะแสคนร้ายให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยการแจ้งเบาะแสคนร้ายก็ใช้ขั้นตอนเดียวกับการแจ้งพบเห็นเหตุอาชญากรรมในกรณีที่ 1

- นักวิทยุสมัครเล่นที่เป็นอาสาสมัครกู้ภัยของศูนย์บุญทันตา
- นักวิทยุสมัครเล่นทั่วไปในจังหวัดขอนแก่น

- การสื่อสารทางวิทยุคมนาคมความถี่ราชการ
- การสื่อสารทางวิทยุคมนาคมความถี่สมัครเล่น

แผนภาพที่ 16 แสดงรูปแบบการสื่อสารในการขอความร่วมมือนักวิทยุสมัครเล่นในการแจ้งเบาะแสด่วนร้ายเมื่อเกิดเหตุอาชญากรรม

ภาวะวิกฤตทุกกรณีจะต้องรายงานให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ (แก่นนคร) รับทราบ และทุกเหตุการณ์ แก่นนครจะส่งร้อยเวรไปตรวจสอบที่เกิดเหตุและจับกุมที่ประจำวันไว้ หากเหตุการณ์ใดที่ร้อยเวรยังไม่มาถึง สมาชิกของพันธมิตรกลุ่มต่างๆ ที่เข้าร่วมประสานเหตุในที่เกิดเหตุจะต้องเฝ้าที่เกิดเหตุไว้จนกว่าร้อยเวรจะมาถึง และในบางกรณีก็จะช่วยรายงานเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้แก่ร้อยเวรได้รับทราบ เมื่อร้อยเวรจับกุมที่ที่เกิดเหตุเรียบร้อยแล้วพร้อมทั้งเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บ

เจ็บหรือเสียชีวิตส่งโรงพยาบาลและเคลียร์สถานที่เกิดเหตุเรียบร้อยก็เป็นอันว่าภาวะวิกฤตนั้นๆ ได้
สงบลง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการสื่อสารของเครือข่ายนักศึกษามัธยมศึกษาในภาวะวิกฤต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเครือข่ายการสื่อสารของนักศึกษามัธยมศึกษาและรูปแบบการสื่อสารในภาวะวิกฤตของนักศึกษามัธยมศึกษา โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดขอนแก่นและพันธมิตรกลุ่มต่างๆ จำนวนทั้งสิ้น 20 คน รวมทั้งใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมเมื่อเกิดภาวะวิกฤต

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา 2 ประเด็น คือ

1. ลักษณะเครือข่ายการสื่อสารของนักศึกษามัธยมศึกษาและกลุ่มพันธมิตร
2. รูปแบบการสื่อสารของเครือข่ายนักศึกษามัธยมศึกษาในภาวะวิกฤต

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 1 ลักษณะเครือข่ายการสื่อสารของนักศึกษามัธยมศึกษา

พบว่า ลักษณะเครือข่ายของนักศึกษามัธยมศึกษาเป็นเครือข่ายย่อยที่ซ่อนอยู่ในเครือข่ายใหญ่ โดยมีการบริหารจัดการในแต่ละระดับของเครือข่ายอย่างมีระบบ โดยการใช้การสื่อสารภายในเครือข่ายเป็นการสื่อสารในแนวนอน (Horizontal Communication) โดยการใช้การสื่อสารแบบสองทาง (Two-ways communication) และการสื่อสารภายในเครือข่ายเป็นการสื่อสารแบบกระจายอำนาจ (Decentralized Network) การสื่อสารในประเด็นต่างๆ ภายในเครือข่ายประกอบไปด้วยประเด็นที่เกี่ยวกับระเบียบราชการและกฎข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการศึกษามัธยมศึกษา ประเด็นที่เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวต่างๆ ของกิจการศึกษามัธยมศึกษา ประเด็นการสื่อสารเรื่องส่วนตัว และประเด็นการสื่อสารเกี่ยวกับกิจกรรมเพื่อสังคม โดยช่องทางการสื่อสารและขั้นตอนในการสื่อสารจะแตกต่างกันออกไปตามประเด็น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 1 ลักษณะเครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่น

1. องค์ประกอบของเครือข่ายวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น

จากผลการวิจัยพบว่า สมาชิกภายในเครือข่าย ประกอบไปด้วย กลุ่ม ชมรม สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

- **กลุ่ม** เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของนักวิทยุสมัครเล่น โดยสมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มเดียวกันจะมาจากพื้นที่ใกล้เคียงกัน เป็นการรวมตัวกันในระดับท้องถิ่นซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกไม่มากนัก โดยแต่ละกลุ่มจะมีบรรทัดฐานของตนเอง และมีการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มอื่นๆ ในจังหวัดขอนแก่นมีทั้งหมด 21 กลุ่ม

โครงสร้าง ของแต่ละกลุ่ม ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม มาจากการเลือกตั้ง ทำหน้าที่ในการบริหารงานของกลุ่มและเป็นตัวแทนของกลุ่มในการติดต่อกับหน่วยงานภายนอก คณะกรรมการกลุ่ม ได้แก่ บุคคลที่ดำรงตำแหน่งต่างๆ ที่มีหน้าที่ในการบริหารงานของกลุ่ม ซึ่งมาจากการเลือกตั้งเช่นเดียวกัน สมาชิก ประกอบด้วยนักวิทยุสมัครเล่นทุกสาขาอาชีพ ที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มใดๆ ด้วยความสมัครใจ และการบริหารงานต่างๆ ของกลุ่มจะมาจากเสียงข้างมากของสมาชิก สมาชิกทุกคนมีสิทธิในการออกเสียงเพื่อตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของกลุ่ม สมาชิกของกลุ่มจะมีจำนวนไม่มากนักดังนั้นสมาชิกส่วนใหญ่จึงรู้จักกันเป็นการส่วนตัว

กิจกรรมของกลุ่ม โดยแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ตามการริเริ่มของสมาชิก ได้แก่

ก. กิจกรรมที่ริเริ่มโดยสมาชิกในกลุ่ม ได้แก่

- การประชุม แต่ละกลุ่มจะจัดการประชุมขึ้นเป็นประจำ เพื่อรายงานความเคลื่อนไหวของกลุ่มรวมทั้งการดำเนินงานต่างๆ

- การพบปะสังสรรค์(Eye ball) เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม รวมทั้งเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน นอกเหนือจากการสื่อสารกันทางวิทยุคมนาคม

- กิจกรรมเพื่อสังคม โดยแต่ละกลุ่มจะทำกิจกรรมเพื่อสังคมในรูปแบบต่างๆตามความเห็นชอบของสมาชิกในกลุ่ม

ข. กิจกรรมที่ริเริ่มโดยบุคคลภายนอกกลุ่ม

- กิจกรรมเพื่อสังคม โดยพันธมิตรหรือหน่วยงานต่างๆ อาจจะขอความร่วมมือกับกลุ่มในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมต่างๆ

- กิจกรรมร่วมกับเพื่อนสมาชิกนักวิฑุสสมัครเล่นกลุ่มอื่นๆ โดยอาจจะเป็นการขอความร่วมมือในเรื่องต่างๆ จากนักวิฑุสสมัครเล่นกลุ่มอื่นๆ

● ชมรม

เกิดจากการรวมตัวกันของนักวิฑุสสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น โดยชมรมแตกต่างจากกลุ่มตรงที่ชมรมจะมีสมาชิกจำนวนมากกว่ากลุ่ม

โครงสร้างของชมรม ประกอบไปด้วย ประธานชมรม เป็นบุคคลที่มาจากการเลือกตั้งของสมาชิกในชมรมเพื่อทำหน้าที่เป็นแกนนำในการบริหารกิจการต่างๆของชมรมและเป็นตัวแทนชมรมในการติดต่อกับหน่วยงานภายนอก คณะกรรมการชมรม เป็นบุคคลที่ดำรงตำแหน่งต่างๆ ในการบริหารกิจการของชมรม ซึ่งมาจากการเลือกตั้งเช่นกัน สมาชิก ประกอบด้วยนักวิฑุสสมัครเล่นที่สมัครเข้าร่วมชมรมด้วยความสมัครใจ

กิจกรรมของชมรม สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทเช่นเดียวกับกิจกรรมของกลุ่ม ได้แก่

ก. กิจกรรมที่ริเริ่มโดยสมาชิกภายในชมรม ได้แก่

- การประชุม แต่ละชมรมจะจัดการประชุมขึ้นเป็นประจำ เพื่อแจ้งข่าวคราวความเคลื่อนไหวของชมรมและหารือกับสมาชิกในการบริหารงานต่างๆ ของชมรม

- การพบปะสังสรรค์ (Eye ball) เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในชมรม โดยมีลักษณะเช่นเดียวกับการพบปะสังสรรค์ของกลุ่ม

- กิจกรรมเพื่อสังคม แต่ละชมรมจะทำกิจกรรมเพื่อสังคมตามความถนัดของแต่ละชมรมแตกต่างกันออกไปแล้วแต่ความสนใจของแต่ละชมรม

ข. กิจกรรมที่สมาชิกภายนอกชมรมเป็นผู้ริเริ่ม ได้แก่

- กิจกรรมที่หน่วยงานภายนอกต่างๆ ขอความร่วมมือมา
- กิจกรรมที่ริเริ่มโดยชมรมอื่นๆ แล้วขอความร่วมมือมา

● **ศูนย์กู้ภัยต่างๆ ที่เป็นนักวิทยุสมัครเล่น**

โครงสร้างของศูนย์กู้ภัยต่างๆ ประกอบด้วย คณะกรรมการ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ที่มาจากกาเลือกตั้ง โดยทำหน้าที่ในการบริหารกิจการของศูนย์กู้ภัยนั้นๆ ศูนย์ควบคุมข่าย (Net control) เป็นเจ้าหน้าที่โดยจะสลับสับเปลี่ยนกันทำหน้าที่ในการ Stand by ทางวิทยุสื่อสารเพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกทางวิทยุสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ของศูนย์กู้ภัยทั้งในภาวะปกติและในภาวะวิกฤต สมาชิกของศูนย์กู้ภัย เรียกว่า อาสาสมัครกู้ภัย ทำหน้าที่ในการเข้าระงับเหตุในที่เกิดเหตุเมื่อเกิดภาวะวิกฤต ประกอบด้วยสมาชิกสามัญ ได้แก่ นักวิทยุสมัครเล่นที่สมัครเข้ามาเป็นสมาชิกและ สมาชิกวิสามัญ ได้แก่ สมาชิกที่มีได้เป็นนักวิทยุสมัครเล่นแต่มีความสนใจงานทางด้านกู้ภัย

กิจกรรมต่างๆของศูนย์กู้ภัย ได้แก่

- ช่วยเหลือผู้ประสบเหตุในภาวะวิกฤตต่างๆ ซึ่งถือเป็นกิจกรรมหลักของศูนย์กู้ภัย
- การประชุม เพื่อแจ้งข่าวคราวความเคลื่อนไหวของศูนย์กู้ภัยและหารือกับสมาชิกในการดำเนินกิจการต่างๆ ของศูนย์กู้ภัย
- การฝึกอบรมอาสาสมัครกู้ภัย โดยจะฝึกอบรมสมาชิกให้มีความรู้ในการเข้าช่วยเหลือผู้บาดเจ็บเมื่อเกิดภาวะวิกฤต โดยโรงพยาบาลต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่นจะจัดส่งเจ้าหน้าที่มาอบรมให้เป็นประจำ
- กิจกรรมเพื่อสังคม ในยามปกติศูนย์กู้ภัยก็จะช่วยเหลือสังคมในด้านต่างๆ โดยการร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อสังคมต่างๆ ขึ้น

● **สมาคมวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น**

นักวิทยุสมัครเล่นที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดขอนแก่นทุกคนจะต้องเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น โดยจะคัดเลือกตัวแทนของกลุ่มและชมรมต่างๆ ในระดับท้องถิ่นเพื่อทำหน้าที่เป็นแกนนำในการบริหารงาน โดยสมาคมวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นมีหน้าที่ในการดูแลกิจการวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น

โครงสร้างของสมาคมวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย นายกสมาคม มาจากการเลือกตั้ง ทำหน้าที่เป็นแกนนำในการบริหารงานของสมาคมวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นคณะกรรมการสมาคม มาจากการเลือกตั้งเช่นเดียวกัน โดยมีหน้าที่ในการบริหารงานของสมาคม ศูนย์ควบคุมข่าย (Net control) มีสัญญาณเรียกขาน คือ HS4 AK โดยเจ้าหน้าที่ของสมาคมจะสลับสับเปลี่ยนกันทำหน้าที่เป็น Net control ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสารผ่านทางวิทยุสื่อสารระหว่างสมาชิกกับสมาคมและระหว่างสมาชิกกับสมาชิกรวมทั้งเป็นตัวแทนนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นในการติดต่อสื่อสารกับสมาคมวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดอื่นๆ ด้วย

กิจกรรมของสมาคมวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น ได้แก่

- การทดสอบสัญญาณ (Check net) โดยให้เพื่อนสมาชิกได้ทดสอบสัญญาณผ่านทางวิทยุสื่อสารทุกวันในเวลา 20.00-21.00 น. นอกจากจะเป็นการทดสอบสัญญาณแล้วยังเป็นช่วงเวลาในการแลกเปลี่ยนข่าวสารและประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ ให้กับเพื่อนสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นทราบโดยทั่วกันอีกด้วย เพราะจะเป็นเวลาที่นักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นส่วนใหญ่จะมารวมตัวกันทางวิทยุสื่อสารในช่องความถี่เดียวกัน

- การประชุม จัดขึ้นทุกเดือนเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนและแจ้งข้อมูลข่าวสารในการดำเนินงานของสมาคมให้กับสมาชิกได้รับทราบ โดยสมาชิกแต่ละกลุ่มและชมรมจะส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุม

- การจัดงานสังสรรค์ (Eye ball) จะจัดขึ้นในโอกาสต่างๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในหมู่สมาชิกรักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น

- กิจกรรมเพื่อสังคม ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำโดยประสานความร่วมมือกับสมาชิกกลุ่มและชมรมต่างๆ ภายในเครือข่ายรวมทั้งพันธมิตรต่างๆ

2. พันธมิตรต่างๆของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น แบ่งออกได้เป็น

2.1 พันธมิตรในภาวะปกติ ประกอบด้วย

2.1.1 พันธมิตรที่นักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นเข้าเป็นหนึ่งในสมาชิกประกอบด้วย

● สหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย เขต 4 เป็นการรวมตัวกันของสมาคมวิทยุสมัครเล่นต่างๆ รวม 11 จังหวัดในเขตภาคอีสาน ได้แก่ จังหวัด กาฬสินธุ์ ขอนแก่น นครพนม มุกดาหาร ร้อยเอ็ด เลย สกลนคร หนองคาย อุดรธานี หนองบัวลำภู และมหาสารคาม โดยสมาชิกทุกคนของสมาคมวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นจะเป็นสมาชิกของสหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย เขต 4 โดยคณะกรรมการบริหารสหภาพจะมาจากตัวแทนนักวิทยุสมัครเล่นของสมาคมต่างๆ ทั้ง 11 จังหวัด

กิจกรรมของสหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย เขต 4 ได้แก่

- การประชุม โดยจะจัดประชุมขึ้นทุก 3 เดือน เพื่อหารือในการดำเนินกิจการต่างๆ ของสหภาพและเป็นการแลกเปลี่ยนข่าวคราวความเคลื่อนไหวของกิจการวิทยุสมัครเล่นของจังหวัดต่างๆ ในเขต 4 โดยผู้เข้าร่วมประชุมจะเป็นคณะกรรมการซึ่งเป็นตัวแทนของสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดต่างๆ เพื่อนำไปแจ้งให้กับนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดของตนเองทราบอีกทอดหนึ่ง

- กิจกรรมเพื่อสังคม อาจจะจัดขึ้นโดยสหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย เขต 4 เองหรือร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ

● สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

เกิดจากการรวมตัวกันของนักวิทยุสมัครเล่นทั่วประเทศ โดยนักวิทยุสมัครเล่นทุกคนจะต้องเป็นสมาชิกของสมาคม คณะกรรมการบริหารมาจากตัวแทนของนักวิทยุสมัครเล่นทั่วประเทศ ทุกสาขาอาชีพ โดยสมาคมวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทยทำหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการวิทยุสมัครเล่นให้เป็นไปตามนโยบายและกฎข้อบังคับของทางราชการ

2.1.2 พันธมิตรที่นักวิทยุสมัครเล่นไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก ได้แก่

- **สถานีตรวจสอบและเฝ้าฟังวิทยุจังหวัดขอนแก่น**

ทำหน้าที่ในการตรวจสอบและควบคุมกำกับดูแลการใช้คลื่นความถี่วิทยุให้เป็นไปตามกฎระเบียบของทางราชการ

- **กรมไปรษณีย์โทรเลข**

ทำหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการวิทยุสมัครเล่นโดยตรงทั้งหมดทั่วประเทศ

2.2 พันธมิตรของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นในภาวะวิกฤต ประกอบด้วย

1. สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น (แก่นนคร)

มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลความสงบเรียบร้อยและระงับเหตุต่างๆ ในอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น โดยภาวะวิกฤตทุกกรณีจะต้องรายงานให้แก่นนครทราบ

2. ตำรวจทางหลวงขอนแก่น

มีหน้าที่อำนวยความสะดวกการจราจรในกรณีที่เกิดภาวะวิกฤตบนเส้นทางหลวง แต่ไม่มีหน้าที่ในการระงับเหตุ

3. ตำรวจดับเพลิง (ศรีจันทร์)

มีหน้าที่ระงับเหตุอัคคีภัยและเหตุการณ์อื่นๆ ที่ทางแก่นนครขอความช่วยเหลือมา

4. โรงพยาบาล

มีหน้าที่ในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บเมื่อเกิดภาวะวิกฤติ และในภาวะปกติมีหน้าที่ในการเป็นที่พึ่งพิงเพื่อฝึกอบรมให้กับหน่วยกู้ภัยต่างๆ ในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บเมื่อเกิดภาวะวิกฤต

5. ศาลากลางจังหวัดขอนแก่น

เป็นหน่วยราชการที่เป็นศูนย์รวมข่าวสารต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่น

6. ศูนย์กู้ภัย

มีหน้าที่ประสานกับหน่วยงานของราชการในการระงับเหตุเมื่อเกิดภาวะวิกฤตขึ้น โดยสมาชิกประกอบด้วยประชาชนทั่วไปที่สนใจงานทางด้านกู้ภัย โดยจะต้องผ่านการฝึกอบรมการกู้ภัยก่อนออกปฏิบัติหน้าที่จริง ซึ่งอาสาสมัครกู้ภัยจะไม่ได้รับค่าตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น ซึ่งศูนย์กู้ภัยในอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่นที่ไม่ใช่นักวิทยุสมัครเล่น ได้แก่ มูลนิธิขอนแก่นสามัคคีอุทิศ และมูลนิธิจิตกุศลขอนแก่น

7. อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)ศิริโธม

ประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นประชาชนจากทุกสาขาอาชีพที่ผ่านการอบรมในหลักสูตรอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มีหน้าที่เป็นกำลังเสริมของทางราชการในการสอดส่องดูแลความสงบเรียบร้อยและช่วยประสานงานในการระงับเหตุเมื่อเกิดภาวะวิกฤตต่างๆ ขึ้น

การสื่อสารภายในเครือข่ายวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสื่อสารของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นจะแตกต่างกันออกไปตามประเด็นของการสื่อสาร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- ประเด็นการสื่อสารเกี่ยวกับระเบียบราชการและข้อบังคับเกี่ยวกับนักวิทยุสมัครเล่น

พบว่า รูปแบบการสื่อสารในประเด็นนี้ จะเป็นการสื่อสารแบบเป็นทางการผ่านทาง การประชุมหรือการส่งจดหมาย เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย และมีความสำคัญกับนักวิทยุสมัครเล่นทุกคนที่จำเป็นจะต้องรับทราบ โดยการแลกเปลี่ยนข่าวสารในประเด็นนี้จะส่งข่าวสารต่อเป็นทอดๆ โดยผ่านแกนนำของเครือข่ายในระดับต่างๆ จากนั้นแกนนำก็จะกระจายข่าวสารต่อไปยังสมาชิกอีกทอด หนึ่ง ในทางกลับกันการสื่อสารเกี่ยวกับประเด็นนี้จากสมาชิคนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นไปยังส่วนกลางก็จะใช้ช่องทางและรูปแบบเดียวกัน

- การสื่อสารในประเด็นความเคลื่อนไหวในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสื่อสารในประเด็นนี้ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ การแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกันเองภายในจังหวัดขอนแก่น การสื่อสารในประเด็นนี้ กระทำ

ผ่านช่องทางการสื่อสาร 2 ช่องทางคือ ช่องทางหลักได้แก่ การสื่อสารผ่านวิทยุคมนาคมและช่องทางที่สอง ได้แก่ การประชุมระหว่างแกนนำของกลุ่มและชมรมต่างๆ กับสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น และขั้นตอนที่ 2 ได้แก่ การส่งข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวภายในจังหวัดขอนแก่นไปยังส่วนกลาง กระทำโดยผ่านช่องทางการสื่อสารอย่างเป็นทางการโดยผ่านการประชุมระหว่างแกนนำของเครือข่ายในระดับต่างๆ

● การสื่อสารในประเด็นกิจกรรมเพื่อสังคม

จากผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารในประเด็นกิจกรรมเพื่อสังคมแบ่งตามผู้ริเริ่มได้เป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

ก) การสื่อสารในประเด็นกิจกรรมเพื่อสังคมที่ริเริ่มโดยสมาชิกภายในเครือข่าย ในประเด็นนี้เริ่มจากสมาชิกของเครือข่ายเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมเพื่อสังคมขึ้นแล้วได้ขอความร่วมมือจากสมาชิกจากกลุ่มอื่นๆ รวมทั้งพันธมิตร โดยการสื่อสารผ่านแกนนำของกลุ่มและส่งข่าวต่อไปยังสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น ซึ่งสมาคมฯจะทำหน้าที่เป็นตัวประสานและแจ้งข่าวสารต่อไปยังนักวิทยุสมัครเล่นกลุ่มอื่นๆรวมถึงพันธมิตรกลุ่มต่างๆ ด้วย

ข) การสื่อสารในประเด็นกิจกรรมเพื่อสังคมที่ริเริ่มโดยพันธมิตร การสื่อสารในประเด็นนี้จะมีลักษณะเช่นเดียวกับในประเด็นที่สมาชิกภายในเครือข่ายเป็นผู้ริเริ่ม แต่จะสลับตำแหน่งของผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยในกรณีนี้พันธมิตรจะทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารและส่งสารอย่างเป็นทางการโดยผ่านการประชุมหรือการส่งจดหมาย มายังสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นตัวประสานและกระจายข่าวสารต่อไปยังกลุ่มและชมรมต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่นอีกทอดหนึ่ง โดยช่องทางการสื่อสารหลักจะใช้วิทยุคมนาคม ซึ่งศูนย์ควบคุมข่าย (HS4AK) จะแจ้งข่าวไปยังนักวิทยุสมัครเล่นโดยตรงผ่านทางวิทยุคมนาคม หรือการแจ้งข่าวสารผ่านแกนนำของกลุ่มหรือชมรมต่าง

● ประเด็นการสื่อสารเรื่องส่วนตัว

พบว่า การสื่อสารในประเด็นนี้จะเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ โดยช่องทางการสื่อสารหลักจะเป็นการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการผ่านวิทยุคมนาคมรวมทั้งการนัดพบปะสังสรรค์กัน

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 2 รูปแบบการสื่อสารของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นในภาวะวิกฤต

โดยในการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาภาวะวิกฤตใน 3 กรณี ได้แก่ อุบัติเหตุ อัคคีภัยและ อาชญากรรม พบว่า การสื่อสารในภาวะวิกฤตของเครือข่ายวิทยุสมัครเล่นเป็นการสื่อสารในแนวตั้ง (Vertical Communication) และเป็นเครือข่ายการสื่อสารแบบรวมศูนย์ (Centralized Network) โดยมีตำรวจเป็นศูนย์กลางในการสื่อสาร ช่องทางการสื่อสารหลักได้แก่ วิทยุคมนาคม ช่องทางการสื่อสารรองได้แก่ โทรศัพท์ โดยลำดับขั้นตอนต่างๆ ในการสื่อสารจะแตกต่างกันออกไปตามเหตุการณ์ต่างๆ ดังนี้

เมื่อเกิดภาวะวิกฤตขึ้น นักวิทยุสมัครเล่นจำเป็นต้องประสานความร่วมมือกับ พันธมิตรต่างๆ ทั้งหน่วยราชการและเอกชนเพื่อแก้ไขภาวะวิกฤตนั้นๆ โดยพันธมิตรต่างๆ ได้แก่

ส่วนราชการ ประกอบด้วย 1. ตำรวจ ได้แก่ สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัด ขอนแก่น (แก่นนคร), ตำรวจทางหลวงขอนแก่น และตำรวจดับเพลิง (ศรีจันทร์) 2. โรงพยาบาล ได้แก่ กุ๊กชีพร.พ.ขอนแก่น และกุ๊กชีพร.พ.ศรีนครินทร์ 3. ศาลากลางจังหวัดขอนแก่น

หน่วยงานเอกชน ได้แก่ 1. ศูนย์กู้ภัย 2. อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ศิโรตม 3. ศูนย์วิทยุนารายณ์

รูปแบบการสื่อสารเพื่อประสานเหตุของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น เมื่อเกิดภาวะวิกฤต โดยแบ่งตามเหตุการณ์ต่างๆ ได้ดังนี้

- อุบัติเหตุต่างๆ
- อัคคีภัย
- อาชญากรรม

รูปแบบการสื่อสารในแต่ละเหตุการณ์ดังกล่าว จะแตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อ

ไปนี้

● อุบัติเหตุ

เมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้น หน่วยงานต่างๆที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการระงับเหตุ ประกอบด้วย 1. สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น (แก่นนคร) 2. โรงพยาบาลศรีนครินทร์ 3. กองทุนมูลนิธิทันตา วชิราภิรักษ์นครขอนแก่น 4. อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) 5. ดับเพลิง (ศรีจันทร์)

โดยโดยสามารถแบ่งรูปแบบในการติดต่อสื่อสารเพื่อระงับเหตุออกเป็น 3 กรณี ตามแหล่งสารเริ่มต้นที่เป็นผู้พบเหตุ ได้แก่

กรณีที่ 1 นักวิทยุสมัครเล่นพบเหตุการณ์วิกฤต

กรณีที่ 2 ประชาชนทั่วไปเป็นผู้พบเหตุ

กรณีที่ 3 สมาชิกของพันธมิตรกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในเครือข่ายเป็นผู้พบเหตุ

ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

กรณีที่ 1 นักวิทยุสมัครเล่นพบเหตุการณ์วิกฤต

ขั้นที่ 1 นักวิทยุสมัครเล่นที่เป็นผู้พบเหตุ จะแจ้งเหตุเข้ามาที่ศูนย์วิทยุมูลนิธิทันตาฯ ทางวิทยุสื่อสาร ช่องความถี่สมัครเล่น โดยมี Net control เป็นผู้รับแจ้งเหตุ

ขั้นที่ 2 เมื่อ Net control รับแจ้งเหตุแล้วก็จะแจ้งเหตุนั้น ต่อไปยังตำรวจ (แก่นนคร) โดยผ่านทางวิทยุคมนาคม ช่องความถี่ราชการ ซึ่งตามกฎหมาย นักวิทยุสมัครเล่นใช้ช่องความถี่ราชการได้ แต่แก่นนครได้อนุญาตอย่างไม่เป็นทางการให้ศูนย์วิทยุต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นใช้ความถี่นี้ได้ เพื่อความรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร และศูนย์วิทยุเหล่านั้น มีประวัติอันดีงามในการร่วมกันแก้ไขภาวะวิกฤตต่างๆ ร่วมกัน ทำให้ได้รับความไว้วางใจจากตำรวจให้ใช้ความถี่ราชการในการติดต่อสื่อสารเมื่อเกิดภาวะวิกฤตได้

ขั้นที่ 3 Net Control จะแจ้งเหตุทางวิทยุคมนาคมไปยังอาสาสมัครวิทยุ ที่ Stand by รอรับเหตุอยู่ให้ไปยังที่เกิดเหตุ

ขั้นที่ 4 Net Control ของศูนย์กู้ภัยบุญทันตาฯ จะรายงานสถานการณ์ให้นักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นได้รับทราบ ผ่านทางวิทยุคมนาคมของความถี่สมัครเล่น ของศูนย์กู้ภัยฯ จนกว่าเหตุการณ์จะคลี่คลาย

กรณีที่ 2 ประชาชนทั่วไปเป็นผู้พบเหตุ

ขั้นที่ 1 แกนนครจะได้รับแจ้งเหตุจากประชาชนทั่วไปผ่านทางโทรศัพท์ 191 จากนั้นจะส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบว่าเกิดเหตุขึ้นจริงหรือไม่ ส่วนประชาชนที่เป็นสมาชิกของศูนย์นารายณ์ที่ใช้วิทยุความถี่ประชาชนนั้น เมื่อพบเหตุก็จะแจ้งเหตุโดยผ่านวิทยุคมนาคม ความถี่ประชาชนไปยังศูนย์นารายณ์ และศูนย์นารายณ์ก็จะแจ้งต่อไปยังแกนนคร โดยผ่านทางโทรศัพท์อีกทอดหนึ่ง

ขั้นที่ 2 แกนนคร จะประสานไปยังพันธมิตรที่เกี่ยวข้องทางวิทยุคมนาคม ช่องความถี่ของแต่ละหน่วยงาน โดยพิจารณาตามเหตุการณ์ว่าจะประสานกับหน่วยใดบ้าง

ขั้นที่ 3 จากนั้นหน่วยงานก็จะประสานความช่วยเหลือมาอย่างที่เกิดเหตุ โดยจะมีขั้นตอนการสื่อสารเช่นเดียวกับกรณีที่ 1

กรณีที่ 3 สมาชิกของพันธมิตรอื่นๆ ในเครือข่ายกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นผู้พบเหตุ

ในกรณีที่สมาชิกของพันธมิตรอื่นๆ ในเครือข่ายกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นผู้พบเหตุ จะแจ้งเหตุเข้ามาที่แกนนคร ทางวิทยุคมนาคมของความถี่ราชการ ยกเว้นศูนย์นารายณ์จะแจ้งเหตุเข้ามาทางโทรศัพท์ โดยมีแกนนครทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานกับพันธมิตรหน่วยงานอื่นๆ ต่อไป โดยขั้นตอนต่างๆ ในการประสานเหตุก็จะเหมือนกับกรณีที่ 1

● อัคคีภัย

เมื่อเกิดอัคคีภัยขึ้น หน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการระงับเหตุ ประกอบด้วย 1. สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น (แกนนคร)

2. กองทุนบุญทันตา วีอาร์กู้ภัยนครขอนแก่น 3. ตำรวจดับเพลิง (ศรีจันทร์)

4. อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

5. โรงพยาบาลศรีนครินทร์

โดยรูปแบบการสื่อสารในเครือข่ายเมื่อเกิดอัคคีภัย สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กรณี โดยแบ่งตามแหล่งสารที่เป็นผู้พบเหตุได้ดังนี้

กรณีที่ 1 เมื่อนักวิทยุสมัครเล่นเป็นผู้พบเหตุ

กรณีที่ 2 ประชาชนหรือสมาชิกของศูนย์นารายณ์ (ได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่ใช้วิทยุคมนาคม ความถี่ประชาชน) เป็นผู้พบเหตุ

โดยขั้นตอนการสื่อสารของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นและพันธมิตรในกรณีต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

กรณีที่ 1 เมื่อนักวิทยุสมัครเล่นเป็นผู้พบเหตุ

ขั้นที่ 1 นักวิทยุสมัครเล่นที่พบเหตุก็จะแจ้งเข้ามาที่ศูนย์กู้ภัยบุญทันตาฯ ผ่านทางวิทยุคมนาคม ช่องความถี่สมัครเล่น

ขั้นที่ 2 Net Control ของศูนย์กู้ภัยบุญทันตาฯ จะเป็นผู้รับแจ้งเหตุ และแจ้งต่อไปยังตำรวจ ผ่านทางวิทยุคมนาคม ช่องความถี่ราชการ และแจ้งเหตุไปยังอาสาสมัครกู้ภัยของศูนย์ผ่านทางวิทยุคมนาคม ช่องความถี่สมัครเล่น เพื่อให้ไปยังที่เกิดเหตุ

ขั้นที่ 3 เมื่อแก่นนครรับแจ้งเหตุจากกองทุนบุญทันตาฯ ก็จะประสานไปยังตำรวจดับเพลิง (ศรีจันทร์) ทางวิทยุคมนาคม เพื่อนำรถดับเพลิงออกมาระงับเหตุ และแจ้งไปยังพันธมิตรหน่วยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องผ่านทางวิทยุคมนาคม เพื่อให้ออกมายังที่เกิดเหตุ

ขั้นที่ 4 เมื่อตำรวจดับเพลิงได้รับแจ้งเหตุ ก็จะนำรถดับเพลิงไปยังที่เกิดเหตุ และแจ้งไปยังพันธมิตรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทางวิทยุสื่อสารช่องความถี่ของหน่วยงานนั้น ได้แก่ โรงพยาบาลและหน่วยกู้ภัยต่างๆ เพื่อเข้าประสานในที่เกิดเหตุ

กรณีที่ 2 ประชาชนหรือสมาชิกของศูนย์นารายณ์ (ได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่ใช่วิทยุคมนาคม ความถี่ประชาชน) เป็นผู้พบเหตุ

ในกรณีนี้แหล่งสารเริ่มต้นที่เป็นผู้พบเหตุได้แก่ ประชาชนทั่วไป แล้วแจ้งเข้ามายังหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการระงับเหตุ โดยมีเป้าหมาย เพื่อประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดับเพลิง โดยขั้นตอนต่างๆ ในการสื่อสารมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 เมื่อประชาชนเป็นผู้พบเหตุอัคคีภัย ก็จะใช้โทรศัพท์หมายเลข 191 แจ้งเข้ามายังตำรวจหรือหมายเลข 199 แจ้งเข้ามายังตำรวจดับเพลิง ในกรณีนี้ตำรวจจะต้องออกไปตรวจสอบที่เกิดเหตุก่อนว่าเกิดเหตุขึ้นจริงหรือไม่ หรือถ้าประชาชนที่เป็นสมาชิกของศูนย์นารายณ์เป็นผู้พบเหตุก็จะแจ้งเข้ามาที่ศูนย์นารายณ์ก่อน จากนั้นศูนย์นารายณ์ก็จะแจ้งต่อไปยังตำรวจอีกทอดหนึ่ง โดยผ่านทางโทรศัพท์

ขั้นที่ 2 ตำรวจและตำรวจดับเพลิงก็จะแจ้งไปยังพันธมิตรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ผ่านทางวิทยุคมนาคม เช่นเดียวกับในกรณีที่ 1

● อาชญากรรม

เมื่อเกิดเหตุอาชญากรรมต่างๆ เช่น การจี้ ปล้น ฉกชิงวิ่งราว ฆาตกรรม การลักทรัพย์หรือเหตุการณ์อื่นๆ รูปแบบการสื่อสารของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่น จะมีขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเมื่อเกิดอาชญากรรม

1. สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น (แก่นนคร) จะทำหน้าที่หลักในการระงับเหตุ

2. พันธมิตรทุกกลุ่ม จะทำหน้าที่ช่วยประสานเหตุและแจ้งเบาะแสของคนร้าย

โดยสามารถแบ่งรูปแบบของการสื่อสารออกได้เป็น 2 กรณี ตามแหล่งสารเริ่มต้น ในการพบเหตุ ได้แก่

กรณีที่ 1 นักวิทยุสมัครเล่นเป็นผู้พบเหตุ

กรณีที่ 2 แก่นนครแจ้งเหตุเข้ามาเพื่อขอความร่วมมือจากนักวิทยุสมัครเล่น

โดยรูปแบบการสื่อสารในแต่ละกรณีมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กรณีที่ 1 นักวิทยุสมัครเล่นเป็นผู้พบเหตุ

ในกรณีนี้แหล่งสารเริ่มต้นที่เป็นผู้พบเหตุอาชญากรรมได้แก่ นักวิทยุสมัครเล่น โดยการสื่อสารในขั้นตอนนี้มีเป้าหมาย เพื่อประสานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการระงับเหตุ

ขั้นที่ 1 นักวิทยุสมัครเล่นที่พบเหตุ แจ้งเข้ามายังศูนย์กู้ภัยบุญทันตาฯ ผ่านทางวิทยุคมนาคม

ขั้นที่ 2 Net control ของศูนย์กู้ภัยบุญทันตาฯ แจ้งไปยังตำรวจ ผ่านทางวิทยุคมนาคม ขอความถี่ราชการ และรายงานเหตุการณ์ทางวิทยุคมนาคม ความถี่สมัครเล่นให้นักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นได้รับทราบ เพื่อเป็นหูเป็นตาในการแจ้งเบาะแสของคนร้ายในกรณีต่างๆ

ขั้นที่ 3 ตำรวจก็จะประสานไปยังพันธมิตรกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับพันธมิตรกลุ่มใดบ้าง รวมทั้งส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจไปยังที่เกิดเหตุ

กรณีที่ 2 แก่นนครแจ้งเหตุเข้ามาเพื่อขอความร่วมมือจากนักวิทยุสมัครเล่น

ในกรณีนี้แหล่งสารเริ่มต้นในการขอความร่วมมือได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ (แก่นนคร) โดยมีเป้าหมาย เพื่อขอความร่วมมือจากนักวิทยุสมัครเล่นในการเป็นหูเป็นตาในการแจ้งเบาะแสคนร้าย การสื่อสารในกรณีนี้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กองทุนบุญทันตาฯรับแจ้งเหตุจากตำรวจผ่านทางวิทยุคมนาคม ซึ่งแก่นนครจะแจ้งเหตุไปยังพันธมิตรทุกกลุ่ม เพื่อเป็นหูเป็นตาในการแจ้งเบาะแสคนร้าย

ขั้นที่ 2 Net control ของกองทุนบุญทันตาฯ แจ้งเหตุทางวิทยุสื่อสารให้กับอาสาสมัครของกองทุนฯ และนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นได้รับทราบ และแจ้งรายละเอียดของคนร้ายให้กับอาสาสมัครและนักวิทยุสมัครเล่นได้ทราบ ในกรณีที่ยังไม่สามารถจับกุมคนร้ายได้ นักวิทยุสมัครเล่นเหล่านี้จะได้เป็นหูเป็นตาในการสอดส่องและแจ้งเบาะแสคนร้ายให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยการแจ้งเบาะแสคนร้ายก็ใช้ขั้นตอนเดียวกับการแจ้งพบเห็นเหตุอาชญากรรมในกรณีที่ 1

อภิปรายผลการวิจัย

1. ลักษณะเครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่น

● ลักษณะของเครือข่าย

จากผลการวิจัย พบว่า เครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นเป็นเครือข่ายย่อยที่ซ่อนอยู่ในเครือข่ายใหญ่ โดยเครือข่ายย่อยๆ ที่ซ่อนกันอยู่เหล่านั้นมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ลักษณะคล้ายใยแมงมุม คือมีจุดที่เชื่อมโยงเครือข่ายย่อยๆ เหล่านั้นเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงในหลายระดับตั้งแต่การเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับบุคคล ได้แก่ การที่นักวิทยุสมัครเล่นแต่ละคนได้มารวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มหรือชมรมต่างๆ ขึ้น ซึ่งแต่ละกลุ่มหรือชมรมมีจำนวนสมาชิกไม่มากนัก การเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ได้แก่ การรวมตัวกันในระดับชุมชน ได้แก่ กลุ่มชมรม และศูนย์กุ๊กภัยต่างๆ จากนั้นแต่ละกลุ่มหรือชมรมก็จะเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายในระดับจังหวัด ได้แก่ สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น จากนั้นก็จะเป็นเครือข่ายในระดับภาค ได้แก่ สหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย เขต 4 และเป็นเครือข่ายในระดับประเทศ ได้แก่ สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทย สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นอาสาสมัคร

เมื่อพิจารณาลักษณะเครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น พบว่าสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ (2543) อ้างถึงใน หริสุดา บัณชอนันท์ ที่ว่า เครือข่ายมีได้หลายระดับ ตั้งแต่การเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับบุคคล หรือแม้กระทั่งการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย กลายเป็นเครือข่ายย่อยภายใต้เครือข่ายใหญ่

รวมทั้งสอดคล้องกับภาพการมองสังคมของ อคิน รพีพัฒน์ (อ้างถึงในสมใจ โลหะ พูนตระกูล, 2539, น.11) ที่ว่า สังคมมีลักษณะเป็นเครือข่ายคล้ายใยแมงมุม บุคคล คือ จุดที่เส้นใยของเครือข่ายมาพบกัน

นอกจากเครือข่ายในระดับจังหวัดดังกล่าวแล้ว ยังมีการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายกับพันธมิตร โดยพันธมิตรนั้นแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ พันธมิตรที่เป็นนักวิทยุสมัครเล่นเหมือนกันแต่อยู่ต่างพื้นที่ และ พันธมิตรที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันแต่ไม่ได้เป็นนักวิทยุสมัครเล่น โดยพันธมิตรที่เป็นนักวิทยุสมัครเล่นเหมือนกันแต่อยู่ต่างพื้นที่ ได้แก่ เครือข่ายของนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดอื่นๆ ที่มีโครงสร้างและองค์ประกอบเช่นเดียวกับเครือข่ายวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น แล้วเครือข่ายจากจังหวัดต่างๆ เหล่านั้นก็ได้มารวมตัวกันอีกครั้งหนึ่งเพื่อจัดตั้งเป็นเครือข่ายในระดับภาคขึ้น ได้แก่ สหภาพวิทยุสมัครเล่นไทยเขต 4 รวมทั้งสิ้น 11 จังหวัดในภาคอีสาน และนอกจากพันธมิตรในระดับภาคแล้ว สหภาพวิทยุสมัครเล่นจากเขตต่างๆ ทั่วประเทศซึ่งมีโครงสร้างและองค์ประกอบเช่นเดียวกับสหภาพวิทยุสมัครเล่นไทยเขต 4 ก็ได้รวมตัวกันเป็นเครือข่ายในระดับประเทศ โดยจัดตั้งเป็นสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทยขึ้น โดยพันธมิตรเหล่านี้เป็นพันธมิตรที่มีลักษณะเดียวกันหรือถือว่าเป็นพวกเดียวกัน กล่าวคือ เป็นพันธมิตรที่เป็นนักวิทยุสมัครเล่นเหมือนกันเพียงแต่อยู่ต่างพื้นที่ ดังนั้นแนวความคิดหรือบรรทัดฐานต่างๆ จึงไม่แตกต่างกันมากนัก

นอกจากพันธมิตรที่ถือว่าเป็นพวกเดียวกัน กล่าวคือเป็นนักวิทยุสมัครเล่นด้วยกันแล้ว เครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นยังติดต่อประสานงานกับพันธมิตรอื่นๆ ที่ไม่ได้เป็นนักวิทยุสมัครเล่นอีก ได้แก่ หน่วยงานราชการ เช่น ศาลากลางจังหวัด อำเภอ วัด รวมทั้งภาคเอกชนต่างๆ เช่น มูลนิธิ โดยการติดต่อกับพันธมิตรต่างๆ เหล่านี้ จะกระทำเป็นครั้งคราวแล้วแต่โอกาสหรือเมื่อเวลาที่พันธมิตรเหล่านั้นขอความร่วมมือมา เช่น ศาลากลางจังหวัดขอความร่วมมือสมาชิกวิทยุสมัครเล่นในการช่วยประสานการสื่อสารและดูแลความเรียบร้อยในงานประจำจังหวัด หรือวัดขอความร่วมมือนักวิทยุสมัครเล่นในการช่วยกันปลูกต้นไม้ในวัด เป็นต้น สาเหตุที่ต้องแบ่งพันธมิตรออกเป็น 2 ประเภท เนื่องจากกรได้รับข้อมูลข่าวสารรวมทั้งการติดต่อสื่อสารกับพันธมิตรทั้ง 2 ประเภทนี้ จะมีรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยพันธมิตรที่เป็นนักวิทยุสมัครเล่นด้วยกัน มีบรรทัดฐานเดียวกันทำให้ความถี่ในการสื่อสารมีมากกว่า รวมทั้งประเด็นในการสื่อสารส่วนใหญ่ก็จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจการวิทยุสมัครเล่น ส่วนพันธมิตรที่มีได้เป็นนักวิทยุสมัครเล่น ความถี่ในการติดต่อสื่อสารก็จะน้อยกว่า เนื่องจากจะติดต่อสื่อสารกันเป็นครั้งคราวเมื่อต้องการความร่วมมือหรือต้องการ

ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันเท่านั้น อีกทั้งประเด็นในการติดต่อสื่อสารก็จะแตกต่างกันออกไปแล้วแต่กรณี

● ทิศทางการสื่อสารภายในเครือข่าย

จากผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น เป็นเครือข่ายการสื่อสารแนวนอน (Horizontal Network) โดยการสื่อสารในแนวนอนนั้น สมาชิกทุกคนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่มีการสั่งการจากใครคนใดคนหนึ่ง เนื่องจากนักวิทยุสมัครเล่นเป็นประชาชนจากทุกสาขาอาชีพและหลักการของกิจการวิทยุสมัครเล่นที่ว่า นักวิทยุสมัครเล่นทุกคนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน จึงทำให้การสื่อสารรวมทั้งการบริหารงานในเครือข่ายวิทยุสมัครเล่นเป็นแบบประชาธิปไตยและทุกคนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

ในกรณีของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นซึ่งเป็นเครือข่ายที่ประกอบไปด้วยเครือข่ายย่อยต่างๆ หลายเครือข่าย การสื่อสารภายในเครือข่ายจึงมีความซับซ้อนมากขึ้น ทำให้การติดต่อสื่อสารกันเองโดยตรงระหว่างเครือข่ายย่อยต่างๆ นั้นเป็นไปได้ยาก ดังนั้นในการสื่อสารของเครือข่ายในแนวนอนนี้ เครือข่ายในระดับต่างๆ จะมีตัวแทนเพื่อเป็นตัวประสานในการสื่อสารกับเครือข่ายอื่นๆ สาเหตุที่ต้องมีตัวแทนในการประสานกับเครือข่ายอื่นๆ เพื่อความสะดวกรวดเร็วและความถูกต้องชัดเจนของข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากเครือข่ายของนักวิทยุสมัครเล่นเป็นเครือข่ายย่อยซ้อนอยู่ในเครือข่ายใหญ่ดังที่ได้กล่าวมาแล้วและมีจำนวนสมาชิกภายในเครือข่ายเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการติดต่อประสานกันเองระหว่างสมาชิกภายในเครือข่ายจึงเป็นเรื่องยากและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารหลายทอดจากหลายฝ่ายทำให้ข้อมูลอาจเกิดการบิดเบือนได้ ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีตัวแทนเป็นตัวประสานในการติดต่อสื่อสารระหว่างเครือข่าย แต่ตัวประสานก็มีหน้าที่เป็นเพียงตัวแทนในการสื่อสารกับเครือข่ายอื่นๆ เท่านั้น มิได้มีอำนาจหรือสิทธิพิเศษมากกว่าสมาชิกคนอื่นๆ อันสอดคล้องกับแนวคิดของ กาญจนา แก้วเทพ: 2538 ในเรื่องเครือข่ายแนวนอนที่ว่า ฐานะและสถานภาพของคนในทุกกลุ่มที่เข้ามาเป็นเครือข่ายนั้นมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน การแลกเปลี่ยนทรัพย์สินหรือบริการต่างๆ มีลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เครือข่ายแนวนอนนี้อาจจะเป็นการติดต่อกันเองระหว่างกลุ่ม 2 กลุ่ม ในกรณีไม่ซับซ้อนนัก โดยไม่ต้องมีตัวกลาง หรือในกรณีมีความซับซ้อนมากขึ้น มีหลายกลุ่มมากขึ้นก็อาจมีแม่ข่ายเป็นตัวประสาน แต่สถานภาพของแม่ข่ายก็ยังเสมอภาคเท่าเทียมกับคนอื่นๆ

โดยในประเด็นนี้หากเปรียบเทียบกับงานวิจัยของ พรรณสิริ จิตรัตน์ (2544) เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี พบว่า เครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นกับเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีมีความคล้ายคลึงกันตรงที่ เป็นเครือข่ายที่มีการจัดระบบระเบียบของการสื่อสารอย่างมีแบบแผน โดยมีแกนนำใหญ่ และแกนนำย่อยเป็นตัวประสานในการสื่อสารเรื่องต่างๆ แต่ข้อแตกต่างระหว่างเครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นกับเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี ได้แก่ เครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นนั้น สมาชิกทุกคนในเครือข่ายมีความเท่าเทียมกัน ตำแหน่งศูนย์กลางของการสื่อสารในระดับต่างๆ มีหน้าที่เพียงเป็นตัวประสานเท่านั้น โดยไม่มีผู้นำเครือข่ายอย่างแท้จริง เนื่องจากดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า กิจกรรมวิทยุสมัครเล่นเป็นกิจกรรมที่ไม่มีผลประโยชน์ใดๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นเพียงงานอดิเรกอย่างหนึ่ง รวมทั้งหลักการของกิจกรรมวิทยุสมัครเล่นที่ว่า สมาชิกทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันจึงทำให้เครือข่ายวิทยุสมัครเล่นไม่มีผู้นำเครือข่ายที่ผูกขาดอำนาจอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ ยังพบว่า เมื่อเครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นเป็นการสื่อสารแนวนอน จึงทำให้มีการสื่อสารแบบกระจายอำนาจ (Decentralized Communication) เนื่องจากสมาชิกทุกคนในเครือข่ายมีสิทธิเท่าเทียมกัน ไม่มีใครมีอำนาจสั่งการแต่เพียงผู้เดียว ทุกคนสามารถสื่อสารกันได้อย่างอิสระ การตัดสินใจดำเนินการในเรื่องต่างๆ ของเครือข่ายมาจากการตัดสินใจของสมาชิกส่วนใหญ่ โดยใช้เสียงข้างมาก เพื่อสร้างความพอใจให้กับสมาชิกทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งแตกต่างจากการสื่อสารที่มีโครงสร้างหรือการสื่อสารแบบรวมอำนาจ ตรงที่การสื่อสารแบบกระจายอำนาจนี้ การตัดสินใจต่างๆ จะได้รับความพึงพอใจจากสมาชิกส่วนใหญ่มากกว่า เนื่องจากใช้เสียงข้างมาก แต่อาจจะใช้เวลาในการตัดสินใจนานกว่า ส่วนการสื่อสารแบบรวมอำนาจนั้นการตัดสินใจต่างๆ จะรวดเร็วกว่า แต่ความพอใจของสมาชิกจะน้อยกว่า เพราะการตัดสินใจมาจากบุคคลเพียงคนเดียวหรือเพียงกลุ่มเดียว

ซึ่งการสื่อสารแบบกระจายอำนาจของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการสื่อสารของ Harold J. Leavitt ที่ว่า การสื่อสารแบบกระจายอำนาจเป็นการสื่อสารที่สมาชิกในกลุ่มติดต่อกันโดยอิสระ ไม่มีใครตัดสินใจคนเดียว แต่ร่วมกันคิดร่วมกันแก้ปัญหา

โดยในประเด็นการตัดสินใจนี้ หากเปรียบเทียบกับงานวิจัยเรื่อง เครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี พบว่า มีข้อแตกต่างตรงที่การสื่อสารของเครือข่ายนัก

วิทยุสมัครเล่นเป็นการสื่อสารแบบกระจายอำนาจ การตัดสินใจมาจากเสียงข้างมากของสมาชิก ส่วนเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีนั้นเป็นการสื่อสารแบบรวมอำนาจ โดยอำนาจการตัดสินใจอยู่ที่บุคคลที่เป็นแกนนำของเครือข่ายเพียงคนเดียว

จากผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นระหว่างสมาชิกภายในเครือข่าย รวมทั้งการสื่อสารกับพันธมิตร เป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-ways Communication) โดยการสื่อสารในแต่ละครั้งนั้น ผู้รับสารมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นกลับไปยังผู้ส่งสาร ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารกลับในทันทีโดยผ่านทางารพูดคุยแบบเห็นหน้ากัน หรือการสื่อสารกลับผ่านทางวิทยุคมนาคม รวมทั้งการสื่อสารกลับโดยช่องทางการสื่อสารอื่นๆ โดยอาจจะไม่ได้สื่อสารกลับในทันทีในลักษณะโต้ตอบกันเหมือนในกรณีแรก ซึ่งการสื่อสารจะเป็นการสื่อสารกลับในทันทีหรือภายหลังนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในการสื่อสารและประเด็นในการสื่อสารด้วย ว่าสถานการณ์ในตอนนั้นมีช่องทางที่จะสื่อสารกลับในทันทีได้หรือไม่ รวมทั้งประเด็นในการสื่อสารบางประเด็นอาจจะต้องมีการหารือกับสมาชิกหรือต้องมีการไตร่ตรองก่อนที่จะมีการส่งสารกลับ ซึ่งมักจะเป็นในประเด็นสำคัญๆ หรือประเด็นที่ต้องการความคิดเห็นจากสมาชิกก่อนการสื่อสารกลับไปยังผู้ส่งสาร การสื่อสารกลับในลักษณะนี้อาจจะต้องใช้ระยะเวลาานกว่าจะส่งกลับไปถึงผู้ส่งสาร เช่น การส่งจดหมายตอบกลับ หรือการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม เป็นต้น สาเหตุที่ภายในเครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นใช้การสื่อสารแบบสองทางก็เพราะสมาชิกทุกคนมีความเสมอภาคในการสื่อสาร ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าเครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นเป็นเครือข่ายการสื่อสารแนวนอนที่สมาชิกทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการแสดงความคิดเห็นและสามารถซักถามข้อสงสัยต่างๆ ได้ เช่น เมื่อส่วนกลางส่งเรื่องราวต่างๆ มาไปยังจังหวัด หากสมาชิกรักวิทยุสมัครเล่นคนใดมีข้อสงสัยหรือต้องการแสดงความคิดเห็นว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในเรื่องนั้นๆ ก็สามารถกระทำได้ ดังนั้นจึงไม่มีการสื่อสารแบบบนลงล่างหรือแบบสั่งการ เมื่อผู้ส่งสารส่งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับ เมื่อผู้รับได้รับข้อมูลข่าวสารนั้นแล้วก็จะส่งข้อมูลข่าวสารตอบกลับมายังผู้ส่งสารด้วย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อสารที่ว่า การสื่อสารแบบสองทาง (Two-ways Communication) นั้น เป็นการสื่อสารผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างสลับบทบาทในการรับและส่งสาร มีการเปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้สอบถามข้อสงสัยต่างๆ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน เพราะผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความเสมอภาคกันในการติดต่อสื่อสาร

เมื่อเปรียบเทียบลักษณะการสื่อสารของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นกับเครือข่ายเมาไม่ขับ จากการวิจัยของหริสุตา ปัดนทวนันท์ (2544) พบว่า การสื่อสารของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นเหมือนกับการสื่อสารของเครือข่ายเมาไม่ขับ เนื่องจากใช้การสื่อสารแบบสองทางในทุกๆ

ประเด็นของการสื่อสาร โดยประกอบไปด้วยการสื่อสารแบบสองทางทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการแล้วแต่ประเด็นของการสื่อสาร

โดยในกรณีนี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า การสื่อสารแบบสองทางนี้เหมาะกับการนำมาใช้ภายในเครือข่าย โดยเฉพาะเครือข่ายที่มีจำนวนสมาชิกมากและสมาชิกทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน เนื่องจากสร้างความพอใจให้กับสมาชิก รวมทั้งได้มุมมองและความคิดเห็นที่หลากหลายจากสมาชิกในเรื่องต่างๆ เพื่อนำมาพัฒนาเครือข่ายต่อไป

● รูปแบบการสื่อสารภายในเครือข่าย

จากผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายการสื่อสารของนักศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดขอนแก่นเป็นเครือข่ายการสื่อสารที่มีการสื่อสารในหลายรูปแบบรวมกันอยู่ ทั้งการสื่อสารแบบลูกโซ่ การสื่อสารแบบตัววาย การสื่อสารแบบวงล้อ การสื่อสารแบบวงกลม รวมทั้งการสื่อสารแบบทุกช่องทาง ไม่สามารถระบุแน่ชัดได้ว่าเป็นเพียงแบบใดแบบหนึ่งตามที่ Harold J. Leavitt ได้แบ่งรูปแบบของการสื่อสารเอาไว้ เนื่องจากการสื่อสารในบางกลุ่มย่อยนั้น ก็เป็นการสื่อสารแบบวงล้อ บางกลุ่มย่อยก็เป็นการสื่อสารแบบลูกโซ่ หรือรูปแบบอื่นๆ แตกต่างกันไป ซึ่งจากการวิจัยพบว่าสาเหตุที่เมื่อวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารที่มีขนาดใหญ่และมีสมาชิกจำนวนมากแล้วไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นเครือข่ายการสื่อสารรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเพียงรูปแบบเดียวนั้น อยู่ที่ความแตกต่างของจำนวนของสมาชิกในเครือข่าย เนื่องจากการวิจัยของ Harold J. Leavitt นั้น มีจำนวนสมาชิกในเครือข่ายเพียง 5 คนหรือน้อยกว่านั้น จึงทำให้สามารถแบ่งรูปแบบของการสื่อสารได้ชัดเจน แต่จำนวนของสมาชิกในเครือข่ายในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนมาก การสื่อสารภายในเครือข่ายมีความซับซ้อนและคาบเกี่ยวกันอยู่ในหลายระดับ ดังนั้นการที่จะแบ่งรูปแบบของการสื่อสารเป็นแบบใดแบบหนึ่งเพียงแบบเดียวนั้นจึงไม่สามารถทำได้

จากผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารกับพันธมิตรจะเป็นการสื่อสารแบบทางการ (Formal Communication) เนื่องจากการสื่อสารกับพันธมิตรนั้น ส่วนใหญ่จะสื่อสารกันในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับข้อกฎหมายหรือกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ซึ่งถือเป็นเรื่องที่สำคัญ เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยเรื่อง การสื่อสารในการก่อตัวและการขยายเครือข่ายของชมรมผู้เลี้ยงปลากะพงขาว อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ของอรอนันต์ วุฒิสเสน พบว่า เหมือนกับการสื่อสารของเครือข่ายนักศึกษามัธยมศึกษา เนื่องจากจะใช้การสื่อสารอย่างเป็นทางการในกรณีที่เป็นการสื่อสารเกี่ยวกับเอกสารหรือการสื่อสารในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย

รวมทั้งการสื่อสารกับพันธมิตรต่างๆ นั้น เป็นหน้าที่ของสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นซึ่งเป็นตัวแทนของนักวิทยุสมัครเล่นทั้งหมดในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งต้องการความถูกต้องและน่าเชื่อถือ ดังนั้นการสื่อสารแบบเป็นทางการจึงสร้างความน่าเชื่อถือได้มากกว่า รวมทั้งสามารถตรวจสอบได้

โดยช่องทางของการสื่อสารอย่างเป็นทางการระหว่างเครือข่ายกับพันธมิตรนั้น ช่องทางหลักในการสื่อสารได้แก่ การประชุมหรือการส่งจดหมาย การเลือกช่องทางการสื่อสารว่าจะประชุมหรือส่งจดหมายนั้นขึ้นอยู่กับประเด็นการสื่อสารรวมทั้งการตัดสินใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนั้นๆ ว่าช่องทางใดจะเหมาะสม หากเป็นประเด็นการสื่อสารที่ต้องการความคิดเห็นจากหลายฝ่ายหรือต้องการการหารือเพื่อหาข้อสรุปก็จะใช้ช่องทางการประชุม แต่หากเป็นการแจ้งข่าวสารก็จะใช้จดหมาย โดยการประชุมนั้นก็จะจัดขึ้นตามวาระแล้วแต่ว่าเครือข่ายและพันธมิตรกลุ่มนั้นๆ ได้ตกลงกันไว้อย่างไร เช่น มีการประชุมทุกเดือนหรือทุก 3 เดือน หรืออาจจะจัดประชุมขึ้นหากมีวาระเร่งด่วน เป็นต้น ส่วนการส่งจดหมายนั้น มีหลายลักษณะ คืออาจจะเป็นการส่งจดหมายจากส่วนกลางหรือพันธมิตรไปยังแกนนำเพื่อให้ไปกระจายข่าวสารต่อๆ กันในเครือข่ายหรืออาจจะเป็นการส่งจดหมายจากแกนนำโดยตรงไปยังนักวิทยุสมัครเล่นแต่ละคน รวมทั้งอาจมีการส่งจดหมายจากแกนนำไปยังส่วนกลางหรือพันธมิตร โดยมีสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นเป็นศูนย์กลางในการสื่อสารภายในเครือข่ายและส่งข้อมูลข่าวสารต่อไปยังแกนนำย่อยคือแกนนำของกลุ่มหรือชมรมต่างๆ เพื่อส่งต่อไปยังสมาชิกต่อไป

สาเหตุที่ใช้ช่องทางการสื่อสารนี้ถึงแม้ว่าช่องทางการสื่อสารหลักโดยทั่วไปของนักวิทยุสมัครเล่นจะผ่านทางวิทยุคมนาคมเนื่องจากข้อจำกัดของการสื่อสารผ่านทางวิทยุคมนาคมซึ่งเป็นการสื่อสารโดยการพูดที่ผ่านๆ ไปแล้วผ่านไปเลย และไม่สามารถบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรได้ รวมทั้งข้อจำกัดทางด้านประสิทธิภาพในการส่งสัญญาณระยะไกลของวิทยุคมนาคม ซึ่งไม่สามารถส่งสัญญาณไปในระยะที่ไกลมากๆ ได้ทำให้การสื่อสารกับส่วนกลางหรือพันธมิตรในจังหวัดอื่นๆ กระทำโดยผ่านวิทยุคมนาคมได้ยาก

ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของ จารุณี พิศรพิมานสกุล (2542) เรื่อง การศึกษาเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มชีวิต พบว่ามีข้อแตกต่างกับงานวิจัยครั้งนี้ตรงที่ว่า การสื่อสารระหว่างเครือข่ายของกลุ่มชีวิตกับพันธมิตรนั้น มีทั้งการสื่อสารแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการกับพันธมิตรนั้น เกิดขึ้นเนื่องจากความสัมพันธ์ส่วนตัว

ระหว่างสมาชิกในเครือข่ายกับกลุ่มพันธมิตรและประเด็นในการสื่อสารไม่ใช่ประเด็นที่เป็นทางการมากนัก

ส่วนการสื่อสารระหว่างสมาชิกภายในเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นกันเองนั้น จะมีทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมทั้งการสื่อสารแบบกึ่งทางการขึ้นอยู่กับประเด็นของการสื่อสาร โดยหากเป็นประเด็นการสื่อสารเกี่ยวกับข้อกฎหมายหรือข้อบังคับต่างๆ เกี่ยวกับกิจการวิทยุสมัครเล่นจะเป็นการสื่อสารแบบเป็นทางการ เนื่องจากเป็นประเด็นที่สำคัญและต้องการความน่าเชื่อถือ เช่นเดียวกับที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น

ในประเด็นนี้หากเปรียบเทียบกับเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มชีวิต พบว่า การสื่อสารกันเองภายในเครือข่ายของกลุ่มชีวิตนั้นรูปแบบการสื่อสารเหมือนกับงานวิจัยชิ้นนี้แต่แตกต่างกันตรงช่องทางการสื่อสาร เนื่องจากการสื่อสารกันเองระหว่างสมาชิกภายในเครือข่ายของกลุ่มชีวิตนั้น นอกจากใช้ช่องทางการสื่อสารผ่านทาง การประชุมและจดหมายแล้ว ยังมีการใช้โปสเตอร์ บอร์ดปิดประกาศ และวารสาร อีกด้วย สาเหตุที่เครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นไม่ได้ใช้การสื่อสารในช่องทางนี้ เนื่องจากช่องทางหลักในการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่น ได้แก่ วิทยุคมนาคม ซึ่งสามารถเชื่อมโยงสมาชิกจากที่ต่างๆ เข้าไว้ด้วยกันเป็นเหมือนเครือข่ายในอากาศโดยไม่ต้องมารวมตัวกันแบบพบหน้ากัน ณ ที่ใดที่หนึ่ง ดังนั้นการใช้โปสเตอร์หรือบอร์ดปิดประกาศจึงไม่สามารถระบุได้ว่าจะติดไว้ที่ใด เพราะไม่มีสถานที่เป็นศูนย์กลางที่สมาชิกจะมารวมตัวกันที่แน่นอน โดยสมาชิกอาจจะมารวมตัวกันบ้างแต่ในโอกาสสำคัญๆ หรือเฉพาะเวลาที่มีกิจกรรมร่วมกันเพียงชั่วคราวเท่านั้น ส่วนช่องทางการสื่อสารพิเศษที่ถือเป็นช่องทางหลักในการสื่อสารภายในเครือข่ายของนักวิทยุสมัครเล่นที่การสื่อสารในเครือข่ายของกลุ่มชีวิตไม่ได้ใช้ ได้แก่ ช่องทางการสื่อสารผ่านวิทยุคมนาคม

ส่วนการสื่อสารแบบกึ่งทางการนั้น จะเกิดขึ้นระหว่างแกนนำกับสมาชิกหรือแกนนำกับแกนนำในบางประเด็นที่ไม่สำคัญมากนัก สาเหตุที่เป็นการสื่อสารแบบกึ่งทางการเนื่องจากคู่สื่อสารรู้จักกันเป็นการส่วนตัว ทำให้บรรยากาศในการสื่อสารเป็นแบบเป็นกันเอง โดยช่องทางการสื่อสารหลักจะใช้วิทยุคมนาคมรวมทั้งการพบปะสังสรรค์ซึ่งการพบปะสังสรรค์บางครั้งนั้นมีลักษณะกึ่งการประชุม สาเหตุที่ใช้การสื่อสารได้หลายช่องทางเนื่องจากช่องทางเหล่านี้เป็นช่องทางที่คู่สื่อสารใช้ติดต่อกันเป็นประจำอยู่แล้ว

ส่วนการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการจะเกิดขึ้นในประเด็นการสื่อสารเรื่องส่วนตัว เช่น การสอบถามสารทุกสูกติบ หรือเรื่องต่างๆที่ไม่สำคัญมากนัก เช่น การนัดกันไปร่วมงานบุญ งานกุศล หรือ การแสดงความคิดเห็นส่วนตัวเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการสื่อสารระหว่างสมาชิกด้วยกันเองโดยไม่ต้องผ่านสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัด ขอนแก่น โดยช่องทางการสื่อสารหลักจะผ่านทางวิทยุคมนาคม และการพบปะสังสรรค์ สาเหตุที่ใช้ ช่องทางการสื่อสารนี้ เนื่องจากไม่ต้องการความเป็นทางการหรือไม่จำเป็นต้องมีการสื่อสารที่เป็น ลายลักษณ์อักษร

● บทบาทของสมาชิกภายในเครือข่าย

จากผลการวิจัยพบว่า จากการที่เครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นใน จังหวัดขอนแก่นมีลักษณะเป็นเครือข่ายย่อยซ้อนอยู่ในเครือข่ายใหญ่โดยประกอบด้วยสมาชิก จำนวนมากดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ทำให้ต้องมีศูนย์กลางหรือตัวประสานเครือข่ายในระดับต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยจากผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีบทบาทเป็นศูนย์กลางหรือตัวประสาน (Liaison role) ระหว่างเครือข่ายกับพันธมิตร ซึ่งถือเป็นแกนนำใหญ่ของเครือข่ายภายในจังหวัด ได้แก่ สมาคมนัก วิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น ส่วนประธานของกลุ่มหรือชมรมต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่น ถือว่า เป็นแกนนำย่อย ซึ่งมีหน้าที่เป็นตัวประสานระหว่างแกนนำใหญ่กับสมาชิกในกลุ่มหรือชมรมของ ตนเองอีกทอดหนึ่ง สาเหตุที่สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นและประธานกลุ่มหรือชมรม ต่างๆ มีบทบาทเป็นแกนนำเพราะบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกส่วน ใหญ่ว่ามีความรู้ความสามารถและเลือกตั้งให้เป็นตัวแทนของสมาชิกในการดำเนินการเรื่องต่างๆ

หากเป็นการสื่อสารโดยผ่านทางวิทยุคมนาคม ผู้ที่ทำหน้าที่หลักในการเป็นศูนย์ กลางในการกระจายข่าวสารได้แก่ ได้แก่ ศูนย์ควบคุมข่าย (Net Control) ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของ สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น ที่มีความรู้ความสามารถ ทำให้มีข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง จากสมาคมนวมทั้งมีอุปกรณ์การสื่อสารที่ทันสมัยของสมาคมนฯ ทำให้สามารถสื่อสารกับสมาชิ กนักวิทยุสมัครเล่นได้ครอบคลุมทั้งจังหวัด รวมทั้งยังสามารถสื่อสารผ่านทางวิทยุคมนาคมกับพันธ มิตรในจังหวัดใกล้เคียงได้อีกด้วย ส่วนการสื่อสารอย่างเป็นทางการผ่านการส่งจดหมายหรือการ ประชุมนั้น ผู้ที่มีหน้าที่หลักในการเป็นตัวประสานก็จะได้แก่ คณะกรรมการของสมาคมนฯ กับแกน นำของกลุ่มหรือชมรมต่างๆ เนื่องจากเป็นศูนย์กลางในการรับข้อมูลข่าวสารจากพันธมิตรและส่ง ต่อข่าวสารไปยังสมาชิกภายในเครือข่ายหรือกลุ่มย่อยๆ

ดังนั้นสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นรวมทั้งประธานกลุ่มและชมรมต่างๆ จึงมีบทบาทเป็นตัวประสาน (Liaison role) เพราะเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่เชื่อมต่อระหว่างกลุ่มย่อยต่างๆ เข้าด้วยกัน รวมทั้งเป็นเหมือนศูนย์กลางของข้อมูลข่าวสารต่างๆ ดังเช่นการแบ่งของ Monge (อ้างถึงใน Sven Windahl 1992, 77) ได้กล่าวถึง Liaison role ว่าเป็นปัจเจกบุคคลที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่ง และยังเป็นฐานข้อมูลหรือธนาคารข้อมูล (Maven) ตามที่แกลด์เวลล์กล่าวไว้นั่นเอง โดยผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า เมื่อเป็นเช่นนี้ บุคคลที่ยังมีความสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นๆ มากเท่าไร ก็ยิ่งทำให้มีข่าวสารข้อมูลมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นมีความสัมพันธ์กับกลุ่มย่อยๆ ทุกกลุ่มรวมทั้งมีความสัมพันธ์กับพันธมิตรกลุ่มต่างๆ จึงทำให้สมาคมฯ เป็นศูนย์ข้อมูลที่สำคัญและใหญ่ที่สุดในเครือข่าย

นอกจากนี้สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นและประธานกลุ่มและชมรมต่างๆ ยังมีบทบาทเป็นจุดรวม (Nodes) หากพิจารณาตามภาพการมองสังคมของ อคิน รัฟฟ์แมน (อ้างถึงในสมใจ โฉะพูนตระกูล, 2539: 11) ที่ว่า บุคคลหนึ่งย่อมมีความสัมพันธ์กับคนอื่นจำนวนมากในหลายรูปลักษณะและสถานการณ์ (Situation) คนที่เขาสัมพันธ์ด้วยจะมีความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ต่อไปอีก คนบางคนในหมู่บ้านอาจมีความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ จำนวนน้อย แต่บางคนจะมีความสัมพันธ์กับคนอื่นเป็นจำนวนมาก บุคคลที่เป็นจุดรวมของสายสัมพันธ์จำนวนมากนี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นจุดรวม (Nodes) ของความสัมพันธ์ในท้องที่หรือชุมชนนั้นได้

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า แกนนำใหญ่ที่มีบทบาทเป็นตัวประสานระหว่างเครือข่ายกับพันธมิตรซึ่งได้แก่ สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นนั้น เป็นแกนนำที่อยู่ในรูปขององค์กร ส่วนแกนนำย่อย ได้แก่ ประธานของกลุ่มหรือชมรมต่างๆ นั้น เป็นบุคคล เนื่องจากว่า กลุ่มหรือชมรมนั้นมีสมาชิกจำนวนไม่มากนัก และมีบรรทัดฐานของกลุ่มอันเดียวกัน จึงสามารถเลือกผู้นำที่เป็นบุคคลเพียงคนเดียวได้ แต่เมื่อกลุ่มหลายๆ กลุ่มหรือหลายๆ ชมรมมารวมตัวกันเป็นเครือข่ายในระดับจังหวัดทำให้จำนวนสมาชิกภายในเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น บรรทัดฐานของกลุ่มต่างๆ ก็มารวมกัน อาจจะมีทั้งที่เหมือนหรือแตกต่างกัน ดังนั้นการรวมกันของคนจำนวนมากขึ้นเป็นเครือข่ายที่ใหญ่ขึ้น ทำให้มีความหลากหลายของความคิดเช่นนี้ วิธีการเลือกแกนนำที่จะสร้างความเท่าเทียมกันและความพึงพอใจของสมาชิกทุกคนในเครือข่ายจึงทำได้ยากขึ้น แต่ละกลุ่มหรือชมรมจึงต้องเลือกตั้งตัวแทนของกลุ่มหรือชมรมของตนเอง เพื่อเข้ามาร่วมกันเป็นแกนนำ ดังนั้นแกนนำของเครือข่ายในระดับจังหวัดจึงมีลักษณะเป็นองค์กร

ในประเด็นนี้เมื่อเปรียบเทียบเรื่องศูนย์กลางของเครือข่ายกับงานวิจัยของ จารุณี พัทธพิมานสกุล (2542) เรื่องการศึกษาเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มชีวิต พบว่ามีความแตกต่างคือ ผู้ที่มีบทบาทเป็นศูนย์กลางในการแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารภายในเครือข่ายของกลุ่มชีวิต ได้แก่ ดร.สาทิส ซึ่งเป็นบุคคลเพียงคนเดียวมิได้เป็นองค์กร ถึงแม้ว่าสมาชิกในเครือข่ายจะมีจำนวนมาก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ ดร.สาทิส เป็นผู้ริเริ่มแนวคิดเกี่ยวกับชีวิต จึงได้รับการมองจากสมาชิกว่าเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องชีวิตดีที่สุดและได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกให้มีบทบาทเป็นศูนย์กลางของเครือข่าย

เมื่อเปรียบเทียบบทบาทของสมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นกับงานวิจัยเรื่องเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี ของพรณสิริ จิตรรัตน์ พบว่า สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นเปรียบได้กับ ศูนย์ประสานงานพรรคชาติไทย สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีบทบาทเป็นศูนย์กลางกระจายข้อมูลข่าวสารไปสู่สมาชิกและเป็นธนาคารข้อมูลที่สมาชิกจะเข้าไปเพื่อสอบถามข้อมูลข่าวสารต่างๆ นั้นเอง และประธานของกลุ่มหรือชมรมต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่นเปรียบได้กับแกนนำย่อยของเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี ซึ่งมีบทบาทในการส่งต่อข้อมูลข่าวสาร แต่แตกต่างกันในส่วนที่แกนนำย่อยของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีมีอำนาจในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาภายในกลุ่มย่อยของตนด้วยส่วนการแก้ไขปัญหาภายในกลุ่มหรือชมรมต่างๆ ของนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นจะมาจากมติร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มหรือชมรมนั้นๆ

● การวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารตามแนวคิด Network Descriptors

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสาร ตามแนวคิด Network Descriptors ของเฮลล์เวกส์ (อ้างถึงใน พรณสิริ จิตรรัตน์, 2544) ในประเด็นต่างๆ ดังนี้ 1) Dominance การชี้้นำ 2) Centrality ศูนย์กลาง 3) Flexibility ความยืดหยุ่น 4) Reachability การเข้าถึง 5) Symmetry ความสมดุล 6) Openness การเปิด ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

- การชี้้นำ (Dominance)

แนวคิดเกี่ยวกับการชี้นำให้ความสำคัญกับระดับความเท่าเทียมกันในความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในเครือข่าย ซึ่งถ้าหากเป็นเครือข่ายที่มีการครอบงำสูง (high dominance

network) การสื่อสารจะเป็นแบบมีศูนย์กลางหรือรวมอำนาจ ในขณะที่เครือข่ายที่มีการครอบงำต่ำ (low dominance network) การสื่อสารจะเป็นแบบกระจายอำนาจ

หากนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการพิจารณาเครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น พบว่า เป็นเครือข่ายที่มีการครอบงำต่ำ (low dominance network) เนื่องจากเป็นเครือข่ายการสื่อสารแบบกระจายอำนาจ สมาชิกทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ถ้านำมาจากการเลือกตั้ง การตัดสินใจในประเด็นต่างๆ ขึ้นอยู่กับเสียงข้างมากของสมาชิก

- ศูนย์กลาง (Centrality)

แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์กลางให้ความสำคัญกับระดับที่สมาชิกภายในเครือข่ายจะอยู่บนตำแหน่งที่ข้อมูลข่าวสารไหลผ่าน โดยเครือข่ายที่มีการรวมศูนย์สูง (high central network) นั้น ลักษณะการไหลของข้อมูลข่าวสารค่อนข้างจะระบุแน่นอนว่าจะไหลผ่านจากสมาชิกตำแหน่งใดไปสู่ปลายทางที่ตำแหน่งใด

หากนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการพิจารณาเครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ไม่สามารถระบุชัดเจนว่าเป็นเครือข่ายที่มีการรวมศูนย์สูง (high centralized network) หรือ เครือข่ายที่มีการรวมศูนย์ต่ำ (low centralized network) เนื่องจากการสื่อสารในประเด็นที่ต่างกันก็จะมีเส้นทางการไหลของข่าวสาร รวมทั้งลำดับการไหลของข่าวสารระหว่างสมาชิกก็จะแตกต่างกัน โดยในบางประเด็นก็จะมีกรไหลของข่าวสารระหว่างสมาชิกอย่างเป็นระบบ ได้แก่ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับระเบียบราชการหรือกฎหมาย แต่ในบางประเด็นเช่น การสื่อสารในประเด็นเรื่องส่วนตัวก็จะมีกรไหลของข่าวสารระหว่างสมาชิกอย่างไม่เป็นระบบ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า เครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นจะเป็นเครือข่ายที่มีการรวมศูนย์สูงหรือเป็นเครือข่ายที่มีการรวมศูนย์ต่ำจะขึ้นอยู่กับประเด็นการสื่อสาร

- ความยืดหยุ่น (Flexibility)

แนวคิดเกี่ยวกับความยืดหยุ่นให้ความสำคัญกับระดับที่ปฏิบัติตามกฎของเส้นทางการสื่อสารภายในเครือข่าย โดยเครือข่ายที่มีความยืดหยุ่นสูง (high flexible network) จะ

อนุญาตให้มีเส้นทางการสื่อสารได้หลายเส้นทาง ในขณะที่เครือข่ายที่มีความยืดหยุ่นต่ำ (low flexible) จะใช้รูปแบบการส่งข่าวสารแบบเดิมๆ เสมอ

หากนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการพิจารณาเครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น พบว่า เป็นเครือข่ายที่มีความยืดหยุ่นสูง (highly flexible network) เนื่องจากเครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นไม่ได้มีเส้นทางการสื่อสารที่แน่นอน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าเส้นทางการสื่อสารอาจจะเปลี่ยนแปลงได้ตามประเด็นของการสื่อสารหรือตามความเหมาะสม เช่น หากเส้นทางการสื่อสารเดิมใช้ช่องทางการสื่อสารหลักคือวิทยุคมนาคม แต่หากการสื่อสารทางวิทยุคมนาคมในเวลานั้นไม่สามารถติดต่อได้ ก็สามารถใช้ช่องทางการสื่อสารอื่นได้ เช่น การใช้โทรศัพท์ เป็นต้น หรือหากเส้นทางการสื่อสารที่เคยใช้ไม่สามารถติดต่อได้ เช่น ไม่สามารถส่งข่าวสารไปยังแกนนำของกลุ่มหรือชมรมได้ ก็สามารถใช้เส้นทางการสื่อสารอื่นแทนได้ เช่น ส่งข่าวสารนั้นไปยังสมาชิกคนใดคนหนึ่งของกลุ่มหรือชมรมแล้วให้แจ้งต่อไปยังแกนนำของกลุ่มหรือชมรม เป็นต้น

- การเข้าถึง (Reachability)

แนวคิดเกี่ยวกับการเข้าถึงให้ความสำคัญกับจำนวนของสมาชิกที่ข้อมูลข่าวสารจะต้องไหลผ่านจนกว่าจะถึงปลายทาง ในเครือข่ายการสื่อสารแบบลูกโซ่ ข้อมูลข่าวสารจะต้องไหลผ่านสมาชิกจำนวนมากก่อนที่จะไปถึงปลายทาง ตรงกันข้ามกับเครือข่ายการสื่อสารแบบวงล้อ ซึ่งข้อมูลข่าวสารไหลผ่านสมาชิกจำนวนน้อยก่อนที่จะไปถึงปลายทาง โดยจำนวนสมาชิกที่ข้อมูลข่าวสารจะต้องไหลผ่านมีมากเท่าไร ก็จะทำให้เกิดการบิดเบือนข้อมูลข่าวสารมากขึ้นเท่านั้น

หากนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการพิจารณาเครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น พบว่า เครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นเป็นเครือข่ายการสื่อสารที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร (high reachability network) เนื่องจากสมาชิกทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร แต่ข้อที่ผู้วิจัยค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดเกี่ยวกับ Reachability คือ ความรวดเร็วในการส่งผ่านข้อมูลข่าวสาร โดยผู้วิจัยพบว่า ถึงแม้ว่าเครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นจะเป็นเครือข่ายที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงข้อมูล และข้อมูลข่าวสารจะต้องไหลผ่านสมาชิกเกือบทั้งหมดของเครือข่าย แต่เวลาในการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารไม่ได้ช้าอย่างที่แนวคิดนี้ได้เสนอไว้ เนื่องจากเครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นเป็นการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารและอุปกรณ์การสื่อสารโทร

คมนาคมที่ทันสมัย ได้แก่ วิทยุคมนาคม ทำให้การสื่อสารในครั้งหนึ่งนั้นเข้าถึงผู้รับสารจำนวนมากในเวลาเดียวกันได้ จึงไม่เกิดปัญหาในเรื่องความล่าช้าในการส่งข่าวสาร

- ความสมดุล (Symmetry)

แนวคิดเกี่ยวกับความสมดุลให้ความสำคัญกับการแบ่งปันการสื่อสารภายในเครือข่ายระหว่างสมาชิกอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่ ซึ่งถ้าเป็นเครือข่ายที่มีความสมดุลสูง (high symmetrical network) จะมีลักษณะการสื่อสารแบบสองทาง ในขณะที่ถ้าเป็นเครือข่ายที่มีความไม่สมดุลสูง (high asymmetrical network) จะมีลักษณะการสื่อสารแบบทางเดียวและเป็นการสื่อสารแบบบนลงล่าง

หากนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการพิจารณาเครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น พบว่า เครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นเป็นเครือข่ายที่มีความสมดุลสูง เนื่องจากการสื่อสารในทุกประเด็นเป็นการสื่อสารแบบสองทางและมีปฏิกริยาย้อนกลับ (feedback) เนื่องจากช่องทางสื่อสารหลักของเครือข่ายเป็นการสื่อสารผ่านทางวิทยุคมนาคมซึ่งเป็นอุปกรณ์การสื่อสารแบบสองทาง และสมาชิกทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันดังนั้นจึงมีสิทธิที่จะเสนอความคิดเห็นในประเด็นต่างๆได้ รวมทั้งยังไม่มี การสื่อสารในลักษณะของการสั่งการหรือการสื่อสารแบบบนลงล่าง (top-down) เนื่องจากไม่มีใครมีอำนาจในการสั่งการ เพราะการตัดสินใจในทุกประเด็นมาจากเสียงข้างมากของสมาชิก

- การเปิด (Openness)

แนวคิดเกี่ยวกับความสมดุลให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมภายนอกว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยเครือข่ายเปิด (open network) จะมีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่นๆในระบบ เครือข่ายปิด (closed network) จะปิดตัวเอง อาจเนื่องมาจากสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองได้ ไม่ต้องการข้อมูลข่าวสารจากภายนอกในการบรรลุวัตถุประสงค์ของตนและไม่ต้องการสื่อสารกับภายนอกเพื่อข้อมูลข่าวสาร การบริการหรือสินค้าใดๆ

หากนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการพิจารณาเครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น พบว่า เครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่นเป็นเครือข่ายเปิด (open Network) เนื่องจากมีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่นๆ และกลุ่มพันธมิตร

เนื่องจากกิจกรรมบางอย่างก็ต้องปฏิบัติร่วมกันกับพันธมิตร และเป็นเครือข่ายที่พร้อมจะให้ความร่วมมือในการเหลือสังคมในเรื่องต่างๆ ซึ่งได้รับการขอร้องจากเครือข่ายอื่นๆ และเป็นเครือข่ายที่มีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นตลอดเวลา

เมื่อเปรียบเทียบการวิเคราะห์ตามแนวคิดเกี่ยวกับ Network Descriptors ของงานวิจัยครั้งนี้ กับงานวิจัยของพรรณศิริ จิตรัตน์ (2544) เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี พบว่า มีส่วนที่เหมือนและแตกต่าง ดังนี้

ในด้านการครอบงำ พบว่า เครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่นเป็นเครือข่ายที่มีการครอบงำต่ำ (low dominance network) ซึ่งแตกต่างกับการวิจัยเรื่องเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี ที่เป็นเครือข่ายที่มีการครอบงำสูง ซึ่งคำสำคัญที่พบในการวิจัยของพรรณศิริ ในการวิเคราะห์ในประเด็น dominance descriptor ได้แก่ สมาชิกรับนโยบายจากผู้นำเครือข่าย สมาชิกไม่มีความเท่าเทียมกันโดยแท้จริง และการตัดสินใจขึ้นอยู่กับผู้นำเครือข่ายนั้น พบว่า ตรงกันข้ามกับที่พบในงานวิจัยนี้ เพราะสมาชิกทุกคนในเครือข่ายมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

ในด้านการรวมศูนย์ พบว่า เครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น ไม่สามารถระบุชัดเจนว่าเป็นเครือข่ายที่มีการรวมศูนย์สูง (high centralized network) หรือ เครือข่ายที่มีการรวมศูนย์ต่ำ (low centralized network) ซึ่งในการวิจัยของพรรณศิริ พบว่า เครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีเป็นเครือข่ายที่มีการรวมศูนย์สูง เนื่องจากมีการตัดสินใจและสั่งการจากผู้นำเพียงคนเดียว ซึ่งต่างกับงานวิจัยชิ้นนี้ ที่การตัดสินใจในเรื่องต่างๆ มาจากเสียงข้างมากของสมาชิกภายในเครือข่าย

ในด้านความยืดหยุ่น พบว่า เครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น เป็นเครือข่ายที่มีความยืดหยุ่นสูง (highly flexible network) ซึ่งตรงกันข้ามกับเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี ที่ใช้วิธีการสื่อสารที่แน่นอนและวิธีการสื่อสารแบบเดิมๆ

ในด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร พบว่า เครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นในจังหวัดขอนแก่น เป็นเครือข่ายการสื่อสารที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร (high reachability network) ตรงกันข้ามกับเครือข่ายของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี

ในด้านความสมดุล พบว่า เครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น เป็นเครือข่ายที่มีความสมดุลสูง ซึ่งตรงกันข้ามกับเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีที่เป็นเครือข่ายที่เป็นเครือข่ายการสื่อสารที่มีความไม่สมดุลสูง เนื่องจากการสื่อสารแบบรวมอำนาจการสั่งการจึงรวมอยู่ที่บุคคลเพียงคนเดียว

ในด้านการเป็นเครือข่ายเปิด พบว่า เครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น เป็นเครือข่ายเปิด (open Network) ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี เพราะการดำเนินงานต่างๆ ของทั้งสองเครือข่ายต้องอาศัยความร่วมมือจากพันธมิตร เพราะในบางสถานการณ์เครือข่ายไม่สามารถดำเนินการเพียงลำพังได้

2. รูปแบบการสื่อสารของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นในภาวะวิกฤต

● องค์ประกอบของเครือข่ายและพันธมิตรในภาวะวิกฤต

จากผลการวิจัยพบว่า เมื่อเกิดภาวะวิกฤตขึ้น รูปแบบการสื่อสารของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นจะเปลี่ยนไปตามสถานการณ์นั้นๆ โดยมีพันธมิตรต่างๆ เข้ามาประสานในการระงับเหตุ เนื่องจากลำพังเครือข่ายเองไม่สามารถแก้ไขภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นในทุกๆ กรณีได้ โดยการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาภาวะวิกฤตใน 3 รูปแบบ ได้แก่ อุบัติเหตุ อัคคีภัย และอาชญากรรม

จากการวิจัยพบว่า เมื่อเกิดภาวะวิกฤตทั้ง 3 กรณีขึ้น นักวิทยุสมัครเล่นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากพันธมิตรกลุ่มต่างๆ ในการระงับเหตุ เนื่องจากไม่สามารถจัดการหรือแก้ไขภาวะวิกฤตนั้นๆ โดยลำพังได้ เพราะแต่ละสถานการณ์ต้องการความร่วมมือจากพันธมิตรหลายฝ่ายด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นจากภาครัฐหรือเอกชน เช่น เมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้นแล้วมีผู้ได้รับบาดเจ็บ นักวิทยุสมัครเล่นไม่สามารถรักษาผู้บาดเจ็บนั้นได้ จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากพันธมิตรคือ โรงพยาบาล หรือ เช่น เมื่อเกิดอุบัติเหตุแล้วต้องการรถยกในการแก้ไขเหตุ นักวิทยุสมัครเล่นก็จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นต้น

ในทางกลับกัน พันธมิตรต่างๆ ก็ต้องการนักวิทยุสมัครเล่นที่เป็นอาสาสมัครผู้ภัยในการช่วยเหลือ เป็นหูเป็นตา รวมทั้งการประสานงานต่างๆ ในการระงับเหตุ ดังนั้นจึงเหมือนเป็น

การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในการร่วมกันแก้ไขเมื่อเกิดภาวะวิกฤตขึ้น โดยการแก้ไขภาวะวิกฤต จะไม่สามารถลุล่วงไปได้หรืออาจจะต้องเสียเวลานานหากขาดพันธมิตรกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไป เนื่องจากพันธมิตรแต่ละกลุ่มก็มีความชำนาญหรือความถนัดที่แตกต่างกันไป รวมทั้งมีหน้าที่ที่แตกต่าง กันไปในสถานการณ์นั้นๆ และลำพังพันธมิตรเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งก็ไม่สามารถแก้ไขภาวะวิกฤต นั้นๆ เพียงลำพังได้ เช่น หากเกิดอัคคีภัยขึ้น ลำพังตำรวจดับเพลิงเองก็สามารถทำได้แค่เพียงดับไฟ แต่ไม่สามารถรักษาผู้บาดเจ็บได้ ดังนั้นจึงต้องอาศัยโรงพยาบาลซึ่งมีหน้าที่ในส่วนนี้เข้ามาช่วย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของเครือข่ายที่ว่า การ สร้างเครือข่ายจะเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างฐานสำหรับการแก้ปัญหาาร่วมกันทั้งในยามปกติ และยามที่เกิดวิกฤตการณ์ โดยทุกกลุ่มที่มาาร่วมกันเป็นเครือข่ายจะตระหนักว่า พลังจากการมา ร่วมมือกันนั้นมีความแข็งแกร่งกว่าพลังจากกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่ม ในลักษณะนี้บรรดาเครือข่ายจึงไม่ เพียงแต่ใช้ประโยชน์จากเครือข่ายเท่านั้น แต่จะพยายามสร้างศักยภาพของทุกกลุ่มที่อยู่ในเครือ ข่าย พร้อมกับพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่างๆ ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

การรวมตัวกันของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นและกลุ่มพันธมิตรในการแก้ไขภาวะ วิกฤตนี้ ประกอบด้วยพันธมิตรกลุ่มต่างๆ ที่มารวมตัวกัน โดยพันธมิตรเหล่านั้นมาจากหลากหลาย อาชีพ ทั้งภาครัฐที่มีหน้าที่ในการแก้ไขภาวะวิกฤตโดยตรง เช่น ตำรวจ โรงพยาบาล และภาคเอกชนที่ไม่มีหน้าที่ในการแก้ไขภาวะวิกฤตโดยตรงแต่สมัครใจเข้าร่วมแก้ไขภาวะวิกฤตโดยไม่ได้รับค่า ตอบแทนใดๆ เพียงเพื่อให้สังคมของตนเองอยู่อย่างสงบสุข ได้แก่ นักวิทยุสมัครเล่น ศูนย์กู้ภัย ต่างๆ เป็นต้น

สาเหตุที่เมื่อเกิดภาวะวิกฤตขึ้นแล้วมีพันธมิตรที่หลากหลายที่เข้ามาาร่วมในการแก้ไขภาวะวิกฤตก็เพราะทุกคนเป็นส่วนหนึ่งในสังคม เมื่อสังคมไม่สงบสุขทุกฝ่ายจึงมีหน้าที่ช่วยกัน ในการแก้ไข เพื่อให้สังคมสงบสุขอีกครั้งหนึ่ง

● รูปแบบการสื่อสารภายในเครือข่ายในภาวะวิกฤต

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสื่อสารกันภายในเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่น และพันธมิตรเมื่อเกิดภาวะวิกฤตในกรณีต่างๆ นั้น ภาพรวมของการสื่อสารที่พบในทุกๆ กรณี พบว่า เครือข่ายการสื่อสารเมื่อเกิดภาวะวิกฤตนั้น ประกอบด้วยพันธมิตรหลายๆ ฝ่าย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าลำพังกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไม่สามารถแก้ไขภาวะวิกฤตให้ลุล่วงไปได้ ดังนั้นเครือข่ายการสื่อสาร ในภาวะวิกฤตจึงมีความซับซ้อนมากกว่าเครือข่ายการสื่อสารในภาวะปกติ ดังนั้นจึงจำเป็นต้อง

มีแม่ข่ายเป็นตัวประสานพันธมิตรต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อจัดระเบียบการสื่อสารในภาวะวิกฤตให้ เป็นไปได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กาญจนา แก้วเทพ ที่ว่า เครือข่าย อาจจะเป็นการติดต่อกันระหว่างกลุ่ม 2 กลุ่ม ในกรณีไม่ซับซ้อนนัก โดยไม่ต้องมีตัวกลาง หรือใน กรณีที่มีความซับซ้อนมากขึ้น มีหลายกลุ่มมากขึ้น ก็อาจจะมีแม่ข่ายเป็นตัวประสาน

โดยในการวิจัยพบว่า รูปแบบการสื่อสารในภาวะวิกฤตเป็นแบบรวมอำนาจ โดย ตำรวจ (แก่นนคร) จะทำหน้าที่เป็นแม่ข่ายในการประสานเครือข่ายต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยไม่ว่า พันธมิตรหน่วยงานใดหรือแม้แต่ประชาชนเป็นผู้พบเหตุในทุกกรณี อันดับแรกจะต้องรายงานให้กับ ตำรวจ (แก่นนคร) รับทราบก่อน เนื่องจากตำรวจมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงตามกฎหมาย รวมทั้ง เป็นหน่วยงานที่ได้รับการฝึกอบรมเพื่อแก้ไขภาวะวิกฤตมาโดยตรงจึงทำให้มีความรู้ในการแก้ไข ภาวะวิกฤตต่างๆ เป็นอย่างดีมี ดังนั้นจึงมีอำนาจในการตัดสินใจเด็ดขาดหรือเป็นศูนย์กลางในการ แก้ไขภาวะวิกฤตนั้นๆ โดยทุกเครือข่ายมีสิทธิในการเสนอความคิดเห็น แต่อำนาจตัดสินใจเด็ดขาด จะอยู่ที่ ตำรวจ (แก่นนคร) ดังนั้นการสื่อสารในภาวะวิกฤตนั้น จึงเป็นการสื่อสารในแนวตั้งหรือการ สื่อสารแบบรวมอำนาจ โดยตำรวจจะเป็นศูนย์กลางในการประสานกับหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งเป็น ผู้ตัดสินใจหากเกิดปัญหาต่างๆ ขึ้น

ดังนั้นเมื่อการตัดสินใจต่างๆ ในภาวะวิกฤตขึ้นอยู่กับตำรวจ ทำให้การดำเนินงาน ต่างๆ เป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นผลดีต่อการแก้ไขปัญหาในภาวะวิกฤตที่ต้องจัดการให้เร็วที่สุด เพราะทุกวินาทีมีค่า อาจจะหมายถึงชีวิตหรือทรัพย์สินของผู้ประสบเหตุ แตกต่างกับการสื่อสารใน ภาวะปกติที่สมาชิกทุกคนในเครือข่ายมีสิทธิในการออกเสียงเท่าเทียมกัน ทำให้การดำเนินกิจการ ต่างๆ อาจจะเป็นไปได้ช้ากว่าการตัดสินใจเพียงคนเดียว แต่ก็จะได้รับความพอใจจากสมาชิกส่วน ใหญ่ในเครือข่ายมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Harold J. Leavitt ที่ว่า เครือข่ายแบบรวม อำนาจจะทำงานโดยก่อให้เกิดความผิดพลาดน้อย และสำเร็จเร็วกว่าแบบกระจายอำนาจ เพราะ การติดต่อสื่อสารแบบนี้เป็นการติดต่อสื่อสาร โดยผู้นำเพียงคนเดียว ความเป็นระเบียบถูกกำหนด ขึ้น

● ทิศทางในการสื่อสารในภาวะวิกฤต

จากผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารระหว่างคู่สื่อสารทุกคู่ที่เกี่ยวข้องในการแก้ไข ภาวะวิกฤตในทุกๆ กรณีนั้น จะใช้การสื่อสารแบบสองทาง (Two-ways Communication) เสมอ เนื่องจากในภาวะวิกฤตความเร็วและถูกต้องในการติดต่อสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นมาก ทุกหน้าที่

หมายถึงชีวิตและทรัพย์สินของผู้ประสบเหตุ ดังนั้น การสื่อสารในภาวะวิกฤตนั้นจะใช้การสื่อสารแบบสองทางโดยทันที โดยเมื่อผู้รับสารได้รับข้อความจากผู้ส่งสารแล้วจะต้องตอบกลับว่า รับทราบ ไปยังผู้ส่งสารผ่านทางวิทยุคมนาคมโดยทันที เนื่องจากการสื่อสารในภาวะวิกฤตนั้นต้องการความรวดเร็วที่ได้กล่าวมาแล้วและความถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญมาก ดังนั้นการดำเนินการทุกขั้นตอนจะต้องได้รับการตอบกลับและการรายงานสถานการณ์อย่างทันท่วงที

นอกจากนี้ยังพบว่า การสื่อสารระหว่างนักวิทยุสมัครเล่นด้วยกันเองจะเป็นการรวมกันระหว่างการสื่อสารอย่างเป็นทางการกับการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ โดยในขั้นตอนของการสื่อสารกับพันธมิตรเพื่อประสานความร่วมมือในการระงับเหตุ นั้น จะใช้การสื่อสารอย่างเป็นทางการ สาเหตุที่ใช้การสื่อสารอย่างเป็นทางการ เนื่องจากสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นและพันธมิตรเคยร่วมงานกันก็จริงแต่ระดับของความสนิทสนมนั้นน้อยกว่าสมาชิกวิทยุสมัครเล่นในเครือข่ายกันเอง รวมทั้งประเด็นในการสื่อสารในภาวะวิกฤตเป็นเรื่องจริงจัง ที่มีผลต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้ประสบเหตุ ส่วนที่เป็นการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการผลมอยู่นั้น เพราะนักวิทยุสมัครเล่นภายในเครือข่ายรู้จักกันเป็นการส่วนตัว ดังนั้นการสื่อสารในประเด็นนี้จึงเป็นการสื่อสารแบบกึ่งทางการ

● กระบวนการสื่อสารในภาวะวิกฤต

จากผลการวิจัยพบว่า เมื่อเกิดภาวะวิกฤตทั้ง 3 กรณี ได้แก่ อุบัติเหตุ อัคคีภัยและอาชญากรรม กระบวนการสื่อสารอันได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร จะมีรายละเอียดดังนี้ ผู้ส่งสาร

ผู้ส่งสาร ที่เป็นแหล่งสารเริ่มต้นที่พบเหตุจะแตกต่างกันออกไป รวมทั้งแหล่งของข้อมูลเริ่มต้นหรือผู้ส่งสารที่เป็นผู้พบเหตุหรือภาวะวิกฤตนั้น จะทำให้รูปแบบและขั้นตอนต่างๆ ในการสื่อสารแตกต่างกันออกไป ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. นักวิทยุสมัครเล่น-ได้รับความไว้วางใจมาก

โดยเมื่อนักวิทยุสมัครเล่นเป็นผู้พบเห็นอุบัติเหตุก็จะแจ้งเข้ามายังศูนย์กู้ภัยบุญทันตาฯและศูนย์กู้ภัยบุญทันตาฯ ก็จะแจ้งต่อไปยังตำรวจอีกชั้นหนึ่ง ในส่วนของผู้ส่งสารที่เป็นนักวิทยุสมัครเล่นนั้น จะได้รับความไว้วางใจจากพันธมิตรในเครือข่ายอย่างมาก เนื่องจากสามารถตรวจสอบได้ว่าเป็นใครรวมทั้งการรู้จักกันเป็นการส่วนตัวภายในเครือข่าย อีกทั้งจากประสบการณ์

ที่ผ่านมามีเหตุการณ์ที่ได้รับแจ้งโดยนักวิทยุสมัครเล่นจะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ไม่พบว่าเคยมีการแจ้งเท็จ

2. ประชาชนทั่วไป-ได้รับความไว้วางใจน้อย

เนื่องจากการแจ้งเหตุเข้ามาทางโทรศัพท์ของประชาชน ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าประชาชนที่แจ้งเหตุเข้ามาผู้นั้นเป็นใครและเกิดเหตุขึ้นจริงหรือไม่ อีกทั้งในอดีตที่ผ่านมาพบว่ามีการแจ้งเท็จเข้ามาเป็นจำนวนมาก ดังนั้นผู้ส่งสารที่เป็นประชาชนจึงได้รับความไว้วางใจน้อยจากตำรวจ

โดยข้อแตกต่างระหว่างผู้พบเหตุที่เป็นนักวิทยุสมัครเล่นกับประชาชนทั่วไปโดยตรงที่ หากประชาชนทั่วไปเป็นผู้พบเหตุ และทำการแจ้งไปยังตำรวจโดยทางโทรศัพท์ 191 จากนั้นตำรวจก็ต้องออกไปตรวจสอบเหตุว่าเกิดขึ้นจริงหรือไม่จากแล้วจึงดำเนินการประสานกับพันธมิตรเพื่อระงับเหตุต่อไป ซึ่งทำให้ขั้นตอนของการระงับเหตุต้องเพิ่มขั้นตอนของการออกไปตรวจสอบว่าเกิดเหตุขึ้นจริงหรือไม่ เพราะพบว่าบ่อยครั้งที่มีการแจ้งเหตุเข้ามาทางโทรศัพท์เป็นการแจ้งเท็จ เนื่องจากตำรวจไม่สามารถทราบได้ว่าใครเป็นผู้โทรเข้ามาแจ้งเหตุ แต่หากเป็นการแจ้งเหตุที่มาจากนักวิทยุสมัครเล่นโดยผ่านศูนย์กู้ภัยบุญทันตาฯ ตำรวจสามารถประสานกับพันธมิตรที่เกี่ยวข้องได้เลย เพราะเป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ และจากอดีตที่ผ่านมาไม่เคยมีนักวิทยุสมัครเล่นคนใดแจ้งเหตุเท็จเข้ามา ดังนั้นการระงับเหตุจึงกระทำได้รวดเร็วกว่า เพราะลดขั้นตอนของการตรวจสอบเหตุออกไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเบอร์โล เกี่ยวกับผู้ส่งสารที่ว่า ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารนี้มีอะไรที่ผู้ส่งสารจะประกาศให้ทุกคนทราบและได้รับการยอมรับ ความน่าเชื่อถือนั้นมีใช้ลักษณะโดดเด่น เหมือนอย่างอายุ เพศ แต่ต้องเป็นสิ่งที่ผู้รับสารมองเห็น รับรู้ และเชื่อเช่นนั้น นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่าในสายตาของตำรวจนักวิทยุสมัครเล่นเป็นผู้ที่เชื่อถือได้ โดยดูจากในอดีตที่ผ่านมานักวิทยุสมัครเล่นได้ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งกับตำรวจในการแก้ไขภาวะวิกฤตต่างๆ

เช่นเดียวกับผู้พบเหตุที่เป็นพันธมิตรของเครือข่าย เมื่อแจ้งเหตุเข้ามาที่แก่นนคร ก็จะสามารถประสานเหตุได้ทันที โดยจะได้รับความไว้วางใจจากแก่นนครเช่นเดียวกับนักวิทยุสมัครเล่น เพราะในสายตาของแก่นนครและพันธมิตรกลุ่มอื่นๆ ถือว่าเป็นสมาชิกของเครือข่ายเช่นเดียวกัน มีความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกันและมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากกว่าคนนอก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องกลุ่ม ของกมลรัตน์ หล้าสูงวงศ์: 2527 ที่ว่ากลุ่มพวกเดียวกัน สมาชิกในกลุ่มมีความรู้สึกว่าการกลุ่มนั้นเป็นกลุ่มของตน มีความสามัคคีเป็นปึกแผ่น มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความเป็นมิตรต่อกันหรือความรักใคร่สนิทสนมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งตรงกันข้ามกลุ่มพวก

อื่น โดยในการวิจัยชิ้นนี้ สมาชิกภายในเครือข่ายเปรียบเสมือนพวกเดียวกัน จึงได้รับความไว้วางใจมากกว่าประชาชนทั่วไป ซึ่งเปรียบเสมือนพวกอื่น

● ช่องทางการสื่อสาร

ในส่วนของช่องทางการสื่อสารเมื่อเกิดภาวะวิกฤตนั้น จากผลการวิจัยพบว่า เมื่อเกิดภาวะวิกฤตขึ้น ช่องทางการสื่อสารหลักจะผ่านทางวิทยุคมนาคม เนื่องจากพันธมิตรที่เกี่ยวข้องในการระงับเหตุจะสื่อสารกันทางวิทยุคมนาคมเป็นช่องทางหลัก และเทคโนโลยีของวิทยุคมนาคมทำให้การสื่อสารแบบสองทางเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว โดยสามารถโต้ตอบกันได้ทันทีในเวลาอันรวดเร็วและยังสามารถพกพาติดตัวเข้าไปในที่ที่เกิดเหตุหรือพกพาติดตัวไปได้ทุกสถานที่ อีกทั้งในการแก้ไขภาวะวิกฤตบางเหตุการณ์ที่ระบบการสื่อสารหลัก เช่น โทรศัพท์ถูกตัดขาดการสื่อสารทางวิทยุคมนาคมก็ยังสามารถกระทำได้ และอีกสาเหตุหนึ่งที่วิทยุคมนาคมถูกเลือกให้เป็นช่องทางหลักในการสื่อสารเพื่อแก้ไขภาวะวิกฤตนั้น เนื่องจากเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงคนจำนวนมากได้ในเวลาอันรวดเร็ว เป็นสื่อที่เป็นการสื่อสารถึงบุคคลกับการสื่อสารมวลชน ได้แก่ เมื่อเวลาเราสื่อสารกับคู่สื่อสารคนหนึ่งผ่านทางวิทยุคมนาคม หากมีคนอีกจำนวนหนึ่งที่เปิดฟังในช่องความถี่เดียวกับเราก็สามารถรับฟังเรื่องที่เราสอนหากันได้จึงไม่มีความดับเกิดขึ้นในการสื่อสารผ่านทางวิทยุคมนาคม ซึ่งต่างกับสื่อที่เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลอย่างโทรศัพท์ ซึ่งบุคคลอื่นหรือสาธารณะไม่สามารถรับฟังการสนทนาของบุคคลสองคนได้ ดังนั้นเราจึงนำข้อดีของสื่อวิทยุคมนาคมมาใช้เป็นสื่อหลักในการประสานความร่วมมือกับสมาชิกในเครือข่ายและพันธมิตรเมื่อเกิดภาวะวิกฤตเพราะเป็นช่องทางที่สามารถเข้าถึงสมาชิกภายในเครือข่ายได้เป็นจำนวนมากในระยะเวลาอันรวดเร็ว อีกทั้งผู้รับสารทั้งหมดก็ยังเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขภาวะวิกฤตด้วย เพราะทุกคนที่ได้รับอนุญาตให้ใช้วิทยุคมนาคมได้ก็จะต้องเป็นสมาชิกของเครือข่ายเท่านั้น ดังนั้นการสื่อสารผ่านทางวิทยุคมนาคมเกี่ยวกับภาวะวิกฤตครั้งหนึ่งๆ นั้น ผู้รับสารจะเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสามารถเข้าร่วมในการแก้ไขภาวะวิกฤตได้

จากผลการวิจัยพบว่า ในช่องทางการสื่อสารหลัก ได้แก่ วิทยุคมนาคมนั้น มีช่องทางการสื่อสารพิเศษเพิ่มขึ้นระหว่างนักวิทยุสมัครเล่นกับตำรวจ ที่เกิดจากความไว้วางใจระหว่างผู้ส่งสาร ได้แก่ นักวิทยุสมัครเล่น กับผู้รับสาร ได้แก่ ตำรวจ โดยเป็นการสื่อสารทางวิทยุคมนาคมแต่ข้ามช่องความถี่ เนื่องจากเมื่อพบเหตุนักวิทยุสมัครเล่นทั่วไปไม่สามารถแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจได้โดยตรงทางวิทยุคมนาคมได้ เนื่องจากตามกฎหมายไม่อนุญาตให้นักวิทยุสมัครเล่นใช้ความถี่ของทางราชการ จึงทำให้ต้องผ่านตัวประสานระหว่างนักวิทยุสมัครเล่นกับตำรวจ ได้แก่ ศูนย์กู้ภัย

บุญทันตาฯ โดยศูนย์กู้ภัยจะแจ้งไปยังแก่นนครผ่านทางวิทยุคมนาคมของความถี่ราชการ ซึ่งตามกฎหมายแล้วไม่อนุญาตให้นักวิทยุสมัครเล่นใช้ความถี่นี้ได้ แต่สาเหตุเพราะความไว้วางใจของผู้รับสาร ได้แก่ ตำรวจ ที่มีต่อผู้ส่งสาร ได้แก่ ศูนย์กู้ภัยบุญทันตาฯ และเพื่อความสะดวกรวดเร็วและจากการช่วยเหลือและประสานงานอันดีที่ผ่านมาของศูนย์กู้ภัยบุญทันตากับตำรวจ ทำให้ตำรวจเล็งเห็นประโยชน์และไว้วางใจจึงอนุญาตอย่างไม่เป็นทางการให้ Net Control ของศูนย์กู้ภัยฯ เปิด Stand By รับฟังและแจ้งเหตุในช่องของทางราชการที่ตำรวจกำหนดให้ได้ และเป็นช่องทางหลักในการติดต่อสื่อสารระหว่างศูนย์กู้ภัยฯ กับตำรวจ

ส่วนช่องทางการสื่อสารรอนั้น ได้แก่ การสื่อสารกันทางโทรศัพท์ โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือ โดยจะใช้ช่องทางการสื่อสารทางโทรศัพท์นี้ในกรณีที่ไม่สามารถติดต่อสื่อสารกันทางวิทยุคมนาคมได้จริงๆ กับบุคคลนั้นๆ เช่น ต้องการติดต่อกับอาสาสมัครของหน่วยกู้ภัยคนหนึ่งที่มีความชำนาญในการเข้าช่วยเหลือผู้ประสบอัคคีภัยแต่ไม่สามารถติดต่อกับอาสาสมัครคนนั้นโดยผ่านช่องทางการสื่อสารหลัก ได้แก่ วิทยุคมนาคมได้ เนื่องจากวิทยุคมนาคมก็มีข้อจำกัดตรงที่หากผู้รับสารไม่ได้เปิดเครื่อง Stand by เอาไว้ ก็จะไม่สามารถติดต่อได้ แตกต่างกับโทรศัพท์มือถือที่สามารถติดต่อกันได้โดยตรงตลอดเวลา แต่สาเหตุที่ช่องทางการสื่อสารทางโทรศัพท์เป็นช่องทางสุดท้ายที่จะเลือกใช้ในการสื่อสารเมื่อเกิดภาวะวิกฤตเพราะเป็นช่องทางการสื่อสารที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการโทร รวมทั้งในแต่ละครั้งเป็นการติดต่อกันระหว่างบุคคลสองคนเท่านั้น ไม่สามารถสื่อสารกับคนจำนวนมากได้ในครั้งเดียว ซึ่งเป็นการเสียเวลา เพราะในภาวะวิกฤตทุกนาทีมีค่า

● สาร

ในส่วนของสารที่ใช้เมื่อเกิดภาวะวิกฤตนั้น อย่างที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นในประเด็นทิศทางการสื่อสารว่า การสื่อสารกับพันธมิตรเพื่อประสานความร่วมมือในการระงับเหตุนั้น จะใช้การสื่อสารอย่างเป็นทางการ โดยช่องทางหลักผ่านทางวิทยุคมนาคม ในส่วนของสารที่เป็นทางการนั้น ได้แก่ ข้อความที่ใช้สื่อสารจะต้องสั้นกระชับได้ใจความ ซึ่งใจความสำคัญจะต้องประกอบด้วย ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร เช่น เกิดเหตุการณ์ประเภทใด สถานที่เกิดเหตุ เวลาเกิดเหตุ สถานการณ์ที่เกิดเหตุ เป็นต้น เนื่องจากการแก้ไขภาวะวิกฤตนั้นจะต้องกระทำให้ไ้รวดเร็วที่สุดและต้องใช้เวลาให้น้อยที่สุด เนื่องจากเพียงเสี้ยววินาทีอาจจะหมายถึงชีวิตหรือทรัพย์สินของผู้ประสบเหตุ นอกจากนั้นการสื่อสารกันในภาวะวิกฤตนั้นจะต้องใช้คำที่ชัดเจน ไม่กำกวม ฟังแล้วเข้าใจง่าย และเข้าใจตรงกันทุกฝ่าย เพราะการสื่อสารผิดพลาดหรือการเข้าใจผิดพลาดกันเพียงนิดเดียวอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อทั้งชีวิตและทรัพย์สินของผู้ประสบเหตุได้

ส่วนการสื่อสารระหว่างสมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นด้วยกันเองนั้นใช้การสื่อสารแบบ กึ่งทางการ โดยภาษาที่ใช้ในการรายงานจะใช้ภาษาถิ่น คือภาษาอีสาน เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน ของสมาชิกในจังหวัดขอนแก่น

เมื่อภาวะวิกฤตในครั้งนั้นๆ ได้คลี่คลายลงแล้ว จากผลการวิจัยพบว่า เครือข่าย เฉพาะกิจที่เกิดจากความร่วมมือกันของนักวิทยุสมัครเล่นกับพันธมิตรกลุ่มต่างๆ ก็จะไปสลายไป กลับไปสู่ภาวะปกติของแต่ละเครือข่าย เนื่องจากแต่ละเครือข่ายมีหน้าที่แล่วัตถุประสงค์หลักของแต่ละเครือข่ายซึ่งหน้าที่ในการแก้ไขภาวะวิกฤตเป็นเพียงหน้าที่หนึ่งในหลายๆหน้าที่ของเครือข่ายเท่านั้น เช่น ตำรวจนอกจากจะมีหน้าที่ในการระงับเหตุต่างๆ แล้วยังมีภารกิจประจำวันในส่วนอื่นๆที่จะต้องกระทำอีกด้วย เช่นเดียวกับเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นก็จะกลับไปเป็นการสื่อสารในรูปแบบปกติ ดังรายละเอียดในผลการวิจัยข้อที่ 1 แต่เมื่อเกิดภาวะวิกฤตขึ้นเมื่อใดเครือข่ายของนักวิทยุสมัครเล่นในภาวะวิกฤตและพันธมิตรก็จะรวมตัวกันอีกครั้งหนึ่งตามรูปแบบที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายของกาญจนา แก้วเทพที่ว่า เครือข่าย ต้องมีการจัดระบบให้กลุ่มบุคคล หรือองค์กร ที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายให้สามารถดำเนินกิจกรรม บางอย่างร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่สมาชิกแต่ละคนในเครือข่ายเห็นพ้องต้องกัน ซึ่งอาจเป็น กิจกรรมที่ร่วมกันเฉพาะกิจตามความจำเป็น เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจแล้วเครือข่ายก็เลิกไป และอาจ กลับมารวมกันได้ใหม่หากจำเป็น หรืออาจเป็นเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องไปเรื่อยๆ ก็ได้

รวมทั้งการรวมตัวกันของเครือข่ายและพันธมิตรเมื่อเกิดภาวะวิกฤตขึ้นยังสอดคล้องกับการให้คำจำกัดความเครือข่ายความร่วมมือของ อรรถณพ พงษ์วาท (2539, น.3) ที่กล่าวว่า เครือข่ายเป็นการเชื่อมโยงร้อยรัดเอาความพยายามและการดำเนินงานของฝ่ายต่างๆเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อปฏิบัติภารกิจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน การเชื่อมโยงนี้อาจเป็นรูปของการรวมตัวกันแบบหลวมๆ เฉพาะกิจตามความจำเป็น เนื่องจากเครือข่ายและพันธมิตรที่มารวมตัวกันนั้นอาจจะมีวัตถุประสงค์หลักหรือลักษณะของเครือข่ายที่แตกต่างกันออกไป โดยที่แต่ละฝ่ายยังคงปฏิบัติภารกิจหลักของตนต่อไปอย่างไม่สูญเสียเอกลักษณ์และปรัชญาของตนเอง หรืออาจอยู่ในรูปของการจัดองค์กรที่เป็นโครงสร้างของความสัมพันธ์อย่างชัดเจน เครือข่ายความร่วมมือเป็นไปได้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล องค์กร และสถาบัน อาจมีขอบข่ายและขนาด

ตั้งแต่เล็กๆ ภายในชุมชนไปจนถึงระดับจังหวัด ภูมิภาค ประเทศ และระหว่างประเทศ นอกจากนี้เครือข่ายการสื่อสารของนักศึกษามัธยมเล่นในภาวะวิกฤตยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ กาญจนา แก้วเทพ ที่ได้ให้ความหมายของคำว่า เครือข่าย ว่า คำว่า Network ในภาษาอังกฤษให้ภาพพจน์ที่ชัดเจนคือ Net ตาข่าย ที่โยงใยถึงกันและพร้อมที่จะ Work เมื่อต้องการใช้งาน และจากความหมายด้านการสื่อสาร ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในด้านสังคม ดังนั้นเครือข่ายจึงหมายถึง รูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรหลายๆ องค์กรที่ต่างก็มีทรัพยากรของตัวเอง มีเป้าหมาย มีวิธีทำงาน และมีกลุ่มเป้าหมายของตัวเอง บุคคลหรือองค์กรเหล่านี้ได้เข้ามาประสานกันอย่างมีระยะเวลายาวนานพอสมควร แม้อาจจะไม่มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอก็ตาม แต่ก็จะมีรากฐานวางเอาไว้ (เปรียบเสมือนสายโทรศัพท์ที่ต่อเอาไว้) เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความต้องการที่จะขอความร่วมมือจากกลุ่มอื่นๆ เพื่อแก้ปัญหา ก็สามารถติดต่อไปได้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การส่งเสริมให้เกิดกลุ่มและเครือข่ายควรเน้นความสำคัญไปที่การรวมตัวของบุคคลที่มีความสนใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งรวมทั้งมีอุดมการณ์ร่วมกัน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายนักศึกษามัธยมเล่นเป็นการรวมตัวกันของผู้ที่มีความสนใจเหมือนๆ กันคือ สนใจการสื่อสารโดยผ่านวิทยุคมนาคม นอกจากนี้ยังมีอุดมการณ์รวมทั้งทัศนคติในทิศทางเดียวกันที่จะทำประโยชน์เพื่อสังคม จึงทำให้การดำเนินกิจการต่างๆ ในเครือข่ายเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. การสื่อสารรวมทั้งการบริหารจัดการในเครือข่าย หากต้องการให้ได้รับความพึงพอใจจากสมาชิกควรเป็นแบบกระจายอำนาจและใช้การสื่อสารแบบสองทาง (Two-ways communication) เนื่องจากการวิจัยพบว่า เครือข่ายการสื่อสารของนักศึกษามัธยมเล่นนั้น ใช้การสื่อสารแบบกระจายอำนาจ โดยสมาชิกทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการแสดงความคิดเห็นต่างๆ รวมทั้งส่วนบริหารนั้นก็มาจากการเลือกตั้งของสมาชิก รวมทั้งการสื่อสารในทุกๆ ประเด็นจะเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ซึ่งการสื่อสารในลักษณะนี้สร้างความพึงพอใจให้กับสมาชิกในเครือข่ายและทำให้เครือข่ายมีความเข้มแข็ง

3. การสื่อสารเพื่อกระจายข้อมูลข่าวสารต่างๆ ภายในเครือข่าย ควรส่งข้อมูลข่าวสารไปยังแกนนำของเครือข่ายในระดับต่างๆ แล้วแกนนำเหล่านั้นก็จะกระจายข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นไปยังสมาชิกภายในเครือข่ายย่อยของตนเองอีกชั้นหนึ่ง เนื่องจากการวิจัยพบว่า ขั้นตอนในการส่งข่าวสารต่างๆ จากส่วนกลางไปยังสมาชิกนักศึกษามัธยมเล่นแต่ละคนหรือการส่งข่าวสารจาก

สมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นไปยังส่วนกลางนั้น จะกระทำโดยผ่านแกนนำ รวมทั้งแกนนำจะทำหน้าที่เป็นตัวประสานระหว่างเครือข่ายย่อยต่างๆ รวมทั้งพันธมิตรเข้าด้วยกัน โดยแกนนำหลัก ได้แก่ สมาคมนักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น และแกนนำย่อย ได้แก่ ประธานของกลุ่มหรือชมรมต่างๆ

4. การสื่อสารภายในเครือข่ายควรมีความยืดหยุ่นสูง โดยอาจมีการสื่อสารที่หลากหลายรูปแบบ ตามความเหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารภายในเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นนั้น มีการใช้รูปแบบการสื่อสารรวมทั้งช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป ไม่ตายตัว ตามแต่สถานการณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารผ่านช่องทางหลัก ได้แก่ วิทยุคมนาคม หรือการสื่อสารผ่านช่องทางอื่นๆ ได้แก่ การประชุม จดหมาย หรือการพบปะสังสรรค์กัน เป็นต้น อันจะทำให้การสื่อสารประสบผลสำเร็จไปได้ด้วยดี

5. เมื่อเกิดภาวะวิกฤตขึ้น เครือข่ายควรมีการประสานความร่วมมือกับพันธมิตรต่างๆ ตามความสามารถและความถนัดของแต่ละเครือข่าย โดยมีศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายต่างๆ รวมทั้งเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารและควบคุมทิศทางของการสื่อสารเพื่อความสะดวกรวดเร็ว และถูกต้องในการร่วมกันแก้ไขภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้น เนื่องจากการวิจัยพบว่า การประสานความร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายกับพันธมิตร ทั้งภาครัฐและเอกชน ทำให้การแก้ไขภาวะวิกฤตเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการแก้ไขภาวะวิกฤตโดยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงกลุ่มเดียว

6. ควรมีการสร้างพันธมิตรใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นในเครือข่าย เพื่อร่วมมือกันในการแก้ไขภาวะวิกฤติ เนื่องจากการวิจัยพบว่า ยังมีพันธมิตรที่เกี่ยวข้องชาญในสาขาต่างๆ มากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งทำให้การแก้ไขภาวะวิกฤตทำได้ง่ายขึ้น รวมทั้งจำนวนสมาชิกในการร่วมกันการสอดส่องดูแลความสงบเรียบร้อยของสังคมก็จะมีมากขึ้นด้วย

7. จากผลการวิจัยพบว่า จุดอ่อนของการสื่อสารภายในเครือข่ายที่เป็นเครือข่ายการสื่อสารแบบกระจายอำนาจนั้น อยู่ตรงที่ว่า การตัดสินใจดำเนินกิจการต่างๆ จะได้รับความพึงพอใจจากสมาชิกก็จริงแต่จะต้องใช้ระยะเวลาในการตัดสินใจค่อนข้างนาน ดังนั้นการสื่อสารในภาวะวิกฤตที่ต้องการการตัดสินใจที่เด็ดขาดและรวดเร็วจึงควรใช้การสื่อสารแบบรวมศูนย์ โดยจากการวิจัยพบว่า เมื่อเกิดภาวะวิกฤตขึ้นตำรวจจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือกับพันธมิตรหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งเป็นศูนย์รวมข้อมูลและแจ้งไปยังพันธมิตรกลุ่มต่างๆ เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงกันในด้านข้อมูลข่าวสาร และอำนาจการตัดสินใจจะมา

จากตำรวจ ซึ่งการสื่อสารในลักษณะนี้ทำให้การดำเนินงานต่างๆ เป็นไปได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องไปในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากมีศูนย์กลางในการสั่งการจากหน่วยงานเดียว

8. ในการสื่อสารของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นในภาวะวิกฤตนั้น ควรเปิดช่องความถี่พิเศษที่สามารถเป็นความถี่ที่เชื่อมโยงระหว่างข่ายสมัครเล่นกับข่ายตำรวจได้ เนื่องจากตำรวจจะเป็นศูนย์รวมข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับภาวะวิกฤตรวมทั้งมีอำนาจในการสั่งการต่างๆ เมื่อเกิดภาวะวิกฤต โดยควรให้อำนาจกับตำรวจในท้องถิ่นๆ ที่จะอนุญาตอย่างเป็นทางการให้หน่วยงานเอกชนบางหน่วยงานที่เห็นว่ามีความจำเป็นหรือมีความสำคัญในการร่วมมือกับตำรวจในการแก้ไขภาวะวิกฤตต่างๆ ได้เปิดใช้ช่องความถี่นั้นๆ ได้ เพื่อความสะดวกรวดเร็วและประสิทธิภาพในการสื่อสารที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบของการสื่อสารในภาวะวิกฤตของเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นนั้น จำเป็นที่จะต้องใช้ช่องทางการสื่อสารผ่านทางวิทยุคมนาคมของกรมตำรวจ เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารกับตำรวจ แต่มีข้อจำกัดบางประการที่เกี่ยวข้องกับข้อกฎหมาย ซึ่งทำให้ช่องทางการสื่อสารนี้ไม่มีประสิทธิภาพและสมบูรณ์เท่าที่ควร ได้แก่ การที่รัฐไม่อนุญาตให้บุคคลที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น หน่วยกู้ภัยต่างๆ สามารถสื่อสารกับตำรวจได้โดยตรงโดยผ่านทางช่องความถี่ราชการได้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเหตุผลทางด้านความมั่นคงและปลอดภัยของชาติ เนื่องจากหากมีการอนุญาตให้ใช้ช่องความถี่ร่วมกับตำรวจได้อาจจะมีผู้เข้าไปใช้ในทางมิชอบ โดยจากเหตุผลนี้ทำให้ในปัจจุบัน นักวิทยุสมัครเล่นและศูนย์กู้ภัยต่างๆ ที่ทำงานประสานกับตำรวจในการแก้ไขภาวะวิกฤตกลับต้องมาถูกตำรวจจับเสียเอง ข้อหาลักลอบใช้ความถี่ราชการ

9. นักวิทยุสมัครเล่นทั่วไปในฐานะที่ได้รับอนุญาตให้มีและใช้วิทยุคมนาคม อันเป็นอุปกรณ์สื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ควรนำแนวทางในการสื่อสารภายในเครือข่ายนักวิทยุสมัครเล่นในภาวะวิกฤตไปใช้ในการช่วยเหลือสังคมในด้านอื่นๆ โดยนักวิทยุสมัครเล่นที่มีความสนใจคล้ายๆ กันก็อาจจะมารวมตัวกันแล้วจัดตั้งเป็นชมรม เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อสังคมขึ้น โดยอาจจะกระทำร่วมกับพันธมิตรอื่นๆ ที่มีความสนใจร่วมกัน เพื่อเป็นการพัฒนากิจการวิทยุสมัครเล่นให้เป็นประโยชน์แก่สังคมมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการวิจัยพบว่า วิทยุคมนาคมเป็นอุปกรณ์การสื่อสารหลักที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็วและเอื้อประโยชน์ในการสื่อสารเมื่อช่องทางการสื่อสารอื่นๆ ถูกตัดขาดหรือไม่สามารถใช้ได้

10. ควรมีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารอื่นๆ มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือสังคมเมื่อเกิดภาวะวิกฤต ซึ่งนอกจากวิทยุคมนาคมแล้ว ปัจจุบันยังมีเทคโนโลยีการสื่อสารอีกหลายประเภท ที่สามารถเชื่อมโยงบุคคลต่างๆ เข้าด้วยกันได้ เช่น อินเทอร์เน็ต เป็นต้น โดยอาจ

ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเหล่านั้นเป็นช่องทางในการสื่อสารเพื่อรวบรวมบุคคลที่มีความสนใจคล้ายๆ กันแล้วจัดตั้งเป็นกลุ่มหรือชมรมต่างๆ ขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การติดต่อสื่อสารโดยอาศัยเทคโนโลยีการสื่อสารสามารถเชื่อมต่อบุคคลที่อยู่ห่างไกลกัน ให้มารวมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อทำประโยชน์ให้กับสังคมได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเสนอให้มีการวิเคราะห์รูปแบบการสื่อสารของเครือข่ายย่อยๆ ที่ซ่อนอยู่ในเครือข่ายใหญ่ ว่ามีรูปแบบใดและมีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายใหญ่ในลักษณะใดบ้าง เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงลักษณะของเครือข่ายการสื่อสารโดยรวมของสมาชิกและพันธมิตรทั้งเครือข่าย ทำให้ไม่สามารถสรุปรูปแบบการสื่อสารที่แท้จริงของเครือข่ายใหญ่ทั้งหมดได้ เนื่องจากแท้จริงแล้วพบว่า มีรูปแบบการสื่อสารหลายแบบซ่อนกันอยู่ภายในเครือข่าย

2. หากมีการทำวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยเสนอแนะให้มีการวิเคราะห์แต่ละองค์ประกอบของการสื่อสารอย่างละเอียด เช่น ในแง่ของกลยุทธ์การสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ ของผู้ส่งสาร หรือกระบวนการตัดสินใจของผู้ส่งสารในสถานการณ์ต่างๆ เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการทำวิจัยในเบื้องต้นต่อไปจากงานวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับเรื่องเครือข่ายการสื่อสารต่อไป เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะภาพรวมของเครือข่ายและกระบวนการสื่อสารของเครือข่ายทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤตเท่านั้น

3. หากมีการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยจึงเสนอให้มีการวิเคราะห์รูปแบบการสื่อสารของเครือข่ายในภาวะวิกฤตประเภทอื่นๆ ที่หลากหลาย เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกันในหลายๆกรณี อันจะเป็นประโยชน์ต่อความรู้ในเรื่องเครือข่ายการสื่อสารและการพัฒนาการสื่อสารของเครือข่ายต่างๆ

4. เนื่องจากในการวิจัยเครือข่ายการสื่อสารของนักวิทยุสมัครเล่นในภาวะวิกฤตครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นภาวะวิกฤตที่เป็นอุบัติเหตุต่างๆ ซึ่งนอกจากเหตุการณ์ต่างในการวิจัยครั้งนี้แล้ว ภาวะวิกฤตยังอาจหมายถึงสถานการณ์อื่นๆ ได้อีกหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ หรือภาวะวิกฤตที่เกิดจากความขัดแย้งต่างๆ

5. ในการวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัด ได้แก่ การที่ผู้วิจัยใช้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มนักวิทยุสมัครเล่นที่เข้าร่วมทำกิจกรรมเพื่อสังคมเท่านั้น มิได้วิเคราะห์นักวิทยุสมัครเล่นที่ไม่ได้ทำกิจกรรมเพื่อสังคม ดังนั้นการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอให้มีการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักวิทยุสมัครเล่นที่ยังมิได้เข้าร่วมทำกิจกรรมเพื่อสังคมเพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบและหาสาเหตุว่าเหตุใดนักวิทยุสมัครเล่นบางกลุ่มจึงทำกิจกรรมเพื่อสังคมในขณะที่นักวิทยุสมัครเล่นบางกลุ่มมิได้ทำกิจกรรมเพื่อสังคม

6. ผู้วิจัยขอเสนอให้มีการวิเคราะห์ถึงสาเหตุว่า เหตุใดนักวิทยุสมัครเล่นจึงได้มารวมตัวกันเป็นเครือข่ายและอุทิศตนทำกิจกรรมเพื่อสังคมโดยไม่ได้รับผลตอบแทน รวมทั้งมิได้มีความเดือดร้อนหรือเกิดปัญหาใดๆ ขึ้นภายในเครือข่ายของตน เนื่องจากจากการวิจัยในหลายเรื่องที่ผ่านมาพบว่า การรวมตัวกันเป็นเครือข่ายนั้นมักจะมีสาเหตุมาจากการประสบปัญหาาร่วมกันของกลุ่มบุคคล ดังนั้นผู้ที่ประสบปัญหาดังกล่าวก็จะมารวมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อร่วมกันแก้ปัญหา นั้นๆ

7. ในการวิจัยเรื่องเครือข่ายในครั้งต่อไป ผู้วิจัยเสนอให้ลองใช้การวิจัยเชิงปริมาณแล้วนำผลการวิจัยที่ได้มาเปรียบเทียบกับเหมือนหรือพบข้อแตกต่างใดบ้างกับการวิจัยครั้งนี้ และการวิจัยเชิงปริมาณมีจุดอ่อนจุดแข็งที่แตกต่างกับงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเครือข่ายการสื่อสารในเชิงคุณภาพที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยครั้งนี้อย่างไรบ้าง เพื่อนำไปพัฒนาการวิจัยเรื่องเครือข่ายการสื่อสารต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมลรัตน์ หล้าสูงวงศ์. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาคณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

กาญจนา แก้วเทพ. เครื่องมือการทำงานแนววัฒนธรรมชุมชน. สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อ
การพัฒนา (สคทพ). มกราคม, 2538.

กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. มองสื่อใหม่มองสังคมใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร. บริษัท
เอ็ดดิสันเพรส โพรดักส์, 2543.

กาญจนา แก้วเทพ. สื่อเพื่อชุมชนประมวลองค์ความรู้. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
กรุงเทพฯ, 2543.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์. การจัดการเครือข่าย:กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา
กรุงเทพฯ. ชัคเชล มีเดีย, 2543.

จารุณี พัชรพิมานสกุล. การศึกษาเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มชีวิต. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต. ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2542.

เจษฎา รัตนชมภากกร. ศิลปินเพลงไทยและเครือข่ายการสื่อสารกับแฟนคลับ. วิทยานิพนธ์ ปริญญา
มหาบัณฑิต. ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

ฉลอง ภิมรรัตน์. กระบวนการกลุ่ม. ภูเก็ต: วิทยาลัยครูภูเก็ต, 2521.

ชรวนวล คณานุกูล. พฤติกรรมการเล่นและเครือข่ายการสื่อสารของผู้เล่นหอยใต้ดิน. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต. ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ตติยา เลหาดีรานนท์. เครือข่ายการสื่อสารและบทบาทในการอนุรักษ์เพลงสุนทราภรณ์ของกลุ่ม
อนุรักษ์เพลงและลีลาศสุนทราภรณ์. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. ภาควิชาการประชาสัมพันธ์
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

บุญเกิด มาอ่อง. การศึกษาการรวมกลุ่มและการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มผู้ฟังวิทยุจล. 100
. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2537.

ประมะ สตะเวทิน. หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, พิมพ์ครั้งที่ 9, 2540.

พนม ลัมอารีย์. กลุ่มสัมพันธ์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรจน์ มหาสารคาม, 2523.

- พรรณสิริ จิตรรัตน์. เครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นใน จ. ชลบุรี. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต. ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2544.
- พัชนี เสงี่ยมฉาย และคณะ. แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์. ประมวลศัพท์วิชาการ ทฤษฎีสำคัญ วิธีการ
ศึกษาวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ. ข้าวฟ่าง, 2541.
- เมืองทอง แชมมณี. กลุ่มสัมพันธ์: ทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: บุรพาการพิมพ์, 2527.
- ยุทธนา วรณปิติกุล และสุพิธา เรืองจิต. สำนักพลเมือง: ความเรียงว่าด้วยประชาชนบนเส้นทาง
ประชาสังคม. กรุงเทพฯ: มูลนิธิการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม, 2542.
- ยุบล เบญจรงค์กิจ. ปริบทการสื่อสาร: ระดับบุคคล กลุ่ม องค์กร และสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ:
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- หริสุดา ปันทวนันท์. การสื่อสารและเครือข่ายการรณรงค์ "เมาไม่ขับ". วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต. ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2544.
- อรรวรรณ ปิลาธนนโอรพา. การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2542.
- อรอนันต์ วุฒิสเน. การสื่อสารในการก่อตัวและการขยายเครือข่ายของชมรมผู้เลี้ยงปลากะพงขาว
อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- อัจฉรา วรรณธรรมพินิจ. การวิเคราะห์การสื่อสารในภาวะวิกฤติของ บริษัท โททาล เอ็กไฟเรชั่น แอนด์
โปรดักชั่น ไทยแลนด์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะ
นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- อัจฉราพรรณ ณ สงขลา, ม.ล. การใช้สื่อมวลชนในภาวะวิกฤติของกรณีอุบัติเหตุเครื่องบินโดยสาร
ของบริษัท เดินอากาศไทย จำกัด. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะ
นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- อุษณีย์ สมบูรณ์ทรัพย์. การบริหารการสื่อสารในภาวะวิกฤติกรณีศึกษาของตลาดหลักทรัพย์แห่ง
ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2537.
- เอ็น ราวิ. แปลโดย อติศักดิ์ ดาดีน. วิทยุสมัครเล่นบทบาททางสังคมและการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่
มากกว่างานอดิเรก. 100 วัตต์. ฉบับที่ 77 (เมษายน 2544): หน้า 74-75

ภาษาอังกฤษ

- Bland, Michael. Communicating out of a crisis. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Macmillan Business, 1998.
- Burt, Ronald S. Applied network analysis: a methodological introduction. Beverly Hills: Sage, 1983.
- Everett M. Rogers & Lawrence Kincaid. Communication network toward a new paradigm for research. A Division of Macmillan Publishing Co.Inc, by the free Press, 1981.
- Griffin, Em. A first look at Communication theory. New York: The McGraw-Hill, 1997.
- Gully, Halbert E.&Dale G. Leathers. Communication and group process. New York: Holt, Rinhart and Winston, 1977.
- Hartley, Peter. Group Communication. London: Routledge, 1997.
- Knoke,David & James H. Kuklinski. Network analysis. Beverly Hills: Sage, 1983.
- Leavitt, Harold J. Managerial psychology. Chicago: The University of Chicago Press, 1973.
- Shaw, Marvin E. Group Dynamics. New York: Mccraw-Hill Book Company, 1971.
- Windahl, Sven. Using communication theory. London: Sage, 1992.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่าง แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย

ตัวอย่างคำถามชุดที่ 1 เพื่อศึกษาสมาชิกกลุ่มต่างๆของเครือข่ายและกลุ่มพันธมิตรว่าประกอบไปด้วยกลุ่มใดบ้าง เพื่อให้เห็นภาพรวมและโครงสร้างของเครือข่ายว่าประกอบไปด้วยองค์ประกอบใดบ้าง โดยแบ่งแนวคำถามตามกลุ่มเป้าหมาย ได้ 3 ประเภท ได้แก่ กลุ่มแกนนำ, สมาชิก และ พันธมิตร ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวอย่างคำถาม สำหรับกลุ่มแกนนำ

-ปัจจุบันสมาชิกของกองทุนมีประมาณกี่คน	
-สมาชิกของกองทุนมีกี่ประเภท อะไรบ้าง	
-หากจะแบ่งสมาชิกเหล่านั้นตามกลุ่มย่อยต่างๆที่แต่ละคนสังกัด จะประกอบไปด้วยกลุ่มย่อยใดบ้าง (หมายถึงกลุ่มที่มีการจัดตั้งอย่างชัดเจน เช่น ชมรมต่างๆ)	
หน่วยงานภายนอกใดบ้างที่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆของกองทุนฯ	
-ใครมีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของกองทุนฯ	
-ใครบ้างที่ถือว่าเป็นแกนนำของกองทุนฯในการดำเนินงานต่างๆ	
-ในกองทุนมีจัดตำแหน่งกันหรือไม่ อย่างไร	
-ตำแหน่งต่างๆ มีหน้าที่อย่างไรบ้าง	
-ท่านดำรงตำแหน่งใด	
-นอกจากหน้าที่ตามตำแหน่งที่ท่านดำรงอยู่แล้ว ท่านมีหน้าที่อื่นๆหรือไม่ ถ้ามีคืออะไร	
-ตำแหน่งใดที่ถือว่าเป็นตำแหน่งที่มีอำนาจในการตัดสินใจสูงสุดในกองทุนฯ	

2. ตัวอย่างคำถาม สำหรับสมาชิก

-ท่านเป็นสมาชิกของกองทุนประเภทใด
-ท่านมีตำแหน่งใดในกองทุน และมีหน้าที่อย่างไร
-ท่านมีส่วนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหรือไม่ อย่างไร (ให้เล่าเหตุการณ์)
-ท่านสังกัดอยู่กลุ่มหรือชมรมใดนอกจากเป็นสมาชิกของกองทุน
-ใครเป็นแกนนำของกลุ่มหรือชมรมที่ท่านสังกัดอยู่
-สมาชิกในกลุ่มหรือชมรมของท่านจำเป็นหรือไม่ที่ทุกคนต้องเป็นสมาชิกของกองทุนฯ เพราะอะไร

-ท่านคิดว่าใครเป็นแกนนำของกองทุนฯในการตัดสินใจดำเนินการต่างๆ
-นอกจากกลุ่มหรือชมรมของท่านแล้วท่านรู้จักกลุ่มหรือชมรมใดอีกบ้างที่เป็นสมาชิกของกองทุนฯ

3. ตัวอย่างคำถามสำหรับ พันธมิตร

-กองทุนฯ เกี่ยวข้องกับองค์กรของท่านอย่างไร
-กองทุนฯ ช่วยส่งเสริมกิจการของหน่วยงานท่านอย่างไร
-องค์กรของท่านจะติดต่อกับกองทุนฯในกรณีใดบ้าง

ตัวอย่างคำถามชุดที่ 2 เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารภายในเครือข่าย โดยแบ่งออกเป็น วิธีการสื่อสาร ทิศทางของการสื่อสาร เส้นทางการไหลของข้อมูลข่าวสาร โดยแบ่งแนวคำถามตามกลุ่มเป้าหมาย ได้ 3 ประเภท ได้แก่ กลุ่มแกนนำ, สมาชิก และ พันธมิตร ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวอย่างคำถาม สำหรับกลุ่มแกนนำ

-สมาชิกของกองทุนฯมีวิธีในการติดต่อพบปะกันอย่างไรบ้าง
-ส่วนใหญ่จะใช้วิธีใดในการติดต่อกัน
-เมื่อท่านต้องการจะส่งข่าวสารไปยังสมาชิกกลุ่มต่างๆ จะทำอย่างไร
-ท่านทราบได้อย่างไรว่าข่าวสารที่แจ้งไปสมาชิกได้รับทราบแล้ว
-ท่านได้รับทราบเรื่องราวเกี่ยวกับสมาชิกกลุ่มต่างๆ จากไหน

2. ตัวอย่างคำถาม สำหรับสมาชิก

-ท่านติดต่อพบปะกับสมาชิกคนอื่นๆ โดยวิธีใดบ้าง
-ท่านทราบเรื่องราวต่างๆ ในการดำเนินงานของกองทุนมาจากใครบ้าง อย่างไร
-ท่านทราบข่าวสารต่างๆของกองทุนจากใคร อย่างไร
-เมื่อมีเหตุการณ์สำคัญๆ ท่านทราบได้อย่างไร
-เมื่อท่านทราบข่าวใดข่าวหนึ่งของกองทุนแล้ว ท่านบอกต่อหรือไม่ ถ้าบอกบอกใครบ้าง

-เมื่อมีคนแจ้งข่าวใดๆมายังท่านหากท่านไม่เข้าใจหรืออยากทราบรายละเอียดเพิ่มเติมท่านจะทำอย่างไร
-หากท่านต้องการแจ้งข่าวสารไปยังกลุ่มแกนนำท่านจะทำอย่างไร
3. ตัวอย่างคำถาม สำหรับพันธมิตร
-ท่านรับทราบข่าวสารต่างๆ จากกองทุนฯอย่างไร
-หากท่านต้องการแจ้งข่าวสารไปยังกองทุนฯ ท่านจะทำอย่างไร
-หากท่านมีปัญหาหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับกองทุนฯ ท่านจะทำอย่างไร
-ท่านทราบได้อย่างไรว่ากองทุนฯรับทราบข่าวสารของท่านแล้ว

คำถามชุดที่ 3 เพื่อศึกษา Network Descriptor

-ในการดำเนินกิจการต่างๆของกองทุนฯต้องแจ้งให้สมาชิกทราบทุกเรื่องหรือไม่ อย่างไร
-สมาชิกทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการรับทราบข่าวสารต่างๆ ของกองทุนฯ หรือไม่ อย่างไร
-เมื่อสมาชิกรับทราบข่าวสารต่างๆ แล้วมีการแลกเปลี่ยนกันหรือไม่
-ใครเป็นศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสารกันระหว่างสมาชิกในประเด็นต่างๆ
-ขั้นตอนในการแจ้งข้อมูลข่าวสารไปยังสมาชิกภายในกองทุนฯเป็นอย่างไร
-ขั้นตอนในการแจ้งข้อมูลข่าวสารไปยังสมาชิกภายในกองทุนฯในประเด็นต่างๆ กันมีขั้นตอนที่แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
-ท่านมีวิธีในการส่งข่าวสารไปยังสมาชิกภายในกองทุนฯต่างๆแตกต่างกันหรือไม่ หากแตกต่างกันเพราะอะไร
-เมื่อท่านแจ้งข่าวสารเรื่องใดเรื่องหนึ่งไปยังสมาชิกท่านจะทราบได้อย่างไรว่าสมาชิกทราบเรื่องแล้ว หรือมีข้อสงสัยใดบ้าง
-เมื่อมีเหตุการณ์ต่างๆท่านมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกหรือไม่ อย่างไร
-ทำไมกองทุนฯจึงต้องมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกอื่นๆ

2. ตัวอย่างคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารในภาวะวิกฤตของกลุ่มนักวิทยุสมัครเล่น

คำถามชุดที่ 1 เพื่อศึกษาผู้ส่งสาร

1. ตัวอย่างคำถาม สำหรับกลุ่มแกนนำ

-ท่านทราบที่เกิดเหตุฉุกเฉินจากใคร
-เหตุใดท่านจึงเชื่อว่าเกิดเหตุการณ์ขึ้นจริง
-เมื่อทราบที่เกิดเหตุฉุกเฉินท่านมีหน้าที่อย่างไร
-มีลำดับขั้นตอนในการแจ้งเหตุฉุกเฉินไปยังสมาชิกของกองทุนอย่างไร

2. ตัวอย่างคำถาม สำหรับสมาชิก

-ท่านทราบที่เกิดเหตุฉุกเฉินจากใคร
-ท่านทราบได้อย่างไรว่าเหตุการณ์ใดเป็นเหตุฉุกเฉิน
-เหตุฉุกเฉินในมุมมองของท่านเป็นอย่างไร
-ท่านได้รับแจ้งจากใครท่านจึงจะเชื่อว่าเกิดเหตุฉุกเฉินขึ้นจริง เพราะอะไร
-ท่านทราบได้อย่างไรว่าเกิดเหตุฉุกเฉิน
-เมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินท่านทำอย่างไร
-เมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินท่านจะแจ้งให้ใครทราบ เพราะอะไร

คำถามชุดที่ 2 เพื่อศึกษาสาร

1. ตัวอย่างคำถาม สำหรับกลุ่มแกนนำ

-เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินท่านจะแจ้งอะไรให้สมาชิกทราบบ้าง
-ท่านใช้ข้อความอย่างไรเพื่อแจ้งให้สมาชิกทราบว่าเกิดภาวะวิกฤตขึ้นแล้ว
ท่านใช้ข้อความอย่างไร เพื่อให้สมาชิกเข้าร่วมในการแก้ไขเหตุฉุกเฉินนั้นๆ(ลองเล่าเหตุการณ์)

-เมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินท่านทราบข้อมูลใดจากผู้ส่งสารบ้าง
-ข้อความแบบใดที่ทำให้ท่านทราบว่าเกิดเหตุฉุกเฉินขึ้นแล้ว
-ข้อความแบบใดที่ทำให้ท่านตัดสินใจเข้าร่วมในการแก้ไขเหตุฉุกเฉิน
-เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินท่านแจ้งอะไรให้กองทุนฯทราบบ้าง
2. ตัวอย่างคำถาม สำหรับสมาชิก
-ท่านใช้ข้อความแบบใดที่จะแจ้งให้กอง
-ท่านทราบว่าเกิดเหตุฉุกเฉิน
-ท่านใช้ข้อความแบบใดในการขอความร่วมมือกับกองทุนฯเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน

คำถามชุดที่ 3 เพื่อศึกษาสื่อ

กลุ่มเป้าหมาย	ตัวอย่างคำถาม
กลุ่มแกนนำ	เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินท่านติดต่อกับสมาชิกและกลุ่มพันธมิตรอย่างไร
สมาชิก	เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินท่านทราบโดยผ่านสื่อใดบ้างอย่างไร
กลุ่มพันธมิตร	ท่านติดต่อกับกองทุนฯโดยผ่านสื่อใดบ้าง อย่างไร

คำถามชุดที่ 4 เพื่อศึกษาผู้รับสาร

กลุ่มเป้าหมาย	ตัวอย่างคำถาม
กลุ่มแกนนำ	เมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินท่านแจ้งให้ใครทราบบ้าง
	เมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินท่านดำเนินการอย่างไรต่อไป
	เหตุการณ์ฉุกเฉินในมุมมองของท่านเป็นอย่างไร
สมาชิก	เมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินท่านดำเนินการอย่างไร

	ไรต่อไป
	อะไรทำให้ท่านเข้าร่วมในการแก้ไขเหตุฉุกเฉินครั้งนั้น
	เหตุการณ์ฉุกเฉินในมุมมองของท่านเป็นอย่างไร

คำถามชุดที่ 5 ผลที่เกิดขึ้นให้กลุ่มเป้าหมายเล่าเหตุการณ์หรือผลงานของกองทุนที่ผ่านมาที่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

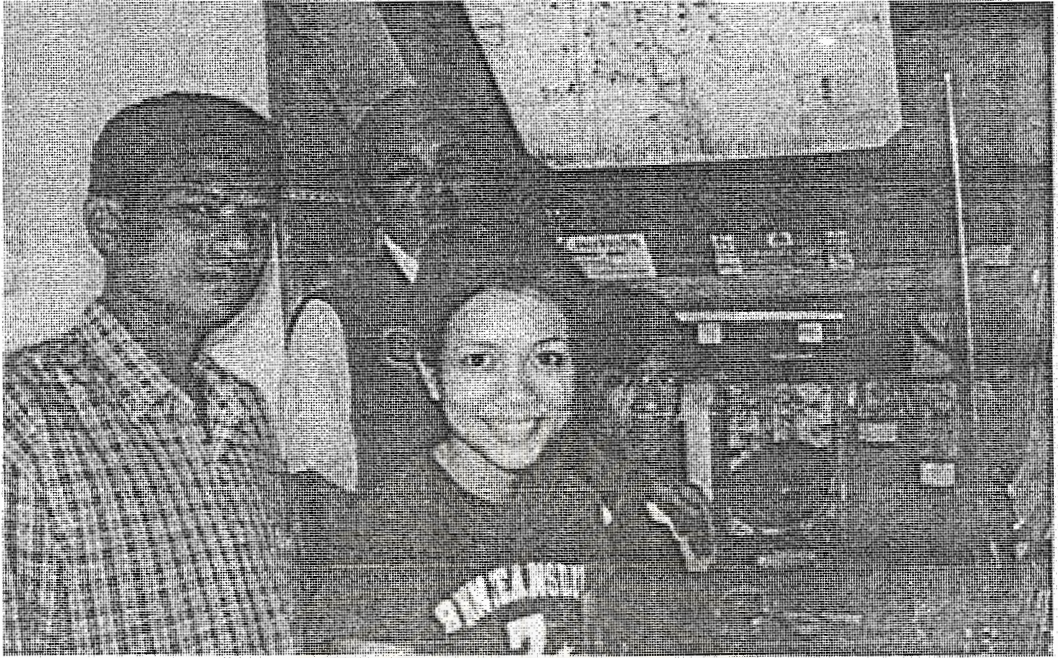
ในภาคผนวก ข นี้ เป็นภาพต่างๆที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. ภาพการเก็บข้อมูลที่จังหวัดขอนแก่น และ 2. ภาพกิจกรรมต่างๆของสมาชิกในเครือข่าย

1. ภาพการเก็บข้อมูลที่จังหวัดขอนแก่น

ผู้วิจัยสัมภาษณ์สมาชิกนักศึกษามัคครเล่นจังหวัดขอนแก่น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยสัมภาษณ์และสังเกตการปฏิบัติงานของศูนย์นารายณ์ จ.ขอนแก่น

ผู้วิจัยร่วม Stand by รอรับแจ้งเหตุกับอาสาสมัครกู้ภัยของกองทุนนุญทันตา วีอาร์กู้ภัยนครขอนแก่น

ผู้วิจัยสัมภาษณ์และเยี่ยมชมศูนย์วิทยุ อปพร. จังหวัดขอนแก่น

2. ภาพกิจกรรมการประชุมสมาคมวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น ครั้งที่ 2/2545
วันอาทิตย์ที่ 11 สิงหาคม 2545 เวลา 13.30 น. ณ โรงแรมพีพีไฮเต็ล จังหวัดขอนแก่น

คณะกรรมการบริหาร ร่วมประชุมโดยมี นายสมกิจ อารยวัฒน์ HS4 RJ เป็นเลขานุการสมาคม

คุณสมส่วน จรรย์พันธุ์ HS4 LNS ประธานสหภาพฯ เขต 4 ให้เกียรติเข้าร่วมประชุม อย่างดีเยี่ยม

คณะกรรมการทุกคน ให้เกียรติร่วมถ่ายรูปเป็นที่ระลึก....ก่อนอำยบอสด์...อย่างสนุกสนาน...

ภาพการประชุม สหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย เขต 4

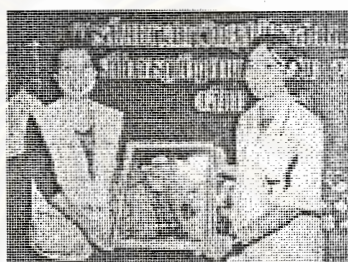
วิทยากรศราวุฒ บรระเทางศ์ HS1 MFO บรรยายพิเศษ เรื่อง การเปลี่ยนชื่อจากสภาฯ เป็น สหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย

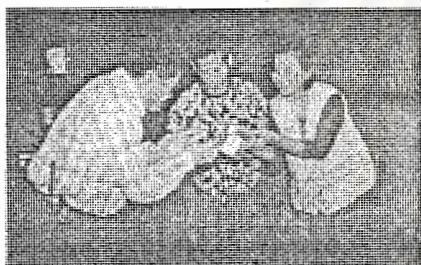
สมาชิกรัฐสภาจาก 11 จังหวัด

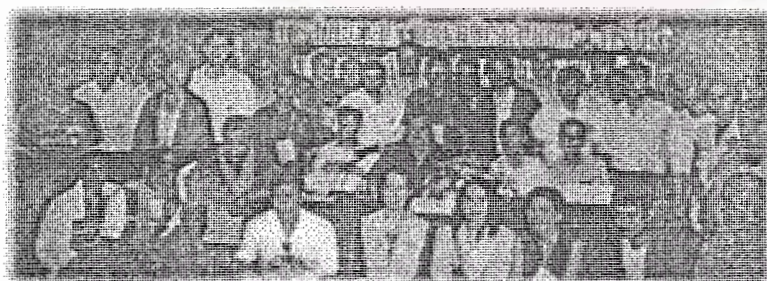
ผู้ใกล้ชิด

รับรางวัล

เสร็จสิ้นการประชุม รับประทานอาหาร ร่วมอวยบอกล้ออย่างสนุกสนาน พร้อมรับรางวัลกลับบ้าน
กันทุกคน

แล้วพบกันใหม่ 10 พฤศจิกายน 2545 ที่สกลนครนะครับ

ภาคผนวก ค

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในภาคผนวก ค นี้จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. รายชื่อของกลุ่ม, ชมรม, และสมาคมต่างๆ ในเครือข่าย 2. ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์วิทยุบุญทันตา วีอาร์กั๊วียนนครขอนแก่น

ส่วนที่ 1. รายชื่อของกลุ่ม, ชมรม, และสมาคมต่างๆ ในเครือข่าย รวมทั้งตัวอย่างของกฎระเบียบต่างๆของกลุ่ม, ชมรม และสมาคม ดังมีรายละเอียด ดังนี้

รายชื่อกลุ่ม/ชมรมฯ/สมาคม วิทยุสมัครเล่นที่สแตนด์บายสีในจังหวัดขอนแก่น

กลุ่ม/ชมรมฯ/สมาคม	สแตนด์บายสี	ประธานฯ/ผู้นำ
กลุ่มนครพล	144.275 MHz.	
กลุ่มขามแก่นเฟรนด์ชิพ	144.675 MHz.	
กลุ่มไดโนเสาร์สัมพันธ์	145.300 MHz.	
ชมรมนักวิทยุสมัครเล่นอำเภอบ้านไผ่	144.075 MHz.	
กลุ่มเสียงแคน	144.850 MHz.	
ชมรมรวมมิตรน้ำพอง	144.100 MHz.	
กลุ่มวีอาร์.สีชมพู	144.700 MHz.	
กลุ่มมิตรสัมพันธ์หนองสองห้อง	145.075 MHz.	
กลุ่มแบทแมนชุมแพ	144.150 MHz.	
กั๊วยีจีแซเกาะชุมแพ	145.950 MHz.	
กลุ่ม 49 สัมพันธ์	145.200 MHz.	
กลุ่มจลามขาว	144.750 MHz.	
กลุ่มไดโนฮาโมนิค	145.400 MHz.	
กลุ่มดอกกุญ	144.800 MHz.	
กลุ่มคนเคยหนุ่ม	144.225 MHz.	
วีอาร์.กั๊วียนนครขอนแก่น	144.950 MHz.	
กลุ่มขอนแก่น CH.36	144.875 MHz.	

ชมรมฯเทคโนโลยีภาคตะวันออก เจียงเหนื่อ	145.750 MHz.	
กลุ่มหงษ์ขาว	144.000 MHz.	
กลุ่มขอนแก่น CH.69	145.700 MHz.	
กลุ่มเขื่อนอุบลรัตน์	144.100 MHz.	
กลุ่มคอมพิวเตอร์แสมสี	145.325 MHz.	
ชมรมฯมหาวิทยาลัยขอนแก่น	144.450 MHz.	
กลุ่มร่มฟ้า 59	145.350 MHz.	
ชมรมฯอำเภอชนบท		
ชมรมฯอำเภอกระนวน		
กลุ่มเรนเจอร์เรดิโอเวฟ	145.925 MHz.	
กลุ่มเซเว่นไฟท์ใจออนซอน	145.850 MHz.	
สมาคมวิทยุสมัครเล่นจังหวัด ขอนแก่น	144.900 MHz.	HS4 EPA

สหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย เขต 4

นายสมชวน จัญญ์วิ
ประธานสหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย เขต 4
HS4 LNS ขอนแก่น

รองประธานฯ	นายคนลันต์ ทินกรวงศ์	HS4 EGN	จังหวัดหนองคาย
รองประธานฯ	นายสมเธร์ จิงวิโรจน์	HS4 IFB	จังหวัดอุดรธานี
เลขาธิการฯ	นางรัศมี ทินกรวงศ์	HS4 MRR	จังหวัดหนองคาย
รองเลขาธิการฯ	นายสมชาย ปองดี	HS4 APZ	จังหวัดขอนแก่น

คณะกรรมการบริหาร สหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย สหภาพเขต 4

นายชัยวัฒน์ จัตรีชัยพล รัตน์	นายคำนิง แท่นทอง ปฏิคม	นางชุตินา บุญประไพ ประชาสัมพันธ์
---------------------------------	---------------------------	-------------------------------------

เหรียญกษาปณ์ HS4 LNR จ.ขอนแก่น	HS4MJF จ.ขอนแก่น	HS4 LFQ จ.ขอนแก่น
นายสมชายศิริแก้วสกุล ผู้ช่วยเหรียญกษาปณ์ HS4 DWC จ.ขอนแก่น	นายคุณวุฒิ ลีธิตี ผู้ช่วยปฏิคม HS4 ENO จ.ขอนแก่น	ส.อ.สุระ อินทร์ตาโคตร กฎหมาย HS4 MGN จ.ขอนแก่น

กรรมการ/ที่ปรึกษา	นายณรงค์ บริหารณเสฏฐ์ HS1 MHE จ.ร้อยเอ็ด	นายวัฒนา อัดถากกร HS1 AFN จ.มหาสารคาม
	นายชำนาญ พฤกษ์วรรณกุล HS4 CTT จ.มุกดาหาร	นายมานะ ศิวบรรวัฒนา HS4 IQ จ.กาฬสินธุ์

กรรมการ		
นายไชยรัตน์ กิจกสิวัฒน์ HS4 DYO จ.หนองบัวลำภู	นายสุระพงษ์ พนมพรรณ HS4 BHM จ.มุกดาหาร	นายวิไล สงสุข HS4 KEZ จ.กาฬสินธุ์
นายวรวิทย์ เจริญวัชร HS4 MTE จ.นครพนม	นายวรชุนท์ ธรรมบุรณ์วิทย์ HS4 ASN จ.มหาสารคาม	นายสุรียันต์ เหล่าภักดี HS4 EHE จ.สกลนคร
นายदनัย ศรีวนันท์ HS4 GDQ จ.เลย	นายสยาม จิตต์เจริญ HS4 AIP จ.อุดรธานี	นายภฤศ ชวนานุรักษ์ HS4 FEC จ.อุดรธานี
จ.ส.อ.สมยศ ศรีเนตร HS4 LVA จ.อุดรธานี	พ.อ.อ.สุพาสน์ พงษ์เล็ก HS4 GH จ.อุดรธานี	นายจิระพงษ์ ชื่นชะง้อ HS4 CPV จ.กาฬสินธุ์
นายประมวล พิณจมนตรี HS4 IDY จ.หนองบัวลำภู	นายมนตรี พูลสวัสดิ์ HS8 JBR จ.หนองบัวลำภู	นายสมชัย ทองคัง HS4 OBR จ.หนองบัวลำภู
นายวิชัย บุตรภักหา HS4 JNO จ.นครพนม	นายพันธ์ชัย เชยสุวรรณ HS4 LXU จ.ร้อยเอ็ด	นางปรมาภรณ์ บริหารณเสฏฐ์ HS1 VSH จ.ร้อยเอ็ด

จำนวน 11 จังหวัด

จังหวัดกาฬ	ประธานฯ นายวิไล	HS4	119 ถ.บายพาสทุ่งมน อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์
------------	-----------------	-----	--

สินธุ์	สังสุข	KEZ	โทร.0-4381-3015 / 0-1964-8023
จังหวัด ขอนแก่น	ประธานฯ นายสม ส่วน จรรย์วัน	HS4LNS	59/13-14 ถ.รามราช อ.พล จ.ขอนแก่น โทร. 0-4341-5151 / 0-1661-2615
จังหวัด นครพนม	ประธานฯ นายว รวิทย์ เจริญวัชร	HS4 MTE	281/4 ถ.อภิบาลปัญญา อ.เมือง จ.นครพนม โทร.0-1974-5989
จังหวัด มุกดาหาร	ประธานฯ นายสุร พงษ์ พนมพรวณ	HS4 BHM	42/27 ถ.พิทักษ์พนมเขต อ.เมือง จ.มุกดาหาร โทร.0-4263-1164
จังหวัดร้อยเอ็ด	ประธานฯ นายณรงค์ ปรีชาธรมเสฏฐ์	HS4 MHE	177 ถ.รณทัยชาญยุทธ อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด โทร.0-4351-2654
จังหวัดเลย	ประธานฯ นายดนัย ศรีวรรณนท์	HS4 GDQ	52/75 ถ.เสริฐศรี ต.กุดป่อง อ.เมือง จ.เลย โทร.0-4283-2419
จังหวัด สกลนคร	ประธานฯ นาย สุวิวัฒน์ เหล่าภักดี	HS4 EHE	161/6-8 ถ.รัฐบำรุง ต.ธาตุเชิงชุม อ.เมือง จ.สกลนคร โทร.0-4273-2327
จังหวัด หนองคาย	ประธานฯ นายคม สันต์ ทินกรวงศ์	HS4 EGN	1224 ซ.หัวโพน ถ.มีชัย อ.เมือง จ.หนองคาย โทร.0-4241-2674
จังหวัดอุ ตรธานี	ประธานฯ นายสุเมธ จิงวิโรจน์	HS4 IFB	12 ตรอกชาวสะอาด ถ.โพธิ์ศรี ต.หมากแข้ง อ.เมือง จ.อุดรธานี โทร.0-4222-1837
จังหวัดหนอง บัวลำภู	ประธานฯ นายไชย รัตน์ กิจกำสิวัฒน์	HS4 DYO	54/1 ม.11 ต.กุดดินจี่ อ.นากลาง จ.หนอง บัวลำภู โทร.4235-7118
จั ง ห วั ด มหาสารคาม	ประธานฯ นายวร พันธ์ ธรรมบุญณวิทย์	HS4 ASN	432 โรงน้ำแข็ง อ.เมือง จ.มหาสารคาม โทร.0-4371-1016

สถาบันวิทยบริการ
สมาชิกสหภาพวิทยุสมัครเล่นไทย แบ่งสหภาพเขต 1-9 เขตดังนี้
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สหภาพเขต ๑	สมาคมในจังหวัด กรุงเทพมหานคร ชัยนาท นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สมุทรปราการ สระบุรี สิงห์บุรี และอ่างทอง
สหภาพเขต ๒	สมาคมในจังหวัด จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง และสระแก้ว
สหภาพเขต	สมาคมในจังหวัด ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ยโสธร ศรีสะเกษ สุรินทร์

๓	อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ
สหภาพเขต ๔	สมาคมในจังหวัด กาฬสินธุ์ ขอนแก่น นครพนม มุกดาหาร มหาสารคาม ร้อยเอ็ด เลย สกลนคร หนองคาย หนองบัวลำภู และอุดรธานี
สหภาพเขต ๕	สมาคมในจังหวัด เชียงราย เชียงใหม่ น่าน พะเยา แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน และอุตรดิตถ์
สหภาพเขต ๖	สมาคมในจังหวัด กำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย และอุทัยธานี
สหภาพเขต ๗	สมาคมในจังหวัด กาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม และสุพรรณบุรี
สหภาพเขต ๘	สมาคมในจังหวัด กระบี่ ชุมพร นครศรีธรรมราช พังงา ภูเก็ต ระนอง และ สุราษฎร์ธานี
สหภาพเขต ๙	สมาคมในจังหวัด ตรัง นราธิวาส ปัตตานี พัทลุง ยะลา สงขลา และสตูล

2. ข้อมูลเกี่ยวกับ ศูนย์วิทยุวิทยุทันตา วีอาร์ก๊วยนครขอนแก่น

วัตถุประสงค์การจัดตั้ง ชมรม วีอาร์ก๊วยนครขอนแก่น

Stand By 144.950 MHz

หมวดที่ 1.

- ข้อ 1 ชมรมนี้มีชื่อว่า "วีอาร์ก๊วยนครขอนแก่น"
- ข้อ 2 สถานที่ตั้งชมรมฯตั้งอยู่ที่ 224 หมู่ที่ 14 ถ. มิตรภาพ ต.ในเมือง อ.เมือง
จ.ขอนแก่น 40000
โทรศัพท์.0-4324-3178, 0-1392-8015

ข้อ 3

เครื่องหมายชมรมฯเป็นรูปสัญลักษณ์ลายมือชื่อพระครูพิศาลคณานุกิจ (หลวงพ่อบุญทัน) วางอยู่บน ไบโพรซ์ ล้อมรอบ

ด้วยวงกลมพร้อมชื่อชมรมฯ วีอาร์. ภัฏยานครขอนแก่นโดยกองทุนบุญทันตาพระครูพิศาลคณานุกิจ องค์อุปถัมภ์

หมวดที่ 2.

ข้อ 1

วัตถุประสงค์ของชมรม วีอาร์. ภัฏยานครขอนแก่น

1.1

เพื่อให้สมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นได้ฝึกฝนการถ่ายทอดข้อความ มารยาทในการพูด และในการ ฟัง

ที่สุภาพต่อที่สาธารณชน

1.2

เพื่อให้สมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นได้ฝึกฝนการใช้และการพัฒนาเครื่องอุปกรณ์สื่อสารควบคู่กันไป

ค้นคว้าและนำเอาสิ่งที่ดี มา ใช้ให้ เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น

1.3

เพื่อช่วยเหลือสังคมเมื่อได้รับอุปถัมภ์ต่างๆ ในเขตรับผิดชอบและบริเวณที่ได้ รับการร้องขอที่เป็น

ประโยชน์แก่สังคม บ้านเมือง และส่วนรวมตามโอกาสอันควร

1.4

เพื่อให้สมาชิกนักวิทยุสมัครเล่นได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และได้เปลี่ยนทัศนคติ ความรู้ ใน

ด้านิ ต่างๆระหว่างเพื่อนสมาชิก และใช้วิทยุสมัครเล่นว่าเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์เป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน

และรู้ซึ้งถึงอรรถรสในการสนทนาที่สุภาพ มีความสุข

1.5

เพื่อสร้างเสริมความรัก ความสามัคคีและการมีกิจกรรมร่วมกันในหมู่นักวิทยุสมัครเล่นจังหวัดขอนแก่น

แก่นและท้องที่ใกล้เคียง เพื่อรับ ใช้สังคมในยามสงบและยามฉุกเฉิน

1.6

การปฏิบัติกาติดต่อสื่อสารของสมาชิกทั้งหมดจะไม่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหรือ การศาสนาและการเมือง

1.7

เพื่อสร้างชื่อเสียงชื่อเสียงของชมรมฯให้เป็นที่รู้จักและยอมรับในวงการวิทยุ ทั้งในระดับจังหวัด/ระดับประเทศ

ในย่านความถี่ VHF และ HF โดยเข้าร่วมงานที่หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจจัดขึ้นทุกครั้ง

1.8

มีทีมงานสาธิตระบบต่างๆ ที่ควรรู้เกี่ยวกับวิทยุสมัครเล่น และการนำไปใช้ในกิจการกู้ภัยช่วยเหลือผู้ประสบ

อุบัติเหตุต่างๆ ในท้องที่ต่างๆ ที่มีความสนใจและเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับกิจการวิทยุสมัครเล่น

หมวดที่ 3

ข้อ 1 สมาชิกของชมรมฯ มี 3 ประเภท

1.1 สมาชิกกิตติมศักดิ์

ได้แก่บุคคลที่คณะกรรมการของชมรมฯ ลงความเห็นว่าเป็นบุคคลที่ได้กระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ในกิจกรรมของชมรม และวงการวิทยุสมัครเล่นหรือ เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ที่ได้รับการยอมรับในวงการวิทยุสมัครเล่น เป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนและวงการต่างๆ โดยคณะกรรมการบริหารชมรมฯ ได้ลงมติเชิญให้ เป็น สมาชิก

1.2 สมาชิกสามัญ

ได้แก่ พ่อค้าประชาชนทั่วไป หรือบุคคลที่ได้รับประกาศนียบัตร เป็นพนักงานวิทยุสมัครเล่น ชั้นต้นของ กรม ไปรษณีย์ โทรเลขหรือสูงกว่านั้นหรือที่กรมไปรษณีย์โทรเลขรับรองเทียบเท่าแสดงความจำนงขอสมัคร เข้า เป็นสมาชิก และ คณะกรรมการบริหารชมรมฯ ลงมติรับรองให้เข้าเป็นสมาชิก

1.3 สมาชิกวิสามัญ

ได้แก่ บุคคลที่ยังไม่ได้รับประกาศนียบัตร เป็นพนักงานวิทยุสมัครเล่น ชั้นต้นของกรมไปรษณีย์โทรเลขหรือสูงกว่า นั้น หรือที่กรมไปรษณีย์โทรเลขรับรองเทียบเท่าและคณะกรรมการบริหารชมรมฯ ลงมติรับรองให้รับเข้าเป็นสมาชิก (อาสาสมัคร) หมายเหตุ การลงมติของคณะกรรมการบริหารชมรมฯ ต้องออกเสียงให้การรับรองไม่ต่ำกว่า 1 ใน 2 ของ คณะกรรมการที่เข้าประชุม

ข้อ 2 การเป็นสมาชิก:

2.1

ผู้ต้องการสมัครเป็นสมาชิกต้องยื่นใบสมัครตามแบบของชมรมฯ ต่อนายทะเบียนยกเว้นในกรณีสมาชิกกิตติมศักดิ์

- และให้ทะเบียนรวบรวมเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อขออนุมัติ
- 2.2 เมื่อคณะกรรมการได้อนุมัติแล้วจึงจะได้เป็นสมาชิกภาพ
- 2.3 สมาชิกของชมรมทุกประเภท ไม่มีการเก็บค่าสมาชิกหรือค่าบริการแต่อย่างใด
- ข้อ 3 สิทธิของสมาชิกฯ
- 3.1 สมาชิกทุกประเภทมีสิทธิแสดงความคิดเห็น สอบถามตรวจสอบในกิจกรรมต่างๆ ที่ชมรมฯ ดำเนินการ
- 3.2 สมาชิกสามัญเท่านั้นที่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน/เสนอความคิดเห็น/ให้คำแนะนำในการประชุมหรือการเลือกตั้ง
คณะกรรมการบริหารชมรมฯ
- 3.3 สมาชิกทุกประเภท มีหน้าที่ ส่งเสริมเผยแพร่และสนับสนุนกิจกรรมของชมรมฯ โดยมีข้อเกี่ยวกับการเมือง ศาสนา หรือธุรกิจ
- 3.4 ชมรมฯ จะต้อง เปิดการประชุมทุกวันที่ 5 ของทุกๆ เดือน
- 3.5 สมาชิกทุกประเภทต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อบังคับของชมรมฯ และใช้วิจารณญาณความชอบธรรม ที่ชมรมต่างๆ
ถือปฏิบัติ โดยทั่วไป ในแนวทางที่ถูกต้อง สมาชิกจักต้องสำนึกในเกียรติของนักวิทยุสมัครเล่นมีจิตสำนึกนำสิ่งที่ดีใน
การใช้วิทยุสมัครเล่น จึงมี หน้าที่ที่จะช่วยในยามที่ทางราชการ เอกชน ร้องขอ
หรือมีโอกาสที่จะบำเพ็ญตนได้
- 3.6 การจัดทำกิจกรรมอันเป็นสาธารณประโยชน์นั้นจะต้องได้รับความเห็นชอบ
จากคณะกรรมการหรือประธาน
- 3.7 สมาชิกทุกประเภทมีสิทธิที่จะได้รับเอกสารที่ชมรมฯ จัดทำขึ้น
- 3.8 ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของชมรมฯ และระเบียบที่คณะกรรมการได้กำหนดโดยเคร่งครัด
- ข้อ 4 การขาดจากสมาชิกฯ
- 4.1 ตาย
- 4.2 ลาออกโดยแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรถึงคณะกรรมการ

- 4.3 คณะกรรมการมีมติให้ลบชื่อออกจากทะเบียนเมื่อสมาชิกนั้น ประพฤติตนในทางที่เป็นปฏิปักษ์ต่อชมรมฯ
หรือนำความเสื่อมเสียมาสู่ชมรมฯ
- 4.4 เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือสิ่งมีนเมา
- 4.5 ลักทรัพย์ หรือเล่นการพนัน
- ข้อ 5 คณะกรรมการ**
- คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการ จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นที่ประชุมใหญ่เลือกตั้ง จากสมาชิกสามัญที่ดำรง สมาชิกภาพ มาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี ยกเว้นสมาชิกสามัญซึ่งได้รับการเลือกตั้งไป ยกเว้นสมาชิกสามัญซึ่ง ได้รับการเลือก ตั้งให้เป็น กรรมการ ชุดแรกของชมรมฯ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งกันเองทำหน้าที่ดังนี้
- 5.1 ประธาน 1 คน
- 5.2 รองประธาน 2 คน
- 5.3 ฝ่ายทะเบียน 1 คน
- 5.4 เภรัญญิก/การเงิน 2 คน
- 5.5 ฝึกอบรม 1 คน
- 5.6 ประชาสัมพันธ์ 1 คน
- 5.7 ตรวจสอบเหตุ 2 คน
- คณะกรรมการชมรมฯ ดำรงตำแหน่งคราวละ 1 ปี
- ข้อ 6 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ**
- 6.1 บริหารกิจการของชมรมฯ ตามข้อบังคับและมติของที่ประชุมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
- 6.2 กำหนดระเบียบและวิธีการซึ่งไม่ขัดแย้งต่อวัตถุประสงค์และข้อบังคับของชมรมฯ
- 6.3 ประธานชมรมฯ มีหน้าที่ควบคุมกิจการของชมรมฯ และเป็นผู้แทนของชมรมฯ ในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก

- 6.4 รองประธานชมรมฯ มีหน้าที่ทำแทนประธานชมรมฯ เมื่อประธานไม่อยู่ หรือไม่
สามารถปฏิบัติหน้าที่และเป็นผู้ช่วย
- ประธานตลอดจนปฏิบัติกรใดๆ ที่ประธานฯ มอบหมาย
- 6.5 นายทะเบียนมีหน้าที่นัดหมายการประชุมกรรมการ การประชุมใหญ่ จัดและ
รักษารายงานการประชุมติดต่อกับสมาชิก
- และบุคคล ภายนอก ในเรื่องทั่วไปและกิจการอื่น ๆ ที่มีได้อยู่ในอำนาจหรือ
หน้าที่ของกรรมการอื่นโดยเฉพาะ และมีหน้าที่รักษาทะเบียนสมาชิก ตลอด
จนเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับการเป็นสมาชิก
- 6.6 เหนรัญญิกและการเงินมีหน้าที่รับจ่ายและรักษาเงินตลอดจนทำบัญชีและ
รักษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับการ เงิน
- 6.7 ฝ่ายฝึกอบรม มีหน้าที่จัดเตรียมสมาชิกเข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่อง จาก
หน่วยงานต่างๆ หรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
- 6.8 ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ มีหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารในรูปแบบต่างๆ ปลูกฝัง
ทัศนคติให้ทุกคนรักและมีความรับ ผิด
- ชอบต่อชมรมฯ และสังคม
- 6.9 ตรวจสอบเหตุ มีหน้าที่ออกตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุหลังจากได้รับแจ้งเหตุ
แล้ว การประสานงานต่างๆ ตลอดจนการ
- ให้ความช่วย เหลือผู้ประสบเหตุ ต้องอยู่ในดุลพินิจของสมาชิกที่ผ่านการอ
บรมมาแล้วเท่านั้น

ข้อ 7

กรรมการพ้นจากตำแหน่ง

- 7.1 ถึงกำหนดออกตามวาระ
- 7.2 ขาดจากสมาชิกภาพของชมรมฯ
- 7.3 ลาออกจากตำแหน่งกรรมการและได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการแล้ว
- 7.4 ขาดการประชุมเกินกว่า 3 ครั้ง ติดต่อกันโดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้ประธานฯ
คณะกรรมการทราบล่วงหน้าด้วยวาจา
- หรือเป็น ลายลักษณ์อักษร

ข้อ 8

ตำแหน่งกรรมการว่าง

ในกรณีตำแหน่งกรรมการว่างลงเพราะเหตุใดๆ ก็ตาม ให้คณะกรรมการแต่งตั้งสมาชิก คณะกรรมการจะดำรงตำแหน่ง ตั้งแต่วันที่ได้รับเลือกตั้งไปจนกว่าที่ประชุมใหญ่จะเลือกตั้งคณะกรรมการชุดใหม่

ข้อ 9

การประชุม

การประชุมของคณะกรรมการจะต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่า ครึ่งหนึ่งของ กรรมการทั้งหมด จึงจะเป็น องค์ประชุม

ข้อ 10

มติที่ประชุม

มติของที่ประชุมกรรมการให้ถือคะแนนเสียงข้างมาก ถ้าหากคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธาน ที่ประชุมเป็นผู้ชี้ขาด โดยออก เสียงอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด และถือว่าเป็นที่ยุติ

ข้อ 11

การประชุมใหญ่สามัญประจำปี

ให้มีการประชุมใหญ่สามัญทุกปี เพื่อพิจารณาระเบียบวาระดังนี้

11.1 เพื่อพิจารณารายงานกิจกรรม ของคณะกรรมการที่เกี่ยวกับกิจการของ ชมรมฯ ซึ่งคณะกรรมการนั้น บริหารมา

11.2 เพื่อพิจารณางบรายรับ-จ่าย และยอดคงเหลือ

11.3 เพื่อพิจารณาปรึกษาเรื่องอื่นๆ

ข้อ 12

ให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ในการประชุมใหญ่ ภายหลังจากคณะกรรมการดำรง ตำแหน่งครบวาระลง

ข้อ 13

นอกจากการประชุมใหญ่สามัญประจำปีแล้ว คณะกรรมการอาจจะเรียกประชุมใหญ่วิสามัญก็ได้ ในกรณีมีเรื่องเร่งด่วน

ต้องแจ้งให้สมาชิกทราบ

ข้อ 14

ในการประชุมใหญ่ จะต้องแจ้งให้สมาชิกทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วัน

ข้อ 15

การประชุมใหญ่จะต้องมีสมาชิกสามัญมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดจึง มีสิทธิเข้าฟังและเสนอ

ความคิดเห็นแต่สมาชิกสามัญเท่านั้นมีสิทธิเสนอญัตติและออกเสียงลงคะแนน

ข้อ 16

ในการประชุมใหญ่สามัญ ถ้าสมาชิกไม่ครบองค์ประชุม ก็ให้นัดประชุมใหม่ภายใน 15 วัน ในการประชุมใหญ่สามัญ

นั้นมีสมาชิก สามัญมาประชุมไม่ครบองค์ประชุมแต่เกิน 1 ใน 2 ก็ให้ถือเป็น องค์ประชุมได้

ข้อ 17

สมาชิกสามัญมีสิทธิลงคะแนนเสียงได้ไม่เกินจำนวนคณะกรรมการ การออก เสียงลง คะแนนเป็นสิทธิเฉพาะตัวของ

สมาชิกจะแต่งตั้งตัวแทนไม่ได้

ข้อ 18

การออกเสียงลงคะแนนให้ใช้วิธีลับ กำหนดได้ 3 วิธีคือ

18.1 วิธีที่ 1 โดยเปิดเผย ให้ใช้วิธียกมือ หนึ่งท่านต่อ 1 เสียง

18.2 วิธีที่ 2 เลือกได้จำนวนไม่เกิน 10 ท่าน โดยทางลับ ท่านใดคะแนนรวมสูงสุด ให้เป็นประธาน คะแนนที่รองลงมาอีก 9

ท่านเป็น กรรมการ โดยจัดสรรตำแหน่งกันเองและประธานประกาศให้ทราบ ภายใน 15 วัน นับจากวันเลือกตั้ง

18.3 วิธีที่ 3 เลือกได้จำนวนไม่เกิน 10 ท่าน โดยทางลับ จำนวน 10 ท่านใดคะแนน นำให้จัดสรรตำแหน่งประธานและกรรมการกันเองและให้ประธานประกาศให้ ทราบภายใน 15 วัน

นับจากวันเลือกตั้ง

ข้อ 19

มติของที่ประชุมใหญ่ให้ถือตามเสียงข้างมาก หากคะแนนเสียงเท่ากันให้ ประธานการประชุม เป็นผู้ชี้ขาด

ข้อ 20

การเงินของชมรมฯในความรับผิดชอบร่วมกันของคณะกรรมการ โดยให้เปิด บัญชีเงินฝาก กระแสรายวัน และ/ หรือ

บัญชี ออม ทรัพย์ไว้กับธนาคารในนามของชมรมฯ เพื่อเก็บรักษาเงินของ ชมรมฯ การจ่ายเงินใดๆ ของชมรมฯไม่ว่า จากบัญชีใดๆ ต้องประทับตรา ชมรมไว้โดย มีประธานหรือรองประธานและการเงินลงลายมือชื่อร่วมกันไม่ น้อยกว่า 2 คน โดยกำหนดให้จ่ายเงินได้ครั้งละไม่เกิน 3,000.- บาท (สามพัน บาทถ้วน) หากเกินกว่านี้ต้องได้รับอนุญาต จาก คณะกรรมการก่อน

ข้อ 21

บัญชีของชมรมฯสิ้นสุดเพียงวันที่ 31 ธันวาคมของทุกปี เหน้ฎญิก/การเงิน ต้องทำบัญชีงบ รายรับ-รายจ่ายและ บัญชี

แสดงยอดคงเหลือเสนอให้คณะกรรมการของชมรมฯ ทราบเพื่อตรวจสอบข้อ เท็จจริง

บทลงโทษ

- ข้อ 1 ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- ข้อ 2 ห้ามยุ่งเกี่ยวกับการพนัน
- ข้อ 3 ห้ามนำทรัพย์สินของผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตมาเป็นของตนเอง
- ข้อ 4 ห้ามดื่มสุราหรือของมึนเมาในขณะที่ออกปฏิบัติงาน ต้องสุภาพเรียบร้อย ทั้งในขณะรับเหตุ และสแตนด์บายส์
- ข้อ 5 ห้ามนำบุคคลภายนอกที่มีไม่ใช่สมาชิกเข้ามาในที่ทำการเว้นแต่ได้รับอนุญาตจาก ประธานฯ หรือคณะกรรมการ ท่านใดท่านหนึ่ง ในขณะนั้น
- ข้อ 6 ให้ตรวจสอบบรรณานุกรมพร้อมเวชภัณฑ์ ให้พร้อมใช้งานทันทีก่อนออกปฏิบัติงาน
- ข้อ 7 หัวหน้าชุดทุกชุดมีสิทธิว่ากล่าวตักเตือนตามสมควร ถ้าลูกทีมไม่เชื่อฟัง ให้รายงานถึงคณะกรรมการโดยตรง

บทลงโทษ

- ข้อ 1 ว่ากล่าวตักเตือนได้ 2 ครั้ง
- ข้อ 2 ตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรได้ 1 ครั้ง
- ข้อ 3 ให้พักการออกปฏิบัติงาน จนกว่ามติคณะกรรมการเห็นสมควรให้กลับเข้าทำงานอีกครั้ง
- ข้อ 4 ปลดออกจากการเป็นสมาชิก และไม่มีสิทธิ์เรียกร้องใดๆ ทั้งสิ้น
หมายเหตุในกรณีกระทําผิดในข้อ 1 และ 3 ให้คณะกรรมการมีสิทธิ์สั่งปลดออกทันที

การเลิกชมรม

- ข้อ 22 การเลิกชมรมฯ
- ข้อ 23 การลงมติเลิกชมรมฯ ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดที่เข้าร่วมประชุม
- ข้อ 24 เมื่อล้มละลาย
- ข้อ 25 ในกรณีเลิกชมรมฯ ไม่ว่าจะด้วยเหตุใดๆ ให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นตรวจสอบบัญชี
เว้นแต่ที่ประชุมลงมติให้เลิกชมรมฯ

นั้นได้ลงมติไว้เป็นอย่างอื่น และเมื่อชำระบัญชีแล้ว ถ้ามีสินทรัพย์เหลืออยู่ให้
พิจารณาบริจาคเป็นสาธารณกุศล

ข้อ 26

การลงนามในเอกสารต่างๆ ในการทำนิติกรรมใดๆ ของชมรมฯ หรือการลงลาย
มือชื่อใน เอกสาร ตราสารอื่น เป็นหลัก

ฐานของชมรมฯ และอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เมื่อประธาน
กรรมการบริหาร หรือรอง ประธานกรรม การบริหาร หรือกรรมการอื่นๆ 2
นายที่คณะกรรมการมอบหมายได้ลงลายมือชื่อ และประทับตราชมรมฯ แล้ว
เป็น อัน ใช้ได้

ข้อ 27

การใดที่มีได้ระบุไว้ในข้อบังคับนี้ ให้ยึดถือหลักกฎหมายทั่วไปและกฎหมายที่
เกี่ยวข้องเป็น บรรทัดฐาน

ข้อ 28

ระเบียบข้อบังคับนี้จะแก้ไขเพิ่มเติมได้ก็แต่โดยมติของที่ประชุมใหญ่ ซึ่งมี
คะแนนเสียงเห็น ชอบด้วยไม่น้อยกว่า
กึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสามัญที่เข้าประชุม

สถาบันวิทย์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาว อภิสรา เกิดชูชื่น เกิดวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2521 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จากภาควิชา ภาษาต่างประเทศ วิชาเอก ภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อปีการศึกษา 2541 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2544

เป็นครอบครัวนักวิทยุสมัครเล่น ผู้เขียน สัญญาณเรียกขาน E21 ZHX คุณพ่อ สัญญาณเรียกขาน HS1 DTF คุณแม่ สัญญาณเรียกขาน HS1 MWF น้องสาว สัญญาณเรียกขาน E20 PGI

สถาบันวิทยุบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย